

Lukas

Lu²kah³lai²na² wān³txa² i³ye³ān³si³wxe³jau³su²

¹Te³o²fah³lāi³. Wi¹lhin¹ti³ hxi²kan¹khaix¹jah¹lo²si¹lxa².
Wān³txa² i³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wa².
A²nū²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wā¹sū³na²
A²hxi²kan¹jah¹la² wxā³sxā³ yxau³ya³sain¹jau³xa²
ū³wha²li¹lhai³nain¹na²hē³la². Nxe³jau³jau¹xai²na²
ain³kxi²nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². ² Jā¹nxe³ju³ta²
sa²kxai³la¹ Txa²wā¹sū³na² A²hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu²
wxā³sxā³ yxau³ya³sai¹nhi¹nān¹te²tu³
i²ain¹tū³ka³txi³su² yai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³su²
yai¹nha²kxai³ nxe³tū³ka³txi³su² na²hē³la².
Nxe³te²kxai³la¹ wān³txai³tā² ū³wha²li¹lho¹sxā³
i³hen³txi³nē³lain¹tai¹ti²tu³wa². ³ A²nxe³ju³kxai³lu²
tū¹ka³txa² yā¹nxe³sxā³ a²wi¹lhi¹nān¹te²tu³
i²sxā³ ā³si³tē³kxi²na¹kxah³lo²su² nūn³te²sa¹wa².
Nxe³jah¹lo²sa¹ha²kxai³ nxe³jau³jau¹xai²na²
wi¹wi¹nxe² wain³txi³ hau³kot³sxā³
ai³jau³xai³tā² i³hen³txi³nxa²ha¹tu¹wa².
⁴ Ū³wha²li¹lye¹nxa²ha¹tu¹wa². Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³
wi¹ko³sxā³ a³la³kxin¹tu¹wa². Lu²kah³lo²na¹xai²na²
nxe³nxa²ha¹wa².

Jo³āu²ah³la² a³li³lah¹hī¹nū¹tai²nān¹jau³su²

⁵ Nxe³te³nah¹lxi¹ kxān³nxi³tā² E³ro²jah³lai²na²
Ju³te²a² nū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³lo²su²
ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³hī¹nai³tā² Sa³ka³ri²ah³la²
Txa²wā¹sū³na² sxi²ha² hau³ko³ta¹hxai²hē¹la².
A³bi²a³ nū³ka³txi³su² a²nu²la³ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹la² a²sxe³xa² I³sa³be²la³ka³lxi²su²

ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² A³bi³a²sah³la²
a²nū³ka³txi³su² nūn³ta¹hxai²hē¹la².

6 A²nxe³te²sya¹ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
yen³nāu³a² wi¹lhin¹yain¹ya³ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ya³ha²kxai³ a²nū²a² ĩ²li³te²a² hxi²ka²
hxi²kan¹txi³ kō³nxe³ti³hi¹tain¹ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

7 Nxe³ain¹yah³xa³ha²kxai³la¹ ta¹ka³lxa²kxai³lu²
hxi²kan¹txi³ wēh³ni²nxa³ha²kxai³ a²wē³sa³la³
yū³ya³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³ya³kxa²yu³su²
yah³lo¹ni² a³ka³lxo¹ni² ya³ta¹hxai²hē¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
wxa²sa³ha³la³ti²lho¹xi²sxā³ tē³sxā³
wa³ko³nai¹nhxai²na²hē³la². Jā¹nxain¹ta¹hxai²hē¹la²,
in³txi³nāu³xa²sa³. 9 Ai¹nha²kxai³
wxa²wē³not³sa²kxai³ ha³nxe²a² wha³lxin¹txa²
wi¹lū³ju³ta² ũ³thū²hain¹ju³ta² tē³nū²la²
thi¹na² ā³wi¹hain¹to³hxai²na²hē³la²,
Jā¹nxain¹to³ta¹hxai²hē¹la², Sū³na²
ĩ³sa²nēn¹kxi²si¹jau³sa³. 10 Ā³wih¹tāu³ān²tu³ti¹

sxi²ti²ta³lo³kxai²li² a²nū²a² ka³lxa¹txi³
wah³nxain¹tāu³ān²tu³ti¹ Txa²wā¹sū³nai²li²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxa²ha¹te¹

Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² txah³lxa² ne³ka³nah²nāu³a²
yax³txain¹tho³xa² a²wi¹nē³tāu³a² yxau³sxā³
wa³kon³tāu³a² Txa²wā¹sū³na² ha³lo²an¹jah¹la²
a³ka³nx²sxā³ wxā³ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹
Sa³ka³ri²ah³la² ĩ²ai¹nha²kxai³ hxi²waun³txi³sxā³
o²ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

— Sa³ka³ri²ah³lāi³. O²lha²txa³hē¹li¹
Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxi²to³hin¹jau³xai³tā²
ain³kxi¹nxain¹na²hē³li¹. Ain³kxi¹nxai¹nha²kxai³
wxa²sxe³xa³ka³lxa² I³sa³be²la³ka³lxa² wē³nhi³tu¹wi¹.
Wē³nhi³ka³tu³ wxa²wē³sa² we¹tin¹kxi³nū³a²

a³li³lah¹kxi²tu¹wi¹. Nxēn¹kxai²nān²tu³
 wēh³sai²li² ī³lxin¹jau³xa²sa¹: “Jo³āu²ah³lo²su¹.”
 Nxe³sē¹li¹. 14 Nxe³ya³hi¹nha²kxai³ kāin²
 ka³lih³nx2ti³tu¹wi¹. Te²yā¹nxe³sxā³ a²nū²a²
 ka³lxa¹te²nāu³xa² ī³ka³li³hain¹nūn³tu¹wi¹.
 15 A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wā¹sū³na² kāin²ye²tu¹wi¹.
 Hai³txi³ vīn²yau³sa² ta³nxa² ūn³jau³sa² ta³nxa²
 ī³na²ti³he¹xai¹nxa³lho³li¹. Hāi¹nxe³sxā³
 a³li³lah¹xa³hī¹nān¹te²tū³. Txa²wā¹sū³na²
 A²yāu³ka³txa² ā³nxū²kwai³wih¹sa²tē³tu¹wi¹.
 16 Ai¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² Si³yau³jah¹lai²na²
 wān³txa² ī³yau¹ū³hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 I³sa³e² nū³ka³txa² a²nū²a² ka³lxa¹txi³
 sa²yxo²wet1 ā³si³wxe³ain¹tu¹wi¹.
 17 E³li²ah³lu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na²
 sa²si¹hā³ū¹nx2ti³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 A²nxe³jah¹lu¹ta²kxai³lu¹ Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²
 ā³si³tē³kxi²ha²kxai³ī³nū³kxūn³si²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³kxa²yā¹nxe³sxā³ Jo³āu²ah³lo²su² nūn³tu¹wi¹.
 Sū³na² Yāu³ka³jxah¹lain²txi³ ā³si³tē³kxi²nūn³tu¹wi¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²wī³na²nāu³xa²
 ā²wē³ha³lxi³khai³xa² a³lxa³kxin²tai¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²ā³tū³ka³txa²
 ī³wa²la³kxin²tai¹nha²kxai³ nxēn³txain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sxā³ I³sa³e² nū³ka³txa² hi²sen³su²
 Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹jah¹lai²na² wxā³ju³ta²nū³a²
 sa²hau³ko³ta³lu²nain¹tu¹wi¹. Oh³xan¹jah¹la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Nxex3txi¹. Txa²sxe³xa³ka³lxa² a³ka³lxo¹ni²
 txai²na² yah³lo¹ni² āh¹sa²sīn¹na³li¹. Īh¹nxet3sxā³
 wēh³ni³hī³na¹ji¹? Ta¹hxai²hē¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txai²li² Ka³bri³e²lah³lo²sa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 a²yen³nãu³a² yxau³na¹ha²kxai³ wãn³txa²
 wi¹jau³xa² i³tih³nxe³nxa²si¹sain¹jau³su²
 sa²si¹hã³sain¹na²li¹. 20 Sai¹nha²kxai³
 yxo²i²nhxã³su³li¹. Nxën²nxã³kxan²ti³ ye³jen¹na²
 ya²la³tu³jex¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ yxo²i²sa²nxã³nha²kxai³
 i³ye³xan³tho³li¹. Yxo²kan²ta³kxi²nxa²tu¹wi¹.
 Kxã³nãu³a² txa²wãn³txa² kãi³ta³lu²nhĩ¹na¹
 wi¹li³ye³xin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³ain¹tãu³ãn²tu³ti¹ ha³lo²a² yxau³tũ³ka³txa²
 kãin² wah³nxe³sxã³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Thĩ¹na² kxã³sa² yxau³ain¹na²li¹.
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 22 Nyhain¹nxa²ha¹te¹

Sa³ka³ri²ah³la² a³li³xi²te³na¹ hxi²kan¹txi³
 i³ye³xa³ha²kxai³ hãi¹sxã³wxa²ye³wxãi³wxãi³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxain¹tãu³a² i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²sxã³nhon³jut³sũ³ju³ta² i²in²ta¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ kxã³nãu³a² Sa³ka³ri²ah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 in³jah³la² ã³xa² ã³si³wẽ³not³ha²kxai³
 i³xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 24 Hã²wxã³txa³

a²sxe³xa³ka³lxa² wẽh³ni³ha²kxai³ i³la³kxa²
 ki³ka³lxa¹tãu³kxai³la¹ a²sxi²ha² yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²na² a²wãn³txi³kxai³la¹:

— Kxã³nxi¹nai³tã² wẽ³sa³ txa²sa³ha²kxai³
 ãu²li²sxai²hẽ¹li¹. Yxã¹ta¹ hĩ¹na² wẽh³nha¹ha²kxai³
 ãu²li²sa²hxai²nxa³hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lxo³kxi²sa³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a³li³lah¹ju³ta³nũ³su² i³hen³txi³jau³su²

26 Nxe³nxa²ha¹te¹ ta¹ka³lxa²kxai³la¹ wẽh³ni²
 ã³si³wxe³hĩ¹nãn¹te²tu³ i³la³ka² ki³ha¹li¹
 ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ sa²tã²tĩ¹ka³tu³ hã²wxã³txa³

Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² Ka³bri³e²lah³lai¹tã²
oh³xan¹jah¹lai¹tã² ãh¹ sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Sxi²yhe³na² ne³nã³xan¹thĩ³na² Na³sa³re²thĩ³na²
sa²si¹hã³xi²ta¹hxai²hẽ¹la² A²nxe³thĩ³na²
Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³su² ta¹hxai²hẽ¹la²
²⁷ A²nxe³thĩ³na² Ma³ri²a³ka³lxa²
yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ta¹ka³lxa²
Ta³vi²yah³lo²nu¹txai²na² I³sa³e² nũ³ka³txa²
wa³kxẽ³yah³lo²nu¹txai²na² a²ne³tah²nãu³su³
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxain²txi³
Jo³se²ah³la² hi²sen³su² so¹nyhu¹kxi³ju³ta³nũ³a²
e³hau³ko³ta³lun²ta¹hxai²hẽ¹la². ²⁸Jã¹nxe³ta¹ka³lxu²su²
kxan²ta² Ka³bri³e²lah³la² hi²sen³kxai³lu²
Ma³ri²a³ka³lxa² sa²kxai³lu² tĩ³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Ma³ri²a³ka³lxãĩ³. Wi¹lhĩ¹nĩ¹nxĩ¹. Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nxa²ha²kxai³ wi¹lxo³kxi¹nxa²tũ¹xĩ¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

²⁹ Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³lu²
ã³ne³wxe²nxa³jau³su² e³kxi²nha²te³nah¹lxĩ¹:

— ĩh¹nxe³hĩ³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². ³⁰ Oh³xan¹jah¹lai²na²

wã³txi³kxai³lu¹:

— Wã³wã³ta³kxi²nha²txa³hẽ¹ni¹. Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nxa²na²hẽ³ni¹. ³¹ Nxĩ¹nha²kxai³
ye³jen¹na² wẽ³nhĩ¹tũ¹xĩ¹. Wẽ³nhĩ¹ka³tu³

wẽ³sa² a³li³lah¹kxi²nxa²tũ¹xĩ¹. Nxe³ka³tu³
wẽ³nyhe³nxã¹kxa², “Je³su²jah³lo²su¹.”

Nxe³sẽ¹ni¹. ³²⁻³³ Txa²wã¹sũ³na² kãin²
ĩ³sa²nẽn¹kxi²sxã³ a²ki³lha³lxa²khai³xa² ye²kxe³su²
ĩ³yau¹ũ³nyhain¹tũ¹xĩ¹. Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³jah¹la² hi²sen³kxai³lu² wxa²ka³lxa¹ti³nãu³xa²
I³se²e² nũ³ka³txan²tu³ wa³kxẽ³ti³hit¹tũ¹xĩ¹.
A²nxe³jah¹lai²li² wxa²ki³lha³lxain²txi³

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wxa²wa³kxĕn³yah³lu¹tai²na²
 a²ne³tah²nāu³su² jah¹lai²la¹xi¹. Kxā³nhxī¹nai³tā²
 wxā³sxā³ ĩ³wa³kxĕn³sain¹sa²tē³ju³ta³nū³su²
 ĩ³ye³kxū¹ta¹hxai²hē¹ni¹. Wxa²wē³sai²na²
 jah¹lain²txi²na³ni¹. Nxe³ye¹nxa²ha¹xī¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Txa²li² in³txi³ txa²sa³ha²kxai³
 nūh¹yxau²xai³la¹ha²kxai³ ĩh¹nxe³sĭ³nxa¹te²la¹ku².
 Nxa¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ oh³xan¹jah¹lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
 Yāu³ka³jxah¹la² hi²sen³su² wĩn¹txi¹nxā²nxa³kxan²ti³
 wē³sa² ũ³whēh³ni³nxa²tū¹xī¹. Nxĩn¹te³na¹
 wxa²wē³sa² Txa²wā¹sū³na² ki³lha³lhxu²tū¹xī¹.
 Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lo²si²tū¹xī¹. Nxe³kxi¹nxain¹tū¹xī¹.

36 Nxa²ha¹te¹ wxa²wā³tā³ta² I³sa³be²la³ka³lxai³tā²
 wēh³ni³nūn³na³ni¹. Nxe³ta¹ka³lxai² hxi²kan¹txi³
 wēh³nĩ³hxai²nxa³tai¹tu³ni¹. Yxān¹tah¹lxa¹
 ta¹ka³lxai²li² i³la³kxa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
 ki³ha¹li¹ sa²tā³tĩ¹ka³tu³ wēh³nĩ³na²hē³ni¹,
 a³ka³lxon¹kxan²ti³nu¹.

37 A²nxe³jut³su²
 Txa²wā¹sū³na² hxi²ki³kxai³lu² ĩ²li³ju³ta²
 hxi²ka¹nhĩ³nx²na³ni¹. Oh³xan¹jah¹la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxu³nu¹ta²kxai³
 ĩ³wa²lũ³xi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wā¹sū³na² a²wa³kxĕn³no³sa²ka³lxu³sa¹wi¹.
 Sa³ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² e³kxi²nha²jau³xa²
 so¹lixi³ ten³sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³ wi¹nha¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la². Nxe² e³ta³lun²nū²la² oh³xan¹jah¹la²
 a³li³xi²ta¹hxai²hē¹la².

Ma³ri²a³ka³lxai²na² I³sa³be²la³ka³lxai² ai³sxi²jau³su²

39 Nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³lu²
a³li³nũ²la² wã³la³ka³txa² yũ³ko³xa² Ju³te²a²
ko³xan¹thĩ³na² wa³su³txi³ ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
40 Ai³nũ²la² Sa³ka³ri²ah³la² sxi²ha²
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wih¹nũ²la² I³sa³be²la³ka³lxa²
ĩ³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

– Nxe³nxi¹. Wi¹lhi¹nĩ¹nxi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
41 Nyha¹nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² I³sa³be²la³ka³lxa²
ain³kxi²hĩ¹na¹ a²wẽ³sa² yxau³nit¹te²a²
hxa³lxi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na²
Yãu³ka³txa² nxũ²kwai³wih¹nũ²la² a²yo²wãn³txa²
ĩ³ye³kxi²si¹ta¹hxai²hẽ¹la². 42 ĩ³ye³kxi²si¹te³nah¹lxi¹:

– Tu¹txi³nãu³xa² yo²ha³kxa¹ĩ³ye³kxi¹nxain¹tũ¹xĩ¹.
Nxain¹te³nah¹lxi¹: “Wxãi²na² sa²kxai³lu²
wi¹lhin¹khai¹si¹nĩ¹nxi¹.” Nxe³nxain¹jau³su²
ĩ³ye³kxi¹nxain¹tũ¹xĩ¹. Kxãn³nãu³a¹ wxa²wẽ³sa²
a³li³lah¹tũ¹xĩ¹. Nxe³te²a² wi¹lhin¹nũn³tũ¹xĩ¹.
43 Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la² a²hã³ka³na²
wxã³sxi²sain¹na³na¹. Kãin²ju³tai²la³xã¹. Yxãn¹ta¹
txai²li² kãin²sa²nxa³xã¹. 44 Wxa²wãn³txa²
ain³kxi²sa¹nhĩ¹na¹ wẽ³sa² yxau³ni¹sa³te²a²
ka³lih³sxã³ hxa³lxi²nhi¹. 45 Nxe³ha²kxai³
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² yo²i²i¹nha²kxai³
wi¹lhin¹khai¹si¹nxi¹. I³sa³be²la³ka³lxa²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ma³ri²a³ka³lxa²ĩ³hain³jau³su²

46 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²na² wãn³txi³kxai³lu¹.
– Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² sa²nẽn¹kxi²na¹nhi¹.
Nxe³jau³xai²na² txa²ẽ¹nãn¹jau³la³
e³kxi²nha¹nhi¹.
47 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
txa²ẽ¹nãu³ai²na² ko³nxe³ti³ kãi³a¹kxa²

- wah³xa² sa²sai¹kxi²sain¹jah¹lai²na²
 i³ka³lih³sa³nhi¹.
- 48 Txai²na² sa²kxai³lu² kwa²hāi¹nxe² Txa²wā¹sū³na²
 a²wa³kxē³no³sa²ka³lxu³sa¹xī¹. Nxe³sa³kxan²ti³
 ne³wān²sai¹nxa³hē³ni¹. Nxe³hī¹nān¹te²tū³
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ Txa²wā¹sū³na²
 wi¹lhin¹sxā³ i²sa²si¹hain¹jau³su²
 i³ye³kxi²sain¹tū¹xī¹.
- 49 Txa²wā¹sū³na² Nū³kxūn³ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹xi¹.
 Wi¹kāi³ūh¹sain¹na³ni¹. Wi¹lhin¹khaix¹jah¹lai²la¹xi¹.
- 50 Sa²yxou²we¹txain¹tū³ka³txa² wi¹lhin¹sxā³
 thāi³ti³la² sa²hau³ko³tain¹to³tū¹xī¹.
 Ha²ya³kxa²ti³ti³he¹xai¹nxa³lho³ni¹.
- 51 A²nū²a² kāin²te²lo³nhain¹tū³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 nū³kxūn³txi³ i³hxi²kau³kau³nain¹na³ni¹.
- 52 Nxai¹nha²kxai³ a²nū²a² a²si³yxau³te²su²
 te²a² sa²hxi²ka¹txa³ha²kxai³
 a²nū²a² kāi²nxa³te²lo³nh³te²su²
 te²a² hxi²kan¹ti³hi¹txai¹nha²kxai³
 ai¹nhxai²na²hē³ni¹.
- 53 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² heh³khaix¹te²a² yain³txa²
 ū³hū¹ai¹nha²kxai³ yxān¹ta¹ yen³kxih³te²a²
 hāi¹sxā³ yen³kxi³txa²sxā³ a³li³si¹jau³su²
 kwa³na³ha²kxai³ nxe³ai¹nhxai²na²hē³ni¹.
- 54-55 Nxe³jut³su² wān³txu¹tai²na²
 txa²ka³lxa¹txi³nāu³xu¹txai²na²
 i³ye³kxain¹jau³xa² yxo²ha³kxa¹
 we¹ta³lu²nū¹hain¹na²hē³ni¹.
 Nxe³te²kxai³la¹ A³bra³āu²ah³lu¹tai²na²
 a²ne³tah²nāu³u¹tai²nān²tū³ ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹ju³ta² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
 sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tū³ni¹.
 Jā¹nxe³sa²tē³yain¹na³ni¹. I³sa³e²

nũ³ka³txa² txa²nũ³ka³txi³khai³xan²tu³
 ã³non²ta³kxi²nẽ³na³ni¹.
 Nxe³jau³su² Ma³ri²a³ka³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

56 Nxa²ha¹te¹ i³la³ka² ki³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 sa²tã³tĩ¹ka³tu³ I³sa³be²la³ka³lxai²na² sxi²ha²
 yxau³kxi²ka³tu³ a³li³sxã³ wã³li²xi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu²ah³la² a³li³lah¹jau³su²

57 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³a² I³sa³be²la³ka³lxa²
 ti²kãin²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². A²wẽ³sa²
 a³li³lah¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 58 A³li³lah¹kxi²tãu³ãn²tu³ti¹
 a²nũ³ka³txi³nãu³xã² a²yã³lxi³nãu³xã²
 a²ka³lxa¹txi³nãu³xã² ain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ye²si¹jau³su² ain³kxain¹nũ²la²
 ka³lih³sxã³ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
 sa²hau³ko³tin²ta¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

59 Nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
 ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²sxã³
 a²wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²te³lhxã³
 wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² nxe²
 e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— “Sa³ka³ri²ah³lo²su².” ĩ³lxi²ki³tũ¹xĩ¹, a²wĩ³na²
 nxe²ĩ³lxih²nha²ha²kxai³lu¹, Ain¹tah¹lxa¹ a²hã³ka³na²
 ten³yain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 60 Nxa²ha¹te¹
 a²hã³ka³na² ĩ³wa²li²yain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹: “Jo³ãu²ah³lo²su¹.”
 Ki³tu¹wi¹. A²hã³ka³na² yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

61 Nxa²ha¹te¹ ãh¹ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² te²yã¹nxe² ĩ³lxi²nha²te²la³
 yũ³sĩ¹ki³sxa³xi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

62 Ai¹nha²kxai³ ĩ³lxi²hain¹jau³nũ³a² a²wĩ³na²
 wxa²ye³wxãix3so¹ain¹sxã³ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

63 Nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³su²
 ũ³wha²li¹lho¹ain¹txã³nxa² wxa²so¹nũ²la²
 ũ³ye³ka¹te³nah¹lxi¹:

— “Jo³ãu²ah³lo²su¹.” Nxe² ĩ³lxi²sĩ¹na¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

64 Nxe³ju³tan¹te²tu³ti¹
 Sa³ka³ri²ah³la²kxai³lu² ãh¹ĩ³sai¹sxã³
 ĩ³ye³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

65 A²nxe³ju³taĩ²li² ĩ²ai¹nha²kxai³
 kãin² on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 Ju³te²a²ko³nãu³a² wã³la³ka³txãn¹ko³nãu³a² u²la³
 ha³ta³nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 66 Jã¹nxe³kxan²ta²
 Txa²wã¹sũ³na²nãu³xa² hxi²ka² yxau³ye²kxe³su²
 ĩ²ai¹nha²kxai³ wã²nxũ¹hain³nha²sãn²sxã³
 ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— Wẽ³sai²li² ĩh¹nxe³ton¹sxã³ kãĩ³hĩ³te³ji¹ku¹.
 Kĩ³nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sa³ka³ri²ah³la² wã³txa² ha³lo²a²
wxã³jau³nũ³jau³su²

67 Ain¹nxa²ha¹te¹ Sa³ka³ri²ah³la² hi²sen³kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na²Yãu³ka³jxah¹la²nxũ²kwai³wi¹ha²kxai³
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 68 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nx2na³li¹. I³sa³e²
 nũ³ka³txa² A²si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹,
 txa²nũ³ka³txai²na²su¹. ĩ²nẽ³te³lhxã³
 wxã³na²hẽ³li¹. Wxã³nũ²la² txa²wã¹ko³nxe³ti³
 kãĩ³kĩ³ju³ta² sa²hau³ko³tẽ³na²hẽ³li¹.

69 Txa²wã¹sũ³na² hxi²kan¹jah¹la²
 sa²si¹hã³sain¹jah¹la² kãin²khaix1nx2na³li¹.
 Nxe³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹taĩ²na² Sũ³na²
 wã³txa² sa²yo²we¹jah¹lo²su² ha²kxai³
 a²ne³tah²nãu³su²na³li¹.

70 Nxe³jau³xai²na² kxã³nhxĩ¹nu¹tai²na²
 Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na²
 wi¹lhin¹tũ³ka³txai²na² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

71 ĩ³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:

— “Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ko¹ko¹nũ³ka³txa²
 an³ta³kxi²nẽ³lain¹tũ³ka³txa² a²yan³txi³su²
 ã³non²ta³kxi²nẽ³lain¹na²hẽ³li¹.”
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.

72 Nxe³jut³su² txa²wã¹ka³lxa¹txi³nũ³ka³txu¹tai²na²
 wi¹lhin¹sxã³thã³ti³la²sa²hau³ko³tin²tain¹jau³su²
 ko³nxe³ti³ kã³ain¹kxa² wah³xa²
 ũ³yhoh³xai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³ye³kxũ¹jau³xu¹tai²na²
 wi¹lhin¹khaix¹jau³xan²tu³ kã³ta³lu²nha²kxai³
 nxe³nũ¹hain¹na²hẽ³li¹.

73-74 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
 te²yã¹nxe² ĩ³ye³kxũ¹nũn³te³nah¹lxi¹:
 “Wxa²ko¹ko¹nũ³ka³txa² ã³non²ta³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Yũh³lxi³nx3txi³xa³lho³li¹.” Nxe³nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kan²txi³sa²yxo²wet1sah¹lxin¹tu¹wi¹.

75 Nxe³ha²kxai³ ka³ten³su² yxau³yah³lxin¹tãu³a²
 a³lan²ta² yxo²ha³kxah¹lxi³sxã³
 wi¹lhin¹sxã³ kã³sa²tẽ³yah³lxi¹nha²kxai³
 wain³te²lo³nha²sxã³sa²yxo²wet1sah¹lxi¹nha²kxai³
 nxe³sah²lxin¹tu¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

76 Jã¹nxe² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wẽ³sãi³. Wxã²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²li² a²wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³jah¹lo²sin¹tu¹wi¹. Nxĩ¹nha²kxai³
 ne³ka³ta²a² wxã³sxã³ Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² a³ka³nxi²sxã³

wxã³ju³ta²nũ³a² a²nũ²a² ẽ¹nãu³ai²na²
wxa²hau³ko³tũ²xai³si¹hain¹tu¹wi¹.
77 Nxĩn¹ka³tu³ a²nũ³ka³txa²ĩ³yau¹ũ¹hai¹nĩn¹te³nah¹lxi¹:
“Wxa²ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
ã³na¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹sxã³ ĩ²nx2ti³sã²nsxã³
ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
nxe³wã²na³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹,
ĩ³ain²ta³lxi²sai¹nha²kxai³la¹.”
78-79 Te²yã¹nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
sa²hau³ko³tẽ³lha²kxai³ a³lan²ju³ta²
ĩ³ha²te¹kxi²nẽ³jut3sũ³nxe² txa²wã¹ẽ¹nãu³a²
sa²hau³ko³tẽ³tu¹wi¹. Nxe³nẽ³kxai²nãn²tu³
ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²nẽ³li²
hãu²nxe³sxã³ yxau²xai³nha²si¹nhẽ³li²
nxe³nẽ³tu¹wi¹.
Sa³ka³ri²ah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
80 Nxa²ha¹te¹ a²wẽ³sa²kxai³lu² Jo³ãu²ah³la²kxai³lu²
wi¹txon¹nha²kxai³ a²ẽ¹nãu³ai²na²
wxi²kan¹to³nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa³e²
nũ³ka³txai²na² Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi²nxa³ta³lxa¹
hã³lo²a² a²nũ²a² yũ²nxa³ko³xu¹ta²na²
yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².

2

Je³su²jah³la² a³li³lah¹jau³su²

1-3 Nxe³nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tãu³a²
Au³kus²jah³la² Ro³ma²no²ko³xa² kãin²ko³xa²
a²wa³li³kha³lah³lo²sa²ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² a²ha³lo²a² a²hãi¹nxe³ti³xa¹
ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²sxi²jen³khai³xa²
txon¹nhĩn¹thĩ³nai³tã² a²nũ²a² wxa²hau³kot3so¹si¹hain¹jau³su²

ũ³wha²li¹lho¹si¹hain¹jau³su²ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
jah¹la²sa². Nxe³ain¹tãu³a² a²wi¹lhĩ¹na²
ũ³wha²li¹lho¹hĩ¹nai³tã² Ki³ri²ah³la² Si²ri³a³ko³xa²
sa²hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³hĩ¹nai³tãn²tu³:

— Wxa²txon¹nhĩ¹thĩ³nai³tã² ĩx³sĩn¹sxã³ a²nũ²a²
nũ³ka³txa² ũ³wha²li¹lho² ha³lo²a² ũ³ha²li¹lho²
nxex³sĩ¹nhẽ³li¹. Nxe² ĩ³kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
A²nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²sxi²yhen³khai³xa² a²txo¹nain¹thĩ³na²
ĩ³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxe³xai¹nha²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³lu²
Na³sa³re²thĩ³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³na²
a³li³nũ²la² a²sxi²yhe³na² a²txon¹jen³khai³xai³tã²
Be³lẽ²thĩ³na² Ju³te²a²ko³xan¹thĩ³nãn²tu³
ã³nxĩ³te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³thĩ³na²
Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²sxi²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³su²
ha²kxai³ Be³lẽ²thĩ³na² ĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
5 A²nxe³jah¹la² a²sxe³xa² so¹te³lhxã³ nhya¹ta¹ka³lxa²
tẽ³sxã³ ĩ³nhya¹ta¹hxai²hẽ¹la². 6 Nxe³ha²kxai³
ũ³wha²li¹lhu³ko³te³lhxã³ ĩ³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ ĩ³sa²yxau³ain¹tãu³a² ta¹ka³lxa²
Ma³ri²a³ka³lxa² wẽh³ni³ta¹hxai²hẽ¹la². 7 Nxe³nũ²la²
Be³lẽ²thĩ³na² ĩ³ai¹nhĩ¹na² a²ki³lha³lxa²
a²hxi²kan¹te²su² te²a² a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Po¹na² sxi²hẽ¹na² a³li³lah¹ta¹hxai²hẽ¹la², a²nũ²a²
sxi²ha² ne³ki³ha²kxai³la². Nxe³sxã³ wã²la² tẽ³sxã³
wxa²wã³lãu²kxi²so¹sxã³ ko²syẽ¹na² ã³na¹sxã³
ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².

O³ve²a² hau³ko³tũ³ka³txa² ĩ²ain¹jau³su²

8 Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² a²wã³kan¹ko³xa²
o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³ka³txa² he¹lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ka³nxah³tai²na² wah³nxa³ki²lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³ain¹tāu³a² nxe³hī¹na¹ oh³xan¹jah¹la²
 wxa²kan³ta¹hxai²hē¹la² Nxe³sxā³
 wxā³hī¹na¹ ha³lo²a² sa²ko¹ko¹ta¹hxai²hē¹la².
 Sa²ko¹ko¹ju³tan¹te²kxa³ya³llu² kāin²
 on²tain¹ta¹hxai²hē¹la². 10 Ain¹nxa²ha¹te¹
 oh³xan¹jah¹la² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— On²txi³sah¹lxi³txa³hē¹li¹. Wān³txa² wi¹jau³xa²
 a²nū²a² yxo²ha³kxa¹ ain³kxi²sah²lxin¹jau³nū³a²
 ī³hen³txi³nx²ti³te³lhxā³ wxā³na¹wi¹. A²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ ī³ka³li³nx²ti³tu¹wi¹. 11 Hī¹na¹
 Ta³vi²yah³la² sxi²yhe³na² wē³sa² wi¹khaix¹te²a²
 a³li³lah¹na²li¹. A²nxe³jah¹la² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ko³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹ju³ta² ā³wa²su¹jah¹lo²nū³su²
 tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na² Hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tāu³lo³jah¹lo²su² na³li¹. 12 A²nxe³te²a²
 po¹na² sxi²ha² wxa²wā³lāu²kxi²nha²sxā³ ko²syē¹na²
 ā³na¹sxā³ ā³wi¹ha²kxai³ sxa²na³li¹. Nxe³ju³ta²
 ī²ah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ oh³xan¹ta²
 nū³ka³txa² wxa²ka³nxi² wxā³yain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Wxā³yain¹nū²la² Txa²wā¹sū³na²
 ī³sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² oh³xa² yxaut³jah¹la² kāi²te²a²
 Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 ī³wxi²kin³ti³ton³ti³hit¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Yxah³lxin¹sxā³ a²nū²a² yuh³xan¹ko³xan¹ta³
 nū³ka³txa² wi¹lhin¹sxā³ yxau³ain¹tu¹wi¹,
 Txa²wā¹sū³na² wi¹lhin¹sxā³ ī²ai¹nha²kxai³lu¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

15 Ī³ye³ta³lu²nain¹nū²la² oh³xa²
 wxa²ka³la³xi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹nxa²ha¹te¹

o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³kã³txi³nu¹ta²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Nũ¹ka³na¹ Be³lẽ²thĩ³na² ai³sĩ²a³sah¹lxi³wxi¹
Txa²wã¹sũ³na² kwẽn¹ta² ĩ³ye³kxi²nẽ³lain¹jau³xa²
ain³kxi²ĩ²i²a³sah¹lxi³wxi¹. Nxẽn³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxe³ain¹nũ²la² wa³su³txi³ ai³ain¹nũ²la²
po¹na² sxi²ha² a³li³kxi²nyhain¹nũ²la²
Ma³ri²a³ka³lxa² Jo³se²ah³la² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sxã³ a²wẽ³sa² whã²na¹ ĩ²
nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Hã²wxãn³txa³

ĩ²ta³lun²nũ²la² ĩ³xain¹tãu³a² wãn³txai³tã²
oh³xan¹jah¹lai²na² wãn³txai³tã² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Nxe³ai¹nha²kxai³
o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³kã³txai²na² wãn³txa²
ain³kxain¹te²na² ĩ³yon²txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³te²la¹ku². Wãn³txa² ya²la³tu³te²nha²ku².
Kĩ³nhai¹. Nxe³yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ju¹ta¹li²
ĩ²sxã³ ne³wa³kon³sa²tẽ³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ o³ve²a² sa²hau³ko³tũ³kã³txa²
ã³naun³ta² ĩ³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Kãin²ta² Si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹.
Oh³xan¹jah¹la² sa²si¹hã³ũ¹nhẽ³jah¹lai²na²
wãn³txin³txi² ya²la³tu³ ĩ²kĩ³ten¹tu³wi¹.
Nxe³kĩ³sa²kxai³ Sũ³na² sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³lxa² ĩ³lxi²jau³su²

21 Ain¹nxa²ha¹te¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²ni²nũ²la² nxe³hĩ¹na¹
wẽ³sa² ũ³sa³si³tũ³ko¹kxã¹nha²te³lhxã³
a²nũ²kxi²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³lo²su¹. Nxe²ĩ³lxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te²3lxa² a²wi¹lhĩ¹na² Ma³ri²a³ka³lxa²
 wẽh³ni²nxa³hĩ¹nai³tã² oh³xan¹jah¹la² wxa²kan³sxã³
 ĩ³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

— Je³su²jah³lo²su¹. Nxe²ĩ³lxi²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ai³ain¹jau³su²

22-24 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²wi¹lhĩ¹nu¹ta²na²
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² hi²sen³su² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa²ũ³wha²li¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:
 — Txu¹ha² kwẽn¹ta² wẽ³sa² a³li³la¹kxi²ta¹ka³lxu²
 ĩ³nxa²na² wẽ³sa² tu³kxi²tãu³a¹ wa³ka³li³yu³ta²
 hã¹nxã¹txa²sã²nhi¹. Moi³se²ah³lu¹ta²na²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹jau³su² ha²kxai³
 Ma³ri²a³ka³lxa²kxai³ ain³kxi²nha²sxã³
 ã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² a²wẽ³sa²
 tu³kxi²nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹ta² sxi²ha² wẽ³sai²li²
 tẽ³sxã³ ã³wih¹ka³tu³ wã²nã³ũ¹hi² yen³kxa²
 hxi²tẽ³nha²sxã³ ã³hũ² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³kxai³lu¹ kxã³nxi¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na²
 kwa³na³te³nah¹lxi¹:
 — Wxa²ki³lha³lxa² a²hxi²kan¹te²nãu³xa²
 ten³sa³nhai¹. Nxe³te²nãu³xa²txa²sa³wi³ha³lxi³nãu³si²tu¹wi¹.
 Āh¹lxi³sxã³ kwa³sxa³xa² ki³ha¹li¹ kwa³jan³ta²
 kwa³sxa³xai²la³ ta³nxa² sa³wxe³nãn¹te²la³ ta³nxa²
 nxex³sxã³ tẽ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³ai²na²
 ã³hũ¹sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 25 Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tãu³a² a²nũ²a²
 Si³me³ãu²ah³la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
 yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²li²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹lhin¹sxã³
 wet¹ta¹hxai²hẽ¹la². Te²yã¹nxe³sxã³ I³sa³e²
 nũ³ka³txa² A²hxi²kan¹jah¹la² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²
 wxã³jah¹la² kãin² wah³nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² A²yãu³ka³txa²
 ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 26 ã³si³tẽ³kxi²sxã³
 nxe³te³nah¹lxi¹:

— Si³me³ãu²ah³lãi³. Hĩ¹na² wa³su³txi³
 ya³lu¹nxã²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la² ĩ²sã²nĩn¹tu¹wi¹.
 Yan¹nãu³a¹ sa²kxai³lu¹ ya²lu¹ju³ta² yũ³tu¹wi¹.
 Nxe³jau³xai²na² ĩ³hen³txi³nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 27 Ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³txa²
 ã³si³tẽ³kxi²sxã³ Si³me³ãu²ah³la² ai³ya³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tãu³ãn²tu³ti¹ a²wẽ³sãi¹ah³la² a²hã³ka³nai²na²
 nxe³sxã³ Je³su²jah³la² sa²ha³lxo¹so¹sxã³
 wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wãn³txa² we¹te³lhxã³
 ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxa²ha¹te¹ Si³me³ãu²ah³la²
 sa²kxai³lu² wẽ³sa² sa²ha²lxo¹so¹kxi²nũ²la²
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

29-32 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Sũ³na² nxe³txi¹. Wãn³txa² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xai³tã²
 hĩ¹na² ta³lu²ye¹tu¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³ta²
 wxa²hxi²kan¹jah¹la² txa²yen³nãu³a²
 ĩ²a¹wi¹. Nxe³jah¹la² kxã³nxa²
 ũ³ye³kxũ¹sa²nhĩn¹jah¹la² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ²ain¹tu¹wi¹. A²nxe³jah¹la²
 l³sa³e²nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
 wxa²wãn³txa² ĩ³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³
 l³sa³e² nũ³ka³txa² Txa²wã¹sũ³na²
 kãin²si¹hain¹jau³su² ĩ²hen³txai¹nha²kxai³
 nxe³ain¹tu¹wi¹. Ai¹nha²kxai³ ya³lu²na¹ju³ta²
 hĩ¹na² wi¹na³li¹. Ka³lih³khaix¹sa³nha²wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Ī³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²wĩ³na² a²hã³ka³na²
whã²na¹ wãn³txai²na² ain³kxai¹nha²kxai³
o²lya³ta¹hxai²hẽ¹la². O²lya³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³te²la¹ku². Kĩ³nhai¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
34-35 Nxa²ha¹te¹ Si³me³ãu²ah³lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹;
— Nxe³jah³wxi¹. Txa²wã¹sũ³na²

wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ti³na³li¹. Nxe³jau³su² e³sãn²ka³tu³
Ma³ri²a³ka³lxa² e³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Ma³ri²a³ka³lxi¹. Wxa²wẽh³sai²li² kxãn³nãu³a²
a²nũ²a² I³sa³e² nũ³ka³txa² ka³na³ka³nat³te²a²
ã³kã²non³si¹ha²kxai³ a²ka³na³ka³nat³te²a²
a²kã²nxa³tot³si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹xĩ¹
Nxain¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ka³lxa¹te²a²
sa²yo²ã³ain¹tũ¹xĩ¹. Nxain¹kxai²nãn²tu³ti² au³txi³
ãin²ti³khai¹nxe³nxa²tu¹xĩ¹. A²nxe³jah¹lo²kxai³lu²
a²nũ²a² a²ẽ¹nãn¹jau³la³ ĩ³sai¹ai¹nxa³jau³la²
wi¹ko³nha²hxat³tain¹tu¹xĩ¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

36-37 Nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tãu³ãn²tu³ti¹
txu¹ha² A²na³ka³lxa² yxau³nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ta¹ka³lxi²na² sa²kxai³lu² a²wĩ³na²
Fa³nu³e²lah³lo²su² ha²kxai³ a²ka³lxa¹ti³nãu³xa²
A³se²ra³ nũ³ka³txi³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu² kwẽ³kxa² ko³ha¹li¹ ko³ha¹li¹
ko³ha¹li¹ ka³na³ki²tãu³a² in³txa² so¹nyhain¹sxã³
yxau³ya³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² jah¹la²

ya³lu²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³lu²kxi¹nxa²ha¹te¹
kwẽ³kxa² ka³lxa¹txi³ 84 nxe² kwẽ³kon³tãu³a²
nũh¹yxau³ha²kxai³ a¹ka³lxon³khaix¹nxe³sxã³
kxãn³su² yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³ta¹ka³lxa²kxai³lu¹ Txa²wã¹sũ³na²
wi¹lhin¹ju³ta² ĩ³hen³txi³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² wi³xi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Wi³xi²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kāin²khaix¹nxi¹lxi¹. Nxe² ĩ³ye³sxã³
 ã³ti³hex¹ta¹ka³lxu²su² nxa³ha²kxai³ yain³txa²
 ã³na¹ha²kxai³ hāi¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 38 Jã¹nxe³kxan²ta²
 Si³me³ãu²ah³lo²kxai³lu² ĩ³ye³ta³lun²kxan²ta²
 ta¹ka³lxa²kxai³lu² A²na³ka³lxa²kxai³lu²
 wi³xi²ta¹hxai²hē¹la². Wi¹xi²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nēn¹kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jau³xai²na²
 sa²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tũ³ka³txa²
 Sũ³na² Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lai²na²
 wxã³ju³ta²nũ³a² wah³nxain¹te²nāu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ ain³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thi³na² ĩ³ain¹jau³su²

39 Ain¹nxa²ha¹te¹ Moi³se²ah³la²
 kwa³na³jau³xu¹ta²na²sa²yo²we¹ta³lu²nain¹nxa²ha¹te¹
 Ka³li³le²a²ko³xa² ĩ³ain¹ta¹hxai²hē¹la³, Je³su²jah³la²
 a²wĩ³na² a²hã³ka³nũ¹ta²sa³. A²sxi²yhen³khai³xa²
 Na³sa³re²thi³na² ĩ³xi²sxã³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 40 Nxe³tãu³a² a²wē³sa²kxai³lu² wi¹txo¹ni²
 nũ³kxũn³txo¹ni² wxi²kan¹sxã³ txo¹ni²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³a² e³kxi²nyhu¹jau³su²

41-42 Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² I³sa³e² nũ³ka³txa²
 ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la². E³ji²ta²ko³xa²
 a³li³si¹hain¹jau³su² ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³hĩ¹nu¹ta²nān¹te²tu³ kwē³kxa² hāi¹nxe³ti³xa¹
 ye³ka³na³ka³nat³sxã³ Sũ³na² kãi³ũ¹hain¹ju³tu¹ta²na²
 ĩ³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³ru³sa³lē²thi³na²
 ã³nũn²ta³kxain¹sxã³ ĩ³sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ti³xai²na² sa²kxai³lu² pas²kwa²ti³xa²su¹.

Nxe³ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³ju³ta² Je³su²jah³la²
 a²wī³na² a²hā³ka³nai²na² nxe³ya³sxā³
 jā¹nxe³ya³to³ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³nū²
 Je³su²jah³la²kxai³lu² kwē³kxa² hxi²ka²
 hxan³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³ka³tu³
 kwē³kon³sxā³ txo¹nhī¹na¹ a²wī³na² a²hā³ka³nai²na²
 nxe³ya³te²kxai³lu² wē³sai²na² ā³sa²so¹sxā³
 ai³yain¹to³ta¹hxai²hē¹la². 43-44 Nxa²ha¹te¹
 ā³sa²wa²lho¹xi²ta³lun²nyhain¹nxa²ha¹te¹ a²wī³na²
 a²hā³ka³na² ī³xi²te³lhxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxain¹te³ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹
 hai³txi³ ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³
 Je³ru³sa³lē²thi³na² yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³ a²wī³na² a²hā³ka³na² ju¹tai²na²
 ko³nhe²ya³nxa³ha²kxai³ ye³ka³na³ka³nat3sxā³
 a³lan²ni²sxā³ a³li³sxā³ ā³nxi³ya³ta¹hxai²hē¹la².
 45 Hā²wxān³txa³ ī²xi²ya³hxa³ha²kxai³
 hxi²waun³ta³kxi²ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹
 a²nū³ka³txa² ā³si³tē³kxain¹te²nāu³xa² whāi²na¹
 ī²ai¹nxa³ha²kxai³ Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³te³nxi²te³lhxā³
 wa³lain¹ta¹hxai²hē¹la². 46 Wā³lain¹nū²la²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²nū²la² Txa²wā¹sū³na²
 sxi²ha² ā³wih¹ka³tu³ ī²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²kxā³nxa² wā³li²sī²ai¹nxa³ta³lxa¹ jah¹la²kxai³lu²
 a²hoh³lxa³nū³ka³txa² ā³tī³xi²nū²la²
 nxū²kwai³ye³lot3sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³nū²la² ain³kxi²nyhu¹ha²kxai³ wān³txa²
 ī³wā³txi³nyhu¹ai¹nha²kxai³ nxe³nyhu¹ta¹hxai²hē¹la².
 47 Nxe³nyhu¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² wē³sai²na²
 wān³txa² ain³kxain¹te²a² on²tain¹ta¹hxai²hē¹la²,
 Je³su²jah³lai²na² wān³txa² wxi²kan¹jau³su²
 ha²kxai³la². 48 Jā¹nxe³kxan²ta² a²wī³na² a²hā³ka³na²

nxe³ya³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²nhãu³ai²na²
 ã³wih¹sxã³ ĩ²ai¹nha²kxai³ kãin² o²lai¹nha²kxai³
 ta¹ka³lxa²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wẽ³sãi³. Ĩh¹nxe³nhĩn¹thai¹li¹? Kãin²
 ã³ten³nxa²nha¹hẽ³li¹. Hxi²waun³txi³khaix¹sa²sĩ¹nhẽ¹li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ten³sya¹hin¹thai¹ni¹?
 Txa²wĩ³na² sxi²ha² ã³wih¹sxã³ ã³wxe³na¹ha²kxai³
 ĩ²sya¹hxa³thai¹ni¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² a³la³kxi²ti³hex¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

51 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ã³si³tẽ³kxi²sxã³
 Na³sa³re²thĩ³na² ĩ³xi²sxã³ yxau³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²wĩ³na² a²hã³ka³na² wãn³txa² yxo²ha³kxa¹
 we¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ju³ta²li² a²hã³ka³na²
 a²ẽ¹nãu³ai²na² ain³so¹tu³ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² wi¹txo¹ni²
 wxi²kan¹to³ni² nxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³kxa²yu³su² Txa²wã¹sũ³na² wi¹lhin¹sxã³
 ĩ²ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ka³li³lhi³sxã³
 ĩ²ai¹nha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

3

Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² Sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³jau³su²

1-3 Ju¹ta³la³ nxe³ha²kxai³ Ti³be³ri²ah³lai¹tã²
 Ro³ma²no²ko³xa² kãin²ko³xa² ã³wẽ³non³sxã³
 ã³wa³li³khan³tot³ta¹hxai²hẽ¹la². Kwẽ³kxa²
 ka³lxa¹ton³nũ²la² 15 nxe² kwẽ³kon³nũ²la²
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³lu² ha³lo²ai²li²
 a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa² ho³tãu³a²
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³jah¹la² Sa³ka³ri²ah³la² ki³lha³lhxu²

ta¹hxai²hē¹la². Jā¹nxe³hī¹nai³tā²
 Ju³te²a²ko³xa² Pōn³si³o³ Pi³la²jah³la²
 a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ Ka³li³le²a²ko³xa²
 E³ro²jah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³
 I³te³ri²a²ko³xa² Tra³ko³ni²ta³ko³xa² ko³ha¹lin¹ko³xa²
 Fi³li²pah³la² a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³
 nxe³jah¹la² E³ro²jah³la² a²lon³syhe²nyha¹ta¹hxai²hē¹la².
 Jā¹nxe³sxā³ A³bi³le²nā²ko³xa² Li³sa³ni²ah³la²
 a²wa³li³kha³lah³lo²lo³tha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la²
 Nxe³hī¹na² Txa²wā¹sū³na² sxi²ha²
 Kai³fa²sah³lai¹tā² A³na²sah³lai¹tā²
 nxe³sxā³ sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la²
 Jā¹nxe³tāu³ān²tu³ti¹ Jo³āu² Ba³tis²jah³lo²kxai³lu²
 Jor³tāu²yau³xan¹ko³nāu³a² ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la².
 Yuh³xan¹ta² ha³lo²a² whāi²na¹ ai³lha²thet³te³na¹
 a²nū²a² ka³lxa¹txi³ ā³yā³nū²kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³yā³nū²kxain¹nū²la² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³la¹
 ī³hen³txain¹te³nah¹lxi¹:
 — Nxe³jah³lxi³wxi¹. Kō³nxe³ti³
 kāi³yah³lxin¹ju³ta² yū³khaix¹yah³lxi¹lxi¹.
 Yxah³lxi¹nha²kxai³ ī³āin²ta³kxi¹nyha¹jah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxe³nyhah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² kō³nxe³ti³ kāi³yah³lxin¹kxa² wah³xa²
 sa²wa²su¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³nyhah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³yān³tu³ta¹
 ī³yau³xa² ū³hū¹kxi²sa²sai¹si¹ha¹jau³su²
 ā³tū³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Jo³āu² Ba³tis²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 4 Nxe³jut³su² I³sa³i²ah³lu¹ta²na² kxā³nxa²
 ū³wha²li¹txā³nxi¹ta²na² nxe²e³te³nah¹lxi¹:
 — A²nū²a² ā³jah¹la² wxā³tu¹wi¹. Ha³lo²ai²na²
 a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³nāu³a² ai³sxā³
 ī³ye³kxi²tu¹wi¹. Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 “A²nū²a² hxi²kan¹jah¹lo²su² wxā³ju³ta²nū³a²

yũ³kxai²nãn²tu³ ã³wxã³tĩh³nũ³a²
wxa²hau³ko³tain¹te²ju²hẽ³li¹.

5 Wain³tĩh³na² a³li³ha²kxai³ tĩh³na²
kĩn³sxi²ju³ta² ĩ³wau³waut³sxi²ha²kxai³
tĩh³na² ka²yãu¹ka²yãu¹ju³ta²
ĩ³ha³la³tu³la³kxi²ha²kxai³ tĩh³na²
yax³lũ¹yax³lũ¹si¹ju³ta²sa²ne³ka³tũ²si²ha²kxai³
nxe³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jut³su² tĩh³na²nũ³a²
wa³su³hĩ³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹la²
wxã³ju³ta²nũ³a² wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
wxa²hau³ko³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.

6 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na²
hxi²ka¹nain¹ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹. Nxe³sxã³
ko³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² ĩ³ain²ta³kxi²nha²sxã³
Sũ³na² wãn³txa² yxo²ĩ²ain¹kxai²nãn²tu³
a²ẽ¹na² sa²hau³ko³tũ¹hain¹tu¹wi¹.
Nxe³ju³ta² ĩ²ain¹tu¹wi¹. Ya²la³tu³
wxã³ti³wa³ki³lxon³na³li¹. Nxe³jau³su²
ĩ³ye³kxi²tu¹wi¹.

ĩ³sa³i²ah³lu¹ta²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

7 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ju³ta² a²ten³te²nãu³xa² ka³lxa¹txi³
wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²
Ba³tis²jah³la² ĩ²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Txa²wã¹sũ³nai²li²
an³txi¹nx²ti³na³li¹. Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³su²
nxe³nyha¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹sain¹kxai²nãn²tu³
wi¹lhin¹yex¹sain¹tũ¹xã¹, a²nũ²a² yxo²ha³kxa²su¹.”
Nxe³nyhah¹lxin¹kxan²ti³ ti³he¹nxe³nx²ti³xa³wi¹.

Nxe³sxã³ wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxin¹kxan²ti³
 Txa²wã¹sũ³nai²li² i³ki³ha¹kxi²yah³lxan³tho³li¹.
 8-9 Nxe³ha²kxai³ wxa²kõ³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta²
 ya²la³tu³ ã³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 wi¹lhin¹yah³lxin¹ju³ta² wã²nã³ũ¹sah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² hi³a³ ne³ka² i²li³hxa³te²la³
 wi¹nã³kxi²nxa³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² hxi²ka²
 i³tau³ka²tã³sãn²nũ²la² ha³nxe²a² yat3sxã³
 hxa³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³
 wi¹kãi³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ kõ³nxe³ti³
 i³yĩ¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. A²nxe³ju³kxai³lu².
 “A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na² a²ne³tah²nãu³su²
 sãn¹te²sa¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³xa² e³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 E³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 txah³lxa³kxa² tẽ³sxã³ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²
 a²ne³tah²nãu³su² wet1ti³hit1ju³ta² hxi²kan¹na³li¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nãn²tu³ ĩh¹nxet3sxã³
 o²la³kxi²sãn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— A²nũ²ai²li² a²ha³la³san¹ka³lo³a² ka³lo³ha¹li¹
 yũ³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ka³lo³ka³na³ka³nat3sxã³
 tẽ³sxã³ a²nũ²a² a²ha³la³san¹ka³lo³la³ yũ²nxa³te²a²
 wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 yain³txa² wã²nhũ¹txai¹yah³lxi³nũ³nhẽ¹li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ã³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa² i³yau³xa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ju³ta²
 te³nai¹nha²kxai³ yxau³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tũ³ka³txa² hi²sen³su² ro³ma²no²
 ã³yho³hi²txã³nxa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

I³sa³e² nũ³ka³txa² sa²so¹xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³tũ³ka³txai²li² ya^uso³nain¹nũ²la²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹jah¹lãi³. Txai²nãu¹xai²na²
 i³ya^uxa² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹sa²nhĩn¹te³lhxã³ ĩh¹nxe²
 o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²yo³ha² wain³txã³nxa² so¹lxi¹
 so¹kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Wain³ta² a²yo³ha²
 ã³sen³sai¹te²la³ so¹kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa²
 i³wã³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²nũ³ka³txi³nãu³xa²sa¹. ĩh¹nxe³sxã³
 o²la³kxi²sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹:

— Nũ³kxũn³txi³yen³kxa²sa²so¹kxai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³a²nũ²a²ko³nxe³te²lo³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³yen³kxa²ũ³yho³hi²nxa²lxain¹txã³nxa²
 hã¹sxã³i³ka³li³jah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ya³lo³txi²sxã³
 i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo¹la³te²la¹ku². Kĩ³nhai¹.
 Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Nxa²ha¹te¹ a²nũ³ka³txa²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²si³yo³na² a²nũ²a² hxi²kan¹txi³
 wa³to²hi²sa²jah¹la² wxã³tu¹wi¹. Wxã³te³na¹
 hxi²kan¹txi³ wa³to²hi²sa³ha²kxai³ a²yu³kxa²
 yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a² sa²ta²la³kxi²nũ¹ha¹kxe³su²
 hxi²ka¹nhĩ²nxa³nha²wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³ i³ya^uxa²

ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nx2ta¹ju³ta² hxi²ka¹nhĩ³na¹wi¹.
 Txa²si³yo³na² wxã³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² ũ³hũ¹nx2ti³ha²kxai³
 wxa²ẽ¹nãu³ai²na² ã³nhxan³ka²ti³nx2ti³ha²kxai³
 nxe³jah¹lo²su² na³li¹. 17 Jã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
 hai³sxa² wa³kxẽn³yah³lai²na² hai³sxa²
 wi¹we¹nha²kxai³ ki³kan²tãu³a² yain³ta³ki³a²
 wxa²so¹te²ju²hẽ³li¹. Wxa²so¹kxai²nãn²tu³
 wã³na³la³ka³lo³a² hxi²tẽ³nha²sxã³ yain³txa³ki³a²
 ĩ³ya³lan³kxi²xai³te²ju²hẽ³li¹. ĩ³ya³lan³kxi²nũ²la²
 yain³ta³ki³a² a²wi¹ki³a² so¹sxã³ ũ³wha¹ha²kxai³
 a²ka³lo³a² ã³na¹sxã³ sa²yat3sa²ha²kxai³
 nxe³ki³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
 wi¹lhin¹te²nãu³xa² oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹ko³xa²
 ũh³wxe³ũh¹hai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ĩ³lxa³thi¹nxa³te²a²
 yuh³nãn¹ta³ko³xa² ha³lo²a² ĩ³sa²tẽ³ko³xa²
 ã³na¹kxai¹nha²kxai³ nxẽn³tain¹tu¹wi¹. Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 A²nxe³jau³xa² wi¹jau³xa² yau³ka³lxa¹txi³ Sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³sxã³ e³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 19 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²nu¹ta²kxai³lu²
 E³ro²jah³la² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— E³ro²jah¹lãi³. Wxãi²na²ko³nxe³thin¹khaix¹ni¹lxi¹.
 E³ro³ti²a³ka³lxa² so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta²
 ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta²la¹wi¹. Wxa²lon³yah³la²
 a²sxe³xai²la¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ wxãi²na²
 so¹kxi²nyha¹hin¹ju³ta² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta²la¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹kxan²ti³nũ¹
 sa²yxo²we¹tai¹nxa³ha²kxai³la¹ ko³nxe³ti³ o²la³kxi²
 kãi²non³ta¹hxai²hẽ¹la². 20 Jã¹nxe³kxa²yu³kxai³la¹
 kxã³ta³lon³tãu³a² E³ro²jah³la² hi²sen³kxai³lu² Jo³ãu²

Ba³ti²s²jah³lo²kxai³ sa²so¹sxã³ sxi²ha² kxan²thi³na²
ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹kxi²jau³su²
21 Nxa²ha¹te¹ ũ³tĩ¹kxai¹nxa³ta³lxa¹
Jo³ãu² Ba³ti²s²jah³la²kxai³ a²nũ²a² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la² ĩ³yau³xa²
ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹

ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹
Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tãu³a¹ oh³sĩn³na² sa²yxo²hai¹ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Sa²yxo²hai¹ka³tu³ kwa³sxa³xa² hũ³nxe²
Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la² oh³nãu³a²
a³ka³nxi²xi²ye²ka³tu³ Je³su²jah³lai²na²
a²ka³la³ki²wxe²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹tãu³ãn²tu³ti¹
oh³nãu³an¹te²a² wãn³txa² ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li² txa²ki³lha³lxa²khai³si¹lxi¹.
A³lxi¹nxa²ha¹kxah³lo²si¹lxi¹. Wi¹lxo³kxi²khai³san¹nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² si³kxã³nãu³an¹ta²
wĩ³na²nãu³xan¹jau³su²

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
a²wah³ka³li³yu³ta² ãn³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹lai²li² Jo³se²ah³la²ki³lha³lxin²ta¹.
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Je³su²jah³la²

sa²kxai³lu² kwẽ³kon³sxã³ 30 nxe²
ye³ka³lxa¹txi³ kwẽ³kon³sxã³ wa³ka³li³yu³ta²
ã³si³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Jo³se²ah³la²
wĩ³nu²tu³ E³li²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 24 E³li²ah³la²
wĩ³nu²tu³ Ma³ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ma³ta²jah³la² wĩ³nu²tu³ Le³vi²ah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Le³vi²ah³la² wĩ³nu²tu³

Me³ki²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Me³ki²ah³la²
 wī³nu²tu³ Ja³nai²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Ja³nai²ah³la² wī³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 25 Jo³se²ah³la² wī³nu²tu³ Ma³ta³ti²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta³ti²ah³la² wī³nu²tu³
 A³mo²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². A³mo²sah³la²
 wī³nu²tu³ Na³ū²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Na³ū²ah³la²
 wī³nu²tu³ Es³li²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Es³li²ah³la²
 wī³nu²tu³ Na³ka³i²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 26 Na³ka³i²ah³la² wī³nu²tu³ Ma³a³te²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Ma³a³te²ah³la² wī³nu²tu³
 Ma³ta³ti²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta³ti²ah³la²
 wī³nu²tu³ Se³me³i²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Se³me³i²ah³la² wī³nu²tu³ Jo³se²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Jo³se²ah³la² wī³nu²tu³ Jo³ta²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². 27 Jo³ta²ah³la² wī³nu²tu³
 Jo³ā³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³ā³nā²ah³la²
 wī³nu²tu³ Re³sa²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Re³sa²ah³la² wī³nu²tu³ So³ro³ba³be²lah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². So³ro³ba³be²lah³la² wī³nu²tu³
 Sa³la³ti³e²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Sa³la³ti³e²lah³la²
 wī³nu²tu³ Ne³ri²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 28 Ne³ri²ah³la² wī³nu²tu³ Me³ki²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Me³ki²ah³la² wī³nu²tu³ A³ti²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A³ti²ah³la² wī³nu²tu³ Ko³sā²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Ko³sā²ah³la² wī³nu²tu³
 E³ma³tā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³ma³tā²ah³la²
 wī³nu²tu³ E²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 29 E²rah³la²
 wī³nu²tu³ Jo³su³e²ah²lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Jo³su³e²ah³la² wī³nu²tu³ E³li³e²sah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². E³li³e²sah³la² wī³nu²tu³
 Jo³rī²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Jo³rī²ah³la² wī³nu²tu³
 Ma³ta²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Ma³ta²jah³la²

wĩ³nu²tu³ Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 30 Le³vi²ah³la² wĩ³nu²tu³ Si³me³ãu²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Si³me³ãu²ah³la² wĩ³nu²tu³
 Ju³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³ta²ah³la² wĩ³nu²tu³
 Jo³se²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³se²ah³la² wĩ³nu²tu³
 Jo³nã²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jo³nã²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ E³lya³kĩ²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 31 E³lya³kĩ²mah³la² wĩ³nu²tu³ Me³le³a²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Me³le³a²ah³la² wĩ³nu²tu³
 Me³na²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Me³na²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ Ma³ta³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ma³ta³ta²ah³la² wĩ³nu²tu³ Na³tã²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Na³tã²ah³la² wĩ³nu²tu³
 Ta³vi²yah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Ta³vi²yah³la²
 wĩ³nu²tu³ Je²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Je²sah³la²
 wĩ³nu²tu³ O³be²jah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². O³be²jah³la²
 wĩ³nu²tu³ Bo³a²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Bo³a²sah³la² wĩ³nu²tu³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Sa²lah³la² wĩ³nu²tu³ Na³sõ²mah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 33 Na³sõ²mah³la² wĩ³nu²tu³ A³mi³na³ta²bah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². A³mi³na³ta²bah³la² wĩ³nu²tu³
 A³ta³mi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³ta³mi²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ A³nhi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 A³nhi²ah³la² wĩ³nu²tu³ Es³rãu²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Es³rãu²ah³la² wĩ³nu²tu³
 Pe³re²sah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Pe³re²sah³la²
 wĩ³nu²tu³ Ju³ta²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³ta²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ Ja³ko²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 34 Ja³ko²ah³la² wĩ³nu²tu³ I³sa²kah³lo²su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². I³sa²kah³la² wĩ³nu²tu³
 A³bra³ãu²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A³bra³ãu²ah³la²
 wĩ³nu²tu³ Te³ra²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
 Te³ra²ah³la² wĩ³nu²tu³ Na³ko²rah³lo²su²

ta¹hxai²hē¹la². 35 Na³ko²rah³la² wī³nu²tu³
 Se³ru²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se³ru²kah³la²
 wī³nu²tu³ Ra³ka³u²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Ra³ka³u²ah³la² wī³nu²tu³ Fa³le²kah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Fa³le²kah³la² wī³nu²tu³
 E³pe²rah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³pe²rah³la²
 wī³nu²tu³ Sa²lah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 36 Sa²lah³la²
 wī³nu²tu³ Kai³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Kai³nā²ah³la² wī³nu²tu³ A³fa³sat²jah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². A³fa³sat²jah³la² wī³nu²tu³
 Se²mah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². Se²mah³la² wī³nu²tu³
 No³e²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². No³e²ah³la²
 wī³nu²tu³ La³ma²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 37 La³ma²kah³la² wī³nu²tu³ Me³tu³sa³lē²ah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Me³tu³sa³lē²ah³la² wī³nu²tu³
 E³no²kah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². E³no²kah³la²
 wī³nu²tu³ Ja³re²jah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Ja³re²jah³la² wī³nu²tu³ Ma³la³le²lah³lo²su²
 ta¹hxai²hē¹la². Ma³la³le²lah³la² wī³nu²tu³
 Kai³nā²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la². 38 Kai³nā²ah³la²
 wī³nu²tu³ E³no²sah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 E³no²sah³la² wī³nu²tu³ Se²tah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Se²tah³la² wī³nu²tu³ A³tāu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su²
 wā²nxūh¹wet1ta¹hxai²hē¹la³, a²hā³ka³na² a²wī³na²
 yū²nxa³ha²kxai³la². Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

4

Sa³ta³na²jah¹la² hxi²ka² kō³nxe³ti³
 kāi³sain³si¹hain¹jau³su²
 1 Jā¹nxe³kxan²ta² Je³su²jah³la²kxai³lu²
 Jor³tāu²yau³xa² a³li³nū²la² ha³lo²a² a²nū²a²
 yxau³ai¹nxa³ko³xa² ai³lha²thet3ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² hi²sen³su²
 nxū²kwai³yxau³sa²tē³ha²kxai³ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxā³ ī³tih³nxe³sxā³ ā³so¹xai³ya³ta¹hxai²hē¹la².
 2 Nxe³nyhai¹nhī¹na² Sa³ta³na²jah¹la² wxā³nū²la²
 Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yo²ā³
 ī³wa³ka³nxe³sain³si¹ta¹hxai²hē¹la². A³lan²ta²
 ye³ka³lxa¹txi³sxā³ 40 nxe² ye³ka³lxa¹txi³
 a³la²ni²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² yain³txa²
 kwa² ā³na¹ha²kxai³ he³ha² yxau³ta¹hxai²hē¹la².
 3 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹sū³na² Tah²su²
 nxī¹nha²kxai³ txah³lxa³kxa² tē³sxā³ yain³txa³nū³xa²
 wxa²ya¹ta²sxā³ wxa²wet1txa²hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txu¹ta²na²
 jau³xau³hxai²tē³x1 jau³xu¹ta²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Yain³txi³khai³xa² so¹lxi³ yain³sxā³
 yxau²xai³yah³lxi³txa³hē¹li¹. Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 hāi¹nxe³ti³jau³xa¹ wet1yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.”
 Ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

5-7 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
 Je³su²jah³la² sa²so¹sxā³ wā³la² kī³khai¹nxe³ka³txa²
 ūh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tāu³a² ha³lo²ai²li²
 yxo²ha³kxa¹ yuh³xan¹ta² nū³ka³txi³nāu³xa²
 a²yo²ha³kxa¹ a²kwēn¹ta²na¹ wā²nā³ū¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ko¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
 txa²ha³lo²su² tai¹tu³wi¹. Txa²na¹xai²na²
 ha³lo²a² a²wa³kxēn³su²na¹ta¹tu³wi¹:
 Nxe³ha²kxai³ ha³lo²ai²na² a²nū²a² ā³xa²
 ūh³wxe³ai¹na¹ju³ta² hxi²ka¹na¹wi¹. Ai¹na¹ha²kxai³
 txa²yu³hē³na² sa²yo²we¹je²san¹kxe³su²

ã³ka³tih³wxe¹sē¹li¹. Nxĩn¹ka³tu³ sa²nēn¹kxi²sa²hē³li¹.
 Nxe³san¹ju³tan¹te²kxa³yañ³tu³ ju¹tai²li²
 ũ³hũ²nxa²ha¹tu¹wi¹. A²wa³kxēn³su²hit¹txã²ha¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

⁸ Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
 jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹tai²na² nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³kah³la² Txa²wã¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹la² so¹lxi³ ã³ka³ti³wxe³sxã³
 sa²nēn¹kxi¹txa²hē³li¹. Nxe³jah¹la² so¹lxi³
 sa²yxo²wet¹sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hē¹li¹.”

Ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

⁹ Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³kxai³lu²
 Je³su²jah³la² sa²so¹ã³nũ²la² Je³ru³sa³lē²thi³na²
 ã³wih¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 a²ne³ka³nah²nãu³a² ũh³wxe³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxi²ti³ãñ¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na²
 Tah²su² nxĩ¹nha²kxai³ a³li²sin³sxã³ ã³ya³hi¹sē¹li¹.
 Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
 a²hxi²ki³kxai³lu² wi¹lhau³ko³txa²tu¹wi¹.
 10 Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
 jau³xau³hxai²tēx¹jau³xu¹tai²na² yau³xã³xai²na²
 nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 oh³xan¹ta² nũ³ka³txa² wi¹lhau³ko³txa²si¹hain¹jau³su²
 ĩ³ye³kxain¹na²hē³li¹.”

11 Āh¹jau³xa²sa¹:
 “Wi¹lhau³ko³txain¹kxai²nãn²tu³ a²hxi²ki³khai³xa²
 ã³sa²so¹nxain¹tu¹wi¹ Txah³lxa³kxa²
 sa²tã³yũ³kxĩh³to³txa²kxa²yañ³txi³su²
 nxe³nxa²ha¹wi¹.” Ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹tai²na²
 jau³xau³hxai²tēx¹ jau³xu¹tai²na² yau³xã³xai²na²

nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³jah¹la²
Wxa²hxi²kan¹txa² Si³yxau³jah¹la² wi¹la²
ā³si³tē³kxi²ju³ta² ye²si¹jau³su² wā³nxĩn¹ju³ta²
o²la³kxi²sain³txa³hē¹li¹.” Ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Sa³ta³na²jah¹la²kxai³lu²
Txa²wā¹sū³na² a²ten³jau³su² sa²yxō²ā³
ĩ³wa³ka³nxe³sain³si¹jau³xa² e³hxa³tũ²la² hāi¹nxa¹sxā³
ā³waix³tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ka³li³le²a²ko³nāu³a² o²la³kxi² ā³si³wxe³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nāu³a² Ka³li³le²a²ko³xa²
ā³wā³li²ta¹hxai²hē¹la², Je³su²jah³la²sa³. Nxe³te³na¹
Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³jxah¹la² nũ³kxũn³txi³
ā³si³tē³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³jut³su² u²lxi³
ha³ta³nxe³ta¹hxai²hē¹la². 15 Jā¹nxe³nũ²la²
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ā³nũ²kxi²thĩ³nāu³xa²
ā³wi¹lha²the³to³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wih¹nũ²la² Sũ³na²
wān³txa² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³jau³xai²na²
ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
sa²nēn¹kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

Na³sa³re²thĩ³na² ĩ³xi²to³jau³su²

16 Nxa²ha¹te¹ Na³sa³re²thĩ³na² txo¹nain¹thĩ³na²
ĩ³xi²nũ²la² sa²ba³to³ nxe³hĩ¹na² Ju³te²a²
nũ³ka³txa² ā³nũ²kxi²thĩ³na² wi²xi²to³hxai²kxai³
jā¹nxe³to³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la² Txa²wā¹sū³na²
ũ³wha²li¹txān³nxa² ĩ³yau¹ũh¹si¹jau³su²
ĩ³sa²yxau³ta¹hxai²hē¹la². 17 ĩ³sa²yxau³nũ²la²
I³sa³i²ah³lu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lu¹tai²la³ha²kxai³ kxā³nhxĩn¹nũ¹tai²na²
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² ũ³wha²li¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³txā³nxa² ũ³wha²li¹txān³nxa²li² ũ³hũ¹ain¹nũ²la²

sa²hai¹nũ²la² wãn³txai²li² a³txi²sxã³
ĩ³ye³ta¹hxai²hẽ¹la². 18 Ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² Yãu³ka³jxah¹la²
ã³si³tẽ³kxi²sa²na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² wi¹jau³xa² a²nũ²a²
ko³nxe³te²a² ĩ³hen³txi³te³lhxã³
sa²si¹hã³sain¹na³li¹. Sai¹nha²kxai³
a²nũ²a² ũ³tĩ¹kxi²yxau³te²a² wa³su³txi³
a³li³xi²si¹jau³nũ³su² ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²nũ²a²
ye³han³te²a² wi¹li²sxã³ wet¹si¹jau³nũ³su²
ĩ³hen³txi³ha²kxai³ a²wah³ka³te²a²
ã³wa²sut¹si¹jau³nũ³su² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

19 Jã¹nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu²
ko³nxe³ti³ kãi³kxa² wah³xa²
ã³wa²su¹tũ¹hain¹ti³wa³kxa² yãu³son³si¹jau³su²
ĩ³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.

Nxe³jau³xa² Je³su²jah³lo²kxai³ ĩ²sxã³
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxe² ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² ta²nxã¹nxai²na²
sa²wa³lãu²kxi²sxã³ ũ³hũ¹xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxũ²la²
ã³wxe³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². ã³nũ²kxi²tũ³ka³txa²
ain³kxi² yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³ha²kxai³la¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
— Jau¹xai²na² e³ain¹jau³xu¹tai²li² hĩ¹na²
ã³si³wxe²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ain³kxain¹tũ³ka³txa²
wi¹le³ha²kxai³ kwa²on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yãn³ti³ta³ nxe²e³kxi²ji¹?
Jah¹lai²li² hãĩ¹sxã³ Jo³se²ah³la² ta²hai²la¹wi¹.
Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³wxi¹. Wãn³txai²na²
e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹, wxã²na²
hĩ³ne³kxa² wa³kxẽn³si¹lxi¹. Nxĩ¹nha²kxai³
wã²nxũh¹we¹txi²nhi¹lxi¹. Nxe³jau³xai²na²
e³kxi²sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Āh¹lxi³jau³xa²sa¹.
Ka³far³na³ũ²thĩ³nai²na² wi¹lo²la³kxin¹ju³ta²
ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Wxa²txo¹nĩn¹thĩ³na² te²yã¹nxe³
we¹txa²hẽ³li¹.

24 Yãn¹tah¹lxi¹ a²nũ²ai²na² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² hen³txi³te²nãn²tu³ a²sxi²yhen³khai³xan¹ta³
nũ³ka³txa² en²tain¹te²ju²hẽ³li¹. Nxe³te²yã¹nxe³sxã³
en²txi³sain¹nũn³na³li¹. 25 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹,
Kxã³nhi¹nu¹tai²kxai³lu² E³li²ah³lu¹tai²na²
yxau³hĩ¹nũ¹tai²kxai³lu² Ju³te²a² tu¹ha²
a²wha³te³son³ta¹ka³lxu³nãu³xa² ya²la³tu³ ka³lxa¹txi³
yũ³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ain¹ta¹ ye³ha¹li¹
ka³na³ki¹ ye³kwẽ³kon³ta¹hxai²hẽ¹li¹. 26 Ha³lo²a²
whã²na¹ wẽh³ha²yau³xa² ã³na¹xa³tãu³a² hai³txi³
Ju³te²a² tu¹ha³ka³lxa² ka³lxa¹kxan²ti³ hai³txi³
ã³non²ta³kxi²te³lhxã³ sa²si¹hã³ũ¹hxa³ha²kxai³
yxãn¹ta¹ Si³tõ²ko³xa² Sa³rep²ta³thĩ³nãn¹ta¹ka³lxa²
a²wha³te³son³ta¹ka³lxi²na² so¹lxi¹
ã³non²ta³kxi²te³lhxã³ sa²si¹hã³ũh¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
27 Te²yã¹nxe³sxã³ E³li³se²ah³la² yxau³hĩ¹nu¹ta²kxai³lu²
Ju³te²a² nũ³ka³txi³nãu³a² a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³
ka³lãun³ta³kxi²sxã³ kãin² i³ton³tain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ hai³txi³ we²txain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
Yxãn¹ta¹ Na³mãu²ah³la² so¹lxi³ Si²ri³a³nũ³ka³txi³su²
jah¹lai²na² so¹lxi³ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ wãn³txai²li² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹
ã³nũ²kxain¹tũ³ka³txa²kãin²an³ta³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxain¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu² i³sa²yxau³ain¹nũ²la²

Je³su²jah³la² hxi²ki³sa²wa²yat¹sa²tã³ha³lo²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai¹nha²kxai³ wã³la² ne³ka³nah³nãn¹je³na²
 sxi²yhe³na² txo³nain¹jen³ka³si²ha²kxai³
 ka³la³ain¹nũ²la² Je³su²jah³la² ã³na¹sxã³ a³ka³ti²sxã³
 ã³ya²lu¹tũ¹xã¹. Ain¹jau³su² ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 30 Ain¹ta¹ hxi²ka¹nain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lo²kxai³lu² a²hãix¹tĩh³na² i³ka³nxi²sxã³
 ã³waix³ta¹hxai²hẽ¹la².

*Ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³wih¹sxã³
 yxau³jah¹lo²su²*

31 I³ka³nxi²nũ²la² Ka³far³na³ũ²thĩ³na²
 Ka³li³le²a²ko³xan¹thĩ³nai²na² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³wih¹nũ²la² sa²ba³to³ nxa²hĩ¹na¹ a²nũ²a²
 ã³nũ²kxi²te²a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 i³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Ai¹nha²kxai³
 ain³kxain¹tũ³ka³txa² i³yxo²o²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la³,
 wxi²kan¹txi³ i³ye³kxai¹nha²kxai³la².
 33 Nxe³ain¹tãu³a² ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³ai²na²
 in³txa² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² kxã³nxa²
 nxũ²kwai³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la²
 i³wxan¹sxã³kaix¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Na³sa³re²thĩ³nãn¹jah¹lo²si¹lxi¹.
 Ĩh¹nxet³sa²nhĩn¹ji¹wi¹? Sun²tã¹hxat³sa²sĩn¹te³lhxã³
 wxã³nhĩn¹ji¹wi¹? Ĩ²nxa²te²sa¹wi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Tah²si¹lxi¹. Ko³nxe³ju³ta² yũ³ti³hex¹jah¹lo²si¹lxi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² wxi²kan¹txi³
 kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²li² ka³nahx²nxe³sxã³
 nxũ²kwai³li³txa²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² ã³nhẽ¹nhẽ¹yain¹te³na¹

ã³na¹nũ²la² nxũ²kwai³li³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² in³txai²li²
 wi¹lain³kxi²xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jut³su²
 we¹txain¹ju³ta² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 i²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxa²ha¹te¹ a²nũ³ka³txa² kãin²
 o²lain¹sxã³ i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxí¹:

— İh¹nxe³ju³khai³nxe³hĩn³te²lã¹xã³? Jah¹lai²li²
 ko³nxe³te²a² a²yãu³ka³txa² wxi²kan¹txi³
 kwa³na³ha²kxai³ nxũ²kwai³li³ain¹txã²na³li².
 Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxe³jut³tai²li² ha³lo²a² u²lxí³
 ha³ta³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² hxi²ka² a²nũ²a² i³ton³te²nãu³xa²
we²txain¹jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxi³lu²
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³na²
 a³li³xi²nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³la² sxi²ha²
 ã³nxi³sxã³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a²
 a²hãi³na¹ka³lxa² kãin² i³hĩ¹la³kxi²ha²kxai³
 Je³su²jah³la² i³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³ha²kxai³ a²sxan³ka³lo³a² ã³nxi³sxã³
 ã³yau³son³kxi²nũ²la² i³ta³ka³txai²na²
 we²nxi²si¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 a²kwẽn¹tai²na¹ we²txi²nũ²la² i³sa²yxau³sxã³
 yain³txa² hau³kot³sxã³ ã³hãu¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ ka³nxa³hi²te³lhxã³ tãu³a²
 a²nũ²a² i³ta³ka³txa² i³ton³te²a² yxo²ha³kxa¹
 sa²so¹nũ²la² Je³su²jah³la² ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² wxa²wai³te²a² a²hãi¹nxe³ti³xa¹
 we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 41 Nxa²ha¹te¹ ko³nxe³te²a²
 a²yãu³ka³txa² kãin² a³li³nũ²la² i³wxan¹sxã³
 kaix¹jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kaix¹jain¹te³nah¹lxí¹:

— Wxãi²na² Txa²wã¹sũ³na² Tah²si¹lxi¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²sin¹kxe³su² a³la³kxai¹nha²kxai³
 ka³nahx²sxã³ yxau³si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa² i³hen³txi³jau³su²
 42 Nxe³ai¹nha²kxai³ i³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹
 sxi²ye³na² a³li³xi²nũ²la² ha³lo²a² a²nũ²a²
 yxau³ai¹nxa³ko³xa² nũh¹xai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ Ka³far³na³ũ²thi³nãn¹tũ³ka³txa²
 ã³nĩ²xi²te³lhxã³ a³li³ain¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³
 i³ha¹txi²nũ²la² a³li³sxã³ ã³waix3si¹hai¹nxa³jau³su²
 i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 43 Nxa²ha¹te¹
 i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹;

— Sxi²ye³na² yxo²ha³kxa¹ ai³lha²thet3sã²na¹tu¹wi¹.
 Nxa¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³su²
 nxe³jau³xa² i³hen³txai¹na¹tu¹wi¹.
 Nxe³ai¹na¹ju³ta²nũ³su² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²si¹hã³sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

44 Nxe³ain¹jut3su² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 ã³nũ²kxi²thi³nãu³xa² Ju³te²a²ko³xan¹thi³nãu³xa²
 whãi²na¹ ai³lha²thet3tũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² i³hen³txa² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

5

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² i³kaix1so¹
 ã³si³wxe³jau³su²
 1 Hã²wxãn³txa³ i³ye³na² Je³ne³sa³re²ye³na²
 yxo²ka³teh³nãu³a² ai³sxã³ ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tãu³a² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ Txa²wã¹sũ³na²

wān³txa² ain³kxi²te³lhxā³ wxā³sxā³
 ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 2 Nxe³ai¹nha²kxai³
 a²ne³kun²nāu³a² ka³no¹a² ka³lo³ha¹li¹
 i²yain¹ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³te²a² ai³na² sai¹te³lhxā³
 ain¹ka³lo³su² ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ ai³na²
 sai¹tū³ka³txa² a³li³nū²la² ta³lā²la²ka³lo³a²
 wxa²hi³lā³kxi²yain¹ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxe³ain¹kxan²ta²
 Je³su²jah³la²kxai³lu² ka²no¹a² ā³wih¹nū²la²
 a²wa³kxēn³yah³la² Si³māu²ah³lo²su² ta¹hxai²hē¹la².
 Jā¹nxe³sxā³ ā³wih¹nū²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² jū¹nxe² ā³nhai¹a³sa³wi¹.
 Nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la² ā³wxe³ka³tu³
 ā³nū²kxi²tū³ka³txai²li² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
 i³yau¹ū³hain¹ta¹hxai²hē¹la².

4 Hā²wxān³txa³ i³yau¹ū³ta³lu²nain¹nū²la²
 i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Si³māu²ah³lāi³. i³ye³na² ut1tāu³a²
 ta³lā²na²ka³lo³a² tē³sxā³ ā³na¹sxā³
 ā³nū¹jah¹lxi³hē¹li¹. Ai³na² sai¹a³sah¹lxi³wxi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ Si³māu²ah³lai²na²
 i³wa²lū³xi²nyha¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. O²la³kxi²sxā³
 ā³a³lan²sīn¹na¹hē²li¹. Nxe³nha¹kxan²ti³ hai³txi³
 ain³ta³ sai¹ti³hex1sīnxa³hē²li¹. Yxān¹ta¹
 i³ye³kxi²sa²nhī¹nha²kxai³ ta³lā²na²ka³lo³a² ā³na¹sxā³
 ā³nū¹ta¹tu¹wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ ā³na¹sxā³ ā³nū¹tain¹nū²la²
 ai³na² ka³lxa¹txi³ sa²sai¹ai¹nha²kxai³
 ta³lā²na²ka³lo³ai²na² sa²ten²ta³kxi²te³lhxā³
 ta¹hxai²hē¹la², ai³na² ka³lxa¹sxā³
 sax2txe¹yai¹nha²kxai³la². 7 Nxe³ai¹nha²kxai³
 a²ya³la²nāu³xa² ka³no¹a² ka³lo³ā³sa²nū³ka³lo³a²

wxa²ye³wxãix3so¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 ã³wxã³ain¹nũ²la² ka³no¹a² ka³lo³ha¹lin¹ti³xa²
 ai³na² ne³ki¹sxã³ sa²sai¹ai¹nha²kxai³
 ã³nxũt1te³lhxã³ ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Ain¹jut3su²
 Si³mãu² Pe²jah³la²kxai³lu² Je³su²jah³la²
 hxi²kan¹khai¹nxe³jut3su² i²nxa²ha¹te¹
 a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxã³
 i³ye³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Ko³nxe³ti³ kãi³jah¹lo²sa¹wi¹.
 Nxe³na¹ha²kxai³ ã³nix3txu¹li¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Jã¹xain¹jut3su² Pe²jah³lai²na²
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²
 ain¹sxã³ ai³na² ka³lxa¹txi³ sai¹nha²kxai³
 on²tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 10 Te²yã¹nxe³jut3su²
 Si³mãu²ah³la²yã³li²nyhain¹tũ³kã³txa² Se³be³te²ah³la²
 ki³lha³nãu³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na²
 i³lxa² Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²su²
 ha²kxai³ ya³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ya³te²a²
 on²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
 Je³su²jah³la²kxai³lu² i³wa²lũ³xi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lãi³. O²txa³hẽ¹li¹. Ai³na²
 ã³na¹to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ a¹hĩ¹nãn¹te²tu³
 ã³si³tẽ³san¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² i³kaix1so¹nĩ¹ju³ta²
 i³yau¹ũ³nxa²ha¹tu¹wi¹, ã³si³tẽ³kxi²sa²si¹hain¹jau³su¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11 Ain¹nxa²ha¹te¹ka²no¹a²sa²ne³ha³lo²sa²tã³nũ²la²
 Je³su²jah³la²kxai³ i³hit2txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Khon³ta³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²jah¹la²
we²txi²jau³su²

12 Nxa²ha¹te¹ ye³jen¹nãu³kxai³lu² sxi²yhe³na²
 Je³su²jah³la²kxai³ ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² a²nũ²a² khon³ta³kxi²sxã³

ka³lãun³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jah¹la²
 ya³son³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ya³son³kxi²nũ²la²
 jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²nũ²la²
 a²ne³kxaix3tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³win¹ta²te²lxi³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. “Wxa²ĩ³ta³ka³txa²
 hxi²kan¹txi³ we²txi¹nxa²ha¹tũ¹xã¹.”
 Sa¹ki³lã³te²ki³lha³ti¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ sa²nũ³sin²sxã³
 wxa²wxai³nyha¹sxã³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ten³sa³nhai¹. Wxa²ĩ³ta³ka³txa²
 ã³wa²su¹tũh¹nxa²ha¹wi¹. Nxe³nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nyha¹hĩ¹na¹ a²nũ²a² kwẽn¹tai²na²
 ĩ³to³nain¹te²a² a²kwẽn¹tai²na¹ we²txi²ta¹hxai²hẽ¹la².

14 A²nxe³jut3su² Je³su²jah³la²kxai³la¹
 ĩ³ye³kxain¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³nxa²ha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹la² ai³sẽ¹li¹.
 Ain¹tãu³a² we²txi²nxa²ha¹ju³ta² a²nũ²a²
 ã³xa² ĩ³hen³txi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹nxe³sxã³
 wã³nxĩn¹ta² si³yxau³jah¹lan²tu³ ka³yxuh³xa²
 Moi³se²ah³lu¹tai²na² ĩ³yau¹ũh¹nxain¹kxe³su²
 ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹. Nxi¹nĩn¹kxai²nãn²tu³
 hã²wxãn³txa³ wã³nxĩn¹jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² ka³yxuh³xai²na² tẽ³sxã³ Sũ³na²
 ũ³hũ¹yhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nãn²tu³ti² a²nũ²a²
 a²yo²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² we²txi²nxa²ju³ta²
 ĩ³yau¹ũ³ye²ai¹nĩn¹tu¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³yãn¹tah¹lxa¹ nxe² ĩ³ye³kxi²kxan²ti³nũ¹
 ju¹tai²na²u²lxi³ha³tã³nxe²ĩ³ye³e²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a²nãu³xa²
 kãin² ã³nũ²kxi²nũ²la² Je³su²jah³lai²na²

wān³txa² ain³kxi² ĩ³to³nain¹te²a² we²txi²
 nxe³te³lhxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 16 Nxe³nyhain¹to³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
 ā³waix³tū²la² ha³lo²ai²li² a²nū²a² yxau³ai¹nxa³ko³xa²
 ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la². Txa²wā¹sū³na²
 ĩ³ye³kxi²te³lhxā³ ā³nxai³to³ta¹hxai²hē¹la².

In³txa² kan²ta³kxi²jah¹la² we²txi²jau³su²

17 Ain¹nxa²ha¹te¹ kxā³non³tāu³a² a²nū²a²
 āh¹lxī³sxā³ kāin² ā³nū²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Sxi²ye³na² Ka³li³le²a²ko³xan¹thī³nāu³a² a³li³i²
 sxi²ye³na² Ju³te²a²ko³xan¹thī³nāu³xa² a³li³i²
 Je³ru³sa³lē²thī³na² a³li³i² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Jā¹nxe³tū³kā³txa² fa³ri³se²a² nū³kā³txi³su²
 ha²kxai³ Txa²wā¹sū³na² wān³txai²na²
 ĩ³yau¹ū³tū³kā³txi³su² ha²kxai³ nxe³yain¹sxā³
 sxi²ye³na² a³li³sxā³ ā³nū²kxi²nyhain¹nū²la²
 ā³tū³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² Je³su²jah³la²
 kāin² ā³nhi²ka¹tha²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 nū³kxūn³sxā³ ĩ³we²txa³lxain¹ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxe³tāu³ān²tū³ti¹ in³txi³nāu³xa²
 wxā³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tū³kā³txai²li² in³txa²
 kan²ta³kxi²ha²kxai³ hāi¹sxā³ ka²ma²ka³lo³a²
 sxā³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a² ka²ma²ka³lo³a²
 whāi²na¹ ā³kī³wxen³ta³kxi²sxā³ sa²so¹sxā³
 ā³nxai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nū²la²:

— Ā³wih¹sīn¹kī³tū¹xā¹. Kan²ta³kxi²jah¹la² tē³sxā³
 Je³su²jah³la² a²ne³kxai³tāu³a² ũ³ha¹a³sīn¹kī³tū¹xā¹.
 In³txi³nāu³xa² ain¹ta¹hxai²hē¹la². 19 Nxe³ain¹tah¹lxai¹
 sxi²hē¹nāu³a² a²nū²a² nū³kā³txa²
 ā³kā³tū³je²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ā³wih¹hain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe²nxa³ha²kxai³
 sxi²ha²ne³ka³nah²nāu³a² ĩ³ka³la³nū²la² te²la²ka³lo³a²

sa²sain¹ta³kxi²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nũ²la²
 ĩ³ton³jah¹la² ka²ma²ka³lo³a² whāi²na¹ Je³su²jah³la²
 a²ne³kxai³tāu³a² a²nũ²a² a²nxũ²kwai³wit³ta²
 ũ³yhu³lxot¹sxā³ ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

20 — Je³su²jah³la² hxi²ka² kan²ta³kxi²nē³ka³txa²
 we²txi²ju³ta² yũ³tũ¹xā¹. Ain¹jau³su²
 ũ³ha¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ju³tai²na²
 Je³su²jah³la²kxai³ wi¹ko³nh²nxa²ha¹te¹
 ā³yxō²o³tũ¹nũ²la² ĩ³ton³jah¹la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxa²ko³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²ha¹wi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
 ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa²
 nxain¹sxā³ he³son³kxi²nyhain¹sxā³ ki³han³jau³su²
 e³lain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² Txa²wā¹sũ³na²
 so¹lxi³ hxi²kan¹txi³ ne³wā²na³ain¹te²ju²hē³li¹.
 Yxān¹ta¹ Je³su²jah³lai²li² a²nũ²khai³xai²la¹wi¹.
 Hxi²kan¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³ Sũ³na²
 ko³nxe³te²lo³jah¹lo²su² na³li¹. Nxe³jau³su²
 ki³han³sxā³ e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

22-23 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
 he³son³kxi²nyhain¹jau³su² wi¹ko³nh²nũ²la²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— He³son³jah³lxin¹jau³xa² ha³ya³kxa²
 e³li³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ka²a³sah¹lxi³wxi¹.

Īh¹jaut³ta³ wān³txa² wa³sut³jau³la³te²la¹xā³?
 “Wxa²ko³nxe³ti³ kãi³in¹ju³ta² ā³wa²su¹txa²ha¹wi¹.”
 Nxe³jau³xai²la³ta³nxa²: “Ī³ton³jah¹lāi³. Ī³sa²yxau³sxā³
 ā³nxĩ³xi¹sē¹li¹.” Nxe³jau³xai²la³ta³nxa² nxe²hĩ³ji¹wi¹?

24 Yxān¹ta¹ Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot³sa²kah³lo²su² na¹ha²kxai³

wxi²ka¹na¹ju³ta² i³yau¹ũ³nx²ta¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
i³ton³jah¹lo² i³nxai²na² i³ye³kxi¹nxa²ha¹wi¹.
i³sa²yxau³txi¹. Wxa²sxa¹ka³lo³ai²na² sa²so¹sxã³
ã³nxĩ³txu¹li¹. Nxe³nxa²ha¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

25 Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ i³ton³jah¹la²
wa³su³txi³ i³sa²yxau³nũ²la² a²sxa³ka³lo³a²
sa²so¹sxã³ ã³nxĩ³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
sa²nẽn¹kxi² kãĩ²non³jau³su² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
i³ye³kxi²lã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 26 Nxe³ai¹nha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ i³wã³wã³txi³sxã³
i³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² nũ³kxũn³khaix¹nxe³sxã³
wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹. Kwẽn¹tai²na¹ i²kĩ³tã³li¹.
Yxãn¹ta¹ kxã³nxai³kxai³lu² te²xi²yã¹nxe³ju³ta²
i²kĩ³sxai²nxa³tai¹tu³wi¹. Tah¹ hĩ¹na¹ i²kĩ³tã³li¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Le³vi²ah³la² i³kaix¹so¹jau³su²

27 Hã²wxãn³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu² a³li³xi²nũ²la²
a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³jah¹lai²na²
Le³vi²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² sxi²ha² ũ³yho³hi²ki³ka² ũ³ha¹thĩ³na²
ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²na² Pu³pli³ka²no²
nũ³ka³txi³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹
Je³su²jah³la²kxai³lu² i²sxã³ i³kaix¹te³nah¹lxĩ¹:

— ã³si³tẽ³kxi²sẽ¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxe³ai¹nha²kxai³ Le³vi²ah³la²kxai³lu²
a²yen³kxa² whãĩ²na¹ wxa²wxe²a³nũ²la²
ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
hã²wxãn³txa³ Le³vi²ah³la² a²sxi²nhãũ³a²
yain³txa² kãĩn² we¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
Je³su²jah³la²kxai³ wxã³sxã³ i³yain³si¹jau³su²

kaix¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a²
 ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txa² ka³lxa¹txi³
 ā³wxā³ha²kxai³ a²nū²a² ā³xa² ka³lxa¹txi³
 nū¹nain¹sxā³ yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 30 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txi³nāu³a²
 ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa² nxain¹sxā³
 ju¹ta² ĩ²ain¹sxā³ kāin² ĩ³hi³ta³lxi³sxā³ Je³su²jah³la²
 a²sa³wih³ha³lxa² ĩ³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ a²nū²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nē³tū³ka³txi³su² ko³nxe³ju³ta²
 kāi³te²su² te²nāu³xa² nxe³te²su² ain¹sxā³
 ā³nū²kxi²sxā³ yain³ni² ĩ³na² nxe³kxah³lxin¹si²li¹?
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

31 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 ĩ³wa²lū³xi²nyhain¹ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nū²a² wi¹lain³kxi²nha²te²
 hi²sen³su² hi³ne³kxa² wa³kxēn³yah³la²
 ā³ten³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ a²nū²a² ĩ³ton³te²su²
 te²a² so¹lxi³ ā³ten³te²ju²hē³li¹. 32 Te²yā¹nxe³sxā³
 a²nū²ai²na²: “Wi¹lhin¹sa³nha¹. Ko³nxe³ti³
 kāi³a¹ju³ta² yū²nxa³nha¹.” Nxe³te²su² te²na²
 ĩ³kaix¹so¹ai¹na¹ju³ta² yū²nxa³wi¹. Yxān¹tah¹lxa¹
 hāi¹sxā³ ko³nxe³jah¹la² so¹lxi³ a²ko³nxe³ti³ kāi³ju³ta²
 ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³na¹la³kxi²nha²te²su² te²na²
 so¹lxi³ wxa²wa²su¹tain¹te³lhxā³ ĩ³kaix¹so¹ai¹na¹ju³ta²
 yū²na³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

He³lxi²yxau³ju³ta² ĩ³yau¹ū³jau³su²

33 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lāi³. ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ Jo³āu²
 Ba³tis²jah³la² sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² Sū³na²
 ĩ³ka³li³kxi²te³lhxā³ he³lxi² yxau³to³hain¹sxā³
 Txa²wā¹sū³na² ĩ³ye³kxain¹to³lhai¹li¹?

Ai¹nha²kxai³ fa³ri³se²a² a²sa³wi³ha³lxa²
 te²yā¹yxain¹nũ³nhxai²na²hē³li¹. Ain¹ta¹
 wxa²sa³wi³ha³lxa² hai³txi³ ti³hex¹yu³nxān²nxa³wi¹.
 Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yxau³nuh¹nx2ta¹tāu³a² ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³
 he³lhx² yxau³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.
 A²nxe³ju³ta² in³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹kxai²nān²tu³
 a²ya³la²nāu³xa² ĩ³kaix¹so¹yhain¹te²ju²hē³li¹.
 Nxe³ju³ta² sa²kxai³lu² a²wē³sāi¹yah³la²
 yxau³ye²yhai¹hĩ¹na¹ ĩ³kaix¹so¹ain¹tũ³ka³txai²na²
 ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³ he³lhx² yxau³ain¹ju³ta²
 wai³nxa³wi¹.

35 Yxān¹ta¹ yxan¹nāu³a¹
 a²wē³sāi¹yah³lai²na² so¹kxain¹sxā³
 sa²tā³tĩ¹kxi²nyhain¹tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³
 nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² ĩ³kaix¹so¹ain¹tũ³ka³txa²
 ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³ he³lhx² yxau³ain¹ju³ta²
 wain³tu¹wi¹. Jā¹nxe³ju³kxai³lu² fa³ri³se²a²
 nũ³ka³txai²na² Jo³āu² Ba³tis²jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xai²na² nxain¹sxā³
 txa²wā¹yah³la²nāu³xu¹ta²na² wān³txa²
 sa²yo²wet¹si¹hain¹jau³su² he³lhx²
 yxau³ain¹te²ju²hē³li¹. Ne³to³ta¹
 txa²sa³wi³ha³lxi²na² sa²kxai³lu²
 ā³waix³txai¹na¹hĩ¹na¹ so¹lxi³ he³lhx²
 yxau³ain¹tu¹wi¹. Ā³waix³txa¹na¹kxe³su²
 ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³ he³lhx² yxau³ain¹tu¹wi¹.

36 Nxe³ha²kxai³la¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa² āh¹
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² wā²la² kwēn¹ta² yxāi¹ka³lo³a²
 wi¹ka³lo³a² tē³sxā³ ko³nxe³ka³lo³a² ā³ten²ti³ka³lo³a²
 ũ³nhũ²kxi²sxā³ ũh³yxāi¹yain¹te²sxa³yu²hē³li¹.

Yxān¹ta¹ ūh³yxāi¹yain¹ke³la³te²kxai³ wā²la²
 wi¹ka³lo³a² ā³kho³te²ju²hē³li¹. Jā¹nxe³kxa²yu³su²
 wā²la² tī³ka³lo³la³ ā³sai¹hī³nx²nxa³wi¹.
 37 Jā¹nxe³jau³su² yain³txi³yau³xa² txah²yau³xa²
 hai³txi³ ka³yxuh³xa² wā²lē¹na² tī³ka³lo³ē¹nān²ta³
 ā³nē¹na³wi¹sxā³ ũ³wha¹kī³te²sxa³yu²hē³li¹.
 Ā³nē¹na³wi¹sxā³ ũ³wha¹kī³ke³la³te²kxai³
 a²yain³txi³yau³xai²na² sa²kxai³lu² wā²lē¹nai²li²
 ī³txi³hau³kxi²sxā³ ī³khot³sxā³ a²yau³xa²
 ā³nē¹na³hxa³te²ju²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³
 a²yain³txi³yau³xain²txi³ ha³li³hxa³ni²
 wā²lē¹nain²ti³ ā³kho³ti² nxe³te²ju²hē³li¹.
 38 Yxān¹ta¹ yain³txi³yau³xa² tah²yau³xan²ta³
 wā²lē¹na² ta²hē¹nāu³a² ā³nē¹na³wi¹sxā³
 ũ³wha¹kī³te²ju²hē³li¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³
 wā²lē¹nai²na² ā³kho³txa³ha²kxai³ a²yain³txi³yau³xa²
 ā³nē¹a³na¹xa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹.
 39 A²nxe³sxā³ a²nū²a² vīn²yau³xa² tīn³yau³xa²
 tē³sxā³ ī³na²ain¹kxai²nān²tu³ tah²jau³xa² āh¹
 ā³te³nain¹te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³lu¹:
 “Tī³yau³xa² ā²la² wi¹na³li¹.” Nxain¹te²ju²hē³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

6

Sa²ba³to³ nxe³hī¹na² a²wa³ka³li³yu³ta²
 ī³yau¹ū³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ kxā³nāu³a² Je³su²jah³la²
 a²sa³wi³ha³lxa² whāi²na¹ hai³sxa² ha³nāu³ha²
 ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa²
 yain³txa³nā³kxa² wxa²ni²lho¹nū²la² wxa²tī³kxi²sxā³
 wxa²ki³ka³tuk¹kxa² sai¹sxā³ yai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txa²
ĩ²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa³nã³kxa² wxa²ni²lho¹yah³lxi¹lxi¹.
Nxe³to³ta¹ Ju³te²a² nũ³ka³txa² sa²ba³to³
nxe³tãu³a² a²wa³ka³la² a²yo²ha³kxa¹
ã³na¹xai³ki³te²jai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yah³lxi¹ta¹
jau³jau¹xai²na² sa²yo²ã³yah³lxi¹ten¹tu³wi¹,
yain³ti³nã³kxa² wxa²ni²lho¹yah³lxi¹nha²kxai³lu¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁻⁴ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
ĩ²nx2ti³ta²lu¹wi¹. Ta³vi²yah³lu¹ta²na²
he³ha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹ta²na²
he³hai¹nha²kxai³ nxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxain¹tãu³kxai³lu² Sũ³na² sxi²ha² ã³wih¹nũ²la²
yain³tũ³xai²na² Sũ³na² ũ³yho³hi²tũ³xai²na²
wxa²so¹sxã³ ĩ³yain³kxain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
A²nxe³tũ³xai²na² Sũ³na² sxi²ha²
hau³ko³tũ³ka³txai²na² so¹lxi³ yain³tũ³su²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³
yai³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

⁵ Nxe³na¹kxa²yu³su² Txai²na² Sũ³na² Hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³la³sa²kah³lo²na¹xai²na² sa²ba³to³
nxe³ti³xa² a²wa³kxẽn³yah³lo²sa¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² hxi²yã³nãn³ta³kxi²ha²kxai³ we²txi²jau³su²

⁶ Hã²wxãn³txa³ ãh¹ sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thi³na²
ã³wih²xi²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³to³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
in³txa² a²hxi²wi¹nẽ³tãu³a² hxi²yã³nãn³ta³kxi²sxã³

ã³wih¹sxã³ ã³wxē³ta¹hxai²hē¹la². 7 Fa³ri³se²a²
 nũ³ka³txa² wxã³sxã³ ã³wih¹hi² ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txa² wxã³sxã³ ã³wih¹hi²
 nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu² hxi²we²txi²ju³ta² i²te³lhxã³
 wahx³nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxã¹ta¹
 ko³nxe³thin¹sxã³ he³son³kxi²nhain¹te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ki³tãu³a² hxi²we²txi²kxai²nã²tu³
 Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
 sa²yxo²ã³kxi³ju³ta² i²ki³txai²li¹. Nxe² ko³nxe³ti³
 he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 8 Nxa²ha¹te¹
 he³son³kxi²nyhain¹jau³xa² Je³su²jah³la²kxai³lu²
 a³la³kxi²ha²kxai³ hxi²yã³nã³ta³kxi²jah¹la²
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— i³sa²yxau³sxã³ ã³wxã³txu¹li¹.
 Nxe³jau³su² nũ²la² in³txai²li² i³sa²yxau³sxã³
 ã³wxã³ye²ta¹hxai²hē¹la². 9 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wã³txi³kxai³la¹:

— Ne³kxa²sah¹lxi³sa²lxi¹. Sa²ba³to³ nxe³ti³xa²
 wi¹lo²la³kxi²ta³nxa² ko³to²la³ki²ta³nxa² ih¹ju³ta²
 wai³nhĩ³te²la¹xã³? Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a²
 su²lhã³ta³nxa² we²txi²ta³nxa² ih¹ju³ta²
 wai³nhĩ³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hē¹la².

10 Ai¹nha²kxai³la¹ i²sa²sai¹ain¹ka³tu³ in³txai²li²
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— i³hxi²sin²nha²si¹hain¹jau³kxai³lu¹. Nxe³ha²kxai³
 i³hxi²sin²nha²sxã³ we²txi²ta¹hxai²hē¹la².
 11 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² he³son³kxi²nyhain¹tũ³ka³txin³ti²
 kãin² i³an³ta³kxi²sxã³ i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:

— ih¹nxet³sxã³ Je³su²jah³la² su²lhã³hĩ³ki³te³ji¹ku¹.
 Tũ¹ka³txai²li² nxe² e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² sa³wi³ha³lxa² i³kaix¹so¹jau³su²

12 Hã²wxãⁿ³txa³ Je³su²jah³la²kxai³lu²
wã³la³ka³txa² ka³la³ta¹hxai²hẽ¹la², Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²te³lha³ka². Nxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
e³kxa³lan²ta¹hxai²hẽ¹la². 13 Nxe³nũ²la²
a³lan²ni²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³kaix¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tũ³ka³txi³nãu³xa² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²
hxan³sxã³ ha¹li¹ wxa²hait¹so¹xi²nũn³tũ³ka³txa²
ĩ²sxã³ sa²so¹te³nah¹lxi¹:

— Sa²si¹hã³nx²ta¹tũ³ka³txi³syah¹lxin¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². 14 Nxe³ha²kxai³la¹ tũ¹ka³txai²li²
ĩ³yĩ¹li²jau³xa²sa¹ Si³mãu²ah³lo²su² ha²kxai³
a²nxe³jah¹la² ĩ³lxa² ã³xai²na² Pe²jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹lo²kxai³lu² a²lon³yah³la²
Ãn³tre²ah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³
Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³ Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³
Fi³li²pah³lo²su² ha²kxai³ Bar³to³lo³me²ah³lo²su²
ha²kxai³. 15 Ma³te²ah³lo²su² ha²kxai³
To³me²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su²
ha²kxai³ a²nxe³jah¹lai²li² au³fe²ah³la² ki³lha³lhxu²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxe³sxã³ Si³mãu²ah³lo²su²
ha²kxai³ a²nxe³te²a² ã³lxi³sxã³ Se³lo²ti³
nũ³ka³txi³si²ta¹hxai²hẽ¹la². 16 Jã¹nxe³sxã³
Ju³ta²sah³lai²na² ha¹lo³ta³lxi³sxã³ ka³na³ki² te²a²
Ti³a²kah³la² ki³lha³lhxu² ha²kxai³ ã³xai²na²su²
Is³ka³ri³o²jah³lo²su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²nãn²tũ³ kxã³nãu³a¹ Je³su²jah³la²kxai³
ĩ³ki³ha¹kxi²jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la².
Ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ a²nũ²a² ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa²
ã³yã³yũ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²na²
a²yxo²ha³kxa¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ĩ²sxã³
sa²so¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³jau³su²

17-18 Nxe³nũ²la² ĩ³kaix1so¹ta³lun²nũ²la²
a³ka³nxain¹tãu³a² wã³la² yxe²ta²wau³waun³ju³ta²
ã³yit1tãu³a² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
nũ²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a²ko³xan¹te²a²
wxã² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹te²a² wxã² ĩ³ye³nai²na²
yxO²ka³teh³xan¹ko³xa² a²sxi²je³nai²na²sa¹
Ti²ro³thĩ³nãn¹te²a² wxã² Si³tõ²thĩ³nãn¹te²a²
wxã² nxe³ai¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ain³kxi²te³lhxã³ nũ²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³lu¹ ĩ³ta³ka³txa² ĩ³ton³te²a²
we²txi²ju³ta³nũ³a² wah³nxa³kxi² a²ko³nxe³te²a²
a²yãu³ka³txa² nxũ²kwai³wi¹sxa³te²a²
nxũ²kwai³li³si¹jau³nũ³su² wah³nxa³kxi²
nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 19 Nxe³ai¹nha²kxai³
wxa²wxai³sai³nain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
a²hã¹nxe³ti³xa¹ we²txain¹ta¹hxai²hẽ¹la²,
Je³su²jah³la² wa³nxĩ¹nha²kxai³la².

A²nũ²a² ka³lih³kxi²jau³nũ³su²

20 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³wxi¹. Yen³kxi³txa¹nxa²lxi³ji¹wi¹?
Nxe³nx2ti³kxai²nãn²tu³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³kxãn³nãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³a²
yxau²xai³yah³lxin¹tu¹wi¹.

21 Āh¹jau³xa²sa¹ hĩ¹na² he³ja³lu¹nxa²lxi³ji¹wi¹?
Nxe¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Yah³lxi¹nha²kxai³ kxãn³nãu³a²
ũ³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. Hĩ¹na² kãin²
nãn³yah³lxin¹ji¹wi¹? Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
kxãn³ton³sxã³ kãin² ka³lxi¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

22 Sa²yo²wet¹sah¹lxin¹te² ĩ³nxai²na²
ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
kxān³ton³sxā³ ĩ³an³ta³kxi¹nx2txai¹nha²kxai³
ā³ten³nxa²lxai¹nxa³ha²kxai³ko³nxe³ti³hi¹txa²txi³si¹hain¹jau³su²
ha²kxai³ ha³ya³kxa³ti³lo³txa²tai¹nha²kxai³
nxe³nx2tain¹tu¹wi¹. 23 Nxe³nx2tain¹kxan²ti³nū¹
kāin² ka³lih³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³nx2tain¹kxa²
yā¹nxe³sxā³ yān³tai²na¹ Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² ĩ³hen³txi³nū³kā³txu¹tai²na²
nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Jā¹nxe³nx2tain¹ju³kxai³lu² ka³lxi¹sxā³
a³li²sin³jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³nx2tain¹sxā³
khāuh³lxa³txi³yhah¹lxin¹kxa² yo³ha² wi¹ju³ta² kāin²
yū³nx2ti³tu¹wi¹.

24 Yxān¹ta¹ yen³kxi³te² ĩ³nxai²na² hī¹na² so¹lxi³
ka³lih³khaix¹yah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹
kxā³ton³sxā³ ĩ³āin²ta³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹.

25 Te²yā¹nxe³sxā³ yain³txa² kāin² yūh³te²
ĩ³nxai²na² hī¹na²kxai³ ka³lih³yah³lxi¹lxi¹.
Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a² he³ja²lun¹ti³nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³nx2ti³ha²kxai³ ye³khāuh³lxa³thi¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
Te²yā¹nxe³sxā³ hī¹na²kxai³ kāin² ka³lxih¹te²
ĩ³nxai²na² ka³li³yhah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹ kxā³nāu³a²
āin²ti³sxā³ nān³yah³lxin¹tu¹wi¹.

26 Te²yā¹nxe³sxā³ hī¹na²kxai³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
wi¹le³nx2ti³na³li¹. Nxe³nx2ti³kxa² yā¹nxe³ju³ta²
kxā³nhxī¹nu¹tai²na² Txa²wā¹sū³na² wān³txa²
ĩ³hen³txi³ki³lxo³tū³kā³txu¹tai²na² te²yā¹nxe²
kāi³ū¹nyhain¹to³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

A²nū²a² a²kō¹kō¹nāu³xa² a³lxain¹ki³jau³su²

27 Nxa²ha¹te¹ ne³ka²kxi²syah¹lxin¹te² i³nxai²na²
i³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Wxa²ko¹ko¹nũ³ka³txa²
a³lxai¹tai¹yah³lxai³hẽ¹li¹. I³an³ta³kxi¹nx2tain¹te²su²
te²a² i³wa²lũ³xi²sxã³ i³an³ta³kxi²nxãn²nxa³sxã³
wi¹la³ kãi³ũh¹txain¹yah³lxai³hẽ¹li¹.

28 A²nũ²a² ko³nxe³te²lo³txa²tain¹kxan²ti³
wi¹la³te²lo³txain¹yah³lxai³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãi³ũh¹nx2tain¹kxan²ti³
Txa²wã¹sũ³na² nxe² i³ye³kxi²txain¹yah³lxai³hẽ¹li¹.
Nxe²e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxai¹: “Txa²wã¹sũ³na²
nex3txi¹. Tũ¹ka³txai²li² ko³nxe³ti³
kãi³ũ¹sain¹na²hẽ³li¹. Nxe³sain¹kxan²ti³
wi¹li²txai¹nhẽ³li¹.” Txa²wã¹sũ³na²
nxe³txain¹yah³lxai³hẽ¹li¹.

29 Te²yã¹nxe³sxã³
wxa²ne³su²nx2tain¹kxai²nãn²tu³ wxa²ne³ha³tih³nãu³a²
ã³na³wa³ti³tũ¹txain¹yah³lxai³hẽ¹li¹.

Wxa²wã²la²ka³lo³a² wi²kxi²nhãn¹ka³lo³a²
kãi³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³ wxa²ha³la³sẽ³nãn¹ka³lo³a²
a³lxai²yah³lxai³txa³hẽ¹li¹. 30 Te²yã¹nxe³sxã³

wxa²yen³kxa² yxo²kwain³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³
ũ³hũ¹txain¹yah³lxai³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
ũ³hũ¹xi¹nx2ti³si¹hain¹jau³su²i³ye³kxain¹yah³lxai³txa³hẽ¹li¹.

31 A²nxe³ju³ta² a²nũ²a² wi¹lo²la³kxi¹nx2tain¹ju³ta²
ten³nxa²lxai³kxa²yã¹nxe³sxã³kãi³ũh¹txain¹yah³lxai³hẽ¹li¹.

32-35 A²nũ²a² a³lxai¹nx2tain¹te²na² so¹lxai³
i³wa²lũ³xi²sxã³ a³lxain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? A²nũ²a²
wi¹kãi³ũh¹nx2tain¹te²na² so¹lxai³ i³wa²lũ³xi²sxã³
wi¹kãi³ũ¹hain¹yah³lxin¹ji¹wi¹? A²nũ²a² kãin²
yen³kxi³te²a² so¹lxai³ kwa²ũ³hũ¹ain¹yah³lxin¹ji¹wi¹?
Nxe² kãi³ain¹yah³lxai³txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
ko³nxe³thin¹te²a² ju¹ta²na² a²yxo²ha³kxa¹
te²yã¹nxe² kãi³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²

wxa²ko¹kon¹nũ³ka³txa² a³lxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Wi¹kãi³ũh¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Yen³kxa²
 wã²nxũh¹ ũ³hũ¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Ũ³yho³hxi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a²ne³wa³kon³nyhah¹lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹
 wi¹kãi³yah³lxin¹kxa² yo³ha² kãin²
 yũ³nx2ti³tu¹wi¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti²
 Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹lai²na²
 a²ki³lha³nãu³su² ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³
 te²yã¹nxe³ju³ta²li² Txa²wã¹sũ³na² kãi³jah¹lo²su²
 hxai²na²hẽ³li¹. 36 Jã¹nxe³jut³su² Txa²wã¹wi³na²
 Si³yxau³jah¹la² wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la²
 sa²hau³ko³te³lhxã³ wi¹ju³ta³lo³tẽ³na³li¹.
 Nxe³nẽ³kxa² yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² ã³xai²na²
 wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³ko³jah³lxin¹sxã³
 wi¹ju³ta³lo³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

Ko³nxe³ti³ĩ³yĩ¹li² waun¹nyhu¹kxi³jau³su²

37 A²nũ²a² ã³xai²na² ko³nxe³ti³
 ju³ta² a³ya³txi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³ ju³ta²
 a³ya³txi¹nx2tai¹nxa³lho³li¹. Jã¹nxe³ju³kxai³la¹
 a²nũ²a² ã³xai²na² kãi³ain¹ju³ta²
 ko³nxe³ti³ ĩ³yĩ¹lai¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li¹nx2tai¹nxa³lho³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³ ko³nxe³ti³
 kãi³ũh¹nx2tain¹ju³ta² ne³wã²na³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³
 kãi³yah³lxin¹ju³ta² ne³wã²na³nx2tain¹nũn³tu¹wi¹.
 38 A²nũ²a² yen³kxi³txa²te²su² te²a² wxa²yen³kxa²
 wã²nhũ¹ah³lxin¹kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³su² yen³kxa² wã²nhũ¹nx2ti³nũn³tu¹wi¹.

Nxe³sxã³ yen³kxa² ka³lxa¹txi³ tẽ³sxã³
wxa²hxi²ka² ũ³hxi²kũ²xai³nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ hxi²kan¹txi³ hxi²tẽ³nyhah¹lxan³so³li¹,
yen³kxa² ka³lxa¹txi³ hũ¹nx2ti³ha²kxai³la².
Nxe³ju³kxai³lu² hxi²kxãu³ti²la³nxa³nha²sxã³
o²la³kxi²nyhu¹ah³lxin¹kxa² yã¹nxe² Txa²wã¹sũ³na²
hxi²kxãu³ti²la³nxa³sxã³ kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.
Ã³wa²to²hi² kãi³ũh¹nx2ti³tu¹wi¹.

39 Æh¹lxi³sxã³ i³yau¹ũ³jau³xa² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ye³han³jah¹la² yã¹nx2na³li¹. Nxe³sxã³
a²nũ²a² nũ³ka³txa² ye³han³tũ³ka³txa² ne³ka³ta²
i³hau³ko³kxain¹sxã³ ai³kxai²nãn²tũ³ kxĩh³nxẽ¹na²
ne³ka³ta² ai³jah¹lai²li² a³hi² i³hi²tain¹tũ³ka³txa²
a³hai¹ni² nxe³yain¹tu¹wi¹. 40 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe²
a²nũ²a² a²hoh³lxi³su² te²a² hxi²kan¹na³li¹. Yxãn¹ta¹
a²hoh³lxi³su²nxa³te²a² hxi²ka¹nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹
tih³xain¹nũ³nhĩ¹na¹ a²hoh³lxi³su²nũn³tu¹wi¹.
Nxe³sxã³ hxi²kan¹nũn³tu¹wi¹.

41 Wxa²wã³tã³xa² ko³nxe³ti³ kãi³jut3su²
ju³ta² ko³nxe³ti³ i³yĩ¹li¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Ko³nxe³ti³ kãi³yah³lxin¹ju³ta² kãin²
wa³to²hi²na³li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³ta²
wai³nxa³wi¹. A²nxe³ju³tai²na² yã¹nx2na³li¹.
Wxa²wã³tã³xai²li² hi³a² sĩ³na² ye³we²kxe³su²
yũ³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³yãn¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
ã³ye³wau¹kxi²nha²hĩ³nxa¹lxi¹. Nxe³kxe³su²
wxa²e¹nãn¹jau³kxai³lu²: “Txa²wã³tã³xai²li²
hi³a² sĩ³na² sa²ye³sai¹kxi²na¹tũ¹xã¹.”
Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxãn¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
ã³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² i²nyhah¹lxan³kxe³su²
wai³nhĩ³nx2nxa³wi¹. 42 Nxe³sxã³
wxa²wã³tã³xai²li² e³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:

“Hi³a² sī³na² sa²ye³sai¹kxi¹sīn¹nxa²ha¹tu¹wi¹.”
 Nxe³yah³lxin¹jau³su² yxān¹ta¹ hi³sa³ka³txa²
 ā³ye³wau¹kxi²nha²kxe³su² yū³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹.
 Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wxāi²li²
 wi¹lhin¹ki³lxo³jah¹lo²su² yah³lxi¹lxi¹. Hi³sa³ka³txa²
 sa²ye³sai¹nhat¹jah³lxi³sā²nhē³li¹. Nxe³sān²nū²la²
 wi¹lī²nha²sxā³ wxa²wā³tā³xai²li² hi³a² sī³na²
 sa²ye³sai¹kxi²nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.”

Hi³a² ne³ka² a²nxā³kxa² ī³yau¹ū³jau³su²

43 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³txa²
 wi¹ka³txai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³ ko³ta³nxā³kxa²
 ā³nxā³ki²te²sxa³yu²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 hi³sa³ka³txa² ko³ka³txai²na² sa²kxai³lu²
 wi¹ta³nxā³kxa² ā³nxā³ki²te²sxa³yu²hē³li¹.
 44 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² hi³sa³ka³khai³xa²
 yxo²ha³kxa¹ ā³nxā³kxi³khai³xa² so¹lxi³
 nxā³kxi³te²ju²hē³li¹. Fi²ko²nxā³kxa²
 kwa²hi³sa³kax³khai³xa² ā³nxā³kxi²te²sxa³yu²hē³li¹.
 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu¹ u²va²ki³a² kwa²hu³kxē¹ha²
 kūh²sxa³te²sxa³yu²hē³li¹. U²va²kxē¹ha² so¹lxi³
 kūh²sxa³te²ju²hē³li¹. 45 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹
 a²nū²a² wi¹lhin¹te²a² a²ē¹nāu³ai²na²
 wi¹lhi¹nha²kxai³ wi¹lo²la³kxi²te²ju²hē³li¹.
 Nxe³ain¹ta¹ a²nū²a² ko³nxe³thin¹te²a²
 a²ē¹na² whāi²na¹ ko³nxe³thi¹nha²kxai³
 wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³ju³kxai³lu²
 a²ē¹nān¹jau³khai³xai²na² so¹lxi³ a²yxō²khai³xa²
 ī³ye³kxi²te²ju²hē³li¹.”

Sxi²ha² si³tah³nāu³a² ī³yau¹ū³jau³su²

46 Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹ e³kxi²sah¹lxin¹jau³kxai³lu¹:
 “Txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.” Sah¹lxin¹tai¹ti²tu³wi¹.”

Yxān¹ta¹ īh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ txa²wān³txa²
 sa²yo²wet¹sah²lxan³ji¹wi¹? 47-49 Ne³ka²sah¹lx¹wxi¹.
 Hī¹na² ī³yau¹ū¹nx2ta¹jau³xa² ī³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 A²nū²a² sxi²ha² txon³te³lhxā³ ain¹nū²nhai¹.
 Ain¹ka³tu³ta¹ ka³wā³lxa³ nxe³ku²nxa² au³txi³
 wxa²xu³sxā³ ūh³ya³lāux3sxā³ kan²txi³
 ūh³wxe³ain¹nū²nhai¹. Hā²wxān³txa³ ka³wā³lxa²
 hūx1kxan²ti³ a³hi²yai¹nxa³nu²nhai¹. Jut¹lai²li²
 a²nū²a² yāx1nhī³nx2na³li¹. Txa²wān³txai²na²
 ain³kxi²sxā³ sa²yo²we¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lai²li²
 a²nū²a² yā¹nxai¹nhī³nx2na³li¹. Hai³txi³ yxo²ī²sxā³
 hxi²tha²on³te²sxa³yu²hē³li¹. Yxān¹ta¹ Txa²wān³txa²
 ain³kxi²sxā³ sa²yo²ā³ain¹kxai²nān²tu³ a²nū²a²
 ā³xa² yā¹nxai¹nhī³nx2na³li¹. Nxe³te²na²sa¹,
 a²nū²ai²li² sxi²ha² txon³nūn³nū²nhai¹.
 Yxān¹ta¹ jah¹lai²li² hai³txi³ au³txi³
 ū³si³wxe²nxa³nū²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 hā²wxān³txa³nū² ka³wā³lxa² hūx1thī¹na²
 a³hi²sxā³khox3je²nū²nhai¹. Nxe³ju³tai²li²
 a²nū²a² yāx1hī³nx2na³li¹. Txa²wān³txa²
 sa²yo²ā³te²su² te²a² te²yāx1hī³nx2na³li¹.
 Yxo²ī²sxā³ hxi²tha²on³te²ju²hē³li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

7

So³ta²to²jah¹la² sa³wi³sa² ī³ton³te²a² we²txi²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²na² e³kxi²ta³lun²ka³tu³
 Ka³far³na³ū²thī³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². 2 Ain¹tāu³a²
 Ro³ma²no² nū³ka³txa² so³ta²to² a²wa³kxēn³yah³la²
 yxau³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³te²a² sxi²hē¹nai²na²
 a²sa³wi³sa² ī³ton³sxā³ ya³lu²kxi²te³lhxā³
 sxa³ye²ta¹hxai²hē¹la². 3 Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³sa²

a³lxi²ha²kxai³ Je³su²jah³la² yau³son³jau³xa²
 ain³kxain¹ka³tu³ Ju³te²a² yah³la²nau³xa²
 sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² wxã³te³lhxã³ nxũ²nhai¹.
 Jau³xa³ ain³kxi²na¹wi¹. Tãu³a²
 ai³jah³lxi³sxã³ ne³khauh²jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Ne³khau²hah³lxin¹kxai²nãn²tu³ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 ĩ³ye³kxah¹lxin¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹la²
 sa³wi³sxa² ĩ³ton³kxi²sĩn¹na³li¹. Nxe³kxe³su²
 hxi²waun³ta³kxi²nha²sĩn¹na²li¹. Nxe³sĩn¹sxã³
 wxã³sxã³ we²txi²si¹nxain¹sĩn¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi²sain¹sĩn¹na²li¹.” Nxe³na¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 4-5 Nxa²ha¹te¹ yah³la²nau³xa²kxai³lu² a³li³ain¹nũ²la²
 Je³su²jah³la² ne³khau²hain¹nũ²la² win¹ta²jau³lxi³
 ĩ³ye³kxah²lxi³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3si¹lxi¹. Je³su²jah³lãi³. Jah¹lai²li²
 wi¹lhin¹khaix1sĩn¹nhxai²na²hẽ³li¹. Txa²nũ³ka³txa²
 a³lxi²sa²sĩn¹nhxai²na²hẽ³li¹. Nxe³ha²kxai³ sxi²ha²
 a²nũ²kxi²nha¹thĩ³na² txon³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² jah¹la² wi¹lhin¹sxã³
 ain³kxi¹txai¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Ai¹nha²kxai³ ne³khauh²sxã³ ã³sa²so¹sxã³
 tẽ³xĩ³xain¹nxa²ha¹te¹ jah¹la² sxi²ha² yau³son³nũ²la²
 so³ta²to² wa³kxẽn³yah³la² sa³wi³sa² ã³xa²
 ĩ³hen³txain¹te³lhxã³ sa²si¹hã³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Txa²sxi²ha² wxã³txa³hẽ¹li¹.
 Txai²li² wxa²ye³na² kãin²sa²nxa³wi¹.
 Txa²sxi²nãu³a² wxã³sxã³ ã³wi¹hin¹ju³ta³nũ³a²
 ãu²li²sa³nhai¹. 7 Nxe³sa³ha²kxai³ wxã³sxã³
 ã³tĩ³nxa²sxã³ ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹ju³ta² ãu²li²sa³nhai¹.
 Nxe³sa³ha²kxai³la¹ hãi¹nxe³sxã³ wãn³txa² u²lxi³

ĩ³ye³a³na¹in¹kxai²nãn²tu³ txa²sa³wi³sai²na²
 we²txi²tu¹wi¹. 8 Jã¹nxe³na¹jut³su²te²yã¹nxũn³na¹wi¹.
 Hxi²kan¹jah¹lo²su² yũ³sa²nũ³nha²kxai³
 sa²yo²wet¹sain¹tũ³kã³txa² yũ³nũ³na¹ha²kxai³
 te²sa¹wi¹. Nxe³sxã³ txa²sa³wi³sai²na²
 ai³si¹ha¹jau³su² ĩ³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu³
 ai³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³ txa²sa³wi³sa²
 ã³xai²li² wxã³si¹jau³su² ĩ³kaix¹so¹na¹kxai²nãn²tu³
 ya²la³tu³ ã³wxã³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxũn³sxã³
 txa²wa³ka³lxah³la² wa³kon³si¹ha¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi²na¹kxai²nãn²tu³ ya²la³tu³
 wa³kon³kxi²sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxũn³te²sa¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² ã³yo²o³tũ¹nũ²la² tũ¹kã³txa²
 ã³nhi²tain¹tũ³kã³txa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Ju¹ta²na² sa²kxai³lu² jah¹la²nũ¹ta²li²
 ĩ²sain¹te²sai¹nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ta¹
 yo²ĩ²sain¹nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ I³sa³e² nũ³kã³txa²
 a²yo²ha³kxa¹ hxi²ka¹na¹ju³ta² ye³ka³lxa¹txi³
 ĩ²sai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ kũ³we²ki²la²
 yo²ĩ²sai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa²
 sa²kxai³lu² so³ta²to² wa³kxẽn³yah³lai²na²
 sxi²ha² wa³lxai¹nhĩ¹na² ĩ³ton³jah¹la²kxai³
 we²txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa²ka³tẽn³su² ĩ³sa²yxau³xi²jau³su²

11 A³lan²nũn³tãu³a² Na³ĩ²thĩ³na²
 Je³su²jah³la²kxai³lu² ai³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai³tãu³ãn²tu³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³si³tẽ³kxi² a²nũ²a²
 ka³lxa¹txi³ ã³nhit¹txi² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 12 Yãn³txai²na¹ sxi²je³nãn¹ta¹ka³lxu³su² a²wẽ³sa²

ka³na³ka³na³jah¹la² so¹lxi³ a³li³lah¹ta¹hxai²hē¹la².
 Hā²wxān³txa³ tu¹hai²na² a²wē³sāi¹yah³la²
 ya³lu²ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³nū²
 in³txa² wē³sa²kxai³ sa³nxe³la³kxi³lo³nhī¹na²
 ya³lu²nū³ta¹hxai²hē¹la². Ya³lu²kxan²ta¹in³txai²na²
 kwēn¹ta²kxai³ ya³lu²jah¹lai²li² ki³li³la³kxi²
 sa²so¹sxā³ a³li³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ai¹nha²kxai³
 sxi²je³na² yxau³tū³kā³txa² ka³lxa¹txi³
 ā³nhī¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Ā³nhī¹nyhain¹sxā³
 sxi²je³na² ā³ya³u³so³nhī¹na¹ a³li³tū³kā³txin³ti²
 ĩ³ha¹txain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 ĩ³ha¹txain¹nū²la²
 Je³su²jah³lo²kxai³lu² ĩ³yan³ta³kxi²nha²sxā³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³nān³ta³nxi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxe² e³kxi²ta³lun²nū²la² hi³a²
 ka³lo³ē¹na² kwā³kxē¹na² ya³u³son³kxi²nū²la²
 wxa²wxai³sain³nū²la² ki³li³la³kxi² sa²so¹tū³kā³txa²
 ā³yit¹tain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la²kxai³lu² ya³lu²jah¹la²kxai³
 ĩ³ye³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex³txi¹. ĩ³sa²yxau³txi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ ya³lu²jah¹la²kxai³ kwēn¹tai²na¹
 ĩ³sa²yxau³nū²la² ĩ³ye³ā³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la²
 hi²sen³kxai³lu² in³txai²li² kwēn¹ta²
 ka³ten³si²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² wi¹lxo³kxi²nha²sxā³
 a²hā³ka³na² sxi²ha² ā³wā³li²ta¹hxai²hē¹la².
 Ũ³hū¹xi²ta¹hxai²hē¹la². 16 Jā¹nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tū³ti¹
 tū¹kā³txai²na² kāin² on²tain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² kāin²khaix¹nx²na³li¹.
 Wi¹lī²nē³lain¹na³li¹. Nxe³nē³lai¹nha²kxai³ Sū³na²

wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹la² wxi²kan¹khaix¹te²a²
ĩ³sa²si¹hã³nẽ³lain¹na³li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Jã¹nxe³ain¹jut³su² jau¹xai²na²
u²lxĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ju³te²a²ko³xa²
yxo²ha³kxa¹ a²wa³kã¹ko³xa² yxo²ha³kxa¹
nxe³jau³jau¹xa² ha³tã³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³wã³txi³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ ju¹ta²na² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
a²sa³wi³ha³lxa² ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²ain¹nũ²la²
Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Ain¹nxa²ha¹te¹ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹ ĩ³kai¹so¹nũ²la²
sa²si¹hã³ain¹te³nah¹lx¹:

— Je³su²jah³lai¹tã³ nxe² ĩ³wã³txi³txai¹ya³hẽ¹li¹.
“Je³su²jah³lã³. Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹ta²na²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³nxa²sĩn¹jah¹la² nhĩn¹ji¹wi¹?
Nxe²nxã³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa²
wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹?” Nxe³txai¹ya³hẽ¹li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ a³li³ya³nhũ²la² Je³su²jah³la²
ya³so³nain¹nũ²la² ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lx¹:

— Nxex³txi¹. Jo³ãu² Ba³tis²jah³la²
ĩ³wã³txi¹nxa²si¹sain¹sĩn¹jau³su²e³kxi²sain¹sĩn¹te³nah¹lx¹:
“Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³tãu³u¹ta²na²
ĩ³sa²si¹hã³ũ¹sa³nxa²sĩn¹jah¹la² nhĩn¹ji¹wi¹?
Nxe²nxã³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ã³xa²
wah³nxe³sa²si¹sĩn¹te³lin¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹ya³hẽ¹li¹.”
Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxe³ain¹tĩ³kxai³lu² Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
a²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ ã²la² we²txi²
ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa² nxũ²kwai³li³si¹jau³su² ã²la²

kwa³na³ⁱ² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 22 Nxe³nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Nxex³jah³wxi¹. Ju¹tai²li² kwēn¹ta²
ĩ²yah³hin¹ju³ta² wān³txai²li² kwēn¹ta²
ain³kxa¹hin¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ja¹hē¹li¹. Nxe³ju³ta²sa¹:
Ye³han³te²su² te²a² ye³we²txi²ha²kxai³ ha³lxu³ha²
ai³te²su² te²a² a²yu³wi¹lha²kxai³ a²nũ²a²
khon³ta³kxi²sxã³ kã³lãun³ta³kxi²te²su² te²a²
we²txi²ha²kxai³ a²ne³nxē³na² ne³ka³tũ³te²su²
te²a² nxe³we²txi²ha²kxai³ a²nũ²a² ya³lu²te²su²
te²a² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²ha²kxai³ a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²su² te²a² Sũ³na² wān³txa²
wi¹jau³xa² kō³nxe³ti³ kãi³ain¹ju³ta² wa³hxa²
ã³wa²su¹ti³hit1tain¹ju³ta³nũ³a² nxe³jau³xan²tu³
ĩ³hen³txi³nyhai¹nha²kxai³ nxe³jau³su²
ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³ja¹hē¹li¹. 23 Txa²wān³txa²
ĩ³wã³wã³txi³sxã³ sa²yo²ã³sai¹nxa³te²su²
te²a² wi¹lhin¹khaix1xain¹na³li¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hē¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ ain³kxi²yah³nũ²la²
ĩ³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
sa²kxai³lu² ã³sa²wa³ti³nxa²xi²sxã³ a²nũ²a²
ã³si³tē³la³kxi² te²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxī¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ai³sxã³
ĩ²yah³lxī¹nhĩ¹nai³tã² ĩh¹nxe³te²he³la³kah³la³
ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Ka³tĩ³ka³ti²nxã³nxa²
kwa² sa³xit3sxã³ sa²hai³hain³jut3sũ³nxe²
a²nũ²a² ĩ³wã³wã³ta³kxi²sain¹jah¹la² ĩ³te³lhxã³
ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? 25 Nxe²nxa³kxai²nãn²tu³
ĩh¹te²he³la³kxah³la² ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
A²nũ²ai²na² yen³kxih³jah¹la² wã²la²
a³lxī²khai¹nxe³ka³lo³a² au³khai¹nxe³ka³lo³a²

wi¹khai¹nxe³ka³lo³a² ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
 Nxẽ²nxa³wi¹. A²nũ²a² wã²la²
 wi¹khai¹ka³lo³a² wih²kxi²nha²te²he³la³kxa²
 a²nũ²a² sxi²ha² kãin² te²si³yxau³kxah³la²
 sxi²ha² so¹lxi³ yxau²xai³lain¹te²jai¹ti²tu³wi¹.

26 Nxe²nxa³kxai²nãn²tu³ ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
 ai³lyah³lxin¹thai¹li¹? Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³jah¹la² ĩ²te³lhxã³ ai³lyah³lxin¹thai¹li¹?
 Jau¹xai²na² wain³jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹

ĩ³hen³txi³tũ³ka³txa² ã³wa²to²hi²sxã³
 yxau²sa²tẽ³jah¹lai²la¹wi¹. 27 Txa²wã¹sũ³na²

wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx¹ jau³xu¹tai²na²
 nxe³nẽ³te³nah¹lxi¹. “Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹.

Txa²sa³wit³su² ne³ka³ta²nxa²sxã³ ĩ³sa²si¹hã³a¹tu¹wi¹.
 Nxa¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa²

ĩ³tih³nxain¹tu¹wi¹. Txa²wãn³txa² Hxi²kan¹txa²
 Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²sih¹nxa²ha¹jau³su²
 nxe³jau³xai²na² ĩ³hau³ko³tain¹tu¹wi¹.”

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹.

28 Jã¹nxa¹jau³su² ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Sũ³na²
 wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²nãn¹jau³xai²na²

wxi²kan¹jau³xai²la¹wi¹. Yxãn¹ta¹ Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² wãn³txa² ĩ³tih³nxe³jau³xai²na²

wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²na³li¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹
 Txa²sa³wi³ha³lxai²na² hxi²kan¹tũ³ka³txi³sai¹nxa³kxan²ti³nũ¹

wãn³txa² ĩ³hen³txi³si¹hai¹na¹jau³xai²na²
 wxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²sa²tẽ³na³li¹. Je³su²jah³la²

nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 wãn³txai²li² ain³kxain¹nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²

wain³txi³ kãi³ũ¹hain¹jau³su² Sũ³nu²kxai³lu²
 sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²li²

kxã³nxai³tã² Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² hi²sen³su²

ĩ³yau³xa² ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai¹nha²kxai³ a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa² te²yã¹nxain¹nũn³ta¹hxai²hẽ¹la².
 30 Ain¹ta¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txi³su² te²a²
 ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² tũ³ka³txi²su²
 te²a² nxe³te²su² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 sa²yxo²ã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kxã³nhxĩ¹nai³tã² Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² hi²sen³kxai³lu² hai³txi³ ĩ³yau³xa²
 ũ³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

31 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² ãh¹lxi³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³yãn¹ta¹ a²nũ²a² a²hĩ¹nãn¹te²nũ³ka³txi³nãu³xa²
 ĩh¹nxe³kxe³hũ³nhĩ³te²la¹xã³? 32 Wẽ³ha³lxa²
 yã¹nxain¹na³li¹. Sxi²je³na² kwa²
 wa³ni³lo³nain¹te²ju²hẽ³li¹. Wa³ni³lon³sxã³
 kaix¹nyhu¹ain¹te³nah¹lxi¹: “Wãn³txa²
 wi¹lhin¹jau³xa² ĩ³hain³kxi²sĩn¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Yxãn¹ta¹ ĩ³ka³li³kxi²ya³sai¹nxã³tai¹ti²tu³wi¹.
 Hã²wxãn³txa³nũ² ĩ³ãin²ta³kxi²jau³xa²
 ĩ³hain³kxi²sĩn¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹
 nãn³kxi²ya³sai¹nxã³tai¹ti²tu³wi¹.” Nxe³kxe³hũ³sxã³
 a²nũ²a² a²hĩ¹nãn¹te² nũ³ka³txi³nãu³xa²
 kã³nxai³tãn¹tũ³ka³txa² yã¹nxain¹na³li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txa²
 en²tain¹na³li¹. 33 Jã¹nxe³jut³su² Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³la² wxã³hĩ¹nai³tã² yain³txa²
 kwa²hã¹nxe² ã³na¹ha²kxai³ vĩn²yau³xa²
 ĩ³na²xa³ha²kxai³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹li¹.
 Nxe³te³na¹ a²nũ²ai²na² en²txain¹sxã³ wãn³txa²
 wai³nxa³jau³su² e³lain¹te³nah¹lxi¹: “Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai²li² kq³nxe³te² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³yxau³jah¹lo²sin²tai¹.” Nxe² e³lain¹na²hẽ³li¹.

34 Jã¹nxe³ta¹ Txai²li² wxã³na¹hĩ¹nai³tã² yain³txa²
 i³yai³ni² yain³jau³xa² i³na² nxa¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³na¹ta¹ a²nũ²ai²nã²ta² wãn³txi³kxai³lu¹,
 en²kxi²sain¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²na²
 yain³txa² kãin²yain³jah¹lai²la¹wi¹. Yain³jau³xa²
 i³na²sa³wen¹jah¹lai²la¹wi¹. A²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ka²
 so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txi³nãu³xa² ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa²
 nxe³sxã³ ã³ya³lxi²nyhain¹jah¹lai²la¹wi¹.”
 Nxe²e³lain¹na²hẽ³li¹. 35 Nxe³lain¹kxan²ti³
 a²nũ²ai²na² a²hoh³lxi³su² te²a² wain³txi³
 kãi³kxai²nã²tu³ a²wẽ³ha³lxa² wain³txi³
 kãi³ain¹nũ³tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha³ka³lxa² Je³su²jah³la² wxa²yu³hĩn³ta³kxi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² fa³ri³se²ah³la²
 i³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹:
 — Je³su²jah³lãi³. ã³wxã³sẽ¹li¹. Txa²sxi²ha²
 yain³ya³sa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
 Je³su²jah³la² i³sa²yxau³sxã³ wxã³nũ²la²
 sxi²hẽ¹nãu³a² ã³wih¹sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la²,
 37-38 Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ha² sxi²je³na²
 yxau²xai³ta¹ka³lxa² ko³nxe³thin¹ta¹ka³lxu³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ta¹ka³lxa² hi²sen³su²
 fa³ri³se²ah³la² sxi²ha² i³yai³nain¹jau³xa²
 ain³kxi¹nxa²ha¹te¹ wi¹lũ³jau³xẽ¹na² ne³kih¹tẽ³na²
 tẽ³sxã³ tĩ³ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
 a²yon³nãu³a² wxã³sxã³ ã³wxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 ã³wxe³ka³tu³ kãin² nã³kxe³su² a²ye³yãu³sxa²
 ã³yu³kxẽ¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 ta¹ka³lxai²na² a²ne³kĩ³sai²na² Je³su²jah³la² a²yu³kxa²
 sa²yu³hon³ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². I³yu³jut¹sxã³
 i³yu³sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³
 wi¹lũ³jau³xai²na² ã³yu³kẽ¹n¹kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³lu² ju¹ta²na²
ĩ²ain¹nũ²la² a²ẽ¹na² ĩ³ye³kxi²nha²jau³kxai³lu¹:

— Jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hen³txi³jah¹lo²su² ke³la³te²kxai³
ta¹ka³lxai²na² kQ³nxe³thin¹te²sin¹ju³ta²
wi¹ko³nha²hĩ³nx²na³na¹. Yxãn¹ta¹
ti³he¹ye²nxãn³tã¹. Nxe³nha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nha¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
e³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

— Si³mãu²ah³lãi³. ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹:

— ĩ³ye³kxi²sẽ¹li¹. Ain³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Fa³ri³se²ah³lai²na² ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— In³txa²ha¹lin¹te²su²te²a²yen³kxi³txa²ya³nhu²nhai¹.

Ya³ha²kxai³ a²wa³kxẽn³yah³la² kwa²

ũ³hũ¹si²yha³jau³su² ĩ³ye³kxi²ya³nhũ²nhai¹. Ya³ka³tu³

kwa² ũ³hũ¹nũ²nhai¹. Ka³na³ka³nat³te²a²

ha³teh³nxã³nxa² 500 txã³nxa² kãin²txã³nxa²

ũ³hũ¹ha²kxai³ ã³xah³la² ha³teh³nxã³nxa²

50 txã³nxa² kãi²nxa³txã³nxa² ũ³hũ¹ha²kxai³

nxe³nũ²nhai¹. 42 Hã²wxãn³txa³

ha³teh³nxã³nxa² ũ³hũ¹xi²je³na² ti³wa³ki³lon³ta¹

ha³teh³nxã³nxa² yũ³ya³hxa³ha²kxai³la¹

hxi²kan¹ya³hxa³nũ²nhai¹. Yah²hxa³ha²kxai³

a²wa³kxẽn³yah³lai²na² hi²sen³kxai³lu²

ĩ³yan³ta³kxi²nyha¹ha²kxai³ ũ³yho³hxi²txã³nxa²

ũ³hũ¹xi²ya³ju³ta² ã³wa²su¹kxi²nũ²nhai¹.

A²nxe³ju³kxai³lu² nxe³ain¹kxai²nãn²tu³ ĩh¹te²la³ta³

ha³teh³nxã³nxa² a²wa³kxẽn³yah³la² a³lxĩ²

wa³to²hi²te²la³hĩn³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Si³mãu²ah³la² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ha³teh³nxã³nxa² kãin²txã³nxa²
 ã³wa²su¹kxi²te²la³hĩ³nx2na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 — Wain³txi³ĩ³yĩ¹li¹lx¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

44 Nxe³ha²kxai³la¹ txu¹hai²li² wxa²lak1kxi²nũ²la²
 ãh¹ ĩ³ye³te³nah¹lx¹:

— Si³mãu²ah³lãĩ³. Ne³ka²sa²sa²lx¹li¹.
 Wxa²sxi²ha² ã³wi¹ha¹ten¹tu³wi¹. Na¹ta¹
 wxãĩ²li² wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sa²nxãn³ten¹tu³wi¹.
 Nxẽ²nxãn³ta¹ ta¹ka³lxai²li² a²ye³yãu³sxa²
 wxa²yu³hĩn³ta³kxi²sain¹nũ²la² a²ne³kxi³sxa²
 sa²yu³hon³ta³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹. 45 Wxãĩ²li²

ĩ³yo²jut1sã²nxãn³ten¹tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ ta¹ka³lxai²li²
 ĩ³yu³yu³jut1sa²sxã³ sa²ju³ti³na² hai³txi³ ã³na¹xa³wi¹.
 46 Wxãĩ²na² wxa²ne³to¹lyxau³sa²nxãn³ten¹tu³wi¹.
 Yxãn¹ta¹ ta¹ka³lxa² wi¹lũ³jau³xa²
 tẽ³sxã³ ũ³yhu³to¹la³kxi²sain¹ten¹tu³wi¹.

47 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ta¹ka³lxai²na²
 kuh³lxa³sin¹khaix1ta¹ka³lxu³su² te²jai¹ti²tu³wi¹.
 Yxãn¹ta¹ kuh³lxa³sin¹ta² kãĩ³kxai³tã²
 ã³na¹ha²kxai³ kãĩ³ju³taĩ³tã² wah³yu³ta²

ne³wã²na³kxi²sa²tẽ³a¹hẽ³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹
 kãin² a³lxĩ²sain¹na³li¹. Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³
 a²nũ²a² ĩ²li³te²su² te²na² sa²kxai³lu² ko³nxe³ti³
 kãĩ³kxa² a²wah³yu³ta² kãĩ²nxa³ke³la³te²kxai³
 ne³wã²na³kxi²sa²tẽ³a¹ju³ta² kãĩ²nhĩ³nx2nxa³wi¹.
 A²nxe³te²he³la³kxai²na² jũ¹nxa² so¹lxĩ³
 a³lxĩ²sai¹nhĩ³nx2na³li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxa²ha¹te¹ txu¹ha² e³kxi²te³nah¹lx¹:

— Wxa²kõ³nxe³ti³ kãĩ³in¹ju³ta²
 ne³wã²na³kxi²sa²tẽ³kxi¹nxa²ha¹hẽ³ni¹. Je³su²jah³la²

ta¹hxai²hē¹la².
 49 Nxa²ha¹te¹ yai³nain¹tũ³ka³txa²kxai³lu²
 i³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
 — İh¹te²la³ta³ kō³nxe³ti³ kâi³ki³ju³ta²
 ya²la³tu³ ne³wâ²na³kxi²nē³te²la³hĩ³ji¹wi¹?
 Nxe³lain¹ta¹hxai²hē¹la².
 50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu²
 txu¹ha³ka³lxa²kxai³lu² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Txa²wân³txa² yxo²i²sa¹nha²kxai³
 wxa²e¹nâu³ai²na² wi¹lhin¹ti³hi¹txa²ha¹hē²ni¹.
 Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³ wi¹lhin¹sxã³ i³sē¹ni¹.
 Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

8

Txu¹ti³nâu³xa² Je³su²jah³la² ã³si³tē³la³kxain¹jau³su²

1 Hã²wxãn³txa³ sxi²jen³nâu³a² kâin²thĩn³su²
 ta³nxa² kâi²nxa³thĩn³su² ta³nxa² hãi¹nxe³thĩ³na¹
 ai³lha²thet³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tãu³a²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
 a²hxi²kan¹txa² si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³a²
 nxe³jau³xa² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ti³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²
 hxan³sxã³ âh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹kxi²sxã³
 nxe³tũ³ka³txa² ã³si³tē³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 2-3 Nxe³ain¹ka³tu³ta¹ txu¹ti³nâu³xa² ka³lxa¹txi³
 ã³si³tē³kxi²nyhain¹nũn³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³tũ³ka³txa² kã³nxa² Je³su²jah³la² hxi²ki³kxai³lu²
 we²txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². İ³ta³ka³khai³xa²
 we²txi² a²nũ²a² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³yxaut³te²a² nxũ²kwai³li³si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³i² nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³tũ³ka³txa²sa¹:
 Ma³ri²a² Ma³ta³lē²na³ka³lxu³su² ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³ta¹ka³lxa² kō³nxe³te²a² yãu³ka³txa²

hi²sen³su² ã³nxũ²kwai³yxaut3ta¹hxai²hẽ¹la².
 Yãu³ka³txa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
 ã³nxũ²kwai³wih¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ta¹ka³lxai²na² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
 nxũ²kwai³li³xi²si¹hain¹jau³su² kwa³na³ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ai¹nha²kxai³ Jo³ã²na³ka³lxai²na²su²
 in³txa² so¹ha²kxai³ Ku²sah³lo²su¹
 ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² E³ro²jah³la²
 a²sa³wi³sa³la³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
 Su³sã²na³ka³lxa² ã³si³tẽ³kxi² txu¹ti³nãu³xa²
 ka³lxa¹txi³ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 we²txi²nũ¹hain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ã³si³tẽ³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹jut3su²
 Je³su²jah³la² nũ³ka³txa² yen³kxi³la³ yũ²nxa³ha²kxai³
 wã²nhũ¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hai³sxa²ũ³whĩ¹ki³ju³ta²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

4 Nxe³ain¹nũ²la² a²nũ²a² ka³lxa¹txi³
 nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 Je³su²jah³la²kxai³lu² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

5 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— A²nũ²ai²na² hai³sxa³nãu³a² ai³nũ²nhai¹
 Yain³ta³ki³a² wi¹ki³a² ũ³whĩ¹te³lhxã³
 wxa²sa²tãu³wa³ya²txũ³lhain¹sxã³ ũ³whĩ¹nũ²nhai¹.
 Ũ³whĩ¹tãu³a² yain³ta³ki³ai²na² ki³ka³na³ku²
 ki³su² ki³a² tĩh³na² yxo²ki³sa² ã³yun¹na³nũ²nhai¹.
 ã³yun¹na³tãu³ a²nũ²a² ai³sxã³ ti³ti³ha²kxai³
 ai³ka³nãu³xa² wxã³sxã³ yai³nhxa³kxi²ha²kxai³
 nxe³nũ²nhai¹. 6 Āh¹ki³ka³na³ku² ki³su² ki³a²
 kxĩh³nũ³xa² au³txi³ si³tah³lx¹ kxĩh³nũ³xa²
 ã³yun¹na³nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la² ka³lũ³nũ²la²
 ĩ³yau³xa² yũ²nxa³kxe³su² ĩ³wa³ne²ni² wxã³nũ²nhai¹.

7 $\tilde{A}h^1ki^3ka^3na^3ku^2$ ki^3su^2 ki^3a^2 $ha^3lo^2a^2$
 $\tilde{u}^3yen^3ko^3xa^2$ $\tilde{a}^3yun^1na^3n\tilde{u}^2nhai^1$. $A^2nxe^3ki^3ai^2na^2$
 $sa^2kxai^3lu^2$ $ka^3l\tilde{u}^3xi^2n\tilde{u}^2nhai^1$. Nxe^3ta^1
 $\tilde{u}^3yen^3ko^3su^2$ ha^2kxai^3 hi^3a^2 $kha^1ka^3txa^2$
 $ka^3lxa^1txi^3$ $ka^3l\tilde{u}^3ye^2n\tilde{u}^3nha^2kxai^3$ $nxe^3te^2kxai^3lu^2$
 $yain^3ta^3nxe^2kxa^2$ $w\tilde{a}^2ne^3sa^3te^3kxi^2sx\tilde{a}^3$
 $ya^2lun^1txi^2ye^2n\tilde{u}^2nhai^1$. 8 $Nxe^3y\tilde{a}n^1ta^1$
 $\tilde{a}h^1ki^3ka^3na^3ku^2$ ki^3su^2 ki^3a^2 $kx\tilde{i}h^3n\tilde{u}^3xa^2$
 $t\tilde{i}^3t\tilde{i}n^3kx\tilde{i}h^3nxa^2$ $\tilde{a}^3yun^1na^3n\tilde{u}^2nhai^1$. $A^2nxe^3ki^3ai^2na^2$
 $sa^2kxai^3lu^2$ $wi^1ka^3l\tilde{u}^3ha^2kxai^3$ $wi^1we^1nha^2kxai^3$
 $yain^3txa^2$ $k\tilde{a}in^2$ $ki^3kan^2kxi^2ha^2kxai^3$
 $k\tilde{a}in^2$ $sxa^3n\tilde{u}^2nhai^1$. $J\tilde{a}^1nxa^1jau^3su^2$
 $wi^1ko^3nyhah^1lx\tilde{i}^3ti^3ten^3nxa^2lxin^1kxai^2n\tilde{a}n^2tu^3$
 $wi^1lain^3kxi^1sah^1lx\tilde{i}^3h\tilde{e}^1li^1$. $Je^3su^2jah^3la^2$
 $nxe^3ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.

Hai^3sxa^2 \tilde{u}^3wh\tilde{i}^1kxi^3ju^3ta^2 a^2si^3yxau^3jau^3su^2

9 $Nxe^3nxa^2ha^1te^1$ $a^2sa^3wi^3ha^3lx\tilde{i}^3n\tilde{u}^3ka^3txa^2$
 $\tilde{i}^3w\tilde{a}^3txain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$. $\tilde{I}^3w\tilde{a}^3txain^1te^3nah^1lx\tilde{i}^1$:

— $Je^3su^2jah^3l\tilde{a}i^3$. $Jau^1xai^2na^2$ $a^2si^3yxau^3t\tilde{a}u^3khai^3xa^2$
 $\tilde{i}h^1te^2t\tilde{a}n^3te^2la^1x\tilde{a}^3?$ $Ain^1ta^1hxai^2h\tilde{e}^1la^2$.

10 $Nxa^2ha^1te^1$ $\tilde{i}^3wa^2l\tilde{u}^3xi^2te^3nah^1lx\tilde{i}^1$:

— $Wxa^2yu^3tai^2na^2$ $so^1lx\tilde{i}^3$ $w\tilde{a}n^3txai^2na^2$
 $tah^2yau^3xai^2na^2$ $Txa^2w\tilde{a}^1s\tilde{u}^3na^2$ $hi^2sen^3kxai^3lu^2$
 $a^2n\tilde{u}^2a^2$ $\tilde{e}^1n\tilde{a}u^3a^2$ $sa^2hau^3ko^3jau^3n\tilde{u}^3su^2$
 $nxe^3jau^3jau^1xai^2na^2$ $txa^2n\tilde{u}^2$ $\tilde{a}^3ne^3wxe^3yah^3lxin^1tu^1wi^1$.
 $Yx\tilde{a}n^1ta^1$ $t\tilde{u}^1ka^3txai^2na^2$ $h\tilde{i}n^1ti^2$ $ti^3he^1xai^1nxa^3wi^1$.
 $W\tilde{a}n^3txa^2$ $\tilde{i}^3yau^1\tilde{u}^3jau^3xa^2$ $so^1lx\tilde{i}^3$
 $e^3kxai^1na^1wi^1$. $Nxai^1na^1kxan^2ti^3$ $\tilde{i}^2ain^1kxan^2ti^3$
 $\tilde{a}^3ye^3wxe^3ai^1nxa^3lho^3li^1$. $Ain^3kxain^1kxan^2ti^3$
 $\tilde{a}^3ne^3wxe^3ai^1nxa^3lho^3li^1$. $Yx\tilde{a}n^1ta^1$ $wx\tilde{a}i^2na^2$
 $wi^1l\tilde{i}^2yah^3lxin^1tu^1wi^1$.

11-12 Jā¹nxe³ha²kxai³la¹ wān³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 a²si³yxau³tāu³khai³xa²sa¹. Yain³txa³ki³ai²na²
 sa²kxai³lu² Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 te²yā¹nx2na³li¹. Ki³ka³na³ki²tĩh³na² ne³kun²nāu³a²
 a³hi²yain¹ki³ai²na² a²nũ²a² ain³kxain¹te²la³
 te²yā¹nx2na³li¹. Nxe³te³na¹ Sa³ta³na²jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² wxā³nũ²la² a²ē¹nāu³ai²na² a²jau¹xa²
 sa²kxai³lu² sa²sai²lho¹kxi²nyhain¹na³li¹. Sũ³na²
 wān³txa² yxo²ĩ²ain¹kxai²nān²tu³ ko³nxe³ti³
 kāi³ain¹kxa² yo³ha² ā³wa²su¹tũ¹hain¹kxa²yan³txi³su²
 sa²sai²lho¹kxi²nyhain¹na³li¹. 13 Ki³lā³xa²
 kxĩh³nũ³xa² a²si³tah³nāu³a² tah³lxa³kxa²
 hāi¹kxi²ju³ta² a³hi²yain¹ki³ai²na² ne³ki³ai²nān²tu³
 kxĩh³nũ³xa²nāu³a² a²nxe²ka² au³txi³
 yxau²nxa³kxe³su² wi¹we¹nxa³wi¹. A²nxe³kxa²
 yā¹nxe³sxā³ a²nũ²a² yā¹nx2na³li¹. Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² yxo²ĩ²ai¹nha²kxai³ ka³li³hain¹na³li¹.
 Yxān¹ta¹ hā²wxān³txa³ ha³lo²a² ko³ton³tāu³a²
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ā³na¹la³kxi²na³li¹.
 14 Te²yā¹nxũn³sxā³ ki³lā³xa² ũ³yen³ko³xa²
 a³hi²yain¹ki³ai²na² nxe³ki³ai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³
 wi¹we¹nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ki³kan²kxi²te²a² wxa²ni²lho¹kxi²nyhai¹nxa³wi¹.
 Nxe³ki³ai²na² a²nũ²a² yā¹nx2na³li¹. Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² ain³kxain¹na³li¹. Ain³kxain¹te³na¹
 ha³lo²a² hxi²waut3ta³lxain¹to³ha²kxai³
 a²yen³kxa² kāin² yxo²kwai³nai¹nha²kxai³
 kwa² wa³ni³lon³sxā³ yxau²xai³lai¹nha²kxai³
 nxain¹na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yxo²ĩ²sxā³
 yxau³ai¹nxa³wi¹. 15 Te²yā¹nxũn³sxā³ ki³lā³xa²
 kxĩh³nũ³xa² tĩ³tĩ³nũ²tũ³xa² a³hi²yain¹ki³ai²na²
 a²nũ²a² yā¹nx2na³li¹. A²nxe³te²nān²tu³

Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ain³kxi²sxā³
 wi¹kō³nha²so¹ain¹na³li¹. A²nxe³te²a² a²ē¹nāu³ai²na²
 wi¹lhin¹sxā³ Txa²wā¹sũ³na² wān³txa²
 ya³nān³ta³ki²la²sxā³ kan²txi³ sa²yxo²we¹tain¹na³li¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Sxi²hē¹na² sa²kxi³kxi³ju³ta² i³yau¹ũ³jau³su²

16 Āh¹lxi³sxā³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Te²yā¹nxe³jut3su²: “Lā³pi³āu²tē³na² tē³sxā³
 sa²kīx3ta¹tũ¹xā¹.” Nxe³kī³kxai²nān²tu³ i^h1nũ¹la³ta³
 ūh³wxe³hī³kī³te²la¹xā²? Hai³txi³ kwa³ta³lē³tā³
 ū³tī¹kxi²kī³sxa³ha²kxai³ hai³txi³ ka²ma²ka³lo³la³
 yuh³hē³nāu³a² ūh³wxe³kī³sxa³ha²kxai³.
 Nxe³kī³sxa³kxan²ti³ oh³xa² ū³kūh¹sī³kī³tā³li¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³llhu² sxi²ha² whāi²na¹
 wxa²ko²ko²txi³hī³nx2na³li¹. Nxe³kī³kxai²nān²tu³
 thī¹nai²na² a²nũ²a² ā³wih¹kxai²nān²tu³
 wi¹lī²kī³te²ju²hē³li¹. 17 Jā¹nxa¹jut3su²
 kxān³nāu³ān²tu³ Txa²wā¹sũ³nu²kxai³lu²
 Oh³na² yxau³jah¹la²kxai³lu² yen³kxa² hāi³te²a²
 whāi²na¹ wā²nā³ũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Jā¹nxe³sxā³
 Txa²wā¹sũ³na² yen³kxa² ū³ho¹ain¹kxa² whāi²na¹
 i³yau¹ũ¹nx2ti³tu¹wi¹.

18 Jā¹nxe³jut3su² wān³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xai²na²
 wi¹lain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 wān³txa² kāin² yxo²i²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 kāin² yen³kxi¹nxa²lxain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹
 yxo²i²ti³he¹xah³lxan³kxai²nān²tu³: “Yen³kxa²
 yū³sa²sīn¹tũ¹xā¹.” Nxe³yah³lxin¹kxan²ti³
 sa²so¹hxa³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

*Je³su²jah³la² a²hã³ka³na² a²lon³ti³tãu³xa²
wxã³ain¹jau³su²*

19 *Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²hã³ka³na²
a²lon³ti³tãu³xa² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ ã³ka²lxa¹ti³nha²sxã³
yxau³e²nyhai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
ã³nhe²kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².*

20 *Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² sa²kxai³lu²
Je³su²jah³la²kxai³ i³hen³txi³nyhain¹te³nah¹lxi¹:*

— *Nxex3txi¹. Wxa²hã³ka³na² wxa²lon³txi³tãu³xa²
i²nxa²te³lhxã³ wxã³ain¹na³li¹. Ha³lo²a²
yxau³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

21 *Nxe³ha²kxai³ i³wa²lũ³xi²nyhain¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:*

— *Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² sa²yo²we¹nyhain¹te²a²
txa²hã³ka³na² txa²lon³txi³tãu³xa² te²yã¹xain¹na³li¹.
Nxe³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

ĩ³ye³na² i³txa² ã³wxe³lu²si¹jau³su²

22 *Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² sa²kxai³lu²
a²sa³wi³ha³lxa² whã¹na¹ tẽ³nũ²la² ka³no¹a²
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ã³wi¹hain¹nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:*

— *ĩ³ye³na² Ka³li³le²a²ye³na² yxo²ha³ti³li³yha³sah¹lxi³wxi¹.*

*Nxe³jau³kxai³lu² e³kxi²nũ²la² ùh³nxũ³sa²tã³nũ¹xi²sxã³
ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

23 *Ai³ain¹tãu³a²
Je³su²jah³la² ãu³xi²te³lhxã³ sxa³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².*

*Ãu³xi²yain¹kxa²si³yo³na² it3ta² ùn³te²a²
sa²xit3jain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Sa²xit3jain¹te³na¹*

ka³no¹ai²li²ĩ³yau³xa²sa²ni³sa²wih¹yain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ã³nxũ¹te³lhxã³

24 *yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹*

a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xai²na² sa²kxai³lu²

Je³su²jah³lo²su² te²kxai³lu² wxa²yũn³kxi²sxã³
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Nxex³si¹lxi¹.
Ã³nxũ¹txe³lhĩn¹te³na³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² txu¹lxi²ka³tu³
it3tai²na² ĩ³ye³na² ũn³je³nai²na² yxo²xũn³txi³
ĩ³kwai²kxi²ta¹hxai²hẽ¹la², it3ta² ã³wxe³si¹jau³sa².
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² sa²hãu²not3sxã³
ã³yit1je²ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxe³nxa²ha¹te¹
sa²hãu²not3sxã³ ã³yit1txã²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
a²wãn³txi³kxai³lu¹:

– Hxi²ka¹na¹ju³ta² yxo²i²sah²lxin¹ta²nxa³wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹ on²txai¹nha²kxai³la¹:

– ĩh¹te²la³khai³nxe³ji¹ku¹. Kĩ³nhai¹. It3ta² ũn³te²a²
ã³wxe³si¹jau³su² ĩ³ye³na² sa²hãu²not3si¹jau³su²
ain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ko³nxe³te²yãu³ka³txa²nxũ²kwai³li³si¹jau³su²

26 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³na²
yxo²ha³ti³li³nxa²ha¹te¹ Je³ra²sa²ko³xa²
ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 27-29 Ai³ain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² sa²kxai³lu² ka³no¹a² a³li³nũ²la² in³txa²
ĩ³ha¹txi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² ko³nxe³te²a²
a²yãu³ka³txa² ã³nxũ²kwai³wi¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ye³ka³lxa¹txi³ ã³wih¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la²kxai³ hai³txi³ wã²la²ka³lo³la³
ũ³whi²kxih²nh²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²sxi²lha³
sxa²nxa³ha²kxai³ nxe²nxa³ha²kxai³la¹ hã¹sxã³
ha³lo²a² a²nũ²a² ya³lu²te²a² sxa³ko³xa²
so¹lxi³ ho³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³ta² Je³ra²sa²
nũ³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² kwa³thi³lĩh³na²
hxi²tẽ³nha²sxã³ sa²hxi²tai³kxain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².
Ain¹kxan²ti³nũ¹ jah¹la²nũ¹ta²kxai³lu²

sa²hxi²hxau³kxi²nha²sxã³ sa²hxi²tai³kxain¹tîh³na²
 sa²yo³li³yain¹to³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ju³kxai³lu²
 ko³nxe³te²a² yâu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu²
 a²nxũ²kwai³wi¹jah¹la² kwa³na³ain¹to³ta¹hxai²hê¹la².
 Ha³lo²a² a²nũ²a² yxau³ai¹nxa³ko³xai²na²
 kwa³na³sxã³ ai³si¹ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nxa²ha¹te¹
 jah¹la² sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² î²ain¹tâu³a²
 hxi²kan¹sxã³ a³sen³sai¹ta¹hxai²hê¹la².
 Nxe³jut³su² a³la³kxi²nũ²la² a²ne³kxaix³tâu³a²
 a³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hê¹la². Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wân³txi³kxai³lu¹ ko³nxe³te²a²
 yâu³ka³txa² a²ne³nxê³na² kwa³na³te³nah¹lxi¹:

— In³txai²na² a³li³xi¹jah³lxi³hê¹li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³te³na¹ in³txa² î³wxan¹sxã³
 î³kaix¹ta¹hxai²hê¹la². Î³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lâi³. Txa²wâ¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la²
 Tah²si¹lxi¹. Îh¹nxe³sa²te³lin¹ji¹wi¹?
 Î³khâuh³lxa³ti³sa²txa³hê¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hê¹la².

³⁰ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² î³ye³kxi²nyha¹te³an¹jau³kxai³lu¹:

— Îh¹nxet³sxã³ î³yî¹li²nhân¹ji¹wi¹
 wxa²î³lxa²su¹? Ta¹hxai²hê¹la². Nxa²ha¹te¹
 î³wa²lũ³xi²nyhu¹ti³ân¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²î³lxa² Yxo²ka³lxa¹jah¹lo²sa¹wi¹,
 ka³lxa¹khaix¹te²sa²sî¹nha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hê¹la².

³¹ Nxe³ha²kxai³la¹ âh¹ î³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ha³lo²a² î³khâuh³lxa³ti³sa²sî¹nhîn¹jen³nũ³a²
 sa²si¹hã³sa²sîn¹txa³hê¹li¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hê¹la².

³² Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ wâ³la³ti²ka³nâu³a²
 ka³yxuh³xa² yxa³kxa² ka³lxa¹txi³
 ũ³nyhai¹tain¹to³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³ain¹ye²ha²kxai³
 ko³nxe³te²a² yâu³ka³txa² sa²kxai³lu²
 Je³su²jah³la²kxai³ î³wâ³txain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Yxa³kxa³nāu³xa² ĩ³sa²si¹hā³sa²sī¹nhē³li¹.
Ka³yuh³xai²na²a²nxū²kwai³wi¹kxain¹ti³ten³sa²sī¹nhai¹.
Ain¹jau³kxai³lu²nxa²ha¹te¹:

— Jā¹nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la². 33 Ain¹nxa²ha¹te¹ kō³nxe³te²a²
yāu³ka³txai²na² sa²kxai³lu² in³txi³su² te²kxai³lu²
nxū²kwai³li³xi²nū²la² yxa³kxa³nū¹ta²kxai³lu²
a²nxū²kwai³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la².
Ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³tu³ti¹ yxa³kxa³nū¹ta²kxai³lu²
a²wā³la³ti²ka³nāu³ai²na² ā³ni³hi²kan³sxā³ ĩ³ye³na²
ā³yu¹nū³sxā³ ĩ³lo³nxi²ya²lun¹ti²hxan³ta¹hxai²hē¹la².

34 Nxe³te²kxa³ya³tu³ in³txai²na² yxa³kxai²na²
wa³kxē³nāu³xa² ĩ²ain¹nū²la² yuh³lxa³txi³
ā³ni³hain¹ta¹hxai²hē¹la². Sxi²ye³na²
ā³ni³hi² Je³ra²sa²ko³xa² ā³ni³hi² ain¹sxā³
ha³lo²ai²na² ĩ³ye³kxa²sa²sai¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².

35 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ tū¹ka³txai²li² wxā³sxā³
ĩ²ye²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². Wxā³sxā³
ĩ²ye²nyhain¹te³na¹ Je³su²jah³lo²kxai³
yau³so³nain¹te³na¹ kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa²
nxū²kwai³li³jah¹la² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na²
a²ne³kxai³tāu³a² ā³wxe³sxā³ yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ye²hī¹nān¹te²tu³ wā²la² ũ³whi²kxi²nha²
wain³txi³ wā²nxū¹hain³nha² nxe³ye²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³ju³kxai³lu² tū¹ka³txai²li² wxā³ain¹tū¹ka³txa²
ĩ²ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² on²txain¹ta¹hxai²hē¹la².

36 Ain¹nxa²ha¹te¹ ĩ²ta³lu²nain¹nū²la²
ĩ³xain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³xain¹tāu³a² in³txa²
we²nxi²ju³ti³na² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

37 Nxe³nyhain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū³ka³txa²
Je³ra²sa² nū³ka³txa² a²yxo²ha³kxa¹ on²ta¹nha²kxai³

Je³su²jah³lai²na² yuh³lxi³sxã³ a³li³xi²jau³su²
 kãin² i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jut3su²
 ha²kxai³ ka³no¹a² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 38 Nxa²ha¹te¹ in³txai²na² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 a³li³xain¹jah¹la² Je³su²jah³lo²su² te²kxai³
 win¹ta²te²lxi³ i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— ã³si³tẽ³kxi¹nxa²ha³la²wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²

i³wa²lũ³xi²nyha¹ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— i³xi¹sẽ¹li¹. Wxa²nũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu²

i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na²

we²txi²nxa²ju³ta² i³yau¹ũ¹txai¹nhẽ³li¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

in³txai²na² sa²kxai³lu² sxi²hẽ¹nãu³a² ã³nxi³sxã³

ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²

we²txi²ju³ta² ha³ta³nxe³ye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Jai²rah³la² ka³ne³lxa² we²txi²jau³su²

40 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² yxo²ha³ti³lhi³xi²sxã³

wa³li²nũ²la² a²nũ²a² a²yxo²ha³kxa¹ ka³li³sxã³

wah³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 41 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²

Jai²rah³lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² Ju³te²a²

nũ³ka³txa² a²nũ²kxi²thĩ³na² hau³ko³ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nxe³jah¹lai²li² wxã³nũ²la² Je³su²jah³lai²na²

a²ne³kxai³tãu³a² ã³ka³ti³wxe³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³nũ²la² win¹ta²te²lxi³ e³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²sxi²ha² wxã³sẽ¹li¹.

Txa²ka³ne³lxa² i³ton³sxã³ ya³lu²kxi²te³lhxã³

sa³na²li¹ Ta¹hxai²hẽ¹la². 42 A²nxe³ta¹ka³lxa²

kwẽ³kxa² hxi²ka² hxan³sxã³ ãh¹ ko³ha¹li¹

kwẽ³kon³sxã³ yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².

Te²a² so¹lxi³ a²wẽ³sa³lo³ta¹hxai²hẽ¹la².

Jã¹nxe³kxan²ta² i³ye³kxi²nyhah¹nũ²la² ã³si³tẽ³kxa²

ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a²
 a²nū²a²nāu³xa² ka³lxa¹txi³ ā³nū²kxi²sxā³
 ā³ki³ka³tih³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 43 Nxa²ha¹te¹
 txu¹ha² ā³si³tē³kxi²ta¹ka³lxu³su² te²na²
 kāin² ti³ho³na¹sxā³ i³to³ta¹hxai²hē¹la².
 Kxā³nxai³tā² kwē³kxa² hxi²ka² hxa³sxā³
 āh¹ ko³ha¹li¹ kwē³ko³nhī¹nai³tā² txu¹ha²
 i³ta³ka³txai²na² ā³si³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ka³tu³ta¹ a²nū²a² hī³ne³kxa² wa³kēn³yah³la²
 wā³nxīn¹ti³ o²la³kxain¹kxan²ti³ hxi²kan¹txi³
 we²txi²ta¹hxai²nxa³hē¹la². 44 A²nxe²ta¹ka³lxa²kxai³la¹
 a²yo³na² yau³son³sxā³ Je³su²jah³la²
 wā²la²ka³lo³a² wxa²wxai³nū¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe² wxa²wxai³nū¹thi¹na¹ wa³su³txi³
 we²txi³ta¹hxai²hē¹la². 45 Nxe³nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² a²wān³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹te²la³tā³ wxa²wxai³syah²lxin¹si²lxi¹.

Nxa²ha¹te¹:

— Txi²lan²nxa³li¹. A²yxo²ha³kxa¹

nxe²i³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la²
 i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. A²nū²a² ka³lxa¹txi³

ā³to³to³la³kxi²nxain¹ten¹tu³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³

i³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:

— Hxi²kan¹sxā³ we²txain¹te²sa¹wi¹. Jā¹nxa¹jau³su²

i²te²sa¹wi¹. Jā¹nxa¹li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²ain²txi³
 wxa²wxai³nut¹sain¹te²nū³sē²li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

47 Nxa²ha¹te¹ tu¹hai²li² hxi²kan¹txi³
 i³hāi³ai¹nxa³kxe³su² Je³su²jah³la² o²ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ha²kxai³ wxā³nū²la² Je³su²jah³la²

a²ne³kxai³tāu³a² ā³ka³ti³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Ā³ka³ti³wxe³nū²la² we²nxi²si¹ja³kxa³nū³su²

wxa²wxai³sain³kxe³su² wa³su³txi³
 we²txi²ju³ta² i³yau¹ū³ta¹hxai²hē¹la².

Nxe³jau³su² a²nũ²a²nãu³xa² a²yo²ha³kxa¹
 ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 48 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la²kxai³ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³thã²nxi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³
 we²txi¹nxa²ha¹xĩ¹. Wa²su¹wa²su¹ ai³txu¹ni¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²nyhain¹tĩ³kxai³lu²
 in³txai²na² Jai²rah³lai²na² a²sa³wi³sa² wxã³sxã³
 ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Jai²rah³lãi³. ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³.
 Wxa²wẽ³sin³txi² ya³lu²kxi²nẽ³na²li¹.
 ĩ³hxi²kau³kau³nha²sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ jau³jau¹xai²na²
 ain³kxi²nũ²la² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³
 yxo²ĩ²syah¹lxi³hẽ¹li¹. Ta¹ka³lxa² we²nxi²tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

51 Nxe³nxa²ha¹te¹ Jai²rah³la² sxi²ha²
 yau³so³nain¹ka³tu³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Je³su²jah³la² so¹lxi³ a²sa³wi³ha³lxa² so¹lxi³ nxe³te²su²
 Pe²jah³lo¹na² Jo³ãu²ah³lo¹na² Ti³a²kah³lo¹na²
 nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³te²a² so¹lxi³ wẽ³sa²
 a²wĩ³na² whãi²na¹ a²hã³ka³na² whãi²na¹ nxe³te²a²
 so¹lxi³ ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ā³xa² nũ³ka³txa²
 ha³lo²a² yxau³sxã³ wah³nxe³si¹hain¹jau³su²
 ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

52 Hã²wxãn³txa³nu² ã³wi¹hain¹tãu³a²
 a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yũ³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³te²a² kãin² ĩ³nãn³ti² kãin² wxa¹ni³
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ Je³su²jah³la²kxai³
 ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:

— Nān³jah³lxi³ta³lxi¹. Ta¹ka³lxa² ya³lu²nxa³wi¹.
Hāi¹sxā³ āu³xi²na³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

53 Nxa²ha¹te¹ wē³sai²na² ya³lu²sxa³ye²ain¹kxe³su²
a³la³kxain¹nxa²ha¹te¹ yxo²ka³lxi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
a²wē³sa² hxi²ki³nū²la² ī³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².
ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³nxi¹. ī³sa²yxau³nxi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

55 Nxa²ha¹te¹ wē³sa² sa²kxai³lu²
a²yāu³ka³txi³khai³xa² nxū²kwai³wih¹xi²sxā³
wa³su³txi³ ka³ten³su² ī³sa²yxau³xi²ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² wān³txi³kxai³lu¹:

— Yain³txa² ũ³hū¹jah³lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

56 Nxe³ain¹jut³su² wē³sa² a²wī³na² whāi²na¹
a²hā³ka³na² whāi²na¹ ka³lih³khaix¹te³nah¹lxi¹:

— Ta¹ka³lxa² we²txi²na³li¹. Te²yā¹nxe³ju³ta²
hai³txi³ ī²kī³sxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
kāin²khaix¹jah¹lo²sin²ta²wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².
Nxa²ha¹te¹:

— A²nū²a² ā³lxi³te²a² wē³sa² we²txi²ju³tin³txi³
ī³ye³kxain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

9

*Je³su²jah³la²
ū³sa²si¹hā³jau³su²*

a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ a³lan²ton³tāu³a²
Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka²
hxan³sxā³ āh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nūn³sxā³
nxe³tū³ka³txa² ī³kaix¹so¹ta¹hxai²hē¹la².
ī³kaix¹so¹sxā³ ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa² a²hã¹nxe³ti³xa¹
 we¹txa²lxai¹yah³lxin¹ju³ta² hĩ¹na²
 hxi²kan¹ti³hi¹ta²lxa¹ha²kxai³ a²nũ²a² ko³nxe³te²a²
 yãu³ka³txa² yũ³te²a² nxũ²kwai³li³si¹jau³su²
 kwa³na³yah³lxin¹ju³ta² hxi²kan¹ti³hi¹txa²lxa¹ha²kxai³
 nxe³nxa²lxa¹wi¹ Nxe³nxa²lxa¹kxe³su²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²la²yãx¹yah³lxin¹tu¹wi¹. Nxe³jau³su²
 Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe²
 e³ta³lun²nũ²la² sa²si¹haun³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Sa²si¹haun³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹ ã³naun³ti¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³ju³ta³nũ³su²
 nxe³jau³xa² ĩ³yau¹ũ³txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ĩ³ta³ka³txa²
 yũ³te²a² hã¹nxe³ti³xa¹ we²txi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 3 Nxe³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ti² yen³kxa²
 tẽ³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³sxã³ khauh²sa²ka³txa³la²
 tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ wã²lẽn¹ta³ tẽ³yah³lxa³nha²kxai³
 yain³txi³la³ tẽ³yah³lxa³nha²kxai³
 ha³te³nxã³nxa² ũ³yho³hxi²kj³txã³nxãn²ta³
 tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ wã²la²ka³lo³la³
 ũ³whẽ³no³tã³wi²kxi²nyha¹lxin¹ka³lo³la³
 tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Yxãn¹ta¹ a²nũ²so¹lxi³ a²un³txi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 4 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ sxi²ha²wi¹lã³wi¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 kan²txi³yxau³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Hen³txi³ta³lun²sãn²na³na¹
 yah³lxin¹ka³tu³ a³li³xi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. 5 Yxãn¹ta¹
 wi¹lã³wi¹yah²lxan³kxai²nãn²tu³ti² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ain³kxi²ti³ten³ti³he¹xai¹nxa³kxai²nãn²tu³
 sxi²je³nai²nãn²tu³ wa²li³jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Wa²li³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ kxĩ³nũ³xa²

wxa²yu³kxa²ti³son¹tũ³xa²ti³yu³tun³ta³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³ain¹yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ko³nxe³ti³
 kãi³ain¹ju³ta² ĩ³yau¹ũ³ain¹yah³lxi³hĩ³nxa¹lxi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nxa²ha¹te¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txai²na² a³li³ain¹sxã³
 ai³lha²thet³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
 Txa²wã¹sũ³na² wi¹jau³xa² ĩ³hen³txi³ha²kxai³
 ĩ³ta³ka³txa² yũ³te²a² we²txa³lxi¹nha²kxai³
 ain¹tah¹hxai²hẽ¹la².

E³ro²jah³la² wã³wã³txi³nha²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la² Ka³li³le²a²ko³xai²na²
 a²hxi²kan¹jah¹lo²su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³tu³ta¹
 a²sa³wi³ha³lxai²na² sa²kxai³lu² wãn³txai²na²
 jau³jau¹xai²na² ain³kxain¹nxa²ha¹te¹ E³ro²jah³la²
 ne³nxe³na² ĩ³hen³txi³yah³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³hen³txi³yah³lxi³te³nah¹lxi¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹. Jau³jau¹xai²na² ka³na³ku²
 te²na² ĩ³hen³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Ā³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²:

— E³li²ah³la² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹.
 Jau³jau¹xai²na² ĩ³hen³txi³ha²kxai³:

— Sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³ nũ³ka³txai³tã²
 ka³na³ka³na³te²a² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²te²sin²tai¹.
 Nxe³jau³xai²na² ka³lxa¹txi³ E³ro²jah³la²
 ĩ³hen³txi³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² E³ro²jah³la²kxai³lu²
 ain³nha²te³nah¹lxi¹:

— Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã² ũ³nhe³ki²lho¹si¹hai¹na¹jau³su²
 kwa³na³ai¹na¹hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹ jah¹lai²li²
 ĩh¹jah¹lo²tã³te²la¹ku². Nxa¹nhai¹.

ĩ²ti³ten³khaix¹sa³nhai¹.
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ro³jah³la²kxai³

Yain³txa²wã²nhũ¹yhain¹jau³su²

10 Jã¹nxe³kxan²ta² nxe³nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txai³li² ã³wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wã³lain¹nũ²la² ã³nũ¹nain¹nũ²la²
ai³lha²thet³tain¹ju³tai³tã² nxe³kxe³su²
ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² Bet³sa³i²ta³thĩ³na² kãi²nxa³thĩ³na²
a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² nũ¹hĩ³ye³kxi²te³lhxã³
ã³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 11 Nxe³tah¹lxa¹
a²nũ²a² ka³lxa¹te²a² ĩ²ain¹tj³kxai³lu² aun³txi²
hit¹tai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su²
nxe³jau³xa² ka³lih³sxã³ ĩ³yau¹ũ³ha²kxai³
a²nũ²a² ĩ³ton³txi³nũ³ka³txa² wxã³kxai²nãn²tu³
we²txi³ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ a¹sũ²ni²tãu³a² a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa²
ã³tĩ³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. ĩ²sa²sa²lxi¹. Hĩ¹na²
sũ²nẽ³lhĩn¹na³li¹. Heh³sa²sĩn¹nhai¹.
Txa²nũ³ka³txi³nãu³xai²li² heh³sa²sĩ¹nha²kxai³
wxã³ain¹tũ³ka³txa² he³hai¹nha²kxai³
nxe³ain¹sĩn¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ ti¹ai²li² yain³txi³la³
yũ²nxa³ha²kxai³ sxa³kĩ³thĩn³ta³ yũ²nxa³ha²kxai³
nxe³sĩn¹na³li¹. Nxe³sĩ¹nha²kxai³ sxi²jen³nãu³a²
yain³txa²sa²so²sxa³sxãu³xain¹thĩ³na² ãu¹la³kxi²nha²
nxe³si¹hain¹jau³su² ĩ³sa²si¹hã³txai¹nhẽ³li¹.
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²nãu³ ã³nxai²na¹ yain³txa²
ũ³hũ¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³na²ha¹te¹:

— Yxãn¹ta¹ yain³txa² yũ³ki³kxa² kãi²na³wi¹.
Yain³tũ³xa² nũ³ha¹li¹ nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ so¹lxi³
ai³na² ha¹li¹ so¹lxi³ nxe³te²na² so¹lxi³ yũ³nẽ³na³li¹.
Nxe³nha¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yain³txa²
so¹kxi²nha¹ju³ta² ã³sa²si¹hã³sa²sĩn¹te³lin¹ji¹,
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ã³yain¹si¹sa²nhĩn¹jau³su¹?
Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

14 A²nxe³tũ³ka³txai²na² ka³lxa¹khaix1ta¹hxai²hẽ¹la².
In³txa² 5.000 nxe² ka³lxa¹khaix1ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³ ã³wxe³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
ã³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ju³kxai³la¹,
a²nũ²a²nãu³xai²na² hxi²ka² hxi²sa³ã³ ye³ha¹li¹
ye³ha¹li¹ wxa²sa²wa²la³kxi¹xi²tũ³ka³txa² 50
nxe² a²nũ³ka³txi³su² ha³na³ka³lxi³ ã³wxe²
jã¹nxe² jã¹nxe² nxe²xai³si¹hain¹yah³lxin¹jau³su²
ã³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³nũ²la² wãn³txai²na² sa²yxox²we¹thxa³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² yain³tũ³xai²li²
ai³nai²li² nxe³sxã³ hxi²tẽ³nha²nũ²la²
ten³sa²tã³ka³la³yxox²nũ²la² Sũ³na²
ã³wi¹lxon³kxi²ki³jau³su² ã³ye³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe²e³ta³lun²ka³tũ³ yain³tũ³xa² ai³na²
nxe³sxã³ wã²nãu²lxi³sxã³ a²sa³wi³ha³lxa²
ũ³hũ²xai³ka³tũ³ a²nũ²a²nãu³xai²na²
sa²nũ²xai³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ yai³nai¹nha²kxai³
ũ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³
yain³txa² wxa²nãu²lxi³kxe³su² wã³kon³kxe³su²

wxa²nxa³ki²so¹ka³tu³ ha³ti²a² hxi²ka²
 hxan³sxã³ nxẽ³nha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũn³tẽ³na²
 i³ne³kxi²lhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Yain³txa² kãin²
 wã³kon³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³jah¹lo²ye²kxe³jau³su²

18 Ain¹nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nãu³su²
 Je³su²jah³la²kxai³ a³li³nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
 nũh¹e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹ a²sa³wi³ha³lxa²
 ã³wxã³sxã³ i³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a²nãu³xai²li² ãh¹nxe³jau³tã³
 i³yĩ¹li²sain¹jau³su² e³lain¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 — Nxe³nxa³wi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na² a²ha³tih³xa²
 Jo³ãu² Ba³tis²jah³lo²su² i³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³
 ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu² E³li²ah³lu¹ta²na²
 i³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³ ã³xa² ha³tih³xai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹txai²na²
 ka³ten³su² i³sa²yxau³xi²ha²kxai³ wã³li² te²su² te²a²
 i³yĩ¹li¹nxai¹nha²kxai³ nxe³nyhain¹sĩ¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 A²sa³wi³ha³lxa² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Nxe³yãn¹ta¹ wxãi²nãn²ta³ ãh¹nxe³jau³tã³
 i³yĩ¹li²syah¹lxin¹jau³su² e³yah³lxin¹ji¹wi¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²nãn²ta³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²si¹lxi¹. Txa²wã¹sũ³na²
 Ka³ten³ta² Si³yxau³jah¹lai²na² Tah²si¹lxi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la²
i³yau¹ũ³hain¹jau³su²

ya³lu²kxi²ju³ta³nũ³a²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Jau¹xai²na² a²nũ²a² i³hen³txain¹yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Hãi¹sxã³ kwa² ain³kxa² so¹kxi¹txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.

22 Yxãn¹ta¹ kxãn³ton³tãu³a¹ Txai²na² Sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na²
khãuh³lxa³txi³sa²ju³ta³nũ³a² yũ³tu¹wi¹.

A²nũ²a² I³sa³e² hxi²kan¹txi³su² te²a² Sũ³na²
sxi²ha² wã³nxĩn¹te² si³yxau³tũ³ka³txi³su²
te²a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²a²
nxe³sxã³ te²nãu³xa² i³yen²ta³kxi²sai¹nha²kxai³
i³su²lhã³si¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ka³tũ³ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²

nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Hã²wxãn³txa³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ãh¹
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nũ²a² i²li³te²nãn²tu³
ã³si³tẽ³kxi²ti³ten³sain¹kxai²nãn²tu³ a²ẽ¹nãu³a¹
au³txi³ ten³khaix¹nxe³ju³tãn²tu³ ã³na¹txai¹lxi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ yxo²i²sain¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³
i³ya²lut¹ju³ta³nũ³a² yuh³lxin²nxa³sxã³

ã³si³tẽ³kxi²sain¹txai²li¹. 24 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
a²nũ²a² te³nah¹lxi¹: “Yuh³xai²na² ti¹ai²na²

yxau³na¹tãu³a² txa²ẽ¹na² wi¹la¹tãu³a²
a³lxi²sah³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²

sa²yo²ã³a¹kxan²ti³ ya³lu²ju³ta² ten³sa²nxa³nha¹.
Nxe³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²

yxau²xai³ju³ta³nũ³a² yũ²nxa³lho³li¹. Yxãn¹ta¹:

“Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tãu³a² txa²ẽ¹na²
wi¹la¹tãu³la³ a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²

wãn³txa² yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

a²sa³wi³ha³lxai²na² Pe²jah³lo²su² ha²kxai³
 Jo³ãu²ah³lo²su² ha²kxai³ Ti³a²kah³lo²su² ha²kxai³
 nxe³sxã³ ã³sa²so¹sxã³ ai³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 29 ã³sa²so¹sxã³ ai³nyhain¹ka³tu³ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² e³kxain¹tãu³a² a²yen³nãu³a²
 ye³ã³lxi³hi² a²wã²la²ka³lo³a² whãi²na¹
 kãin² hãn³ni² nxe³ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ti¹
 kãin² ye³ha²te¹ta¹lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².
 30 A²nxe³ti³kxai³lu² in³txa² ha¹li¹ kwẽn¹ta²kxai³
 a²ta³lye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 i³ye³kxin²txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a²
 Moi³se²ah³lo²su² ha²kxai³ E³li²ah³lo²su²
 ha²kxai³ nxe² i³yĩ¹li²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 31 Jã¹nxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 ha³tet¹ju³ta² i³kĩ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ka³tu³ta¹ i³ye³kxi²nyhain¹ka³tu³ta¹
 Je³su²jah³la²kxai³lu² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹tãu³a¹
 an³txi³tũ³ka³txa² hi³ka² su²lhã³si¹hain¹ju³ta³nũ³su²
 i³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xai²na²
 kxã³nhxĩ¹nai³tã² Txa²wã¹sũ³na²
 i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 32 A²nxe³yãn³txai²na¹
 Pe²jah³la² sa²kxai³lu² a²ya³lxi³nũ³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² nxe³sxã³ hxi²tha³ai¹nha²kxai³ kãin²
 ãu³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹nũ²la² i³tu¹lxi²nũ²la²
 Je³su²jah³lai²na² in³txai²na² i³ye³kxi²nyhain¹ju³ta²i²
 sa²ha²tet¹ju³ta²i²nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxa²ha¹te¹
 in³txai²li² a³li³te³lhxã³ nx²na³na¹ ai¹nhĩ¹na¹
 Pe²jah³lai²na² sa²kxai³lu² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ti¹ai²li²
 ha³lo²a² wi¹khaix¹sĩ¹na¹nhai¹. Nxe³sĩ¹nha²kxai³
 sxi²ha² nẽn³nha¹li¹ ka³na³ki² txo³na¹tu¹wi¹.
 Wxa²sxi²ha² txo³ni² Moi³se²ah³la² sxi²ha² txo³ni²

E³li²ah³la² sxi²ha² txo³ni² nxe³nxa²lxa¹tu¹wi¹.
 Nxe³jau³su² Pe²jah³lai²na² a²yo²e³jau³su² kxan²ti³
 a²si³yxau³tāu³khai³xa² ā³ne³to³ta¹hxai²nxa³hē¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²tāu³a² o³sī³na²
 ā³tī¹kxain¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 on²txain¹ta¹hxai²hē¹la². 35 Nxe³ain¹tāu³a²
 o³sī³nān¹jau³xa² ain³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Txa²ki³lha³lxi²la¹wi¹. Ī²sxā³
 sa²so¹ai¹na¹hē³li¹. Ain³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

36 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nū²la² Je³su²jah³la²
 so¹lxi³ ĩ²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³
 a³la²ni²xi²tāu³a² a²ka³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ ju¹tai²na² a²nū²a² ā³lxi²nūn³tū³ka³txa²
 ĩ³ye³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Wē³sa²we²txi²jau³su²

37 Nxa²ha¹te¹ a²ka³nxixi²nū²la² a²nū²a²
 ka³lxa¹nū³ka³txa²ne³khauh²xi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

38 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xai²na² in³txa²
 ka³na³ka³nat³sxā³ ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Txa²wē³sa²
 sa²hau³ko³kxi²sa²sā²nhē³li¹. Nū¹ta²
 we³ta¹jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³sxā³

a³lxi²khai¹sa³nhai¹. 39 Nxe³te²na² ko³nxe³te²a²
 yāu³ka³txa² an³txi³ ā³wih¹nū²la² kāin²

wxan¹si¹hi² nū³kxūn³txā³nhe¹kxi²hi²
 nxe³to³hxai²na²hē³li¹. Jā¹nxe³na²li¹. Nxe³hī¹na²

kāin² yxo²ka³sih¹xi²ha²kxai³ wa³su³txi³
 a³li³ti³he¹xai¹nxa³hē³li¹. 40 Nxa²ha¹te¹

a³li³si¹hain¹jau³su² wxa²sa³wi³ha³lxa² win¹ta²te²lxi³
 ĩ³ye³kxai¹na¹li¹. Yxān¹ta¹ hxi²ka¹nai¹nxān³su²li¹.

Nxai¹nxa³ha²kxai³ sa²hau³ko³kxi²sa²sā²nhē³li¹.
 Nxe³ye¹nxa²ha¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ā³ne³tot³syah¹lxa³lxi¹. Yxo²ĩ²nxa³sxā³
wain³txain³kxah²lxa³lxi¹, kan²txi³
yxau³kxi¹nx²ta¹kxan²ti³nu¹. Wē³sai²li² tē³sxā³
wxā³jah¹lxi³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ so¹sxā³ wxā³tāu³a² ko³nxe³te²a²
yāu³ka³txa² kāin² ā³nhe¹kxi²sxā³ wēn³sa²
sa²tā³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³te²a²
yāu³ka³txa² ĩ³kwai²kxi¹nxa²ha¹te¹ wē³sai²li²
we²txi²ta¹hxai²hē¹la². We²txi²nū²la² a²wi³na²
ũ³hū¹xi²ta¹hxai²hē¹la². 43 Nxe³jut³su²
a²nū²a²nāu³xa²kxai³lu² Txa²wā¹sū³na² nū³kxūn³sxā³
o²la³kxain¹ju³ta² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nx-
ain¹ju³tan¹te²kxa³yā³lhu² on²tain¹ta¹hxai²hē¹la².

Ya³lu²kxi²ju³ta³nū³a² ĩ³yau¹ũ³to³jau³su²

Ain¹nxa²ha¹te¹ nxe³ain¹tj³kxai³lu²
Je³su²jah³la² ā³yxo²o³tū¹nū²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

44 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ain³kxi²khaj¹nxe³sah¹lxi³hē¹li¹.
A²nū²a²nāu³xai²na² ko¹ko¹xa²nāu³xai²na²
hxi²ka² ā³yū³so¹sain¹tu¹wi¹. Nxe³jau³xai²na²
ne³wā²yah³lxi³txa³hē¹li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxe³to³ta¹ nxe³jau³jau¹xai²na²
a²si³yxau³tāu³khai³xa² tĩ²kxi²ha²kxai³
hxi²kan¹txi³ a³la³kxain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la²;
Ain¹kxan²ti³ yuh³lxain¹jau³su² jau³jau¹xai²na²
ĩ³wā³txain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

A²nū²a² kāin²txi³yxau³te²la³ ĩ³yau¹ũ³jau³su²

46 Nxe³nũ²la² hã²wxã³txa³ĩ³ye³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Ɣ³ye³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹ki³nãu¹xai²na² Ɣh¹jah¹lo²tã³
 kãin²txi³yxau³jah¹lo²su²hĩ³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxai²na²
 ẽ¹nãn¹jau³xai²li² a³la³kxi¹nxa²ha¹te¹ wẽn³su² tẽ³sxã³
 ã³ka³lu³sa³wxe³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 48 Nxe³nũ²la²
 a²sa³wi³ha³lxa²kxai³ Ɣ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²ka²sah¹lxi³wxi¹. A²nũ²a²
 ĩ²li³te² Ɣ³nxa² a³lxi³sa¹nha²kxai³ wẽ³sai²na²
 sa²hau³ko³tai¹nãn¹kxai²nãn²tu³ Txai²na²
 hxi²nũ¹san¹kxa² yã¹nxe³hĩ³nx2na³li¹.

Hxi²nũ¹san¹kxai²nãn²tu³ Sũ³na²
 Ɣ³sa²si¹hã³sa²jah¹lo²su² te²a² hxi²nũ¹nain¹kxa²
 yã¹nxe³hĩ³nx2na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³

wxa²ẽ¹nãn¹jau³xan²tu³ e³kxi²nhã²jau³xan²tu³:

“Txa²nũ³ka³txa² Ɣ³kãin²txi³nha²sxã³

wa³to²hi²sain¹kxan²ti³ wi¹na³na¹.”

Nxe²e³kxah¹lxin¹te² Ɣ³nxãn²tu³ kãin²txi³

yxau³jah¹lo²su² hĩ³nxa¹lxi¹. Je³su²jah³la²

ta¹hxai²hẽ¹la².

Wxa²ya³lxah³lo²su² Ɣ³yau¹ũ³jau³su²

49 Nxa²ha¹te¹ Jo³ãu²ah³la²kxai³lu²
 Ɣ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹.

A³lan²tai³tã² in³txa² Ɣ²sĩ¹na¹hẽ³li¹. Nxe³jah¹la²

wxi²ka¹nãn¹ju³ta² Ɣ³so¹nxain¹sxã³ ko³nxe³te²a²

yãu³ka³txa² a³li³si¹jau³su² Ɣ³kwa³na³ai¹nhẽ³li¹.

Yxãn¹ta¹ Ɣ³hi²txi²nxai¹nxa³ha²kxai³;

“Hãi¹nxã¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³si¹hain¹nha¹jau³su²

kwa³na³ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹, wxa²sa³wi³ha³lxi³sxa³ha²kxai³lu¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— i³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.

A²nū²ai²li² wxa²ko¹ko¹sai¹nxa³kxai²nān²tu³
 wxa²ya³lhxain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³
 i³hxi²ko²lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

*Sa³ma³ri³ta²na²thi³nān¹te²su² te²a² Je³su²jah³la²
 e²nain¹jau³su²*

51 Kxān³ta³lon³tāu³a² Txa²wā¹sū³na²
 ha³lo²a² i³ka³la³si¹ja³kxa³nū³su² ya^u³so³nhī¹na²
 Je³ru³sa³lē²thi³na² ā³nxai³ti³wa³kxa²
 ya^u³son³nha²kxai³ nū¹kan¹sxā³ ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

52 Nxe³ha²kxai³ Sa³ma²ri²a²thi³na² a²sxi²ha²
 ā³xi²thi³nū³a² sa²hau³kot3si¹jau³su²
 sa²si¹hā³ta¹hxai²hē¹la². 53 Sa²si¹hā³nxa²ha¹te¹
 ai³nū²la² ā³wi¹hain¹nū²la² thi¹na²
 sa²hau³ko³ki³te²sa¹ji¹xā¹. Ain¹tah¹lxa¹
 yxau²xai³tū³ka³txa² yxaih¹ha²kxai³ ũ³txi³
 e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ā³nxai³jah¹hē¹li¹. Je³su²jah³lai²na²
 wxāi²li² nxe³yah³lxi³ i³nxai²na²
 Je³ru³sa³lē²thi³nān¹tīh³na² ai³yah³lxi¹nha²kxai³
 ten³nxa²lxi³nxa³nhai¹. Ain¹ya³ha²kxai³ aun³ta²
 wā³la² i³xi²ya³ta¹hxai²hē¹la². 54 Ain¹nxa²ha¹te¹

Jo³āu²ah³la²kxai³ Ti³a²kah³la²kxai³ nxe³sxā³
 i²ain¹tāu³ i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. E³li²ah³lu¹ta²na² yā¹nxe³sxā³
 oh³xa² ha³nxe²a² sa²si¹hā³sī¹na¹kxai²nān²tu³
 Sa³ma³ri³tā²na² nū³ka³txa² ũ³thū²kxain¹nha¹ju³ta²
 ten³nxa²sīn¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

55 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
 ā³yo²ko³tū¹te³nah¹lxi¹:

— Nxex³jah³wxi¹. Ten³sa²nxa³nhai¹.
 Txa²wā³nxī¹na¹ju³ta² wi¹ko³nh³yah³hxa³lxi¹.
 Ya³hxa³nha²kxai³ Txai²na² sa²kxai³lu² a²nū²a²
 su²lhā³te³lhxā³ wxā²nxa³ha²kxai³ yxān¹ta¹
 we²txi²si¹ja³kxa³nū³a² so¹lxi³ wxā³na¹ha²kxai³
 nxa¹hē³li¹. Ta¹hxai²hē¹la². 56 Nxe³ain¹jut³su²
 ā³nxai³sxā³ sī³nā³xa² sxa³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² ā³si³tē³kxi²ju³ta² te³nain¹jau³su²
 57 Ā³nxai³ain¹tāu³a² in³txa² wxā³sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Je³su²jah³lāi³. Ha³lo²a² i²li³je³na²
 ā³nxai³lin¹tāu³a² ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

58 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Wai³a³lxa²si³ta³lā²tē¹nai²na² a²sxi²lho³tē³na²
 yū³te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ ai³kai²na²
 a²ye³sa² wet¹sxā³ a²sxi²lho³ju³ta² yū³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³ain¹ta¹ a²nū²a² oh³xa² wxā³jah¹lo²na¹xai²na²
 hai³txi³ ha³lo²a² kwa² sxa³na¹ju³ta³nū³a²
 yū²nxa³wi¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

59 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lū³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wī³na² ka³ten³su² hin¹tāu³a²
 yxau³kxi²nū³na¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³
 ya³lu²kxi²sān²nū²la² sa²nī³kxi²sā²na¹ka³tu³
 ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

60 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Nxet³sā²lxi¹. A²nū²a² i²li³te²su² te²a²
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹txa³kxai²nān²tu³
 a²nū²a² ya³lu²te²a² yā¹nxe²na³li¹. Nxe³te²na²

sa²kxai³lu² wxa²ka³lxa¹te²su² te²a²
ya³lu²kxai²nān²tu³ sa²nī¹kxi²txai²li¹. Nxī¹nha²kxai³
wxāi²na² sa²kxai³lu² hāi¹nxe³sxā³ ā³si³tē³kxi¹sē¹li¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

61 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ā³sa²nūn³te²a²
ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Je³su²jah³lāi³. Ā³si³tē³kxi²ti³ten³khaix¹sa³nhai¹.
Yxān¹ta¹ ī³xi²sā²na¹ka³tu³ txa²ka³lxa¹ti³nāu³xa²
ī³yxo²sai¹la³kxi²sā²na¹tu¹wi¹. Hā²wxān³txa³
ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

62 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— A²nū²ai²nān²tu³ a²wa³ka³li³yu³khai³xa²
ā³si³wxe³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³ ā³na¹sxā³
ā³waix³kxai²nān²tu³ nxe³te²a² he³la³ko³la³
hai³ya³khin¹te²ju²hē³li¹. Te²ya¹nxe³kxe³hū³nxe²
ī³hit¹sah²lxin¹kxai²nān²tu³ nxe³yah³lxin¹ta¹
ā³na¹sxā³ ā³waix³sah²lxin¹kxai²nān²tu³
Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tāu³lot³ju³ta³nū³su² nxe³jau³xai²na²
hxi²kan¹txi³ a³la³kxah²lxan³tho³li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hē¹la².

10

70 nxe³tū³ka³txa² ū³sa²si¹hā³jau³su²

1-3 Nxa²ha¹te¹ hā²wxān³txa³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
Si³yxau³jah¹la²kxai³lu² a²nū²a² ā³lxī³nūn³tū³ka³txa²
70 nxe² ī³kaix¹so¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Ye³jen¹na² sxi²yhen³na² ka³lxa¹txi³
ā³nxai³lha²the³ta¹tu¹wi¹. Nxe³na¹ju³ta³nū³su²
ha²kxai³ ī³sa²ne³ka³ta¹hā³nha²sxā³
ū³sa²si¹hā³nx²ta¹tu¹wi¹. Txa²wā¹sū³na²
wān³txa² wi¹jau³xa² ī³hen³txi³si¹ja³kxa³nū³su²

ũ³sa²si¹hã³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ha²kxai³la¹
 nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hã³i² nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hã³i²
 nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hã³i² nũ¹a² ha¹li¹ sa²si¹hã³i²
 nxe³nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³nx2ta¹ka³tu³ta¹ o³ve²a²
 wên³sa² yã¹yah³lxi¹lxi¹. Nxe³te²na² sa²kxai³lu²
 ha³lo²a² he¹lain¹tãu³a² hau³xa² ka³lxa¹txi³
 ho³hai¹nha²kxai³ i³so¹jĩ²te³lhã³ ai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²a²
 ha³nxe³lxi³ju³ta² i³ha¹txi¹nx2ti³to³ha³ta²wi¹.
 Te²yã¹nxe³ju³ta² hai³sxa² yain³txa²
 sxa³ko³xa² wa²ni²lho¹kxi³tũ³ka³txa²
 yã¹xah³lxi¹lxi¹. A²nxe³ko³xai²na² wi¹we¹nha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ wa²ni²lho²hxa³tai¹nxa³lho³li¹.
 Nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² sxi²jen³nãu³xa²
 ka³lxan¹ti³ha²kxai³ hxi²kan¹ti³ ai³lha²thet³thxa³jah²lxan³tho³li¹.
 Yah²lxa³nha²kxai³ a²wa³kxên³ta²
 Si³yxau³jah¹la² wi¹li³ye³kxi²txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A²nũ²a² ã³xa²
 hxi²nũn¹ta³kxi²si¹sain¹sĩn¹ja³kxa³nũ³su²
 ã³nũ²kxi²sxã³ i³so¹ta²sĩ¹nhẽ³li¹.” Win¹ta²te²lxi³
 nxe² i³ye³kxi¹txain¹yah³lxi³hẽ¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹te³na¹ ain³ta³kxi¹jxah³lxi³hẽ¹li¹.
 4 Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ wã²lẽn¹ta³
 tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ ha³teh³nxãn³nxẽn¹ta³
 tẽ³yah³lxa³nha²kxai³ yu³wi²kxi²nha²ka³lo³la³
 wẽ³no³kxa² tẽ³yah³lxa³nha²kxai³
 nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. Tĩh³na² ai³yah³lxin¹tãu³a²
 a²nũ²a² ne³kxauh²hah³lxin¹kxãi²nãn²tu³
 i³ye³kxah¹lxi³txa³hẽ¹li¹. Hãi¹sxã³ ã³yit¹txa³sxã³
 ã³wa²to¹jah¹lxi³hẽ¹li¹. 5 Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 sxi²ha² ã³wih¹yah³lxin¹ti³wa³kxa¹
 i³ye³kxah¹lxi³sã²nĩn¹te³nah¹lxi¹: “Sũ³na²
 hãun²ju³ta² ã³wxe³nũh¹nxa²lxi³ju³ta² ten³sa³nhai¹.”

6 Yah³lxin¹ka³tu³ sxi²ha² wa³kxēn³yah³la²
 wi¹lhin¹ye¹nx2ti³kxai²nān²tu³ Sū³na² hāun²ju³ta²
 wi¹lā³wxe³nū¹hain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ sxi²ha²
 wa³kxēn³yah³la² wi¹lhi¹nxa³kxai²nān²tu³
 Sū³na² hāun²ju³ta² ĩ³sa²si¹wha²nx2ti³tu¹wi¹.
 7 Wi¹lhin¹sxā³ ā³wih¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 hāi¹sxā³ yxau³jah¹lxi³hē¹li¹. Sīn³ka³lxa¹ti³
 yxau²sa²thet3jah³lxi³txa³hē¹li¹. Kwa²yain³txa²
 yū³ain¹kxa² yai³ni² ĩ³na² nxe³jah³lxi³hē¹li¹.
 Wa³kon³kxi²sah¹lxi¹nha²kxai³ yain³txa² kwa²
 ũ³hū¹nx2tain¹tu¹wi¹.

8 Jā¹nxe³sxā³ sxi²ye³na² ā³wih¹yah³lxin¹tāu³a²
 wi¹lī³hen³txi¹nx2tain¹kxai²nān²tu³ kwa²yain³txi³su²
 yain³jah¹lxi³hē¹li¹. 9 ĩ³ta³ka³txa²
 yū³te²su² te²a² ĩ²ain¹yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 we²txain¹yah³lxi³hē¹li¹. Nxe³ain¹yah³lxin¹ka³tu³
 ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³su² nxe³jau³xa² ye³jen¹na²
 yū³nūh¹nx2ti³tu¹wi¹.” Nxe³jah³lxi³hē¹li¹.

10 Yxān¹ta¹ sxi²je³nai²nān¹ta² wān³txi³kxai³lu¹:
 “Wxāi²na² ten³nxa²lxi³sī¹nxa³nhai¹”
 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ wa²li³jah³lxi³hē¹li¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ ĩ³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹.

11 Ain¹yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Kxīh³nū³xa²
 sxi²je³nān¹ta² kxīh³nū³xa² txa²yu³ti³son¹tū³xa²
 ti³yu³hen²ta³kxi²ye²sī¹nx2ta¹wi¹. Nxe³ye²sī¹nx2ta¹kxe³su²
 ko³nxe³ti³kāi³syah¹lxin¹ju³ta²yū³khaix1je¹nx2ti³na³li¹.
 Nxe³yān¹ta¹ Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su²
 nxe³jau³xa² yau³son³na³li¹. Nxe³jau³su²

wi¹ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹.” Nxe³yah³lxin¹jau³nũ³a²
ĩ³ye³kxi¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.

12 Jã¹nxe³ju³kxai³lu² kxãn³ton³tãu³a²
Txa²wã¹sũ³nu²kxai³lu² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
a²wa³kxãn³su²tu¹wi¹. Nxe³tãu³a¹ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³kxai³lu² So³to²ma²thĩ³nu¹tai²nãn¹tũ³ka³txa²
kãin² ye³khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹tu¹wi¹.
Yxãn¹ta¹ nyhain¹je³na² wi¹lhin¹sxã³
ã³wih¹yah²lxan³je³nai²nãn¹tũ³ka³txa²
ye³khãuh³lxa³ti³hi¹tain¹ju³ta³nũ³a² wa³to²ha²
he¹tain¹tu¹wi¹.

Sxi²jen³nãu³a² en²tain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Ko²ra³sl²thĩ³na²
Bet3sa³i²ta³thĩ³na² nxe³tũ³ka³txi³
ĩ³nxai²na² ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
Kxã³nhxĩ¹nai³tãn¹thĩ³na² Ti²ro³thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã²
Si³tõ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã² nxe³sxã³
ko³nxe³thin¹khai¹nxai¹nha²kxai³ ya³lu²hxa³nain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³v
Yxãn¹ta¹ wã³nxĩ¹sxã³ kãĩ³ũh¹nx2ta¹ju³ta²
ĩ²ain¹ke³la³te²kxai³ a²ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹ju³tu¹tai²na²
ã³na¹sxã³ ã³yxo²o³tũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹.
Wã²la² sa²kẽ³nã²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²sxã³
ha³nxe²a² wã²nhxan³tũ³xa² ã³wxe³sãn²sxã³
ã³yxo²o³tũ¹sai¹nhĩ³nx2na³li¹. 14 Nxe³kxa²ha³ta³nxãn²ti³
yan¹nãu³a¹ txa²wã¹o²la³kxi²ki³kxa² yo³ha² Sũ³na²
ũ³yho³hi²nẽ³tãu³a¹ Ti²ro³thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã²
Si³tõ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txai³tã² nxe³sxã³
ko³nxe³ti³ kãĩ³ain¹kxa² yo³ha² kãĩ³nxã³lho³li¹.
Yxãn¹ta¹ ko³nxe³ti³ kãĩ³yah³lxin¹kxa²
yo³ha² ã²la² kãĩ²non³tu¹wi¹. 15 Nxa²ha¹te¹
Ka³far³na³ũ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txe² ĩ³nxai²na²
sa²kxai³lu¹: “Oh³nãn¹ko³nãu³a² Sũ³na²

ha³lo²a²nāu³a² ka³la³sxã³ ã³wi¹ha¹tũ¹xã¹.
 Nxĩn¹jau³su² yxã¹ta¹ yuh³xan¹ko³nāu³a² ha³nxe²
 i³ko³nāu³a² sa²yu³lhot¹tin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ 70 nxe³tũ³ka³txa² ãh¹
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ai³lah³lxin¹tãu³a² wxa²wãn³txa²
 ain³kxi¹nx2tain¹kxai²nãn²tu³ Txa²wãn³txa²
 ain³kxi²sain¹nũn³na³li¹. Yxã¹ta¹ wxa²wãn³txa²
 sa²yo²ã³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ Txa²wãn³txa²
 sa²yo²ã³sain¹nũn³na³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 Txa²wãn³txa² sa²yo²ã³sain¹kxai²nãn²tu³
 sa²si¹hã³sain¹jah¹la² sa²yo²ã³ain¹nũn³na³li¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

70 nxe³tũ³ka³txai²li² a²wa³lxain¹jau³su²

17 Nxa²ha¹te¹ kxã³nãu³a² aun³txa²
 wa³lxain¹tãu³a² kãin²ka³lih³lhe¹kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 a³li³ain¹si¹nha¹jau³su² kwa³na³ain¹sĩ¹na¹hẽ³li¹.
 Sa²hi²kat1sah²nhĩ¹nha²kxai³ yxo²ha³kxa¹
 sa²yo²wet1sain¹sĩ¹na²hẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ha³lai³xa² wa³su³txi³ i³wa³tu³ki³kxa²
 yã¹nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹la² sa²hi²kat1txa³kxe³su²
 oh³nãu³a² wa³su³txi³ a³hi²sxã³ wa²ka³nxe²
 wxã²na³li¹. 19 Nxe³yãn¹ta¹ ne³ka²a³sah¹lxi³sã²lxi¹.
 Wã³nxĩn¹na¹ju³ta² ũ³hũ¹nx2ta¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³nx2ta¹ha²kxai³ txih³xa² i³nxa²lxi³kxan²ti³
 sxe³sxe³kxa² ũh³nxa²lxi³kxan²ti³
 ũh³hĩ¹to³txa²lxi³xa³lho³li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxũn³kxan²ti³ hxi²kan¹txi³
 wa³ka³to³txa²lxi³xa³lho³li¹. 20 Nxe³ju³tai²li²

wi¹na³li¹. Yxãn¹ta¹ wxa²ĩ³lxai²li² oh³nãu³a²
 nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na² ũ³wha²li¹txã³nxa²
 ũ³wha²li¹la³kxi²sa²tẽ³ju³ta² ã²la² wi¹lhĩ³nx2na³li¹.
 Nxe³jut3su² ka³lih³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² wi¹lxo³kxi²jau³su²

21 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³la¹ Sũ³na²
 Yãu³ka³txa² ka³lih³si¹ha²kxai³ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Txa²wã¹sũ³na² ne³nxe³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wĩ³nãi³. Oh³xan¹thĩ³na² whãi²na¹
 yuh³xan¹thĩ³na² whãi²na¹ A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²si¹lxi¹. Nxĩn¹sxã³ ha³teh³nxã³nxa²
 a²hoh³lxi³su²te²nãu³xa² a³la³kxi²khai¹nxe³te²nãu³xa²
 nxe³sxã³ wa³ka³la² kãi³in¹ju³ta²na¹ wãn³txa²
 ĩ³tih³nxĩn¹jau³xai²na¹ ĩ³yau¹ũ³hain¹nxã³nhẽ³li¹.
 Yxãn¹ta¹ a²hoh³lxi³sxa³te²nãu³xa¹ wxa²wãn³txai²na²
 ĩ³yau¹ũ³hai¹nĩ¹nhẽ³li¹. Nxai¹nĩ¹nha²kxai³
 sa²nẽn¹kxi¹nxa²ha¹wi¹. Wã²nxũh¹lxi³sxã³
 nxe²kãi³ĩ¹nhẽ³li¹. Nxe³jau³su² Je³su²jah³lo²kxai³lu²
 Sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxe³ha²kxai³lu¹ Je³su²jah³la² ãh¹ ĩ³ye³te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² a²yxo²ha³kxa¹ Txa²wĩ³na²
 ũ³hũ¹sa³na²hẽ³li¹. Txa²wĩ³na² so¹lxi³
 a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² ĩ²sa²jah¹lai²la¹wi¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ Txa²wĩ³na² ĩ²te²la³ yũ²nxa³wi¹.
 Txai²na² a²ki³lha³lxa²na¹xai²na² so¹lxi³
 ĩ²jah¹lo²sa¹wi¹. Te²yã¹nxũn³sxã³: “A²nũ²a²
 ã³xai²na² Txa²wĩ³na² ĩ³yau¹ũ³hai¹na¹tũ¹xã¹.”
 Nxa¹kxai²nãn²tũ³ nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² Wĩ³na²
 ĩ²jah¹lo²su² nũ³nhĩ³nx2na³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ a²sa³wi³ha³lxa²
hxi²ka² hxa³nsxã³ ãh¹ ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²nũ³sxã³
nxe³tũ³ka³txa² nũ¹hi³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³sa²lxi¹. Ju¹tai²li² i²ah³lxi¹nha²kxai³
wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹.

24 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³ tũ³ka³txu¹tai²na²
a²yo²ha³kxa¹ I³sa³e² nũ³ka³txa² a²wa³kxẽ³nai³tã²
a²yo²ha³kxa¹ ju¹ta² i²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ wãn³txa² ain³kxah²lxin¹jau³xa²
ain³kxi²ti³te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹li¹. Nxe³ain¹te²ji¹xã¹.
Ain¹tah¹lxa¹ nxe³ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹li¹.
Nxe³ha²kxai³ i²yah³lxi¹nha²kxai³ wi¹lhin¹yah³lxi¹lxi¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

A²wa³kxa²yxau³nũ¹su²te²na² i³yau¹ũ³jau³su²

25 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²
jah¹la² ã³ti³nũ²la² i³ye³ta³lxai¹kxi²ye³si¹jau³su²
i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lãi³. ã¹te²ta³ wi¹ju³ta³la³
kãi³a¹ke³la³te²kxai³ ka³te³na² wi¹tãu³la³
so¹kxi²hĩ³na¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ã³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
ih¹nxe³te²la¹xã³? Ih¹nxet3sxã³ i³yau¹ũ³nxa²te³la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ã³wha²li¹txã³sxu²
te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³kah³la²

Txa²wã¹hxi²kan¹ta² Si³yxau³kah³lai²na²

a³lxi¹tai¹nhẽ³li¹. Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²

whãi²na¹ a³lxi¹tai¹nhẽ³li¹. Txa²wã¹sũ³na²

wãn³txa² yxo²kwai³nha²kxai³ nũ³kxũn³txi³

sa²yo²we¹tha²kxai³ wi¹lain³kxi²nha²ha²kxai³

nxe³txai¹nhē³li¹. Te²yā¹nxūn³sxā³ a²nū²a²
 a²wā³kxa² yxau³nū¹nx2ti³te²na² a³lxi²nha²kxa²
 yā¹nxe² a³lxi²txai¹nūn³nhē¹li¹.” Jau³jau¹xai²na²
 Txa²wā¹sū³na² wha²li¹txā³nxu¹tai²na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. Jah¹la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wain³txi³ e³i¹lxi¹. Jau³jau¹xai²na² hāi¹nxe³ti³xa¹
 sa²yo²wetlhx³tin¹kxai²nān²tu³ka³te³na²wi¹tāu³la³
 yū¹nxa²tu¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

29 Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³ wi¹lhin¹ye²nha²kxe³su²
 wā²nā³ū¹sain¹sxā³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ha²kxai³ ĩh¹te²la³ta³ a²wā³kxa²
 yxau³nū¹sa²te²la³hĩ³te²la¹xā³? Ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxi¹. A²nū²a² ai³nū²nhai¹.
 Je³ru³sa³lē²thĩ³na²a³li³nū²la² Je³ri³ko²thĩ³nān¹tĩh³na²
 si³ka³la³hi²nū²nhai¹. Nxe³sxā³ a³li³sxā³
 si³ka³la³hi²tāu³a² kuh³lxa³thin¹tū³ka³txa²
 ne³khauh²hain¹nū²la² ĩ³su²lhxā³
 ĩ³yĩx1to³tai¹nha²kxai³ a²wā²la² kãi³kxai¹nha²kxai³
 ain¹ka³tu³ ā³ain¹nū²nhai¹. ĩ³ya²lu¹te³lhxā³
 ai¹nha²kxai³ ā³ain¹nū²nhai¹. 31 Nxa²ha¹te¹
 ye³jen¹na² a²nū²ai²na² Sū³na² yen³nāu³a²
 ā³ye³yo²nū¹nyhain¹jah¹la² ā³si³hē²kxi²nū²nhai¹.
 Ā³si³hē²kxi²tāu³a² sun²ta³kxi²sā³ain¹jah¹lai²li²
 ĩ²nū²nhai¹. ĩ²ka³tu³ta¹ tĩh³na² ya¹nān²tĩh³na²
 ā³ni²lhxā³ si³ka³la³hi²nū²nhai¹. 32 Nxa²ha¹te¹
 ye³jen¹nūn³tāu³a² Le³vi²a² nū³ka³txi³sa²jah¹la²
 a²jā¹nxe² ā³si³hē²kxi²nyhain¹nū²nhai¹. Ai¹nha²kxai³
 ĩ²ain¹sān²sxā³ tĩh³na² ne³ha³ti³hi²nān¹tĩh³na²
 ā³ni²lhxā³ si³ka³la³hi²nū²nhai¹. 33 Nxa²ha¹te¹
 Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² a²jā¹nxe²

ã³si³hẽ²kxi²nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²a²kxai³lu²
ĩ²ain¹te³na¹ ĩ³yan³ta³kxain¹nũ²nhai¹.

34 ã³tĩ³ain¹nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
o²lyau³xa² yũ³ha²kxai³ vĩ²yau³xa²
yũ³ha²kxai³ nxe³sxã³ ĩ²su²lain¹je³na²
wxa²to¹lain¹nũ²nhai¹. Nxe³sãn²nũ²la²

sa²tai³kxain¹nũ²la² hã²wxã³txa³ a²ka³fa¹la³
khai³xa² tẽ³nũ²la² so¹sxã³ ũ³ka³ti³wxẽ³kxi²nũ²la²
ã³sa²so¹xi²nũ²nhai¹. ã³sa²so¹xi²nũ²la²
sxa³sxã³xi²thĩ³na² ai³sxã³ ũ³ha¹nũ²nhai¹.

Nxe³thĩ³nãn¹ta² wa³kxẽ³na² wi¹la³ ĩ²nũ²nhai¹.

35 ã¹ka³nxa³ha²ta³a² thĩ¹nai²na² a²wa³kxẽ³yah³la²
e³kxi²te³nah¹lxī¹: “Wi¹la³ hau³ko³txai¹nhẽ³li¹.

ã³wã³li²na¹tãu³a² ũ³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Hĩ¹na² ki³ha¹li¹ ũ³yho³hi¹nxa²ha¹ka³tu³

kxã³nãu³a² wã³kon³kxai²nãn²tu³ jã¹nxe²
ũ³yho³hi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Jã¹nxe³jau³kxai³la¹:

— Nxe³jau³xai²li² in³txa² ha¹li¹ ka³na³ki² te²a²
ĩh¹te²la³ta³ ĩ³ton³jah¹la² a²wã³kxa² yxau³nũ¹sa²te²la³
hĩ³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²li² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— ĩ³yan³ta³kxain¹jah¹la² a²wã³kxa²
yxau³nũ¹sa²te²hũ³jah¹lai²lxã²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxũ²la² Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³kxai²nãn²tu³ jah¹la² kã³kxi²nũx¹ jã¹nxe²
a²nũ²a² ã³xa² kã³ũh¹txai¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

Mar²ta³ka³lxa² Ma³ri²a³ka³lxa² ai³sxã³ĩ²jau³su²

38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
 nxe³ain¹sxã³ aun³tain¹nũ²la² sxi²je³na²
 wxa²li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Wxa²li³ain¹nxa²ha¹te¹
 Mar²ta³ka³lxa² sxi²je³nãn¹ta¹ka³lxu³su²
 ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹.

— Txa²sxi²ha² ã³wi²kxi²sxã³ĩ³yain³ya³sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹.
 Nxe³nyhain¹nxa²ha¹te¹ ã³wi²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

39-40 A²nxe³ta¹ka³lxa² a²ha³lĩn³ta³ka³lxa²
 Ma³ri²a³ka³lxu³su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la² ã³wih¹kxan²ta² Ma³ri²a³ka³lxai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² a²ne³kxai³tãu³a²
 ã³wxe³nũ²la² a²wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 ain³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxa²ha¹te¹
 Mar²ta³ka³lxai²na² sa²kxai³lu² a²wa³ka³li³yu³ta²
 hxi²ye¹ta³lxi³nha²sxã³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Txa²ha³lĩ³ta²
 wa³ka³li³yu³ta² a³nũ²la² hãi¹sxã³ ã³wxe²na³li¹.
 ã³nhi²nũ¹sa²si¹hai¹nĩn¹jau³su² ĩ³ye³kxi¹tai¹lxi¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Mar²ta³ka³lxãi³. ĩ²sã³ni¹. Wxa²wa³ka³lxi³yu³ta²
 kãin² hxi²waun³ta³txi²nha²khaix¹nĩ¹nxi¹.

42 Nxe³ai¹nĩn¹ta¹ yu³ka³na³ka³na³ju³ta² on³na³ni¹.
 Nxe³ju³ta² Ma³ri²a³ka³lxa² ĩ²sxã³ sa²so¹na²ni¹.
 Txa²wãn³txa² ain³kxi²sa³na²ni¹. Ju¹tai²na²
 ã²la² wi¹na³ni¹. Sa²sai¹kxin²nxa³lho³ni¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

11

Sũ³na²ĩ³ye³kxi²kĩ³jau³xa²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹nãu³a² Je³su²jah³la²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³lhxã³ a³li³ta¹hxai²hẽ¹la².

Hã²wxãⁿ³txa³ ã³ye³kxi²ta³lun²nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²
ã³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
a²yx^{o2}wãⁿ³txa² a²sa³wi³ha³lxi³khai³xa²
ã³ye³kxain¹sĩn¹ta¹hẽ¹li¹. Txa²wã¹sũ³nai²li² wain³txi³
ã³ye³kxi²jau³xa² ã³yau¹ũ³nyhain¹sĩn¹ta¹hẽ¹li¹.
Nxe³jãx¹jau³xa² ã³yau¹ũ³sa²nhĩn¹ju³ta²
ten³sa²nũn³sĩn¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

² Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. “Txa²wã¹sũ³na²
ã³ye³kxi²ti³ten³sa³nha¹.” Yxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ nxe²
e³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹:

“Txa²wã¹wĩ³nãi³. Wi¹lhin¹sxã³
sa²nẽn¹kxi² kãin²no³txa²ju³ta²
ten³sah²sĩn¹nhai¹; Wa³su³txi³
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³txa²ju³ta³nũ³su²
ten³sa²sĩn¹nhai¹.

³ Yain³txa²hãi¹nxe²ũ³hũ¹sa²nhĩn¹tu¹xai³sa²sĩ¹nhẽ³li¹.
⁴ A²nũ²a²ã³xai²na²ko³nxe³ti³kãi³ũ¹sain¹sĩn¹kxai²nãn²tu³
ne³wã²na³ũ¹hain¹sĩ¹na¹wi¹.

Nxe³ain¹sĩ¹na¹kxa² yã¹nxe³sxã³
ko³nxe³ti³ kãi³ũh¹nxa²sĩ¹na¹ju³ta²
ne³wã²na³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ha³lo²a²
ko³nxe³ti³ kãi³si¹sĩ¹na¹ju³ta³nũ³a²
ã³sa²so¹sa²sĩn¹txa³hẽ¹li¹.”

Nxe³jau³xa² he³la³kxa² Txa²wã¹sũ³na²
ã³ye³kxi²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁵⁻⁶ Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa²
ã³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. ã³yau¹ũ³nx²ta¹jau³xa²
ã³ye³kxi¹nx²ta¹tu¹wi¹. A²nũ²a² sxi²lho³jah¹lo²su²
nũ²nhai¹. A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu²
kã³nxah³ta³wi³ta² sxi²ha² a³li³nũ²la² a²ya³lxa²

sxi²ha² ai³sxã³ ã³tũ³nũ²la² ã³kaix1so¹sxã³
 ã³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Nxex3sa²lxi¹. Yain³ta³nũ³xa²
 so¹kxi¹nx2te³lhxã³ wxã³na¹wi¹. Txa²wã³tã³ah³la²
 sxi²ha² u²lxi³thĩ³na² ã³sa²te³lhxã³ wxã³na²li¹.
 Yxãn¹ta¹ yain³ti³la³ yũ³sa²nxa³ha²kxai³
 âu²li²sa³hẽ²li¹. Nxe³sa²ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yain³txi³nũ³xa² nũ³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ã³hũ¹sẽ¹li¹.”
 Nxe³nũ²nhai¹.

7 Nxa²ha¹te¹ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la²
 ã³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: “U³lha³nhai¹.
 Txa²wẽ³ha³lxa² ã³xa³kxi²sa³nhai¹. Nxe³ha²kxai³
 hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

8 Nxe³jut3su² ne³ke³la³te²kxai³
 ã³h¹nxe³tai¹nhĩn³te³ji¹wi¹? ã³yau¹ũ³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Ain³kxi²nha¹jxah³lxi³hẽ¹li¹. Ya³li³nyha¹ha²kxai³
 u³kxan²ti³nũ¹ ã³ye³ye³kxi²nyha¹ha²kxai³ yain³txa²
 te³nain¹tũ³xai²li² ã³hũ¹ai¹nhĩ³nx2na³li¹.

9 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 ã³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ yen³kxa² wi¹kxa²
 ã³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³sxã³ yen³kxa²
 ã³ten³yah³lxin¹ju³ta² ã³ya³jah³lxin¹tu¹wi¹.
 Te²yã¹nxũn³sxã³ sxi²ha² a²yxo²a²
 ã³yxo²to¹tot1jah³lxin¹kxai²nãn²tu³
 sa²yxo²than²yex1tain¹tu¹wi¹. 10 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³
 Sũ³na² ã³wã³jah³lxin¹kxai²nãn²tu³ nxe³yah³lxi³te²
 ã³nxãn²tu³ a²wi¹ju³ta² ã³hũ¹nx2ti³tu¹wi¹. Yen³kxa²
 ã³ten³yah³lxi³te² ã³nxãn²tu³ a³ya³ti²yah³lxin¹tu¹wi¹.
 Sxi²ha² ã³yxo²to¹to¹jah³lxin¹te² ã³nxãn²tu³
 sa²yxo²than²ye¹nx2ti³tu¹wi¹. 11 Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹
 wxa²wẽ³sai²li² yain³tũ³xa² ã³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu³
 tah³lxa³kxa² ã³hũ¹yah³lxi³hĩ³nhãn¹te²la¹xã³?
 Te²yã¹nxe³sxã³ ai³na² ã³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu³

16 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ã³xai²na²
 ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Kõ³nxe³ti³hi¹nain¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi²sai³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ³ye³kxi²sxã³
 ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na²ya²la³tu³ĩ³hxi²ka¹txain¹kxai²nãn²tu³
 oh³nãu³a² wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³ju³ta²
 wã²na³ũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² te²kxai³lu²
 a²ẽ¹nãn¹jau³xa² wi¹kõ³nha²ha²kxai³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a²nãu³xai²na²
 sa²kxai³lu²wã²nxũh¹lxi³sxã³ã³nhe¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nãn²tu³
 ya³lu²kxa²hxa³kxi²nyhain¹te²ju²hẽ³li¹.

Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²ha² a²yu³tai²na²
 ã³nhai²ta³lxi²sxã³ yxau³ain¹kxai²nãn²tu³
 kan²txi³ yxau²sa²tẽ³ai¹nxa³lho³li¹.

18 Te²yã¹nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹la²
 nũ³ka³txa² he¹kxi²nyhu¹ain¹kxai²nãn²tu³
 ã³nhai²ta³lxi³hain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 nũ³kxũn³yai¹nxa³ha²kxai³ wa³su³txi³
 hxa³nain¹tu¹wi¹. Jã¹nxe³yah³lxin¹jau³kxai³lu¹:

“Jah¹la² Bel³se³bu²ah³la² a²sa³wit³su²
 ha²kxai³ ĩ³wã³nxĩn¹txi³nĩn²taj¹. Nxe³ha²kxai³
 kõ³nxe³te²a² yãu³ka³txa² a³li³si¹jau³su²

wxi²kan¹sxã³ kwa³na³in²tai¹. Nxe²
 ĩ³ye³lah³lxi¹nhẽ²li¹. 19 Nxe³ha²kxai³ wxa²wãn³txa²
 e³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³lai²li²

Bel³se³bu²ah³la² sa³wi³sai²la¹wi¹.” Yah³lxin¹jau³su²
 yxãn¹ta¹ wxa²nũ³ka³txe² ĩ³nxai²na² wxa²wẽ³ha³lxa²
 kãĩ³yah³lxin¹kxa² yã¹nxe² kãin³ain¹nũ³na³li¹.

Nxe³ai¹nha²kxai³ wxa²nũ³ka³txai²na² ĩh¹te²la³ta³
 sa³wi³ha³lxin³ta³ hĩ³te²la¹xã³? 20 Yxãn¹tah¹lxa¹

Txa²wā¹sū³na² Yāu³ka³txa² Te²hi²sen³su²
 ī³hxi²kat1sa³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ kō³nxe³te²
 yāu³ka³txa² nxū²kwai³li³si¹jau³su² ī³ye³kxi²na¹wi¹.
 Nxe³na¹kxe³su² ya²la³txi³ Txa²wā¹sū³na²
 A²hxi²kan¹txa² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²su²
 ye²te²sa¹wi¹.

21 Te²yā¹nxe³jut3su² a²nū²a² nū³kxūn³te²a²
 sxi²ha² wi¹lhau³ko³kxai²nān²tū³ a²yen³kxa²
 a²yo²ha³kxa¹ wi¹yxau³te²ju²hē³li¹. 22 Yxān¹ta¹
 a²nū²a² ā²la² nū³kxūn³te²a² wxā³sxā³
 he¹li³nū²la² ī³sun²txi³nyhain¹kxai²nān²tū³
 hu³kxi³su² he¹kxi²nyhain¹ta³ka³tai²na²
 yxo²ī²nyhain¹ka³txan²tū³ i³sxā³ sa²ni²lho¹kxi²
 a²yen³kxa² sa²so¹kxi²nxain¹ka³tū³ tē³sxā³
 ī³xain¹tū¹wi¹.

23 Jā¹nxe³jut3su² a²nū²a² ā³ya³li²sai¹nxa³kxai²nān²tū³
 txa²kō¹kō¹sain¹na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³ o³ve²a²
 yā¹nxe² ā³nū²kxi²sxā³ yxau³ya³sai¹nxa³kxai²nān²tū³
 ha³tēn¹txain¹tū¹wi¹.

Kō³nxe³te²a² yāu³ka³txa² wā³li²jau³su²

24 Te²yā¹nxe³ju³kxai²lu² kō³nxe³te²a²
 yāu³ka³txa² a²nū²a² nxū²kwai³li³kxai²nān²tū³
 ha³lo²ai²na² ī³yau³la³ yū²nxa³ko³xai²na²
 sa²kxai³lu² ī³ye¹nxi²te³lhxā³ ai³lha²thet3tin²tai¹.
 Nxe³to³ta¹ hxi²kan¹txi³ ī³ye¹nxi²xa³kxai²nān²tū³
 ī³ye³kxi²nha²te³nah¹li¹: “Txa²sxi²ha²
 a³li³a¹thī³nai³tā² ā³wā³li²na¹tū¹xā¹.” Ain¹jau³su²
 ha²kxai³ ā³wā³lin²tai¹. 25 Ā³wā³li²tāu³a²
 a²nū²ē¹nai³ta³li³ a²nū²yū²nxa³ha²kxai³
 wi¹we¹txi³ha²kxai³ wi¹lhau³ko³nha²kxai³
 nxe³ye²tin²tai¹. 26 Nxe³ye²kxe³su² ha³lo²a²

ai³lxi²nĩn²tai¹. Ai³lxi²ka³tu³ kō³nxe³te²
 yãu³ka³txi³nãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹
 ka³na³ki¹ nxe³te²nãu³xa² kō³nxe³ti³khaix¹
 wa³to³hain¹te²nãu³xa² ĩ³ha¹txin²txai¹nĩn²tai¹.
 Nxe³te²nãu³xa² sa²so¹sxã³ ã³wa³li²xi²sa²tẽ³in²tai¹.
 Nxe³ju³tai²kxai³lu² in³txa² ĩ¹nãu³a² kō³nxe³ti³
 ã³wa²to²hin²tai¹. Nxe³ye²nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Wi¹lhin¹sa²tẽ³nẽ³jau³su²

27 Nxe³ta³lun²nũ²la² txu¹ha² ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹:
 — Je³su²jah³lãĩ³. Wxa²hã³ka³na²
 wẽh³ni³nxa²sxã³ kũh¹txa²sxã³ we¹txa²ta¹ka³lxa²
 ka³lih³khaix¹ta¹ka³lxi³su²na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:
 — Wain³na³ni¹. Yxãñ¹ta¹ a²nũ²ai²li² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ain³kxi²sxã³ sa²yo²we¹kxai²nãn²tu³
 nxe³te²a² ã²la² kãin² ka³lih³hain¹na³ni¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wã³nxĩn¹ju³ta²ĩ²ti³te³nain¹jau³su²

29 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a²
 ã³wxã³wxã³ai¹nha²kxai³ ka³lxa¹txi³
 ã³nũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³na¹
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Kō³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Sũ³na²
 ĩ³sa²si¹hã³sa²jau³su² jau³xa² ten³ti³he¹yxah³lxa³lxi¹.
 Yah²lxa³nha²kxai³ Sũ³na² ĩ³sa²si¹hã³sa²kxe³su²
 wã³nxĩn¹sxã³ kãĩ³a¹ju³ta³la³ ĩ³ye³kxi²sah¹lxi¹nhẽ³li¹.
 Nxe³yãn¹ta¹ hĩ¹na¹ wã³nxĩ¹na¹ju³ta³la³
 wã²nã³ũ¹nx2ti³nxa³lho³li¹. Wãn³txa²
 wã²nã³ũ¹nx2ta¹jau³xa² tĩ³yau³xu¹tai²na² so¹lxi³
 ĩ³yũ¹yah³lxin¹tu¹wi¹. 30 Nxe³jau³xu¹tai²na²sa¹.
 Jo²na³jah³lu¹tai²na² sa²kxai³lu² ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ a³la²ni²tãu³a² aĩ³na² a²ẽ¹nai²na²

Txa²wān³txa² sa²yxo²wet¹sah²lxa³lxi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Txa²wā¹nū²a² sa²kxī³kxi²nē³jau³su²

³³ Nxe³ha²kxai³lu¹ yau³xā³xa² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — A²nū²ai²li² lā³pi³āu²tē³na² tē³sxā³
 ũ³thū²kxi²sa²no¹ki³sxa³ha²kxai³ kwa³ta³lē³na²
 ũ³tī¹kxi²wxe³ki³sxa³ha²kxai³ nxe³kxi³te²sxa³yu²hē³li¹.
 Yxān¹ta¹ kī³txi³ ũ³kūt¹tū²la² sxi²hē¹na² yxo²ha³kxa¹
 wi¹sa²kīx³te²ju²hē³li¹. A²nū²a² ye³khe¹txi³
 ā³wi¹hai¹nhī³nx²na³li¹. ³⁴⁻³⁶ Txa²wā¹ye³nai²li²
 ye³wi¹kxai²nān²tū³ txa²wā¹nū²a² whāi²na¹
 wi¹lo²la³kxi²nha²ki³te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹
 ye³wi¹lxa³kxai²nān²tū³ txa²wā¹nū²a² whāi²na¹
 hai³txi³ wi¹lo²la³kxi²nha²te²sxa³yu²hē³li¹.
 Nxe³kxa²yā¹nxe³jut³su² txa²wā¹ē¹nāu³ai²na²
 wi¹lxa³kxai²nān²tū³ wi¹kāi³sxā³ yxau²xai³ki³sxa³wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

A²nū²a² ũ³wha²li¹txā³nxu¹tai²na² fa³ri³se²a²
nū³ka³txai²na² ī³yau¹ū³nē³jau³su²

³⁷ Ī³ye³ta³lun²nū²la² fa³ri³se²a² in³jah³la² ā³tī³sxā³
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²sxi²ha² ā³wih¹sxā³ ī³yain³kxi²sē¹li¹.
 Nxai¹nha²kxai³ ā³wi¹hain¹nū²la²
 ā³wxe³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Yxān¹ta¹ Je³su²jah³la²
 hxi²khai²lxi²sā²nxā³sxā³ ā³wxe³ta¹hxai²hē¹la².
³⁸ Ā³wxe³ka³tū³ta¹ fa³ri³se²ah³la²kxai³ ju¹ta²
 ī²nū²la² o²nyha¹ta¹hxai²hē¹la². ³⁹ Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lo²kxai³ Txa²wā¹hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³jah¹lo²kxai³lu² ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Wi¹lhin¹ki³lxot³jah³lxi¹lxi¹.
 Yxān¹ta¹ kō³nxe³tōn³khaix¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

Ka³ne²kxēn³su² tā³nxa² pra²ta²ka³lo³su²
 tā³nxa² a²tai²na¹ wxa²hi³la³kxi²sxā³
 wxa²hxa³kxa³txi³yah³lxi³hī³nxa¹lxi¹.
 Yxān¹ta¹ wxa²ē¹nāu³ai²na² a²nū²a²
 yen³kxa² kâi³kxi²nyhu¹ah³lxin¹ju³ta²
 yū³ha²kxai³ kō³nxe³ti³hin¹ju³ta² kâin²
 yū³ha²kxai³ nxe³kxa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹.
 40 A²hoh³lxi³sa²yah³lxa³lxi¹. A²wi¹lhī¹nu¹tai²na²
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu² a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ we¹jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 A²nū²khai³su² we¹txi² a²ē¹nāu³ai²na² we¹txi²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 41 Nxe³ha²kxai³
 kō²pē³na² pra²to²ka³lo³ai²na² yen³kxa²
 wxi²sxa³te²a² tē³nū²la² a²nū²a² yen³kxi³txa²sxā³
 sxa³te²a² wā²nhū¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³ wxa²ē¹nāu³a²
 i³ha³ne³nx2ti³jut3sū³nxe² wi¹lhin¹nxa²lxi³tu¹wi¹.

42 Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txai²na² fa³ri³se²a²
 nū³ka³txi³su² te²i³nxai²na² wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹.
 Yxān¹ta¹ kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
 Yah¹lxi¹nha²kxai³ yen³kxa² jū¹nxe³te²su²
 te²a² yain³kxi²kī³ki³a² or³ta³lā²ki³su² tā³nxa²
 a³ru²ta³ki³su² tā³nxa² hī³ne³ki³nxā³nxa²
 yū³yah³lxin¹kxa² nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹
 nxā³nha¹li¹ nxā³nha¹li¹ yū³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 nxān³ka³na³ka³nat3sxā³ Txa²wā¹sū³na²
 ū³hū¹yah³lxi³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹
 ha³teh³nxā³nxu¹tai²na² i³yau¹ū³nē³jau³su² ā²la²
 wxi²kan¹kxe³su² wain³txi³su² kâi³ūh¹kxe³su²
 tā³nxa² Txa²wā¹sū³na² a³lxai¹yah³lxin¹kxe³su²
 tā³nxa² nxe³ju³tai²na² ha³kxa¹ sa²yxo²ā³yah³lxi¹lxi¹.
 Nxe³ju³tai²na² a²wi¹lhī¹nān¹te²a² yxo²ha³kxa¹

kāi³yah³lxin¹ju³ta² wain³na³li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
ne³ki³san¹te²a² sa²yxo²ā³yah³lxin¹ju³ta² wai³nxa³wi¹.

43 Te²yā¹nxe³sxā³ fa³ri³se²a² nū³ka³txi³ i³nxai²na²
ko³nxe³ton³khai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Ju³te²a²
nū³ka³txa² ā³nū²kxi²thi³na² wxi²kan¹ti³ton³te²na²
ā³wxe³ju³ta² yxo²kwai³yah³lxin¹nha²kxai³
sxi²je³na² ā³nxai³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
sa²nēn¹kxi³sxā³ i³kaix¹nx²ti³te²ju²hē³li¹.
A²nū²a² ā³xai²na² i³kaix¹te³nah¹lx¹:
“Wxāi²li² txa²hxi²kan¹jah¹lo²si¹lx¹.”
Nxe³jau³su² yxo²kwai³yah³lxin¹nha²kxai³
nxe³yah³lx¹hxai¹nhē³li¹.

44 Yxah³lx¹nha²kxai³ ko³nxe³ton³khai¹yah³lxin¹tu¹wi¹.
Wxa²nū³ka³txai²na² kxih³nxa² kwā³kxē¹na²
yāx¹yah³lx¹lx¹. Nxe³je³nai²li² a²nū²a²nāu³xai²na²
sxa³ye²je³nai³tā² ko³nhxai¹nxa³ha²kxai³
sa²ka³nex³tai¹nha²kxai³ ko³to³nain¹te²ju²hē¹li¹.
Nxe³kxa² yāx¹yah³lxin¹sxā³ wxa²ē¹nāu³ai²na²
ko³nxe³khai¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²nū²a²
i²li³te²a² i³tih³nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ko³nxe³te²lo³tūn³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.
Ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxa²ha¹te¹ ha³te³h³nxā³nxa² a²hoh³lx¹sa²jah¹la²
i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Tih³nxe³sa²jah¹lāi³. Nxe³jau³xai²li² yxo²xūn³txi³
i³kwai²kxi²sa²nhin¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².

46 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² wxa²nū³ka³txai²na²
ko³nxe³ton³khai³yah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lx¹nha²kxai³
wān³txa² sa³te¹jau³xa² sa²yxo²wet¹sxā³
kāi³si¹jau³su² a²nū²a² ā³xa² kwa³na³yah³lx¹lx¹.

Yxān¹ta¹ jau¹xain²txi³ sa²yo²we¹jah²lxa³lxi¹.
 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a² ā³xa² yen³kxa²
 sa³te¹kxa² ā³ta³lo³hē¹so¹si¹yhah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹
 yen³kxain²txi³ a²hxi²ka² wē³sa²kxan²ti³
 ū³hxi²nū¹yah³lxa³lxi¹. 47 Nxe³ha²kxai³
 kō³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² i³hen³txi³tū³ka³txu¹ta²na²
 wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xu¹ta²na² hi²sen³kxai³lu²
 sun²tā¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. 48 Nxe³ain¹ju³tu¹ta²na²
 e³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹: “Ī³sun²tā¹nyhain¹ju³tu¹ta²na²
 wi¹lhi¹tain¹na²hē³li¹.” Yah³lxin¹jau³su²
 nxe³ha²kxai³ wxa²ka³lxa¹ti³nāu³xu¹ta²na²
 ya²la³tu³ sun²tā¹nyhain¹ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Yxān¹ta¹ wxa²nū³ka³txi³nāu³xai²na²
 wxa²hxi²nū¹nain¹tū³ka³txa² yā¹yxah³lxi¹lxi¹.
 49 Nxe³yah³lxin¹kxe³su² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txi³kxai³lu¹: “Txa²wān³txa²
 i³hen³txi³ta¹tū³ka³txai²na²ī³kaix¹so¹ai¹na¹tū³ka³txi³sa²te²a²
 nxe³sxā³sa²si¹hā³a¹tu¹wi¹. Ai¹na¹ta¹sun²tā¹i²kāin²
 i³yī¹to³ti²nxe³nyhai¹nha³ta²wi¹.” Txa²wā¹sū³na²
 nxe³ta¹hxai²hē¹li¹. 50-51 Nxe³ha²kxai³la¹
 wxāi²na² wxa²nū³ka³txi³khai³xa² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³su² kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Kxā³nhxī¹nu¹ta²kxai³ txa²nū³ka³txa²
 sun²tā¹sain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hī¹nai²na²
 kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³tu¹wi¹. A²wi¹lhī¹nu¹ta²kxai³
 A³be²lah³lu¹ta²na² su²lhā³ju³tu¹ta²na²
 Sa³ka³ri²ah³lai¹tā² sun²tā¹ju³ta³tā²
 nxe³jah¹la² Txa²wā¹sū³na² sxi²hē¹nāu³a²
 sun²tā¹ain¹te³nai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³ju³kxai³la¹
 wxa²nū³ka³txa² sun²tā¹ain¹yah³lxin¹ju³ta²
 yxo²ha³kxa¹ kō³nxe³ti³ i³yī¹li¹nx2ti³tu¹wi¹.

52 Jā¹nxe³yah³lxin¹ju³kxai³la¹wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹.
 Yxān¹ta¹ ko³nxe³ton³khai¹yxah³lxin¹tu¹wi¹.
 A²nū²a² Txa²wā¹sū³na² nū³ka³txi³lxon³ju³ta²
 te³nain¹kxai²nān²tu³ ā³na¹ain¹yah³lxi¹nhē³li¹.
 Nxe³sxā³ Txa²wān³txa² en²yah³lxi¹nha²kxai³
 a²nū²ai²na² Txa²wān³txa² sa²yxo²we¹te³lhxā³ te²su²
 te²na² ā³na¹yah³lxi¹nha²kxai³ nxe³yah³lxi¹nhē³li¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².
 53-54 Nxe²e³ta³lun²nū²la² a³li³ta¹hxai²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ĩ³an³ta³kxain¹nū²la²
 ta³nxū¹ka³txa²kxai³lu² ko³nxe³te²lo³tai¹nha²kxai³
 ki³ha¹kxi²so¹te³lhxā³ ĩ³wā³txi³sai³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 — Ū³tī¹kxi²na¹tū¹xā¹. Ain¹jau³su²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

12

A²nū²a² ĩ³ki³ha¹ki²nē³jah¹la² ĩ³yau¹ū³jau³su²

1 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ka³lxa¹khaix¹nxe³sxā³
 ā³wā³wā³sxā³ ā³ka³tūx³tain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ain¹tāu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Fa³ri³se²a² nū³ka³txa²
 wi¹lī²jah¹lxi³hē¹li¹. ĩ³ki³ha¹kxi²nx3ti³ha³tai¹.
 Wi¹lhin¹ki³lxo³tain¹na³li¹. Yxān¹ta¹ a²ē¹nāu³ai²na²
 ko³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹na³li¹.
 Nxe³ju³tai²li² ā³ke³tū¹nx2ti³ha³ta²wi¹. Yain³txa²
 ĩ³wā¹txi³nū³xa² tē³kī³kxai²nān²tu³ yain³txa³nū³xa²
 ā³kwa³lxī¹sān²sxā³ yain³tū³xa² whāi²na¹
 ĩ³wā¹te²ju²hē³li¹. Te²yā¹nxe³kxe³hū³sxā³
 fa³ri³se²a² nū³ka³txai²na² wān³txa² jū¹nxa²
 ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³ tū¹ka³txai²na²
 yā¹nxe² kāi³yah³lxi¹nha³ta²wi¹. Ju¹tai²na²

wi¹ko³nha¹jah³lxi³hē¹li¹. 2 Nxe³ha²kxai³la¹ hāi³a²
 kāi³sxā³ yxau²xai³lain¹ju³tai²na² Txa²wā¹sū³na²
 hi²sen³kxai³lu² e³lxah²lxi³si¹hain¹tu¹wi¹.
 3 Nxe³jut³su² ha²kxai³ ka³nxah³tai²na² wān³txa²
 e³kxah¹lxin¹jau³xai²na² a³lan²tāu³a² a²nū²a²
 yxo²ha³kxa¹ jau¹xain²txi³ ain³kxain¹tu¹wi¹.
 Te²yā¹nxe³sxā³ sxi²hē¹nāu³a² wān³txa²
 he³son³kxah²lxin¹jau³xai²na² jau¹xain²txi³
 yxo²kāi²lxi³ e³kxi²jau³xan²ta³ a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 ain³kxain¹tu¹wi¹.

Yuh³lxi³ki³jah¹lo²su²ĩ³yau¹ũ¹nhē³lain¹jau³su²

4 Nxa²ha¹te¹ txa²ya³lxah²lxin¹te² ĩ³nxai²na²
 ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Txa²wā¹nū²ai²na²
 ĩ³ya²lu¹tē³jah¹la² yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Nxe³te²su² hxi²kan¹txi³ txa²wā¹yāu³ka³txa²
 ĩ³ya²lu¹tē³lxa³lho³li¹. 5 Yxān¹ta¹ wxa²yāu³ka³txai²na²
 wxa²nū²ai²na² nxe³sxā³ whāi²na¹ tē³sxā³ ha³lo²a²
 ko³nxe³ko³xa² ha³nxe² ĩ³sa²tē³ko³xa² ā³na¹kxi²jah¹la²
 Txa²wā¹sū³na² Si³yxau³ka³jah¹lai²na² so¹lxi³
 yuh³lxi³jah³lxi³hē¹li¹.

6 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² ai³ka² wē³sa² ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ nxe³te²a² hxi²tē³yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 ũ³yho³hi²ki³a² ki³ha¹li¹ ki³su² nxe³ki³a²
 ũ³yho³hi¹nx2ti³hĩ³nx2na³li¹. A²yo³ha² kāi²nxa³wi¹,
 ai³ka² a³lxi²nxa³ha²kxai³lu¹. Nxe³kxan²ti³nū¹
 Txa²wā¹sū³na² yen³nāu³a² ne³wā²na³ju³ta²
 yũ³jah¹lo²sxa³wi¹. 7 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹
 Txa²wā¹sū³nu²kxai³lu² A²hoh³lxi³ Si³yxau³jah¹lo²su²
 na³li¹. Nxe³sxā³ txa²wā¹ne³kĩ³sxa² yxo²ha³kxa¹
 ĩ³hau³kot3tai¹nhxai²na²hē³li¹. Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
 ai³ka² wē³sa² ki³kāi²nxa³kxan²ti³ a³lxi²te²ju²hē³li¹.

Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ wxāi²nān²tu³ a³lxi²
 wa³to²hi²nūh¹nx2ti³te²ju²hē³li¹, Txa²wā¹sū³na²
 yen³nāu³a²su¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹. Nxe³ye²nx2ta¹wi¹.

Je³su²jah³la²wi¹le³kxi²kī³jau³su²

⁸ Nxa²ha¹te¹ a²nū²a² ī²li³te² ī³nxai²na² a²nū²a²
 ā³xa² ī³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²li²
 Je³su²jah³la² a²sa³wi³sa¹wi¹.” Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 oh³xan¹tū³ka³txa² ī³hen³txi³na¹tu¹wi¹.
 Nxe³na¹te³nah¹lxi¹: “Jah¹lai²li² txa²sa³wi³sai²la¹wi¹.”
 Nxe³na¹jau³su² nxe³ai¹na¹tu¹wi¹. ⁹ Yxān¹ta¹
 a²nū²a² ī²li³te² ī³nxai²na² a²nū²a² ā³xa²
 ī³hen³txi³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Txa²li²
 Je³su²jah³lai²na² a²sa³wit3sin²nxa³wi¹.
 Yah³lxin¹kxai²nān²tu³ oh³xan¹tū³ka³txa²
 ī³hen³txi³na¹tu¹wi¹.” Nxe³na¹te³nah¹lxi¹:
 “Jah¹lai²li² txa²sa³wit3su²nxa³wi¹.” Nxe³na¹jau³su²
 nxe³ai¹na¹tu¹wi¹.

¹⁰ Jā¹nxe³ha²kxai³ a²nū²a² ī²li³te²su² te²an²tu³
 ko³nxe³ti³ kāi³kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³
 ī³āin²ta³kxi²nha²sxā³ ā³yxo²o³tū¹kxai²nān²tu³
 ā³wa²su¹tain¹ju³ta² yū²na³li¹. Txa²na² Sū³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²su²
 te²sa¹jah¹lo²na¹xai²na² ko³nxe³te²lot3sain¹kxan²ti³
 ā³wa²su¹tain¹ju³ta³nū³a² yū³tu¹wi¹.
 Nxe³to³ta¹ wxāi²na² wai³nxa³jau³xa²
 e³lah³lxin¹jau³kxai³lu¹: “A²ta³a² hxi²kan¹ta²
 hi²sen³su² Je³su²jah³la² ī³hxi²kat1tin²tai¹.”
 Yah³lxin¹jau³su² yah³lxin¹ta¹ Txa²wā¹sū³na²
 Yāu³ka³jxah¹la² ko³nxe³te²lo³jah³lxi¹lxi¹.
 A²nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu² Sū³na² Yāu³ka³jxah¹la²

ko³nxe³te²lo³jau³xai²na² sa²kxai³lu² hai³txi³
ã³wa²su¹ju³ta² yũ²nxa³wi¹.

11 Nxe³ha²kxai³lu¹ a²nũ²a² an³txi³te²a²
sa²kxai³lu² sa²so¹nxa²lxi³kxai²nãn²tu³
Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nãu³a²
sa²so¹ta³nxa² ha³lo²an¹ta² a²si³yxau³ka³txa²
sa²so¹ta³nxa² nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³
ĩ³wa²lĩn³yhah³lxin¹jau³nũ³a² hxi²waun³jah³lxi³txa³hẽ¹li¹.

12 Sa²so¹nx2ti³hĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na²
A²yãu³ka³txa² hi²sen³kxai³lu² wãn³txa²
ĩ³wa²lũ³xain¹yah³lxin¹jau³nũ²a² ĩ³yau¹ũ¹nx2ti³tu¹wi¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹.
Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Yen³kxi³khaix1jah¹la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² aun³txa² wxã³ain¹tũ³ka³txa²
a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³. Txa²wĩ³na²
ya³lu²sa²sĩ¹nha²kxai³ yen³kxa²ũ³hũ¹sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.
Sain¹sĩ¹nha²kxai³ txa²lon³na² wã²nũt3ja³sa²si¹hai¹na¹jau³su²
nxa¹nhai¹. Na¹jau³xai²li² ĩ³ye³kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
ĩ³kwai²kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Wxa²yen³kxa² wain³txi³
wxa²hau³kot3sãn²sxã³ wã²nhũ¹nx2ta¹ju³ta²
yũ²nxa³wi¹. Hai³txi³ txa²wa³ka³li³yut3sxa³wi¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

15 Nxe³ha²kxai³la¹ tũ¹ka³txai²li²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yen³kxa² hāi¹nxe² yxo²kwain³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Kāin² yen³kxih³yah³lxin¹kxan²ti³ kãn³su²
 hin¹yah²lxan³so³li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

16 Nxe³ha²kxai³lu¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yen³kxih³khaix¹te²a² hai³sxa²
 wi¹ko³xa² a³nũ²nhai¹. 17 Nxe³nũ²la² yain³txa²

kāin²sa²so¹ha²kxai³ a²ē¹na² e³kxi²nh²te²nah¹lxi¹;
 “Txa²hai³sxa² wi¹wen¹khaix¹nēn³ta²kũ². Yxãn¹ta¹
 yain³txa² sa²ta³a¹thi³nũ³a² si³kāi²nxa³kũ².

Nxe³ha²kxai³ ĩh¹nxe³ta¹lhon³ku² nxa¹nha²kũ².
 18 Yxãn¹ta¹ nxe² kāi³a¹tũ¹xã¹. Yain³txa²
 sa²ta³a¹thi³nũ³a² sa²hai¹sa²so¹na¹tũ¹xã¹.

Nxa¹kxai²nãn²tu³ yain³txa² kãn² sa²ta³a¹ha²kxai³
 txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ ũ³ha¹a¹ha²kxai³
 nxa¹tũ¹xã¹. 19 Nxa¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ye³kxi²nha¹tũ¹xã¹.

Nxe³nha¹te³nah¹lxi¹: “Txi²li² wi¹lhin¹khaix¹na¹xã¹.
 Txa²yen³kxa² ka³lxa¹sa³xã¹. Nxe³sxã³

kwē³kon³ju³ta² ko³ka³lxa¹txi³ kwē³kon³sa³kxan²ti³
 hxan³kxi²sa²nxa³lho³na¹. Nxe³sa²nxa³ha²kxai³ kãn²
 ĩ³yai³ni² kãn² ĩ³na² wi¹lxo³kxi²nha¹khaix¹nxe²

na¹tũ¹xã¹, ” Nxe³ain¹nũ²nhai¹. 20 Nxa²ha¹te¹
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹: “Wxãi²na²
 ã³ne³wxe²nxa³lxi¹. Ka³nxah³tai²na² ya²lu¹nxa²tu¹wi¹.

Nxãn¹kxai²nãn²tu³ ĩh¹te²ta³ wxa²yen³kxa²
 so¹kxi¹nxain¹te³ji¹wi¹?” Txa²wã¹sũ³na²

nxe³nũ²nhai¹.

21 Te²yã¹nxe³jut³su² a²nũ²ai²li² yen³kxa²
 wã²nxũh¹ ũ³ha¹te²su² te²na² sa²kxai³lu² yxãn¹ta¹
 Txa²wã¹sũ³na² yen³nãu³a² yen³kxi³txa²jut³sa²kxai³

nxe³jah¹la² yã¹nx²na³li¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Hxi²waun³ta³kxi²nha²ki³sxa³jau³su²

22 Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³ha³lxa² āh¹
 i³ye³kxi²ti³ān¹jau³kxai³lu¹:

— Jā¹nxa¹jau³su²yain³txi³su²yain³yah³lxin¹kxe³nū³a²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxi³txa³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 wā²la²ka³lo³ai²li² ũ³whih²kxi²nhān¹ka³lo³nū³ai²li²
 hxi²waun³ta³kxin²nha²sxā³yxau²xai³ah³lxi³txa³hē¹li¹.
 23 A²nxe³ju³kxai³lu² ka³te³na² yxau²xai³ki³ju³ta²
 sa²kxai³lu² yain³txi³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹.
 Te²yā¹nxūn³sxā³ txa²wā¹nū²ai²na² sa²kxai³lu²
 wā²la²ka³lo³su² a³lxi² wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. 24 Ai³ka²
 i²jah¹lxi³hē¹li¹. Yain³txa² ũh³wī¹xa³ha²kxai³
 yain³txa² sa²so²nxa³ha²kxai³ yain³txa²
 sa²ta³thi³nū³a² yū²nxa³ha²kxai³ nxe³te²ju²hē³li¹.
 Nxe³kxan²ti³ Txa²wā¹sū³na² sa²kxai³lu²
 ai³ka² a³lxi²na³li¹. Yxān¹ta¹ wxāi²li² a³lxi²
 wa³to²hi² nxe³nx2ti³na³li¹. 25 Nxe³ha²kxai³lu¹
 ka³te³na² yxau²xai³lyah³lxin¹ju³ta³nū³a²
 hxi²waun³ta³kxi²nyhah¹lxin¹kxan²ti³ hai³txi³ ā²la²
 a³lu²on³sxā³ ka³te³na² yxau²xai³lyah³lxi³hī²nxa³lxi¹.
 26 Yxah³lxin¹ju³ta² ha³lo²a² yu³jūx¹ju³ta²
 hxi²kan¹txi³ kāi³yah²lxan³kxai²nān²tu³ ha³lo²a²
 yu³tā³lxi³ju³ta² hxi²waun³jah³lxi³txa³hē¹li¹.
 27 Te²yā¹nxe³sxā³ si³sa² yāu³sa² ha³lo²a²
 wen¹kxa² i²jah¹lxi³hē¹li¹. Hai³txi³
 hai³sxa³la³ wa³ko³nai¹nxa³ha²kxai³ wān²ta³
 wet1tai¹nxa³ha²kxai³ ain¹te²sxa³yu²hē³li¹.
 Sa³lo³māu²ah³lu¹tai²na² I³sa³e² nū³ka³txa²
 a²wa³kxēn³ta² kāin²jah¹lo²su² ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Yen³kxi³khaxi¹nxe³ha²kxai³ wā²la²
 wi¹khaix¹ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³kxan²ti³nū¹ si³sa² yāu³sa³kxai²na².
 wi¹wa³to²hi²te²ju²hē³li¹. 28 Nxe³ha²kxai³

Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² si³sa² yāu³sa² wi¹la³
 we¹te²ju²hē³li¹. Nxe³te²a² hī¹na² wi¹la³
 we¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta³a² i³hxa³nha²kxai³
 nxe³te²ju²hē³li¹. A²nxe³te²a² wi¹la³ we¹nhī¹na²
 wi¹lhī¹txu¹xai³te²ju²hē³li¹. A²nxe³ju³tai²li²
 yxo²i²yah²lxan³ta²lu¹wi¹. 29 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²
 yain³txa² yain³yah³lxin¹ju³ta³nū³la³
 i³na²kxi²yah³lxin¹jau³nū³la³ nxe²
 hxi²waun³txi³yah³lxi³txa³hē¹li¹. 30 Nxe³ju³tai²na²
 a²yxo²ha³kxa¹ Sū³na² wān³txa²
 yxo²i²ai¹nxa³tū³ka³txi³nāu³xai²na² yen³kxa²
 yxo²kwain³sxā³ān³te³nain¹te²ju²hē³li¹. Nxe³yān¹ta¹
 wxāi²kxai³ ha³lo²a² ā³taut³to³jah³lxin¹kxe³su²
 Wxa²wī³na² Si³yxau³tāu³a¹ hi²sen³kxai³lu²
 taut³to³jah³lxin¹kxa² whāi²na¹ i²jah¹lo²su²
 na³li¹. 31 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa² sa²yxo²wet¹hxa³jah³lxi³sā²nhē³li¹.
 Yxah³lxin¹kxai²nān²tu³ yen³kxai²na²
 ā³taut³to³txai³yah³lxin¹kxai²li² ū³tet¹sū³nx²ti³tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Oh³nāu³nū¹ka³nāu³ān¹ta²yen³kxi³su²

32 Nxe³ha²kxai³la¹:

— Txa²sa³wi³ha³lxi³sah¹lxi¹lxi¹. Yuh³lxah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Txa²wā¹sū³na² hi²sen³su² oh³xa²
 a²ha³lo²a² si³yxau³tāu³su² ti³hi¹txa²lxi³ju³ta²
 ten³na³li¹. 33 Nxe³ha²kxai³ wxa²yen³kxa²
 sa²kxai³lu² a²nū²a² yen³kxi³txa²te²a²
 wā²nhū¹txai¹yah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
 oh³nāu³a² so¹lxi³ Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a²
 so¹lxi³ wxa²yan³txi³nū³a² a³lxi²kxi³nū³a² so¹lxi³
 ū³ha¹jah¹lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹kxai²nān²tu³

hai³txi³ kâi³kxi¹nx2tai¹nxa³ha²kxai³ hai³txi³
kho³nxa³ha²kxai³ hai³txi³ hxa³nxa³ha²kxai³
nxe³ye¹nx2ti³tu¹wi¹. 34 Nxe³jut3su²
wxa²yan³txi³nũ³a² ũ³ha¹ah³lxin¹ti³xa² so¹lxi³
wxa²ẽ¹nãu³a² nxũ¹hain³nyhah¹lxin¹tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxã³ wah³nxe³kxi²jau³su²

35-38 Nxe³ha²kxai³lu¹ ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la²
sa²kxai³lu² txu¹ha² so¹ju³tan¹te² yain³txa³nũ³a²
yain³te³lhxã³ a³li³nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxa² whã²na¹ wã³li²ju³ta²
wah³nxa³kxi²nũ²nhai¹. Hã²wxã³txa³
wã³li²tãu³a² ĩ³yxo²to¹tot1sĩ¹na² wã³su³txi²
sa²yxo²than²kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³
a²sa³wi³ha³lxai²na² ye³ten³kxe³su²
wi¹lhin¹ye²nũ²nhai¹. Ka³nxah³ta² wi³ta³lon³tãu³a²
ta³nxa² a³lan²ti³lĩ³lxi² ta³nxa² wã³li²kxai²nãn²tu³
ye³ten³su² wi¹lhin¹ye²nũ²nhai¹. Nxain¹kxai²nãn²tu³
wi¹lhin¹sxã³ wah³nxain¹ju³tan¹te²kxa³yã³lhu²
a²wa³kxẽn³yah³la² sa²kxai³lu² yain³txa²
tẽ³sxã³ kwa²ũ³hũ¹nũ²nhai¹. Te²yã¹nxe³sxã³
Txa²wã¹sũ³na² wxã³ju³ta² ye³ten³sxã³
wah³nxe³jah³lxĩ³hẽ¹li¹. Yen³kxa² hau³kot3sxã³
wxe³ti² wã²la²ka³lo³a² ũ³whi²kxi²nha²
lã³pi³ãu²tẽ³na² sa²kĩx3sxã³ ũ³thũ²ka²sa²wxe²
nxe³kxa²yã¹nxe³kxe³hũ³sxã³ hau³kot3sxã³
wah³nxe³jah³lxĩ³hẽ¹li¹. 39 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²
ka³nxah³ti³na² so¹lxĩ³ yen³kxa² kãĩ³jah¹la² hãĩ³a²
wxã³te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxi³sa²kxai³ sxi²ha²
wã³kxẽn³yah³lai²na² sa²kxai³lu² yen³kxa² kãĩ³jah¹la²
wxã³je³nãu³wa³kxa² wi¹kq³nha²ke³la³te²kxai³

ye³ten³sxã³ wah³nxe³hĩ³nx2na³li¹. A²sxih²yo²a²
 ũ³kãu³txi²nxã³kxe³su² yen³kxa² tĩ¹kxi²nxa³kxe³su²
 nxe³hĩ²nxa³li¹. 40 Jã¹nxe³jut3su²
 ye³ten³nha²kxi³hũ³nxe² wah³nxe³jah³li³hẽ¹li¹.
 Nxe³sxã³ wxa²ẽ¹nãn¹jau³kxai³: “Hĩ¹na²
 wxã²nxa³lho³na¹.” Nxĩn¹jau³su² nxe³ti³wa³kxa²
 wxã³na¹ha³ta²wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Wi¹la³ wa³kon³te²su² te²a² wi¹lũ³yo³hi²jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jau¹xai²li²
 txa²nũ³ka³txi³nãu³xa² so¹li³ ĩ³ye³kxi²ta³nxa²
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ĩ³ye³kxi²ta³nxa² nxẽn¹si²li¹?
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹li¹:

— Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² a²sa³wi³sa²
 wi¹lhin¹te²na² so¹li³ ne³kkeh¹te²na²
 so¹li³ a²sxi²khai³xa² ĩ³hau³kot3si¹jau³su²
 ũh³wxe³te²ju²hẽ³li¹. A²nxe³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² wi¹lhi¹nha²kxai³ yain³txi³su²
 ũ³hũ¹xai³lain¹te²ju²hẽ³li¹. 43 Wi¹kãi³kxai²nãn²tu³
 a²wa³kxẽn³yah³la² wxã³tãu³a² ĩ³wi¹lxon³kxi²kxai²nãn²tu³
 wi¹lhin¹ti³hi¹tain¹tu¹wi¹. 44 Ya²la³tu³

e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Yen³kxa² yxo²ha³kxa¹
 hau³kot3si¹jau³su² ũh³wxe³kxi²tu¹wi¹. 45 Yxãn¹ta¹
 nxe²nxa³kxai²nãn²tu³ wã²nxũh¹ e³kxi²te³nah¹li¹:
 “Txa²si³yxau³ka³txa³ wa³sut3si¹nxa³lho³na¹.”
 Nxe³jau³su² ha²kxai³ a²si³yxau³ka³txai²na²
 sa³wi³ha³lxa² in³txi³su² ta³nxa² txu¹su² ta³nxa²
 ĩ³wait1ãn³si³wxe³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³te³na¹ kãn²
 ĩ³yai³ni² ĩ³na²sxã³ we¹ni² nxe³hĩ³nx2na³li¹.

46 Nxe³tāu³a² kō³nha²nxa³ku¹ha² a²si³yxau³jah¹la²
 i³xi²tu¹wi¹. Nxe³kxai²nān²tu³ jah¹lai²li² ũn³txi³
 i³wai¹sān²ka³tu³ kō³nxe³thin¹tū³kxa³txa² ha³lo²a²
 ũ³tī³kxa² wxe³kxai¹nhī³nx2na³li¹.

47 Te²yā¹nxe³sxā³ a²sa³wi³sai²li²
 kwa³na³kxain¹jau³xa² ā³ne³wxe³kxai²nān²tu³
 yxān¹ta¹ kwa²hāi¹nxe² wet1txa³kxai²nān²tu³
 nxe³te²na² sa²kxai³lu² kāin² i³wai¹txai¹nhī³nx2na³li¹.

48 Yxān¹ta¹ a²sa³wi³sai²li² kwa³na³kxain¹jau³xa²
 kū³we²ki²la² ā³ne³wxe²nxa³kxai²nān²tu³ kāin²
 i³wai¹txai¹nxa³lho³li¹. Jā¹nxe³jut3su² yen³kxa²
 kāin² ũ³hū¹ain¹kxai²nān²tu³ nxe³jah¹lo²kxai³lu²
 wā²nhūh¹si¹ja³kxa³nū³su² kāin² i³ye³kxi²tain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² yxo²i²ki³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
i³hait2ta³lxi³nē³jau³su²

49 — Nxa²ha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
 heh³ni³kxi³kxa²yāx1 wxā³na¹hē³li¹. Wa³su³txi³
 ā³si³wxe³na¹txai²lā¹. 50 Te²yā¹nxe³sxā³ i³yau³xa²
 ũ³hū¹kxi²sa²sai¹kxi³jut3sū³nxe² ya³lu²na¹ju³ta²
 yū³tu¹wi¹. Nxe³na¹ju³kxai³lu² ta³lun²kxi³sxa³ta³lxa¹
 hxi²kau³kau³nha²te³lxa¹nhai¹. 51 Jā¹nxa¹ju³kxai³lu²
 wxā³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a²nāu³xa²
 hāu²non³sxā³ yxau²xai³nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a²
 yū²nxa³lho³li¹. Nxe³to³ta¹he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³ju³ta³nū³a²
 yū³tu¹wi¹. 52 A²hīn¹tāu³a² a²nū²a² ha¹li¹ ha¹li¹
 ka³na³ki¹ sxi²ha² sī³ka³na³ka³na³thī³na² a²yut3su²
 nyhu¹ain¹te²nān²tu³ a²nū²a² ha¹lin¹te²na²
 a²nū²a² ā³xa² ha¹li¹ ka³na³ki¹ nxe³tū³ka³txa²
 he¹kxi²nyhu¹ah³lxi³tu¹wi¹. 53 A²wī³na² a²ki³lha³lxa²
 ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²hā³ka³na² a²ka³ne³lxa²

ã³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ a²hãï³na² a²sã³nxe³lxa²
 he¹kxi²nyhu¹ha²kxai³ nxe³nyhu¹ain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a² i³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

54 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ a²nũ²a²nãu³xa²
 ãh¹ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– U³je³na² kan³tãu³a² o³sĩ³na² yũ³kxai²nãn²tu³
 nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “Wẽ³ha²yau³xa²
 wxãn³tu¹wi¹.” Yxah³lxin¹jau³su²

ha²kxai³ ya²la³tu³ wxã³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.

55 Te²yã¹nxe³sxã³ u³je³na² ta³nãn³nãu³a²
 kãin² ik3kxai²nãn²tu³ nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “A³lan²khaix1tu¹nhẽ³tu¹wi¹.” Yxah³lxin¹jau³su²

ha²kxai³ ya²la³tu³ wxã³ye¹nx2ti³tu¹wi¹.

56 Nxe³yah³lxin¹ju³kxai³lu² wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹.

Yxãn¹ta¹ kq³nxe³thin¹khai¹yxah³lxi¹lxi¹.

Ha³lo²ai²la³ ta³nxa² o³sĩ³nai²la³ ta³nxa²

ye³khe¹yah³lxi¹lxi¹. Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na²

wãn³txa² ã³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.

Txa²wã¹kq¹kq¹sa²jah¹la² hãu²no³nha²ki³jau³su²

57 Wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹ju³ta³nũ³a²

hxi²kan¹txi³ ã³ya³jah¹lxan³kxai²lẽ¹. 58 A²nũ²a²

i³xan³ta³kxi¹nx2ti³kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹ta²

si³yxau³jah¹la² ã³sa²so¹nx2ti³ha³ta²wi¹.

Nxe³nx2ti³kxa²yan³txi³su² wa³su³txi³

i³hãu²no³nyhu¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹

nxe³yah²lxan³kxai²nãn²tu³ a²hxi²kan¹ta²

si³yxau³jah¹la²kxai³lu² sxi²ha² kan²thĩ³na²

ũ³tĩ¹kxi²nx2ti³si¹hain¹jau³su² kwa³na³ai¹nha³ta²wi¹.

59 Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³ wa³su³txi³

ā³wa²su¹kxi¹nx²ti³xa³lho³li¹. Yen³kxa²
 ũ³yho³hi²ta³lun²yah³lxi³sā²nñ¹ka³tu³ hā²wxān³txa³
 ā³wa²su¹kxi²nx²ti³ju³ta³nũ³a² yũ³hĩ³nx²na³li¹.
 Nxe³ye¹nxa²lxa¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³lu²
 nxe³ta¹hxai²hē¹la².

13

Ko³nxe³ti³kāi³ju³ta²ĩ³āin²ta³kxi²nha²jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² ā³tĩ³sxā³
 ĩ³hen³txi³te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lāi³. Pi³la²jah³la² sa²kxai³lu²
 hxi²ki³te²la³ka³tu³ Ka³li³le²a² nũ³ka³txa²
 sun²tā¹nyhain¹nũ²hē³li¹. Txa²wā¹sũ³na² sxi²ha²
 kwēn¹tai²na¹: “Yen³kxa² ũ³hũ¹na¹tũ¹xā¹”
 Ai¹nhi¹na¹ ā³wih¹nũ²la² ā³si³hē²kxi²te²a²
 hi²sen³su² sun²tā¹nyhain¹nũ²hē³li¹. Nxe³ha²kxai³
 ko³nxe³thin¹khai¹nxēn³tai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Ka³li³le²a² nũ³ka³txai²li² ko³nxe³thin¹
 wa³to²hain¹tũ³ka³txi³su² ha²kxai³
 sun²tā¹ain¹thai¹li¹? 3 Ti³he¹nxa³wi¹, Yxān¹ta¹wxāi²
 ĩ³nxai²na² sa²kxai³lu² ĩ³āin²ta³kxi²nha²sān²sxā³
 wxa²ko³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta² ā³na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nān²t
 ya²lu²nxa²lxi³ju³ta² yũ³nx²ti³tu¹wi¹.

4 Jā¹nxe³ju³kxai³lu² kxā³nhxĩ¹nu¹tai²na² sxi²ha²
 kĩ³thĩ³na² Si³lo³e²thĩ³na² nxe³thĩ³nu¹tai²na²
 ā³ya³hi²ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Ā³ya³hi²hĩ¹nu¹tai²na²
 a²nũ²a²nāu³xa² 18 nxe³te²nāu³xu¹tai²na²
 ā³ya²lu¹ta²lxi³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.

A²nxe³tũ¹ka³txu¹tai²na² ko³nxe³thin¹
 wa³to²hain¹tũ³ka³txi³su² ha²kxai³
 ā³ya²lu¹ta²lxi³ta¹hxai²yu²lhai¹li¹? Te²yā¹nxe³sxā³
 Je³ru³sa³lē²thĩ³nān¹tũ³ka³txa² wi¹lhin¹

wa³to²hain¹tũ³ka³txi³su² ta¹hxai²yu²lhai¹li¹?
 5 Ti³he¹xai¹nxa³wi¹. Yxã¹ta¹ wxã²na²
 sa²kxai³lu² i³ãin²ta³kxi²nha²sã²sxã³
 wxa²ko³nxe³thin¹yah³lxin¹ju³ta²ã³na¹la³kxi²nyhah¹lxan³kxai²nãn²t
 ã³ya²lu¹txa²lxi³ju³ta² yũ³nx2ti³tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Fi³ke²ra²ka³txa² nxã³kxi¹hxa³ka³txa² i³yau¹ũ³jau³su²
 6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ i³yau¹ũ³jau³xa²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Hai³sxa³nãu³a² fi²ko²nẽ³ka² wi¹wen¹nũ²nhai¹.
 Wi¹wen¹ka³tu³ta¹ a²wa³kxẽn³yah³la² a²nã³ka²
 wxa²so¹te³lhxã³ wxã³nũ²nhai¹. Yxã¹ta¹
 hai³txi³ yũ³ye²nxa³nũ²nhai¹. 7 Yũ³ye³nxa³nũ²la²
 a²sa³wi³sa² i³kaix1so¹te³nah¹lxi¹: “Ye³ha¹li¹
 ka³na³ki¹ kwẽ³kon³tãu³a² fi²ko²nã³ka²
 wxa²so¹te³lhxã³ wxã³na¹ta¹ hai³txi³i²tuh³nxa³hẽ¹li¹.
 Nxe²nxa³ha²kxai³ tau³kxi²lũ³ã¹txa²hẽ³li¹.
 Hai³sxa² a³lxi²sa³nhai¹. Ki³lã³lxi²ki³a²
 ũh³wĩ¹a¹tu¹wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹. 8 Nxa²ha¹te¹
 a²sa³wi³sa² i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 “Hãi¹nxe²wxe³sã²nhẽ³li¹. Ye³ka³na³ka³nat3sxã³
 kwẽ³kxa² wahx3nxe³sxã³ i²ya³sa²sã²nhẽ³li¹.
 Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ kĩh³nxa² ũ³kxẽ³ni²sxã³
 wxa²si³sa²ta³kxi²na¹tu¹wi¹. 9 Hã²wxãn³txa³
 nã³kxi²kxai²nãn²tu³ wi¹tu¹wi¹. Ta¹
 nã³kxi²hxa³kxai²nãn²tu³ nxe³hĩ¹na²sa²
 tau³kxi²lũ³ã¹a¹tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Txu¹ha² i³ton³ta³kxi²ta¹ka³lxa² we²txi²jau³su²
 10 Nxe³nũ²la² hã²wxãn³txa³ sa²ba³to³ nxe³tãu³a²
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³na² ã³wih¹nũ²la².
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³yau¹ũ³ta¹hxai²hẽ¹la².
 11 I³yau¹ũ³tãu³a² txu¹ha² i³ton³ta¹ka³lxu³su²

ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³ta¹ka³lxai²li² ko³nxe³te²a²
 yāu³ka³txa² n^xũ²kwai³yxau³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 i³sin²kxi²nha²sxā³ ai³ta¹hxai²nxa³hē¹la². Hāi¹sxā³
 ku²thu²kxa² ai³ta¹hxai²hē¹la². Kwē³kxa²
 ye³ka³lxai¹txi³kwē³kon³sxā³ 18 nxe²kwē³kon³tāu³a²
 sxa²xai³ye²ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹

Je³su²jah³la²kxai³la¹i²kxi²nũ²la²i³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹:
 – i²sā³ni¹. Hī¹na² wxa²xī³ta³ka³txa²
 ā³wa²su¹txa²ha¹xī¹. Ta¹hxai²hē¹la².

13 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² txu¹hai²na²
 wxa²ta³lo³wxai³nũ²la² we²txi²ta¹hxai²hē¹la².
 We²txi¹nxa²ha¹te¹ wa³su³txi³ i³sin²kxi²nha²sxā³
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Txa²wā¹sũ³na² wi¹lhin¹khai¹nx²na³li¹.
 Nũ³kxũn³khai¹nx²na³li¹. Wi¹lxo³kxi²sa³nhai¹.
 Txu¹ha²kxai³ ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³ju³tai²na² thī¹na²
 wa³kxēn³yah³la² i²ta¹hxai²hē¹la². I²nxa²ha¹te¹ kāin²
 hī²3te³nah¹lxi¹:

– Ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ ye³ha¹li¹ a³lan²tāu³a²
 so¹lxi³ wa³ka³li³yu³ta² o²la³kxi²kī³te²jai¹ti³tu³wi¹.
 Nxe³kxi³sa²kxai³ sa²ba³to³ nxe³tāu³a²
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² wa³kon³kī³te²sxa³yu²hē³li¹.
 Kī³sxa³ha²kxai³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na²
 we²txi²sih¹nxa²lxi³jau³su² wxā³yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

15 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²wān³txi³kxai³lu¹:

– Wi¹lhin¹ki³lxo³jah³lxi¹lxi¹. Yxān¹ta¹
 ko³nxe³thin¹yah³lxi¹lxi¹. Wxa²pon¹su² tā³nxa²
 wxa²ka³va¹lhu² tā³nxa² yū³yah³lxin¹kxa²
 sa²ta²la³kxi²so¹sxā³ ka³wā³lxā² tē³sxā³
 ā³nxi³ka³tū³ ũ³tih¹yah³lxi³hxai¹nhē³li¹, sa²ba³to³
 nxe³kxan²ti³nũ¹. 16 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu² ta¹ka³lxā²
 A³bra³āu²ah³lo²nu¹tai²na² a²sa³wi³sa³ka³lxu³su²

na³li¹. Nxe³yān¹ta¹ Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
 kwē³kxa² ko³ka³lxa¹txi³ 18 nxe² kwē³kon³tāu³a²
 kan²ta³kxin²ta¹. Nxe³ha²kxai³ we²txai¹na¹ju³ta²
 wain³na³li¹, sa²ba³to³ nxe³kxan²ti³nū¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²na² ain³kxi²nū²la²
 hit³txain¹tū³ka³txai²na² āu²lxa²to³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Yxān¹ta¹ tū¹ka³txai²na² ī³hi²txain¹nū³ka³txai²na²
 sa²kxai³lu² Je³su²jah³lai²na² o²la³kxi²ju³ta²
 ī²ai¹nha²kxai³ ī³ka³lih³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

Mos³tar²ta²ki³a² ī³yau¹ū¹nhē³jau³su²

18 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹ āh¹
 ī³ye³kxi²te³nah¹lxī¹:

— Txa²wān³txa² ī³yau¹ū³nx2ta¹jau³xa²
 yā¹te²ta³ yāx1hī³te²la¹xā³? Nxe³jau³jau¹xai²na²
 ī³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹. 19 Mos³tar²ta²ki³a²
 yā¹nx2na³li¹. Nxe³ki³ai²na² tē³sxā³ ūh³wī¹nū²la²
 wi¹wen¹te²ju²hē³li¹. Hā²wxān³txa³ hi³a² kīn³ka³txa²
 we¹nha²kxai³ ai³ka² a²ye³sa² ā³nhē¹ti³te²ju²hē³li¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

Yain³tū³xa² ū³wha¹kxi³ju³ta² ī³yau¹ū³jau³su²

20 — Nxe³ha²kxai³la¹ Txa²wān³txa²
 ī³yau¹ū³nx2ta¹jau³xa² yā¹te²ta³ yāx1hī³te²la¹xā³?
 Nxe³jau³jau¹xai²na² ī³yau¹ū³nx2ta¹tu¹wi¹.
 Ain³kxi²sah¹lxī³hē¹li¹. 21 Yain³txa² ū³wha¹tū³xa²
 yā¹nx2na³li¹. Nxe³tū³xa² txu¹hai²li² tē³sxā³
 tri²ka²nū³xa² ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ū³hau³kot3sxā³
 ū³kwa³lxī¹te²ju²hē³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 tū¹xai²na² yxo²ha³kxa¹ kāin² ī³wa¹je²te²ju²hē³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² wān³txa² ī³hit2tain¹tū³ka³txi³su²

22 Ī³ye³kxi²ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tĩh³na²
ai³ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ³si¹ja³kxa³nxũ³su² sxi²je³na² yxo²ha³kxa¹
ã³nxai³lha²the³ta¹hxai²hẽ¹la². 23 Nxe²xai³ain¹tãu³a²
in³txa²ã³tĩ³sxã³ĩ³wã³txi³te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
ĩ³hi²txain¹tũ³kã³txi³nũ³a² ka³lxa²ai¹nxa³ji¹wi¹?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a² ã³wih¹ki³ju³ta³nũ³a²
kan²na³li¹. Ī²li³ju³ta² kãi³sxã³
ã³wih¹ki³te²sxa³yu²hẽ³li¹. A²nũ²a²
ka³lxa¹khaix¹nxe³te²nãu³xa² ã³wih¹ti³te³nain¹ta¹
wain³txi³ã³te³nai¹nxa³ha²kxai³ã³wi¹hai¹nxa³lho³li¹.
Sxih²yo²a² kãi²nxa³te²yo²hũ³nxe² Sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²te²na² so¹lxi³ ã³wih¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxe³su² ha²kxai³ nxũ²kwaĩ³lxũ¹sxã³ sxih²yo²a²
kãi²nxa³te²yo²a² ã³wih¹kxe³hũ³nxe² Sũ³na²
wãn³txa² yxo²ĩ²sxã³ yxau²xai³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

25 Te²yã¹nxe³sxã³ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la²
ĩ³sa²yxau³sxã³ sxih²yo²a² ũh³yo²wĩ¹tu¹wi¹.
Nxe³kxai²nãn²tũ³ ti²ta³lo³kan¹tũ³kã³txa² ĩ³kaix¹sxã³
ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³.

Sa²yo²than²txa²sĩ¹nhẽ³le¹.” Nxe³nũ²la²
sxi²hẽ¹nãn¹jah¹lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

“Īh¹nhu¹nãn¹te²tan³yah³lxin¹ji¹wi¹?” 26 Nxa²ha¹te¹
ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹: “Txa²sxi²je³nai²na²
ĩ³tih³nxe³nĩn¹tai¹tu³we¹. Ī³yai³ni² ĩ³na²

nxe³ki³tai¹tu³we¹.” Nxe³ain¹tu¹wi¹.

27 Nxe³ha²kxai³lu¹: “Wxãĩ²nãu³ ĩ³nxai²na²
ĩ²nx2ti³te²txã³wi¹. Ā³sxã³ ã³waix³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
Kõ³nxe³thin¹sxã³ kãi³sxã³ yxau²xai³lyah³lxi¹lxi¹.”

Nxa¹tu¹wi¹. 28 A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²
 I³sa²kah³lu¹ta²na² Ja³ko²ah³lu¹ta²na²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²na²
 a²yx²o²ha³kxa¹ Txa²wã¹sũ³na² ha³lo²a²
 oh³xan¹ko³nãu³an²ta³ yxau²xai³ti³hi¹je²tain¹tu¹wi¹.
 Yxã¹ta¹ wxã²na² sa²kxai³lu² ha³lo²a²
 sa²tã³nx2ti³tu¹wi¹. Nxe³nx2ti³kxe³su²
 ye³khãuh³lxa³thi¹nx2ti³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 kãin² nã³ni² kãin² wxi²ka³ta³ta³ti²
 nxe³sa²tẽ³yah³lxin¹tu¹wi¹. 29 Nxe³kxa²yon³kxai³lu²
 u³je³na² a³li³xi²tãu³su² tãu³a² u³je³na²
 kan³tãu³su² tãu³a² u³je³na² ta³nãn³nãu³su²
 tãu³a² a²nũ²a² ka³la¹txi³ Txa²wã¹sũ³na²
 ha³lo²a² oh³xan¹ko³nãu³an²ta³ ã³nũ¹tain¹tu¹wi¹.
 Nxe³hĩ¹na² ã³wxe³sxã³ yain³kxih²nyhain¹tu¹wi¹.
 30 Jã¹nxe³hĩ¹na¹ a²nũ²a² ã³ne³ki³so³te²na²
 sa²kxai³lu² ka³na³ki²nũ² ne³ka²ta¹xai³si¹ha²kxai³
 a²nũ²a² ne³ka³ta² ã³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu²
 ka³na³ki²nũ² ã³ne³ki³sot3si¹ha²kxai³ nxe³ain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²a³lxin²tain¹jau³su²

31 Fa³ri³se²a² nũ³ka³txa² a²hã¹nxe³hĩ¹na²
 ã³wxã³sxã³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A³li³txu¹li¹. E³ro²jah³la² su²lhã³nxa²te³lhxã³
 nxe³ain¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 32 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la²ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²na² wai³a³lxa²ta³lã²tẽ¹nhũ³na³li¹.
 Wain³txi³ i³ye³ai¹nxa³wi¹. Nxe²nxa³ha²kxai³
 i³wa²lũ³xi²tain¹yah³lxihẽ¹li¹. Nxe³yah³lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “Hĩ¹na² ko³nxe³te²a² yãu³ka³txa²
 nxũ²kwai³li³si¹hai¹na¹ha²kxai³ i³ta³ka³txa²
 we²txai¹na¹ha²kxai³ nxa¹tu¹wi¹. Hĩ¹na²
 o²la³kxi² ka³nxa³ha²ta² o²la³kxi² nxe³sxã³”

ka³nxa³ha²ta³nün³tāu³a² ta³lun²na¹tu¹wi¹”
 E³ro²jah³la² nxe³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.
 33 A²nxe³na¹kxan²ta² hī¹na² ā³nxai³li² ka³nxa³ha²ta²
 ā³nxai³li² te²yā¹nxūn³tāu³a² ā³nxai³li²
 nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³na¹te²kxai³lu² Je³ru³sa³lē²thi³na²
 so¹lxi³ Sū³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³tū³kā³txa²
 su²lhā³ain¹tai¹ti²tu³wi¹.
 34 Nxe³ha²kxai³la¹ Je³ru³sa³lē²thi³na²
 yxau²xai³yah³lxin¹te² ĩ³nxai²na² Sū³na² wān³txa²
 ĩ³hen³txi³tū³kā³txa² su²lhā³ain¹yah³lxi³to³hi¹nha²kxai³
 wxa²nū¹nx2tain¹tū³kā³txai²na² wha³tin³kxain¹yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe³sxā³ ko³nxe³ton³khaix¹yah³lxi¹lxi¹.
 Yah³lxi¹nha²kxai³ ka³la³ka³la²a² a²hā³ka³nai²na²
 wē³ha³lxa² a²nxe³ki³yu³hē³nāu³a²
 wā²nut¹te³ju²hē³li¹. Jāx¹te²hū³na¹tū¹xā¹.
 Wxa²wē³ha³lxa² nxe³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹.
 Ye³ka³lxa¹txi³nx2ti³to³ha¹tai¹ti²tu³wi¹. Yxān¹ta¹
 ten³yah²lxan³tai¹ti²tu³wi¹. 35 Nxe³ha²kxai³
 nxe³hī¹nān¹te²tu³ wxa²sxi²ha² a²nū²a²
 yū²ai¹nx3tho³li¹. Ya²la³tu³ wān³txan²tu³ ĩ³ye³a¹wi¹.
 Hī¹nān¹te²tu³ ĩ²xi²sah²lxan³tho³li¹. Kxān³nāu³a²
 wxa²wān³txi³nū³su² ĩ³ye³kxah²lxin¹te³nah¹lxi¹:
 “A²nū²ai²na² Txa²wā¹sū³na² sa²si¹hā³nē³jah¹la²
 wi¹lhin¹jah¹lo²su² na³li¹.” Yah³lxin¹jau³nū³su²
 yah³lxi³sā²nñ¹ka³tu³ hā²wxān³txa³
 ĩ²xi²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

14

In³txa² ĩ³ton³te²a² we²txi²jau³su²

1 Hā²wxān³txa³ sa²ba³to³ nxe³hī¹na²
 fa³ri³se²a² kāin²jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²sxi²ha²
 yain³ya³si¹jau³su² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²

sxi²ha² ā³wi¹yha³ta¹hxai²hē¹la². Ā³wi¹yha³te³na¹
 an³txi³tū³ka³txa² hāi³a² i²yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 2 Nxe³ka³tū³ta¹ i³ton³jah¹la² ā³tī³xain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nxe³jah¹lai²na² sa²kxai³lu² a²nū²nāu³a² whāi²na¹
 wan¹sxā³ i³ton³ta¹hxai²hē¹la². 3 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la²kxai³ i²kxi²nū²la² ha³te^hnxā³nxa²
 a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi³su² te²a² fa³ri³se²a²
 nū³ka³txi³su² te²a² i³wā³txi²te³nah¹lxi¹:

— Sa²ba³to³ nxe³ti³xa² a²nū²a² i³ton³te²su²
 te²a² we²txi²kxai²nān²tū³ wain³te²lā¹xā³?
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² wān³txu¹txai²na²
 ih¹nxe³te²tū²lhai¹na²? Nxe³jau³jau¹xai²na²
 wi¹ko³nyhah¹lxin¹ta²lu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

4 Yxān¹ta¹ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la²
 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 i³ton³jah¹la² we²txi²sān²nū²la² ih³xi²si¹jau¹su²
 sa²si¹hā³xi²ta¹hxai²hē¹la². 5 Nxe³ha²kxai³la¹
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²a³sah¹lxi³wxi¹. Wxa²wē³sa² ta³nxa²
 wxa²po¹na² ta³nxa² nxe³te²a² kxih³nū³xē¹na²
 i³yau³xē¹na² ā³nāu²ke³la³te²kxai³ i²kxai¹nh¹na¹
 wa³su³txi³ sa²sai¹xi²h¹nxān¹ji¹, sa²ba³to³
 nxe³kxan²ti³nū¹? Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hē¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ i³wa²lū³xain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

Yu³hē³nāu³a² yxau³nyhu¹kī³jau³su²
i³yau¹ū¹nhē³jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² yain³te³lhxā³
 nū¹nain¹te²nāu³xa² sa²kxai³lu² a²si³yxau³ka³txai²na²
 ā³wxe³ka³lo³a² so¹lxi³ te³nain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³jut³su² i²nū²la² Je³su²jah³la²kxai³lu² wān³txa²
 i³yau¹ū³jau³xa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la².

8 Ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — In³txa² sa³nxe³la³kon³te³lhxã³ ã³nũ²kxi²sxã³
 yain³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²si³yxau³ka³txa³
 he³la³kai²na² ã³wxe³ka³lo³a² wxe³ah³lxi³txa³hẽ¹li¹,
 a²nũ²a² hxi²kan¹sxã³ wa³to²hi²te²a²
 ĩ³kaix¹ju³tan¹te²kxa³yan³tu³ wxã³kxa²yan³txi³sa³.
 9 Wxã³kxai²nãn²tu³ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la²kxai³lu²
 wxã²li² jah¹la² ha¹li¹ ĩ³kaix¹so¹nx2ti³jah¹lo²kxai³lu²
 ĩ³ye³kxi¹nx2ti³tu¹wi¹. ĩ³ye³kxi¹nx2ti³te³nah¹lxi¹:
 “Jah¹lai²na² yxau³ka³lo³ai²na² ã³wxe¹lxi¹.
 ĩ³sa²yxau³txu¹li¹. Jah¹lai²li² kãin²
 wa³to²hi²na³li¹. Nxe³ha²kxai³ ju¹xa¹ ã³wxe³txu¹li¹.”
 Nxe³ain¹jau³su² ha²kxai³ kwa² ã³wxe³ka³lo³a²
 ãu²la²to³nha²ha²kxai³ ã³wxen¹tu¹wi¹. 10 Nxe³yãn¹ta¹
 ã³wih¹xi¹nhĩ¹na² kwa² ã³wxe³ka³lo³a² yxau³sẽ¹li¹.
 Nĩn¹kxai²nãn²tu³ kãin²jah³la² wxã²nxa³kxai²nãn²tu³
 nxe²ĩ³ye³kxi²nxain¹te³nah¹lxi¹: Ya²ha³wi¹.
 Ti¹a² ã³wxe³ka³lo³a² wi¹ka³lo³a² yxaut³txu¹li¹.
 Nxe³nxa²kxai²nãn²tu³ wxã³ain¹tũ³ka³txa²
 a²yxõ²ha³kxa¹ wi¹le³kxi²nxain¹tu¹wi¹.
 11 Nxe³ju³kxai³lu² wxã²nãn²ta³ ĩ²li³te²
 ĩ³nxãn²ta³ wi¹le³kxi¹nx2tain¹ju³ta³nũ³a²
 ten³yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ a²yu³hẽ³nãu³a²
 yxau³nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³
 a²yu³hẽ³nãu³a² yxau³nyhah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 ĩ³kãi²non³si¹nx2ti³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 12 Nxe³ha²kxai³lu¹ sxi²ha² wa³kxẽn³yah³lai²na²
 ĩ³ye³kxi²jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹:
 — Nxex³sa²lxi¹. A²nũ²a² ĩ³yain³kxi²te³lhxã³
 ĩ³kaix¹so¹ai¹nĩn¹kxai²nãn²tu³ wxa²ya³lxi²nũ³ka³txi³su²
 ta³nxa² wxa²lon³txi³tãu³su² ta³nxa² a²nũ²a²
 yen³kxi³te²su² ta³nxa² nxe³te²na² so¹lxi³

ĩ³kaix1so¹ain¹txa³hẽ¹li¹. Tah¹ nĩn¹kxai²nãn²tu³
 ĩ³wa²lũ³xi²sxã³ ĩ³kaix1so¹nx2ti³nhyu¹tu¹wi¹.
 Nxain¹kxe³su² ũ³yho³hi²nxai¹nhĩ³nx2na³li¹.
 13 Yxãn¹ta¹ a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² a²ha³lxu²ha²
 ai³te²a² yu³kan²ta³kxi²te²a² ye³han³te²a² nxe³te²
 he³la³kxi³nãu³xa² ĩ³yain³te³lhxã³ si¹hin¹jau³su²
 ĩ³kaix1so¹txain¹nũ³nhẽ¹li¹. Nxain¹kxe³su²
 nxĩn¹tãu³a² hxi²kan¹txi³ ĩ³wa²lũ³xi²sxã³
 ũ³yho³hi²nxai¹nhĩ³nx2nxa³wi¹. 14 Nxĩn¹kxai²nãn²tu³
 hxi²kan¹txi³ ũ³yhoh³xi²nxai¹nxa³ha²kxai³
 kxãn³ton³tãu³a² a²nũ²a² wi¹lhin¹te²a² yxo²ha³kxa¹
 ya³lu²sãn²ki³ka³tu³ hã²wxãn³txa³ ka³tẽn³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²ki³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² hxi²ka²
 ũ³yho³hi¹nx2ti³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² wxã³ju³ta²nũ³a²
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³jau³su²

15 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yain³kxi²te²nãu³su² jah¹la²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxí¹:
 — Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³jut3su² tãu³a² wxã³tu¹wi¹. Nxe³tãu³a²
 Txa²wã¹sũ³na² ã³wxe³sxã³ yain³ka³lo³nũ³a²
 ã³wxe³te²a² wi¹lhin¹jah¹lo²su² tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

16 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
 ĩ³wa²lũ³xi²te³nah¹lxí¹:
 — Wain³na³li¹. Ā³wih¹sxã³ ã³wxe³te²la³ ke³la³ti¹.
 Nxe³ju³tai²li² ĩ³yau¹ũ³jau³xa² ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
 Nxe³te³nah¹lxí¹, ha³lo²a² wa³kxẽn³yah³la²
 yain³txa² kãn² we¹tũ²nhai¹. A²ya³lxí³nũ³ka³txa²
 ĩ³yain³si¹hain¹jau³su² ĩ³kaix1so¹ain¹nũ²nhai¹.
 17 Yain³ti²wa²kxa²wxe³hĩ¹na¹ a²sa³wi³sa²kxai³lu²
 sa³wi³ha³lxí³nãu³xa² wxã³si¹hain¹jau³su²

ũ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Ũ³sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:
 “Yã³hit¹jah³lhu¹li¹. Yain³txa² we¹ta³lun²na¹li¹.”
 Ain¹jau³su² ain¹nũ²nhai¹.

18 Nxa²ha¹te¹ hxi²kan¹txi³ wxã³ai¹nxa³nhai¹.
 A²yo²ha³kxa¹ ĩ³ki³han³sxã³ e³ain¹nũ²nhai¹.
 A²wi¹lhĩ¹nãn¹te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Hai³sxa²
 kwẽ¹ta² so¹kxai¹na¹ha²kxai³ ĩ²te³lhxã³
 nxa¹nhai¹. Nxe³na¹ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.”
 Ain¹nũ²nhai¹.

19 Ā³su² te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Po¹na² ha¹li¹
 ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³sxã³ kwẽ¹ta²
 so¹kxai¹na¹hẽ³li¹. Wi¹la³ tẽ³sxã³ ã³nxa³nha¹.
 Nxe³na¹tu¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹sa²nxa³nhai¹.”
 Ain¹nũ²nhai¹.

20 Ā³sa²nũn³te²a² nxe³te³nah¹lxi¹: “Kwẽ¹ta²na¹
 txu¹ha² so¹na¹wi¹. Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 wxã³nxa³nhai¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

21 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na²
 ain³kxi²sãn²nũ²la² ĩ³xi²nũ²nhai¹. ĩ³xi²nũ²la²
 a²wa³kxẽ³yah³la² ĩ³hen³txi³nũ²nhai¹.
 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽ³yah³la²kxai³ ĩ³an³txi³sxã³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sxi²je³na² ã³wa³li¹sẽ¹li¹.
 Nĩn¹kxai²nãn²tu³ yen³kxi³txa²te²a² sa²so¹nha²kxai³
 yu³kan²ta³kxi²te²a² sa²so¹nha²kxai³ ye³han³te²a²
 sa²so¹nha²kxai³ a²ha³lxu²ha² ai³te²a² sa²so¹nha²kxai³
 nxe³sẽ¹li¹. Wa³su³txi³ ai³txu¹li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

22 Ye³jen¹nãu³a² a²sa³wi³sa² ĩ³xi²tãu³a²
 ĩ³ye³kxi²xi²te³nah¹lxi¹: “Txa²hxi²kan¹jah¹lã³.
 Wxa²wãn³txa²ĩ³ye³kxi²san¹jau³xin³na² a²yo²ha³kxa¹
 we¹ta³lu²na¹li¹. Yxãn¹ta¹ wxa²sxi²ha² hai³txi³
 ne³kxi³xa³wi¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

23 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxẽ³yah³lai²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹: “Ha³lo²a²nãu³a² ai³txu¹li¹.
 Ain¹ka³tu³ a²nũ²a² ĩ²li³te²na² ĩ³ye³kxai¹nĩ¹nha²kxai³
 sa²so¹ai¹nĩ¹nha²kxai³ nxe³sẽ¹li¹. Txa²sxi²ha²

ã³ne³kih¹hain¹ju³ta² ten³sa³nhai¹. 24 Yxãn¹ta¹
 a²wi¹lhî¹na² ï³kaix¹txai¹na¹tu³ka³txa²
 wxã³ai¹nxa³lho³li¹. Txa²yain³txi³su²
 ï³wah³kã³nxe³kxi²sai²nxa³lho³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hê¹la².

Sũ³na² sa³wi³ha³lxi³si¹nhê³jau³su²
 ï³yau¹ũ¹nhê³jau³su²

25 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a³li³sxã³
 ã³nxai³ta¹hxai²hê¹la². Nxe³nũ²la² a²nũ²a²
 ka³lxa¹khaix¹nxe³tũ³ka³txa² ï³hi¹txai¹nha²kxai³
 ã³yi¹ka³tu³ ã³yxo²o³tũ¹xi²sxã³ ï³ye³kxi²ta¹hxai²hê¹la².

26 ï³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. A²nũ²a²

ã³si³tê³kxi²sa²ti³te³nain¹kxai²nãn²tu³
 kwa²ã³si³tê³kxi²sain¹ju³ta² yũ²nxa³lho³li¹.
 Yxãn¹ta¹ ya²la³tu³tain¹kxai²nãn²tu³ a²wi³na²
 a²hã³ka³na² a²sxe³xa² a²wê³ha³lxa²
 a²lon³ti³tãu³xa² a²ha³lĩn³ti³tãu³xa² nx-
 ain¹sxã³ a³lxi²nyhai¹nhxai²na²hê³li¹. Ny-
 hain¹kxan²ti³ txai²na² a³lxi² wa³to²hi²sain¹ju³ta²
 so¹lxi³ wain³na³li¹. Nxe³kxai²nãn²tu³
 te²na² so¹lxi³ txa²sa³wit³su² tu¹wi¹

27 Te²yã¹nxe³sxã³ ï³hit¹sah²lxin¹kxai²nãn²tu³
 ï³ye³khãuh³lxa³thi¹txa²lxain¹ju³ta³nũ³su²
 ta³nxa² ï³ya²lu¹txa²lxain¹ju³ta³nũ³su²
 ta³nxa² nxe³nxa²lxain¹ju³ta³nũ³su²
 yuh³lxah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 txa²wãn³txa² sa²yxo²ã³sah¹lxin¹kxai²nãn²tu³
 hxi²kan¹txi³ txa²sa³wit³sa²yah²lxan³tho³li¹.
 28 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²ai²li² sxi²ha²
 kĩn³thĩ³na² txon³te³lhxã³ ain¹kxai²nãn²tu³
 ã³si³wxe²nxa³ta³lxa¹ ã³yo³hi²txã³nxa²

hau³kot3sã²nhĩ³nx2na³li¹. Hã²wxã³txa³
 sxi²ha² kãin²thĩn³su² ta³nxa² kãi²nxa³thĩn³su²
 ta³nxa² hxi²ka¹nain¹thĩn³ta³ txo³nhĩ³nx2na³li¹.
 29 Hau³ko³txa³ke³la³te²kxai³ sxi²ha²
 txon³ã³si³wxe³hĩ¹na¹ hxi²kan¹txi³
 ta³lu²nhĩ³nx2nxa³wi¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 ĩ³wã³ka³si³xai¹nhĩ³nx2na³li¹. 30 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:
 “Jah¹lai²li² sxi²ha² txon³ã³si³wxe³kxan²ta¹.
 Hxi²kan¹txi³ta³lun²ye²nxa³wi¹. Hxi²kan¹ye²nxã³ta²wi¹”
 Nxe³ai¹nhĩ³nx2na³li¹.

31 Te²yã¹nxe³jut3su² ha³lo²a² a²si³yxau³kax3jah³la²
 sĩ³nã³xã¹jah¹la² su²nhyu¹te³lhxã³
 wxã³hĩ³nx2na³li¹. Wxã³kxai²nãn²tu³ ha³lo²a²
 wxa²hau³kot3sã²nhĩ³nx2na³li¹. In³txi³nãu³xa²
 ka³lxa¹txi³ 10.000 nxe³tũ³ka³txa² tẽ³kxai²nãn²tu³
 ã³xa² 20.000 nxe³tũ³ka³txa² hxi²kan¹txi³
 ã³wã³lxĩ³nyhe²nyhai¹kxai²nãn²tu³ a³li³sxã³
 ne³khou²nyhai¹nhĩ³nx2na³li¹. 32 Yxã¹ta¹
 hxi²kan¹txi³ ã³wa³lxĩ³nyhe²nyhai¹nxa³kxai²nãn²tu³
 a²sa³wi³ha³lxa² hãu²not3si¹hain¹jau³su²
 ũ³sa²si¹hã³ũ¹nyhai¹nhĩ³nx2na³li¹.

33 Te²yã¹nxe³jut3su² wxa²yen³kxa²
 a³lxah³lxin¹kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³
 sa³wi³ha³lxin³nxa²lxĩ³nxa³lho³li¹.

Sah²ne³ka² a²kah³ju³ta² ha³li³hxa³kxi²jau³su²

34 Te²yã¹nxe³ju³kxai³la¹ sah²ne³ki³su²
 tẽ³ki³kxai²nãn²tu³yain³txa²ũ³sa²wi²si²ki³kxai²nãn²tu³
 wi¹yain³kxi²ki³te²ju²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹
 a²kah³ju³ta² sũ¹nxe³kxi²kxai²nãn²tu³ hxi²kan¹txi³
 ãh¹lxĩ³sxã³ ã³kah³nxe³xi²te²sxa³yu²hẽ³li¹.
 35 A²nxe³ki³ai²na² tẽ³ki³kxai²nãn²tu³
 hai³sxa²nãu³a² ã³na¹xai³ki³kxa²ha³ta³nxã²txi³

hai³txi³ wi¹la³ wen¹si¹te²sxa³yu²hē³li¹.
 Nxe³to³ta¹ hāi¹nxe³sxā³ ha³lo²a²
 sa²yxu¹kxā³ki³te²ju²hē³li¹. Nxe³na¹jau³su² ya²la³tu³
 wi¹ko³nyhah¹lxi³ti³ten³nxa²lxin¹kxai²nān²tu³
 wi¹lain³kxi¹sah¹lxi³hē¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hē¹la².

15

O³ve²a² wē³sa² ih³sa³tī¹kxi²jau³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a²nāu³xa² Je³su²jah³lai²na²
 wān²txa² ain³kxi²te³lhxā³ ā³tī³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 A²nū²a² ū³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nē³tū³ka³txi³su²
 te²a² ā³tī³i² ko³nxe³ju³ta² kāi³te²su² te²a² ā³tī³i²
 nxe³tū³ka³txa² ka³lxa¹sxā³ ā³tī³xain¹ta¹hxai²hē¹la².

2 Ain¹nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nū³ka³txa²
 ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² yxāih¹tē³txi³ ĩ³ye³kxi²
 ha³teh³nxā³nxa² a²hoh³lxi³su² tū³ka³txa²
 ā³nhai¹tū³te²nāu³xai²na² yxāih¹tē³txi³ ĩ³ye³kxi²
 nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² a²nū²a² ko³nxe³ju³ta² kāi³te²a²
 ĩ³yain³kxi²te³lhxā³ ā³si³tē³kxain¹na³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

3 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
 ĩ³yau¹ū³jau³xa² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².

4 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²kxi²sah¹lxi³sā²lxi¹. A²nū²ai²na² o³ve²a²
 ka³lxa¹txi³ 100 nxe³tū³ka³txa² a²wa³kxēn³yah³lo²su²
 nū²nhai¹. A²nxe³jah¹la² wi¹lhau³ko³tain¹tāu³a²
 o³ve²a² ka³na³ka³nat³sxā³ ha³lo²a²
 ih³sa³tī¹kxain¹nū²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³ o³ve²a²
 a²ka³lxa¹te²nāu³xa² ha³lo²a² ā³nū²la² ih³sa³tī¹te²a²
 ā³ten³nū²nhai¹. Nxe³sxā³ ā³te³nxi² ā³te³nxi²
 ain¹ka³tu³ ĩ²sxā³ at³txi²nū²la² sa²so¹xi²nū²nhai¹.

5 Sa²so¹xi²te³na¹ sa²tã³ka³la³hẽ¹nha²nũ²la²
ka³lih³kxi²la²nha² ã³xi²nũ²nhai¹. ã³xi²ka³tu³
a²ka³lxa¹txa² sa²tã³nũ²kxi²xain¹nũ²nhai¹.
6 ã³xi²ka³tu³ta¹ a²ya³la²nũ³ka³txa² ã³kaix¹te³nah¹lxi¹:
“Nxex3jah³lxi³wxi¹. O³ve²a² ih³sa³tĩ¹kxi²sa²kxai³tã²
so¹xi²na¹li¹. Nxe³na¹ha²kxai³ ka³lih³khaix¹sa³nhai¹.
Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ã³ka³li³ha³sah¹lxi³wxi¹.”
Nxe³ain¹nũ²nhai¹.

7 Te²ya¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²nũ²a² nũ³ka³txa²
ka³lxa¹tũ³ka³txa² 99 nxe³tũ³ka³txa² wi¹lhin¹sxã³
yxau³ain¹nũ²nhai¹. Nxe³te²nãu³ã²tu³
Txa²wã¹sũ³na² nũ³ka³txa² oh³xan¹tũ³ka³txa²
ka³li³hain¹tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a²
ka³na³ka³nat3sxã³ ã³ain²ta³kxi²nha²sxã³
a²ko³nxe³ti³ kã³ju³ta² ã³na¹kxai²nã²tu³ ka³lih³
wa³to²hain¹tu¹wi¹.

Û³yho³hi²ki³a² tĩ¹kxi²jau³su²

8 Te²ya¹nxe³sxã³ txu¹hai²li² ã³yho³hi²ki³a²
ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹ ki³ha¹li¹
10 nxe³ki³ai²na² tẽ³sxã³ ã³ha¹nũ²nhai¹.
A²nxe³ki³ai²na² ki³ka³na³ka³nat3sxã³
tĩ¹kxi²kxai²nã²tu³ sxi²ha² whã²na¹ sa²kxĩx3sxã³
ũh³wxe²txi³nũ²la² kã³in² ã³te³nxi²te²kxa³kxa¹
tĩ¹kxi²ki³ai³tã² ã³ha¹txi²sxã³ so¹xi²hĩ³nx2na³li¹.
Nxe³jut3su² nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.

9 A²nxe³jut3su² tĩ¹kxi²ki³ai³tã² so¹xi²ka³tu³
a²ya³li³nũ³ka³txa² txu¹ti³nãu³xã² ka³lxa¹txi³
ã³nũ²kxain¹te³nah¹lxi¹: “Ka³lih³ha³sah¹lxi³nxi¹.
Û³yho³hi²ki³ai²na² tĩ¹kxi²sa²ki³ai³tã² so¹xi²na¹ni¹.
Nxe³na¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ka³lih³ha³sah¹lxi³nxi¹.”
Nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.

10 Te²ya¹nxe³kxe³hũ³nxe² oh³xan¹ta² nũ³ka³txa²
Txa²wã¹sũ³na² sa³wi³ha³lxa² kã³in² ka³li³hain¹tu¹wi¹.

A²nũ²a² kō³nxe³thin¹te²a² a²kō³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
 ã³na¹kxai²nãn²tu³ kãin² ka³li³hain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Wẽ³sa²ih³sa³tĩ¹kxi²jau³su²

11 Nxe³ha²kxai³lu¹ ãh¹ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² yxau³nũ²nhai¹. A²ki³lha³lxa²
 ha¹li¹ yxau² a²wĩ³na² yxau² nxain¹nũ²nhai¹.

12 Ain¹nxa²ha¹te¹ka³kãun³jah¹la²kãi²nxa³jah¹lai²na²
 sa²kxai³lu² a²wĩ³na³ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Wĩ³na²
 nxex³txi¹. Wxa²yen³kxa² wxa²hau³kot³sxã³

wã²nhũ¹sa²sĩ¹nhẽ³li¹.” Nxai¹nha²kxai³ yen³kxa²
 hau³kot³sxã³ wã²nhũ¹nũ²nhai¹. 13 Wã²nhũ¹nũ²la²
 hã²wxã³txa³ka³kãun³jah¹la²sa²kxai³lu²yen³kxa²

wxa²nũ²kxa²so¹nũ²la²ha³lo²a²u²lan¹kō³xa²
 ai³nũ²nhai¹. Nxe³tãu³a²yen³kxa²wa³su³txi³
 wxa²sa²ya¹txũ³nũ²nhai¹, kō³nxe³thin¹sxã³
 yxau²xai³lha²kxai³lu¹.

14 Nxa²ha¹te¹ha³lo²ai²li²yain³txa²
 yai³nhxa³txai¹nha²kxai³ha³lo²a²
 yxau²xai³tũ³ka³txa²whãi²na¹he³hain¹nũ²nhai¹.
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²heh³khaix¹nxe³nũ²nhai¹.

15 Nxe³ka³tu³ta¹ha³lo²a²yxau³tũ³ka³txa²
 kwa²ã³ya³lxi³nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹

kwa³jan³ta²yxã³kxa²ũ³yhait¹si¹jau³su²
 ha³lo²a²ĩ³sa²si¹hã³nũ²nhai¹. 16 Nxa²ha¹te¹

ũ³yhai¹tain¹tãu³a²he³ha²kxai³yxã³kxa²
 yain³txa²yxō²kwain³to³nũ²nhai¹.

ĩ³yain³kxi²te³lhxã³ain¹tah¹lxa¹hai³txi³
 ũ³hũ¹nyhai¹nxa³nũ²nhai¹. 17 Ain¹jut³su²

a²ẽ¹nãu³ai²na²wxa²nxũ¹hain³nha²te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wĩ³na²a²sa³wi³ha³lxa²yain³txa²kãin²

yũ³hxai²na²hẽ³na¹. Ain¹kxa²ha³tih³xan²tu³
 txai²li² heh³ja³lut2sa³nha¹. 18 Nxe³na¹ha²kxai³
 i³sa²yxau³sxã³ i³na¹tũ¹xã¹, txa²wĩ³na²sxa³thĩ³na²sã¹.
 Na¹kxai²nãn²tu³ i³ye³kxai²na¹te³nah¹lxĩ¹: “Wĩ³na²
 nxex3txi¹. Ko³nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa² nũ¹ka³na¹
 Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹ha¹ha²kxai³
 wxãĩ²na² ko³nxe³ti³ kãĩ³ũh¹nxa²ha¹ha²kxai³
 nxe³na¹hẽ³li¹. 19 Nxe³nx2ta¹ju³kxai³lu¹
 hĩ¹nãn¹te²tu³ wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nũ³la³
 hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹. Hãĩ¹sxã³
 wxa²sa³wi³su¹xi²na¹tu¹wi¹: Nxe³ai¹na¹tũ¹xã¹.
 Nxe³nũ²nhai¹. 20 Ain¹jau³su² ha²kxai³
 i³sa²yxau³sxã³ i³nũ²nhai¹. Nxe³nxa²ha¹te¹
 u²lxĩ³xi²ti³kxai³lu² a²wĩ³na²kxai³lu²
 i²ain¹tãu³a² ye³khãuh³lxa³nha²yai¹nha²kxai³
 ã³nih³sxã³ ã³ne³khauh²kxi²ha²kxai³
 wxa²ye²ta³wau¹kxi²ha²kxai³ ka³li³hain¹jau³su²
 i³yo²sai¹la³kxi²ha²kxai³ nxe³nũ²nhai¹. 21 Nxa²ha¹te¹
 wẽ³sa²kxai³lu² i³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹: “Wĩ³na²
 nxex3txi¹. Ko³nxe³thin¹te²sa¹wi¹. Oh³xa² nũ¹ka³na¹
 Txa²wã¹sũ³na² ko³nxe³ti³ kãĩ³ũ¹ha¹ha²kxai³
 wxãĩ²na² ko³nxe³ti³ kãĩ³ũh¹nxa²ha¹ha²kxai³
 nxe³nxa²ha¹hẽ³li¹. Nxe³nxa²ha¹ha²kxai³
 wxa²ki³lha³lxu¹xi²na¹ju³ta³nũ³la³
 hxi²kan¹sa²nxa³lho³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.
 22 Nxa²ha¹te¹ a²wĩ³na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa²
 i³ye³kxain¹te³nah¹lxĩ¹: “Nxe³jah³lxi³wxi¹.
 Wã²lai²na² wi¹khaix1ka³lo³a² sa²so¹sxã³ ã³whi²kxi²
 ya³lau³xa² ã³hxi²wxe³kxi² a²yu³kxan¹ka³lo³a²
 ã³yhu³wi²kxi² jah¹la² nxe³txain¹sĩ¹nhẽ³li¹.
 Sa²toh³xã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹. 23 Yah³lxin¹tãu³a²
 po¹na² wẽ³sa² ha³nẽ³te²a² su²lhxã³ hĩ³jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Sa²kwxã³not3sxã³ sa²toh³xã¹nxe³jah³lxi³hẽ¹li¹.

24 Txa²wã¹wẽ³sai³ta³lxi² kxã³nxai³tã¹
ya²lu²kxi²sa²te²nũ³tũ²hẽ³li¹. Yxã¹ta¹ hĩ¹na²
ka³ten³su² ĩ³xai¹nĩn²tai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
kãin² ĩ³yain³sãn²ka³tu³ kãin² ka³lih³ki³tu¹wi¹.
A²wĩ³nu²kxai³ nxe³nũ²nhai¹. Nxe³ha²kxai³ kãin²
ĩ³ka³lxih³ ã³si³wxe³ain¹nũ²nhai¹. Hai³ni² sa²ha³te¹ti²
yain¹nũ²nhai¹.

25 Nxe³ain¹tj³kxai³lu² a²sai³lah³la²
hai³sxa² wa³kon³nũ²nhai¹. Hã²wxã³txa³
wa³kon³ta³lun²nũ²la² ĩ³xi²nũ²nhai¹. ĩ³xi²tãu³a²
sxi²ha² yau³so³nxi²tãu³a² ĩ³wi¹lxo³kxi²nyhain¹jau³xa²
ain³kxi² sa²ha³te¹ju³ta² ĩ²;² nxe³yain¹nũ²nhai¹.

26 Nxe³ha²kxai³la¹ a²sa³wi³sa² ĩ³kaix1tũ²la²
sxi²hai²na² hai³nain¹ju³ta² ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹.
Ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Hain³ye²nxain¹nhai¹.
Ĩh¹nxe³tain¹si²lxi¹?”

27 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“Wxa²lon³yah³lai¹tã² ĩ³xi²na²li¹. Wi¹lhin¹sxã³
ĩ³xi²ha²kxai³ wxa²wĩ³na² sa²kxai³lu² po¹na² wẽ³sa²
ha³nẽ³te²na² su²lhi¹sain¹jau³su² ĩ³ye³kxi²sain¹na²li¹.
Ain¹nũ²nhai¹.

28 Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹nxa²ha¹te¹
ĩ³an³tain¹ju³ta³la³ te³nain¹te²nu³sxa³tai¹.
Nxe³ain¹jut³su² a²wĩ³na² jau³jau¹xai²na²
ain³kxi²nũ²la² a³li³xi²nũ²la² win¹ta²te²lxi³
ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹. Nxe² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Wxa²lon³yah³lai¹tã² ĩ³xi²na²li¹. ĩ³ka³li¹ha³sẽ¹li¹.
Ain¹nũ²nhai¹.

29-30 Nxa²ha¹te¹ a²sai³lah³la²
ĩ³yxaih¹tẽ³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
“Kwẽ³kxa²ko³ka³lxa¹txi³ wa³kon³kxi¹nxa²ha¹tai¹tj²tu³wi¹.
Nxe³nxa²ha¹tãu³a² ĩ³ye³kxi²san¹jau³xa²
wet1txa²ha¹ju³ta² so¹lxi³ yũ³te²sa¹wi¹.
Yxã¹ta¹ hĩ¹na² sa²kxai³lu² wxa²wẽ³sai²li²

wxa²yen³kxa² sa²so¹nũ²la² sa²so¹hxat3tain¹nũ²nhai¹.
 Txu¹ti³nãu³xa² ko³nxe³thin¹ta³ka³lxi³nãu³xã²
 wã²nhũ²hxa³nyhain¹nũ²nhai¹. Nxe³ai¹nha²kxai³
 i³xi²nũ²la² nxe³ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² po¹na²
 wẽ³sa² ha³nẽ³te²a² hi³lain¹si¹hin¹jau³su²
 i³ye³kxai¹nĩn²tai¹. Jã¹nxa¹ju³kxai³lu² ka³pri²ta²
 wẽ³sa² jũ¹nxe³kxan²ti³ ũ³sa²nxã³tai¹ti²tu³wi¹,
 txa²ya³lxi³nũ³ka³txa² i³ka³lxih³nũ³sĩn¹te³la³ku¹.”
 Ain¹nũ²nhai¹.

³¹ Nxe³nxa²ha¹te¹; “Wẽ³sa² nxex3txi¹.
 Txa²sxi²ha² kan²txi³ yxau³ya³ha¹tu¹wi¹.
 Txa²yen³kxa² yxo²ha³kxa¹ wxa²yen³kxi³su²
 nũn³na³li¹. ³² Ain¹jut3su² kãin² i³ka³lxih³hin¹ju³ta²
 wain³na³li¹. Wxa²lo³nai²li² kxã³nxa²
 ya³lu²kxi²nẽ³lha²kxai³ hi¹na² ka³ten³ti³
 yxau³ha²kxai³ wi¹na³li¹. A²nxe³jah¹lai²li²
 ko³nxe³thin¹sxã³ ih³sa³tĩ¹jah¹lai¹ta³lxi² i³xi²na²li¹.
 Nxe³ha²kxai³ wi¹na³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹. Nxe³jau³su²
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

16

Yen³kxa² hau³ko³tũ¹jah¹la² ko³nxe³ti³ kãi³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ i³ye³ta³lun²nũ²la² Je³su²jah³la²kxai³lu²
 a²sa³wi³ha³lxa² i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Sxi²ha² wa³kxẽn³yah³la² kãin²
 yen³kxi³nhũ²nhai¹. Nxe³ka³tu³ta¹
 yen³kxa² i²ũ³hain¹si¹jau³su² a²sa³wi³sa²
 sa²wxe³ain¹nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹ jah³lai²li²
 yen³kxa² wain³txi³ hau³ko³txa³ha²kxai³
 ha³teh³nxã³nxa² kãi³hxat3sa²kxai³ nxe³nũ²nhai¹.
 Nxe³ju³ta²li² a²wa³kxẽn³yah³lai²na²

ne³nxēn³kxai³lu² ĩ³yau¹ũ¹hain¹nũ²nhai¹.
 2 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³la²kxai³la¹
 ĩ³kaix¹so¹te³nah¹lxi¹: “Nxex³sa²lxi¹. Ko³nxe³kxan²ti³
 sa²hau³ko³tin¹jau³xa² ain³kxai¹na¹hē³li¹.
 Nxe³ju³tai²li² ten³sa²nxa³ha²kxai³ ha³teh³nxān³nxa²
 wxa²hau³kot³sā²nĩn¹ka³tu³ wa³kon³kxi²san¹ju³ta³
 ne³ki³son³tu¹wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

3 Nxa²ha¹te¹ yen³kxa² hau³ko³jah¹lai²na²
 a²ē¹nān¹jau³kxai³lu¹: “Wa³kon³kxai¹na¹ju³ta²
 ne³ki³son³te³lhxā³ nx²na³na¹. Nxe³kxai²nān²tu³
 ĩh¹nxe³ta³ kã³a¹lhon³ku² nxa¹nha¹. Nũ³kxũn³txi³
 wa³ko³na¹ju³ta² hxi²kan¹sa²nxa³ha²kxai³ a²yo³ha²
 so¹lxi³ ai³nxũ³hai¹na¹ju³ta² āu²lxa²to³nha¹ha²kxai³
 nxa¹nha¹. 4 Nxe³na¹jau³su² hĩ¹na¹ ĩ²a¹xā¹
 te²yā¹nxe² we¹ta¹tũ¹xā¹. Wa³kon³kxai¹na¹ju³ta²
 ne³ki³son³na³na¹. Hã²wxān³txa³ txa²ya³lxa³nāu³xa²
 ka³lxa¹ha²kxai³ ā³nũ²kxi²sxā³ yxau³ya³sain¹tũ¹xā¹.”
 Nxe³nha²nũ²nhai¹.

5 Nxe³nũ²la² a²nũ²a²nāu³xai²li²
 a²si³yxau³ka³txa² yen³kxa² kwa²ũ³hũ¹tũ³ka³txa²
 ka³na³ka³nat³sxā³ ĩ³kaix¹te³nah¹lxi¹: “Nxex³txi¹.
 Txa²wā¹si³yxau³ka³txa² yā¹ta² yen³kxi³tā³
 ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?” Ain¹nũ²nhai¹.

6 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 “A³se³to²na²jau³xa² tã³po²rē¹na² nēn³ka³lxa¹txi³
 100 nxe² ũ³sain¹na²hē³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.
 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹: “Txān¹nxai²li²
 ũ³hau³ko³txā³nxai²la¹wi¹. Nxe³ta³nxā¹nxai²li²
 tã³po²rē¹na² 50 nxe² ka³lxa²nxa³tē³na²
 ũ³wha²li¹txa²hē³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

7 Nxe³nũ²la² a²ã³xah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 “Wxāi²na²sa¹ yā¹te²yen³kxi³tā³ ũ³hũ¹nxain¹thai¹li¹?”
 Ain¹nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹: “Tri²ka²ki³a² sa²kē³na²

nēn³ka³lxa¹txi³ 100 nxe² ũ³hũ¹sain¹na²hē³li¹.”
Ain¹nũ²nhai¹. Nxa²ha¹te¹ jah¹lai²na²

wān³txi³kxai³lu¹: “Nxex³sa²lxi¹. Sa²kē³na² 80 nxe²
ka³lxa²nxa³tē³na² ũ³wha²li¹txa²hē³li¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

8 Nxa²ha¹te¹ a²wa³kxēn³yah³lai²na² sa²kxai³lu²
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
“Jah¹lai²li² ne³khen¹tai¹. Ki³ha¹kxi²sain¹kxan²ti³
ne³khen¹tai¹. Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txai²li²
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹kxi³tāu³a²
ne³khe¹khaix¹xain¹te²ju²hē³li¹. Yxān¹ta¹

Txa²wā¹sũ³na² ĩ³hit¹tain¹tũ³ka³txa²
kũ³we²ki²la² ne³khe¹ain¹te²sxa³yu²hē³li¹.”

Nxe³ain¹nũ²nhai¹. 9 Te²yā¹nxe³ju³kxai³la¹ nxe²
o²la³kxah³lxin¹kxai²nān²tu³ Txa²wā¹sũ³na²

ha³lo²a² ya²la³tu³ ā³wi¹hah³lxi³hĩ³nxān¹te²la¹xā³?
10 Ti³he¹nxa³wi¹. Nxe³yān¹ta¹ yen³kxa²

jũ¹lxi³te²a² wain³txi³ o²la³kxah³lxin¹kxai²nān²tu³
ā²la² kāin²te²su² ju³ta² wain³txi³

o²la³kxah¹lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ jũ¹nxe²
ki³han³sxā³ o²la³kxah¹lxin¹kxai²nān²tu³

ā²la² kāin²te²su² ju³ta² ki³han³sxā³
o²la³kxah¹lxi³nũ³nĩn¹tu¹wi¹. 11 Jā¹nxe³ju³kxai³lu²

wxa²yen³kxi³khai³xa² wain³txi³ o²la³kxah²lxan³kxai²nān²tu³
a²ha²jā¹nxe² Txa²wā¹sũ³na² yen³kxa²

hxi²kan¹txi³ wain³txi³ o²la³kxah²lxan³so³li¹.
12 Wain³txi³ o²la³kxah²lxan³kxai²nān²tu³ti² wi¹la³

wa³kon³yah³lxin¹kxa² yo³ha² Txa²wā¹sũ³na²
sa²kxai³lu² ũ³yho³hi¹nx²ti³xa³lho³li¹.

13 A²nxe³jut³su² a²nũ²a² ha¹lin¹te²na²
nxe³ya³sxā³ nxe³te²na² wān³txai²na² hxi²kan¹ti³

sa²yo²we¹ka³te²sxa³yu²hē³li¹. Nxe³sxā³
txa²wā¹hxi²kan¹ti³lo³tē³jah¹la² ka³na³ka³na³te²na²

ĩ³hi³ki³sa²kxai³ txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la²
 ã³xai²na² a³lxi²ki³sa²kxai³ nxe³hĩ³ki³te²ju²hẽ³li¹.
 Te²yã¹nxe³sxã³ txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la²
 ka³na³ka³na³te²na² sa²yxo²we¹ki³sa²kxai³
 txa²wã¹hxi²kan¹ti³lo³tẽ³jah¹la² ã³xai²na²
 sa²yxo²ã³ki³sa²kxai³ nxe³ki³te²ju²hẽ³li¹.
 Jã¹nxe³jut3su² Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³
 sa²yxo²we¹ta³nxa² yen³kxa² kwa²
 ũ³ha¹kxi²ki³ju³ta³nũ³a² o²la³kxi²ta³nxa²
 yu³ka³na³ka³na³ju³ta² so¹lxi³ hxi²kan¹txi³
 kã³ki³te²ju²hẽ³li¹. Je³su²jah³lo²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³lai²na² wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a²nũ³ka³txa²jau³jau¹xai²na²
 ain³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³tũ³ka³txai²li²
 ũ³yho³hi²txã³nxa² a³lxi²khai¹xai¹nha²kxai³
 ĩ³wa³ka³si³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Ko³nxe³ti³ o²la³kxah³lxi¹lxi¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
 a²nũ²a² wi¹le³kxi¹nx2tain¹ju³ta² ya³nĩ³li³yah³lxi¹lxi¹.
 Nxe² wi¹le³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹: “Wain³txi³
 o²la³kxah³lxi¹lxi¹.” Nxe³jau³xa² ya³nĩ³li³yah³lxi¹lxi¹.
 Yxã¹ta¹ wi¹lhin¹ki³lxo³nyhah³lxi¹lxi¹. Nxe³ju³ta²li²
 Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³kxai³lu² a²ẽ¹na²
 e³yah³lxin¹jau³xa²yxo²ha³kxa¹a³la³kxi¹nxa²lxi³na³li¹.
 A³la³kxi²ha²kxai³ ten³nxa²lxi³xa³wi¹.

16 A²kxã³nxã¹jau³xu¹ta²na² Sũ³na² wãn³txa²
 ũ³wha²li¹jau³xu¹ta²na² Sũ³na² wãn³txa²
 ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹ta²na² nxe³jau³xu¹ta²na²
 ĩ³yau¹ũ³nyhain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ka³ty³
 hã²wxã³txa³ Jo³ãu² Ba³tis²jah³la² wxã³sxã³

ĩ³yau¹ũ¹nhē³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot³ju³tai²li²
 hĩ¹na² yũ²na³li¹.” Nxe³nē³ti³ai¹ti¹tu³wi¹.
 Nxe³nē³lhĩ¹nān¹te²tu³ a²nũ²a² ĩ²li³te²na²
 ā³yo²o³tũ¹sxā³ Sũ³na² yxo²ĩ²kxai²nān²tu³ a²ē¹na²
 sa²hau³ko³ju³ta² yũ²na³li¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 a²nũ²a² ka³lxa¹te²nāu³xa² Sũ³na² wān³txa²
 ain³so¹ai¹nha²kxai³ ya³lo³txi²sxā³ Sũ³na²
 yxo²ĩ²ain¹na³li¹.

17 Kxā³nāu³a¹ txa²wā¹ha³lo²ai²na²
 oh³nān¹ko³nāu³a² yuh³nān¹ko³nāu³a² nxe³sxā³
 tĩ¹hxa³kxi²nē³ju³ta² yũ³tu¹wi¹. Nxe³kxan²ti³nũ¹
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² a³lu²xa³jau³su² jau³kxan²ti³
 hai³txi³ tĩ¹hxa³kxi²nē³lxa³lho³li¹. Wān³txu¹tai²na²
 e³kxi²jau³xu¹jā¹nxe² we¹thxa³tu¹wi¹.

18 A²nxe³ju³kxai³lu² in³txai²li² txu¹ha² tĩ³na³ka³lxa²
 ā³nũ²la² txu¹ha² ta²ha¹ka³lxa² so¹kxai²nān²tu³
 txu¹ha² ā³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxa²
 yā¹nxa² hxi²ki³lxo³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹.
 Ko³nxe³ti³ kãi³ju³tai²la¹wi¹. Āh¹lxi³sxā³
 in³txa² txu¹ha² so³sxā³ye²nhyu¹in¹kxa² ti¹a²
 sxa³nũn³te²a² so¹ye³nyhu¹in¹kxai²nān²tu³
 txu¹ha² ā³xa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹kxa² yā¹nxe²
 hxi²ki³lxo³jah¹lo²su² hĩ³nx2na³li¹. Ko³nxe³ti³
 kãi³ju³tai²la¹wi¹. Ta¹hxai²hē¹la².

La²sa³rah³la² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

19 — Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² yen³kxi³khai¹te²a²
 yxau³nũ²nhai¹. A²wā²la³ka³lo³a² a³lxi²ka³lo³a²
 so¹lxi³ ũ³whi²kxi²nha²ha²kxai³ yain³txa²
 wi¹te²a² so¹lxi³ yai³nha²kxai³ ain¹nũ²nhai¹.
 20-21 Nxa²ha¹te¹ in³txa² yen³kxi³txa²te²a²

yxau³nũ³nũ²nhai¹. A²sxih²yxo²a² a³lan²ta²
 yxo²ha³kxa¹ yxo²sxa³to³nhũ²nhai¹. Jah¹la²kxai³la¹
 i³yau³xa³kxi²sxã³ ka³lãun³ta³kxi²nũ²nhai¹.
 Nxe³ha²kxai³ hxi²kan¹txi³ wa³ko³nxa³ha²kxai³
 hã¹sxã³ yain³txa² yen³kxih³jah¹la² wã³kon³kxe³su²:
 “Ã³yũ³xi²sa²te³ji¹xã¹.” Ain¹tah¹lxa¹ yain³txi³la³
 ã³yũ³xai¹nxa³nũ²nhai¹. Nxe³yãn¹ta¹ wai³a³lxa²
 wxã³nũ²la² yau³xa³kxi²je³na² i³tũn³ta³kxi²nũ²nhai¹.
 A²nxe³jah¹la² La²sa³ro³jah³lo²su² nũ²nhai¹.
 22 Hã²wxãn³txa³ jah¹la²kxai³lu² ya³lu²nũ²nhai¹.
 Ya³lu²nũ²la² oh³xan¹tũ³ka³txa² wxã³sxã³
 oh³nãu³a¹ A³bra³ãu²ah³la² yxaut³ju³ta²
 sa²so¹sũh³wxe³ain¹nũ²nhai¹. Hã²wxãn³txa³nũ²
 yen³kxih³jah¹la² ya³lu²nũ³nha²kxai³
 sa²nĩ³kxain¹nũ²nhai¹. 23 Sa²nĩ³kxain¹ka³tu³
 ha³lo²a² ko³nxe³khaix¹ju³ta² kãin²
 ye³khãuh³lxa³ti³nha²khai¹nxũ²nhai¹.
 Nxe³ain¹tãu³a² sa²yo²ka²la¹nha²nũ²la² u²ju³ta²
 A³bra³ãu²ah³la² i²ha²kxai³ La²sa³ro³jah³la²
 ã³ka³lu³sa²wxe³nha²kxe³su² i²ha²kxai³
 ain¹nũ²nhai¹. 24 Nxa²ha¹te¹ i³kaix¹te³nah¹lxi¹:
 “A³bra³ãu²ah³lĩ¹. Txa²wĩ³nĩ¹. Nxex³txe¹.
 Wi¹lhin¹sxã³ thã¹ti³la² sa²hau³kot³sẽ¹le¹.
 La²sa³ro³jah³la² sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹. I³yau³xa²
 wxa²hxi²kũ³nha²sxã³txa²yo²he³wax³sa³si¹hai¹na¹jau³su²
 nxe³na¹nha²we¹. Txai²li²khãuh³nha²khai¹nxa¹nha²we¹.
 Ha³nxe²a²a³lan²khaix¹nx³nha²we¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

25 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²
 wãn³txi³kxai³lu¹: “Wẽ³sa² nxex³txe¹
 Yuh³xan¹ko³xa² yxau¹nhĩ¹nai³tã²
 yen³kxa² wi¹te²a² yũ²khax¹nĩ¹nha²kxai³
 jah¹la² kãin² ye³khãuh³lxa³ti³ha²kxai³
 nyha¹hin¹ta¹tu³we¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na²

jah¹lai²li¹ wi¹lhin¹sxã³ yxau³ha²kxai³ wxã²na²
khãuhx3nha²khaix1nxĩ¹nha²kxai³ ya³hin¹ti²tu³we¹.

26 Nxe³kxa²yu³su² wxa²ha³lo²a² txa²ha³lo²a²
wit3txa² a²ẽ¹na² u³tẽ³na² yũ³te²ju²hẽ³le¹.
Nxe³tẽ³na² a²nũ²a² yxo²ha³ti³lhi³te²nũ³a²
hxi²kan¹txi³ yxo²ha³ti³lhi³ai¹nxa³lho³le¹.”

27-28 Nxa²ha¹te¹ yen³kxih³jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Wĩ³na² nex3txe¹
Nxẽn²nxãn³kxai²nãn²tu³ txa²sxi²je³nai³tã²
sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹. Txa²wã³tã³nãũ³xa²

ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹ yũ³hxai²na¹hẽ³le¹.
Wxã³sxã³ khãuh³lxa³txi³nain¹kxa²ya³n³txi³su²
nxa¹nha²we¹. Nxe³ha²kxai³ wxã³si¹nyhai¹nxa³jau³su²
ĩ³hen³txi³nyhu¹si¹nyhai¹na¹jau³su² nxa¹nha²we¹.
Nxe³ha²kxai³ La²sa³ro³jah³la² sa²si¹hã³txai¹nhẽ³le¹.”
Ain¹nũ²nhai¹.

29 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
“Wxa²lon³txi³tãu³xa² Sũ³na² wãn³txa²
ũ³wha³li¹txã³nxu¹tai²na² yũ³ha²kxai³ Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wãn³txa²
yũ³ha²kxai³ nxe³jau³xai²na¹ ain³kxain¹txai²lẽ¹.”
Nxe³nũ²nhai¹.

30 Nxa²ha¹te¹ yen³kxih³jah¹lai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Wĩ³na² nxex3txe¹. Kwa²nxi¹lxe¹.
Ya³lu²tũ³ka³txa² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³
wxã³ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la² ain³kxi²nũ²la²
ĩ³ãin²ta³kxi²nha²sxã³ a²ko³nxe³ti³ kãĩ³ju³ta²
ã³na¹la³kxi²nhai¹nhĩ³nx2na³le¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

31 Nxa²ha¹te¹ A³bra³ãu²ah³lu¹tai²na²
wãn³txi³kxai³lu¹: “Nxe²nxa³we¹. Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txa² ũ³wha³li¹txã³nxu¹tai²na² Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wãn³txa²
ain³kxai¹nxa³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a² ya³lu²te²a²

ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²sxã³ wxã³kxan²ti³
ain³kxai¹nhĩ³nx2nxa³we¹.” Ain¹nũ²nhai¹.
Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

17

Ko³nxe³ti³ kãi³ki³ju³ta² ne³wã²na³jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹yuh³xan¹ko³nãu³ai²na² hin¹ki³tãu³a¹
ko³nxe³ti³ kãi³si¹nhẽ³ju³ta² yũ³hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Nxe³sxã³ ko³nxe³ton³tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹ hxi²ki³su²
te²lẽ¹. Ko³nxe³ton³khaix1nxe³tu¹wi¹. ² A²nũ²a²
tah³lxa³kxa² sa²txe²khai¹nxe³ka³txa² tẽ³sxã³
ĩ³ye²ta³kũ¹nha²te²su² jah¹lan²tu³ ĩ³yau³xa²
u¹jau³xa² so¹sxã³ ãn³sa³nũ¹ke³la³te²kxai³ nxe³jah¹la²
khãuh³lxa³ti³nha²ju³ta² kãin²hĩ³nx2na³li¹.
Nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³ a²nũ²ai²na² kwẽn¹ta²
yxo²i² ã³si³wxe³te²na² sa²kxai³lu² Txa²wãn³txa²
sa²yxo²ã³sa²si¹hain¹jau³su² ĩ³tih³nxe³te²su²
jah¹lan²tu³ ko³nxe³thin¹khaix1jah¹lo²su²
hĩ³nx2na³li¹. A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ khãuh³lxa³ti³
wa³to²hi²hai¹nhĩ³nx2na³li¹. ³ Jã¹nxe³ju³kxai³lu²
wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Wxa²wã³tã³xai²li² ko³nxe³ti³
kãi³ye²nxain¹kxai²nãn²tu³ ĩ³kwai²kxi¹txai¹nhẽ³li¹.
Nxẽn¹kxai²nãn²tu³ ĩ³ãin²ta³kxi²nha²kxai²nãn²tu³
nxe³wã²na³txai¹nhẽ³li¹. ⁴ Nxe³ha²kxai³la¹
ye³ka³na³ka³nat3sxã³ a³lan²tãu³a² yau³ha¹li¹
yau³ha¹li¹ yau³ha¹li¹ ka³na³ki¹ hĩ³txain¹kxai²nãn²tu³
hã²wxãn³txa³ ĩ³ãin²ta³lxi²nxain¹kxai²nãn²tu³
ju¹tai²na² yxo²ha³kxa¹ nxe³wã²na³txa²hẽ³li¹.
Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² yxo²i²ki³jau³su²

5 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na²
 a²wān³txi³kxai³lu¹:
 — Je³su²jah³lāi³. Kāin² yxo²ĩ²nxa²nha¹ju³ta²
 ten³sa²sĩ¹nhai¹. Ta¹hxai²hē¹la².
 6 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:
 — Yxo²ĩ²sah¹lxin¹jut3tai²na² yain³txa³ki³a²
 mos³tar²ta²ki³a² ki³jũ¹nxe²ka² yā¹nxi³la²sxā³ jũ¹nxe³
 yxo²ĩ²sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ hi³a² a³mo³re²ra²nē³ka²
 nxe²ĩ³ye³kxah³lxin¹te³nah¹lxi¹: “A³mo³re²ra²nē³kāi³.
 Sa²ha³txu²kxa²sai¹nhat1sxā³ ĩ³ye³na² kāin²je³na²
 ũh³wĩ¹nha¹sē¹li¹.” Nhān¹kxai²nān²tu³
 a³mo³re²ra²nē³kxai²li² ĩ³we²txa²lxĩ³nx2na³li¹.

A²sa³wi³sa²wi¹kāi³jau³su²

7 Yxān¹ta¹ yxo²kāin²txi³nha²sxā³
 ain³nyha¹yah³lxĩ³txa³hē¹li¹. Wxa²sa³wi³sai²na²
 hai³sxa² wa³kon³ta³nxa² o³ve²a² hau³ko³ta³nxa²
 nxe³hĩ³nx2na³li¹. Nxe³sxā³ ĩ³xi²nũ²la²
 nxe²ĩ³ye³kxai¹nhĩ³nxān¹te²la¹xā³? “Wxāi²thā²ta³
 ĩ³yain³txa²sā²nhē³li¹.” Jau¹xai²na²
 ĩ³ye³kxai¹nhĩ³nxān¹te²la¹xā³? 8 Ti³he¹nx2nxa³wi¹.
 Yxān¹ta¹ nxēn¹te³nah¹lxĩ¹: “Yain³txa²
 ũ³txe³kxi¹sān²nũ²la² ũ³hũ¹sa²sā²nĩn¹ka³tu³
 yain³ta³lun²na¹kxai²nān²tu³ hā²wxān³txa³
 txa²si³yo³na² yain³txa²hē³li¹.” Nxe³jau³xai²na²
 ĩ³ye³kxai¹nhĩ³nxa¹lxĩ¹,kwa²wa³kon³kxi¹nxa²jah¹lo²su²
 ha²kxai³la². 9 Nxe³jau³kxai³la¹
 ĩ³ye³kxain¹yah³lxin¹jau³su² wet1txain¹kxai²nān²tu³:
 “Wi¹lxo³kxi³sa¹lxĩ¹.” Ain¹jau³su² wxa²sa³wi³sa²
 ĩ³ye³kxi¹te²sxa³yu²hē³li¹. 10 Te²yā¹nxe³ju³kxai³lu²
 Txa²wā¹sũ³na² kwa²wa³kon³kxi²yah³lxĩ¹nha²kxai³
 ĩ³wa²lũ³xai¹yah³lxin¹te³nah¹lxĩ¹: “Txai²li²
 kāin²sa²nxa³wi¹. Wxa²wa³ka³lxĩ³nũ³a² so¹lxĩ³

nxe³te²si²na¹wi¹. Ī³ye³kxi²san¹ju³ta² yxo²ha³kxa¹
sa²wet¹te²si²na¹wi¹.” Nxēn¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hē¹la².

Ka³lāun³ta³kxi²sxā³ *ī³to³nain¹te²nāu³xa²*
we¹txain¹jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹
Je³ru³sa³lē²tīh³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². Ai³te³na¹
Sa³ma²ri²a² ko³xa² Ka³li³le²a² ko³xa²
wi³tān¹tīh³na² ai³ta¹hxai²hē¹la². 12 Ai³tāu³ān²tu³
sxi²je³na² yxau³son³sxā³ ā³wih¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³tāu³ān²tu³ta¹ a²nū²a² in³txi³nāu³xa² ha¹li¹
ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ a²sī³na² ka³lāun³ta³kxi²sxā³
ī³to³nain¹te²nāu³xa² ī³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
Sxi²je³na² yxo²ka³teh³xa² ai³tāu³a² u²lxi³je³na²
ā³yit¹tain¹ka³tu³ Je³su²jah³la² ten³sa²tā³ain¹tāu³a²
ī²ain¹ta¹hxai²hē¹la². 13 Nxe³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lī¹. Wxāi²li² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxe¹.
Txa²ī³ta³ka³txa² wi¹lhin¹sxā³ thāi³ti³la²
sa²hau³kot³sa²sī¹nhē³le¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

14 Nxa²ha¹te¹ ī²kxain¹nū²la² ī³wa²lū³xi²te³nah¹lxi¹:
— Wā³nxīn¹ta² si³yxau³jah³la²nāu³xa²

ai³jah¹lxi³sxā³ wā²nā³ū¹nha¹je¹tain¹yah³lxi³hē¹li¹.
Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³nū²la²
aun³txa² ai³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ain¹tāu³a¹
wā³su³txi³ we²nxain¹ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³te³na¹
in³txa² ka³na³ka³na³te²su² te²kxai³lu²
we²nxi²ye²kxe³su² wā³li²ta¹hxai²hē¹la².

16 Wā³li²nū²la² Je³su²jah³la² a²yen³na²
ā³kxu²thu²kxa¹sxā³ ī³kaix¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wā¹sū³na² wā³nxīn¹jah¹lo²si¹lxi¹.
Nxī¹nha²kxai³ we²txi²sa¹nha²kxai³
wi¹lxi³kxi³san¹nhai¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hē¹la².
A²nxe³jah¹lai²li² Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹lo²su²

ta¹hxai²hē¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²
wān³txi³kxai³lu¹:

— A²nũ²a² ka³lxa¹txi³ 10 nxe³sxã³
we²txai¹na¹li¹. Yxã¹ta¹ ka³na³ka³na³te²a² so¹lxi³
Sa³ma²ri²a²ko³xan¹jah¹la² so¹lxi³ ã³wã³lin²ju²li¹.

18-19 Jah¹la² so¹lxi³ txa²nũ³ka³txi³sxa³kxan²ti³
ã³wã³lin²ju²li¹, Txa²wã¹sũ³na² wi¹le³kxi²te³lha³ku¹.
Ain¹jau³su² ha²kxai³ ã³kxu²thu²kxa¹jah¹la²kxai³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³sa²yxau³sxã³ĩx3txu¹li¹. Yxo²ĩ²sah¹lxin¹nha²kxai³
we²txi¹nx2ta¹ten¹tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hē¹la².

*Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot3ju³ta³nũ³a²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²*

20 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² fa³ri³se²a²nãu³xa²
ã³nhai¹tũ³te²nãu³xai²na² ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² tãu³su² tãu³a²
ĩh¹nxe³hĩ¹na² ã³si³wxe³te³ji¹wi¹? Ain¹tah¹hxai²hē¹la².
Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³tan¹ti²wa³kxa²
ĩ²yah³lxan³tho³li¹. 21 Txa²wã¹ẽ¹na² so¹lxi³

ĩ²nha²kĩ³tu¹wi¹. Yxã¹ta¹ wxa²ye³na²
ĩ²yah³lxan³tho³li¹. Nxe³jut3su² ha²kxai³: “Ti¹a²
wxã²na³li¹.” Jau³xai²la³ tã³nxa²: “Ju¹xa²
wxã³nai¹.” Jau³xai²la³ tã³nxa² nxe³jau³jau¹xai²na²
e³yah²lxan³tho³li¹. Ta¹hxai²hē¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² ãh¹
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Kxã³nãu³a² nũ³kxũn³sxã³ ã³wã³li²na¹ju³ta²
ĩ²nx2ti³lxun¹nxa²ti³tu¹wi¹. Yxã¹ta¹

ĩ²syah¹lxan³tho³li¹. 23 Nxe³hĩ¹na²
 ĩ³ye³kxi¹nx2tain¹te³nah¹lxi¹: “Ti¹kxai²lxã²na³li¹.”
 Ain¹jau³su² ta³nxa²: “Nũ¹ka³nai²lxã²na³li¹.”
 Nxe³jau³tai²la³ ta³nxa² nxain¹kxai²nãn²tu³
 ain³kxah²lxi³txa³hẽ¹li¹. 24 Ha³lai³xa²
 ha³lai³nĩ³kxai²nãn²tu³ ha³lo²a² whãi²na¹
 ĩ³ko²ko²kxi²te²ju²hẽ³li¹. Nxe³kxa² yã¹nxe³sxã³
 wa³li²na¹ju³ta³nũ³a² a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹
 ul²yxau³ain¹kxan²ti³ ĩ²kxi²sain¹tu¹wi¹.
 25 Nxe³yã¹ta¹ wa³lin²nxa³ta³lxa¹
 hĩ¹na² yxau³tũ³ka³txa² a²hxi²ki³kxai³lu²
 ye³ka³lxa¹txi³sxã³ khãuh³lxa³ti³sain¹to³tu¹wi¹,
 en²txi³sain¹tũ³ka³txa²su¹. 26 Kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
 No³e²ah³lu¹ta²na² yxau³hĩ¹nu¹ta²
 yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² a²kan³sxã³ wxã³na¹ju³ta³nu³a²
 yã¹nxe³tu¹wi¹. 27 Jã¹nxe³hĩ¹nu¹ta²na²
 tũ¹ka³txu¹ta²na² kwa²i³yain³kxi²nyhu¹i²
 kwa²i³na²kxi²nyhu¹i² txu¹ha² so¹kxi²nyhu¹i²
 txu¹ha² ũ³hũ²nyhu¹i² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³nyhu¹ain¹te³na¹ No³e²ah³lu¹ta²na² sa²kxai³lu²
 na³vi²o²tẽ³na² ar²ka³tẽ³na² ã³wi¹nhũ²la²
 wẽ³ha²yau³xa² ã³ãn³si³wxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe² wẽ³hã¹hũx3sa²kxai³ a²nũ²a² hãi¹nxe³ti³xa¹
 ya²lun¹ta² hxn³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Te²yã¹nxe³kxe³hũ³nxe² ha³lo²a² wah³nxai¹nxa³ti³wa³kxa²
 Txai²na² a²kan³sxã³ wxã³na¹tu¹wi¹.
 28 Jã¹nxe³ju³kxai³lu¹ kxã³nhxĩ¹nu¹ta²na²
 Lo²ah³lu¹ta²na² yxau³hĩ¹nu¹ta²na² a²nũ²a²
 yxo²ha³kxa¹ kwa²i³yain³kxi²nyhu¹i²
 kwa²i³na²kxi²nyhu¹i² yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹i²
 hai³sxa² ũh³wĩ¹i² sxi²ha² txo³ni²
 ain¹ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. 29 So³to²ma²thĩ³nu¹ta²na²

Lo²ah³lu¹ta²kxai³lu² a³li³hī¹na¹ oh³xa²
 wēh³ha²yau³xa² yā¹nxe³la²sxā³ ha³nxe²
 i³kxa² ah³hi² ēn³syo²fre²nū³xa² i³kxa² ah³hi²
 nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nū²a² yxo²ha³kxa¹
 wxā³ya²lun¹ta³lxa² hxa³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 30 Te²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² a²nū²a²
 wah³nxe³sai¹nxa³ti³wa³kxa² Txai²na² a²kan³sxā³
 wxā³na¹tu¹wi¹. 31 Nxe³hī¹na¹ a²nū²a²
 sxi²ha² ne³ka³nah²nāu³a¹ he¹kxai²nān²tu³
 yen³kxa² sxi²hē¹nāu³ai²na² wi²sxa³kxai²nān²tu³
 ā³wih²xi²sxā³ so¹ju³ta²nū³a² yū²nxa³lho³li¹.
 Hāi¹nxe³sxā³ u²lā³ni³txai²la¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 a²nū²a² hai³sxa³nāu³a¹ he¹kxai²nān²tu³
 sxi²ha² ā³wih²xi²ju³ta² yū²nxa³lho³li¹.
 Hāi¹nxe³sxā³ u²lā³ni³txai²la¹. 32 Nxe³ha²kxai³
 Lo²ah³lu¹ta²na² a²sxe³xa² ne³wā²yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 33 Te²yā¹nxe³ju³kxai³la¹ a²nū²a² e³te³nah¹lxi¹:
 “Yuh³xai²na² ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a²
 txa²wi¹na¹tāu³a¹ a³lxi²sa³nha¹. Je³su²jah³lai²na²
 wān³txa² sa²yxo²ā³a¹kxa²ti³ ya³lu²ju³ta²
 ten³sa²nxa³nha¹.” Nxe³kxai²nān²tu³
 Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nū³a²
 yū²nxa³lho³li¹. Yxān¹ta¹: “Yuh³xai²na²
 ti¹ai²na² yxau³na¹tāu³a² txa²wi¹na¹tāu³la³
 a³lxi²sa²nxa³nha¹. Je³su²jah³lai²na² wān³txa²
 yxo²i²a¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² i³ya²lut¹sain¹kxa²ti³
 yxo²i²a¹ju³ta² ā³na¹nxa³lho³na¹.” Nxe³kxai²nān²tu³
 Txa²sa³wi³ha³lxi³sain¹tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
 Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau²xai³ju³ta³nū³a²
 yū³tu¹wi¹. 34 Jā¹nxe³ju³kxai³la¹ ka³nxah³ta²na²
 in³txa² ha¹li¹ āu³xi²ya³tāu³a² ka³na³ki³
 sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki³ ot³sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹.

35 Nxe³ya³ha²kxai³ txu¹ha² ha¹li¹ nxũ³sa²
o²la³kxi²ya³tãu³a² ka³na³ki² sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki²
ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹. 36 Nxe³ya³ha²kxai³
in³txa² ha¹li¹ hai³sxa² tau³ya³tãu³a² ka³na³ki²
sa²so¹ha²kxai³ ka³na³ki² ot3sa²kxai³ nxe³ya³tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹;
— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jau¹xai²na²
ĩh¹nxu¹la²tan³te³ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³ ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹;
— Ka³yuh³xa² ya³lu²sxa³je³na² wa³lu³hxa²
ã³nũ²kxi²te²ju²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

18

Tu¹ha² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxu³su²

1 Ain¹nxa²ha¹te¹ ãh¹ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la²;
— ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nha²sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³to³jah¹lxĩ³hẽ¹li¹. Nxe³jau³xa²
ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³ ãh¹ ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

2 Nxe³ha²kxai³lu¹;

— Sxi²hẽ¹nãu³ai²na² a²hxi²kan¹jah¹lo²su² nũ²nhai¹.
A²nxe³jah¹la²kxai³la¹ yuh³lxĩ³ti³hex1ai¹nxa³nũ²nhai¹.
A²nũ²a² yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
yuh³lxai¹nxa³ha²kxai³ nxe³nũ²nhai¹.

3 Nxe³ju³kxai³lu² txu¹ha² wã³ha³te³son³ta¹ka³lxu³su²
sxi²je³nãn¹ta¹ka³lxu³su² nũ²nhai¹.
A²nxe³ta¹ka³lxu²kxai³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxĩ¹;
“Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Ain³kxi²sẽ¹li¹. Kõ³nxe³ti³
kãi³sain¹jah¹la² ĩ³wai³kxũ¹sẽ¹li¹.” Nxe³jau³xa²
ĩ³ye³ye³kxi²to³nũ²nhai¹.

4 Nxa²ha¹te¹ jah¹la²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³kxai³lu¹:
 “Ta¹ka³lxai²li² ain³kxai¹na¹ju³ta³la³ ten³sa²nxa³nha¹.
 Txa²wã¹sũ³na² yuh³lxi³sa²nxa³ha²kxai³
 a²nũ²a² yuh³lxi³sa²nxa³ha²kxai³ nxa¹nha¹.
 5 Nxe³sa²nxa³kxan²ti³nũ¹ hxi²that³sain¹kxa²yan³txi³su²
 nxa¹nha¹. Kwa²ĩ³wai³kxũ¹ai¹na¹tũ¹xã¹.”
 Nxe³nũ²nhai¹.

6 A²nxe³jut³su² hxi²kan¹jah¹la²kxai³lu²
 ko³nxe³thin¹kxan²ti³ ĩ³wai³kxũ¹ye²nũ²nhai¹.
 7 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹sa²sai¹ye²kxe³su² nxe³te² hi²sen³kxai³lu²
 a²nũ²ai²na² ĩ²sxã³ ã³yũ³so¹te²nãu³xa² ya²la³tu³
 ĩ³wai³kxũ¹ain¹tu¹wi¹. Ye³ka³lxa¹txi³ a³lan²tãu³a²
 ĩ³kaix¹to³hain¹kxan²ti³ ĩ³hxi²nũ¹nũ¹hain¹tu¹wi¹.

8 Wa³su³txi³ ĩ³wai³kxũ¹ain¹tu¹wi¹.
 Jã¹nxa¹ju³kxai³la¹ a²kan³sxã³ wa³li²na¹hi¹na¹
 ti¹ai²nãn¹ko³nãu³a¹ ĩ³nxũ²kwai³lxũ¹nha²sxã³ Sũ³na²
 ĩ³ye³kxi²sa²tẽ³to³te²na² ka³na³ki² te²a² yũ³ye²tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

In³txi³nãu³xa² ha¹lin¹ya³te²nãu³xa² Sũ³na²
ĩ³ye³kxi²ya³jau³su²

9 Nxe³ha²kxai³la¹ yau³ã³xai²na²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². In³txa²
 ĩ³ye³kxi²nha²te³nah¹lxi¹:

— Txai²na² so¹lxi³ hxi²kan¹te²lã³na¹nha¹.
 Txai²na² so¹lxi³ wi¹lhin¹te²lã³na¹nha¹.
 Nxe²e³kxa²yã¹nxe³tũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³te³lhxã³
 Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

10 — Nxe³nũ²nhai¹. In³txa² ha¹lin¹ti³nũ²nhai¹.
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ã³wi¹yha³nũ²nhai¹.
 ã³ne³ka²ta¹te²a² fa³ri³se²ah³lo²su²
 nxe³ha²kxai³ ã³ta³lo³hẽ¹te²a² a²nũ²a²
 ũ³yho³hi²ki³ka² so¹kxi²nẽ³jah¹la² nxe³ha²kxai³

nxe³ya³nhũ²nhai¹. 11 Ain¹nxa²ha¹te¹
 fa³ri³se²ah³la²kxai³ txa²nũ² Txa²wã¹sũ³na²
 yxo²ha³txe³ti³nha²sxã³ nũh¹e³kxi²ti³ãn¹jau³kxai³lu¹:
 “Sũ³na² nex³txi¹. A²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ko³nxe³khai¹xai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Kãi³kxi²nyhu¹i²
 wain³ju³ta² o²la³kxi²nyhu¹xa³i² tu¹ha² ã³xa²
 ũ³whĩn¹ta³kxi² nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Yxãn¹ta¹
 txai²li² ti³hex¹te²txã³wi¹. Nxe³na¹kxa²yo³kxai³la¹
 jah¹lai²li² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³kxa²
 so¹kxi²nẽ³jah¹lai²na² yã¹nxẽn²nxa³wi¹. Ā³lxi³na¹wi¹.
 Nxe³jut³su² wi¹lxo³kxi²nha¹nha²wi¹. 12 Yxãn¹tah¹lxi¹
 txai²na² sa²kxai³lu² ye³ka³na³ka³na³ta³ sa²ba³to³
 nxe³hĩ¹na² ĩ³yai³na¹ju³ta² ye³ha¹li¹ ã³na¹a¹ha²kxai³
 yen³kxa² 10 nxe² so¹kxi²na¹ke³la³te²kxai³
 ka³na³ka³nat³te²a² ũ³hũ¹nxa²ha¹ha²kxai³
 nxe³te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³xai²li² fa³ri³se²ah²la²
 ĩ³ye³kxi²nũ²nhai¹.

13 Ain¹nxa²ha¹te¹ ã³lxi³jah¹la² u²lxi³yxau³jah¹la²
 ãin²ti³nha²sxã³ ã³kxu²thu²kxa² ai³nũ²nhai¹.
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Sũ³na²
 nxex³txi¹. Ko³nxe³khai¹xte²sa¹wi¹.
 Nxe³te²sa¹ha²kxai³ ko³nxe³ti³ kãi³a¹ju³ta²
 wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot³sẽ¹li¹.”
 Nxe³jau³su² nxe³nũ²nhai¹.

14 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² jah¹la²kxai³lu²
 a³li³nũ²la² ka³nxi²sxã³ ĩ³xi²tãu³a² Txa²wã¹sũ³na²
 hi²sen³kxai³lu² ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta²
 nxe³wã²na³kxi²nũ²nhai¹. Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 wi¹lhin¹te²lot³sxã³ ĩ³nũ²nhai¹ Nxa²ha¹te¹
 ã³lxi³jah¹lai²na² fa³ri³se²ah³lai²na² hai³txi³
 nxẽn²nxa³nũ²nhai¹. Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹.
 Jã¹nxe³jut³su² a²nũ²a² a²kãin²jah¹lo²su²

kxe³su² yxo²kwai³no³tain¹kxai²nān²tu³
 kxān³nāu³a¹ Txa²wā¹sū³na² hi²sen³kxai³lu²
 i³kāi²nxa³te²lo³tain¹tu¹wi¹. Yxān¹ta¹
 hī¹nai²na² a²kāi²nxa³jah¹lo²su² kxe³su²
 yxo²kwai³no³tain¹kxai²nān²tu³ kxān³nāu³a¹
 Txa²wā¹sū³na²hi²sen³kxai³lu²i³kāin²te²lo³tain¹tu¹wi¹.
 Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

Sū³na² ha³lo²a² yxau²sa²tē³ju³ta³nū³su²
 i³yau¹ū³jau³su²

15 Ain¹nxa²ha¹te¹ a²nū²a² a²wē³ha³lxa²
 tē³ain¹ta¹hxai²hē¹la². Je³su²jah³la²

wxa²ne³wxaix³te³lhxā³ tē³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa² i²ain¹nxa²ha¹te¹
 i³hxi²ko²lain¹si¹jau³su² yxo²xūn³txi³

i³kwai²kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 16 Ain¹jut³su²
 Je³su²jah³la³ jut³si²nū²la² a²sa³wi³ha³lxi³nāu³xa²
 i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³sa²lxi¹. Wēh³ha³lxa² tē³sxā³
 wxā³ain¹ju³ta²na² i³hxi²ko³lain¹yah³lxi³txa³hē¹li¹.
 Wē³sai²li² a²wi³na² wān³txa² yxo²i²te²ju²hē³li¹.

Nxe³kxa²yā¹nxe³kxe³hū³nxe² Txa²wā¹sū³na²
 wān³txa²yxo²i²jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²

Txa²wā¹sū³na² ha³lo²a² yxau³yah³lxin¹ju³ta³nū³a²
 yū³nx²ti³tu¹wi¹. 17 Ya²la³tu³ Txa²wā¹sū³na² wān³txa²

wi¹jau³xa² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³su²
 nxe³jau³xa² ten³nxa²lxi³kxai²nān²tu³

Txa²wā¹sū³na² wān³txa² sa²yxo²we¹jah¹lxi³hē¹li¹.
 Nxe³yah³lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Txa²wā¹sū³na²

A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³ju³ta³nū³ai²li²
 i²yah³lxin¹tu¹wi¹.

Yen³kxih³khaix¹jah¹lo²su²i³yau¹ū³jau³su²

18 Hã²wxã³txa³ a²nũ²a² hxi²kan¹te²su²
te²a² yau³son³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
ĩ³wã³txi³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Wi¹lhin¹jah¹lo²si¹lxi¹.
Ĩh¹nxe² o²la³kxi²nha²sxã³ ka³te³na² wi¹tãu³la³
so¹kxi²hĩ³na¹te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ wi¹lhin¹te²su² san¹ji¹wi¹?
Txa²wã¹sũ³na² so¹lxi³ wi¹lhin¹jah¹lo²lxã²na³li¹.

20 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txu¹txai²na²
ain³kxi²to³hxain¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³jau³xa²sa¹:

“Txu¹ha² ã³xa¹ka³lxa² ũ³whĩn¹ta³kxi²nyhu¹txa³hẽ¹li¹.
A²nũ²a² ĩ³su²lhã³nyhu¹txa³hẽ¹li¹. Yen³kxa²

kãi³kxi²nyhu¹txa³hẽ¹li¹. A²nũ²a²
ko³nxe³te²lo³nyhu¹txa³hẽ¹li¹. Wxa²wĩ³na²

wxa²hã³ka³nu¹na² sa²nẽn¹kxai¹nĩn¹ju³ta² so¹lxi³
kãi³ũh¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³jau³jau¹xu¹tai²na²

yxo²ha³kxa¹ sa²yxo²we¹txa²hẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Sa³nxe³la³kon³sa³hĩ¹nãn¹te²tu³
sa²yxo²wet¹sa²sai¹hxai²na¹hẽ³li¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

22 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yu³ka³na³ka³na³ton³na³li¹. Wxa²yen³kxa²
sa²so¹sxã³ a²nũ²a² ã³xa² so¹kxi²nxa²si¹jau³su²

kãi³txa²hẽ³li¹. Nxĩn¹kxai²nãn²tu³

so¹kxi²nxain¹kxa² yo³ha² tẽ³sxã³ a²nũ²a²
yen³kxi³txa²te²na² wã²nhũh²xai³txai¹nhẽ³li¹.

Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹ yen³kxa²
wi¹ju³ta³nũ³a² yũ³nxa²tu¹wi¹. Jã¹nxe³sxã³

nxe² kãi³ta³lu²nĩn¹kxai²nãn²tu³ ã³wxã³sxã³
ã³si³tẽ³kxi¹sẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxe³jau³xai²na² sa²kxai³lu²
 in³txai²na² sa²kxai³lu² ain³kxi²te³na¹
 ãin²ta³kxi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la³, kãin²
 yen³kxi³ha²kxai³la². 24 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
 i²kxi²nũ²la² i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² kãin² yen³kxi³te²su² te²a²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
 yxau²xai³ju³ta² wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹. 25 Jã¹nxa¹jau³su²
 ka³me²la² ka³yxuh³xa² kãin²khaix¹te²su²
 te²na² hai³txi³ a²ku¹wxi²si³xẽ¹na² ã³wih¹sxã³
 ã³wa²to¹ti³he¹nxe³lhĩ³nx²nxa³wi¹. Yxãn¹ta¹ a²nũ²a²
 kãin² yen³kxi³khai¹nxe³te²su² te²a² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² ain³kxi²sxã³ yxau²xai³ju³ta² wa³to²hi²
 wa³lxe³te²ju²hẽ³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² ain³kxi²tũ³ka³txan¹te²a²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹ha³lo²a²nãu³a² a²nũ²ai²li²
 yen³kxi³kxai²nãn²tu³ Txa²wã¹sũ³na²su²
 wi¹lhĩ¹sxã³ i²jah¹lo²su² ye²te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³jut³su² ha²kxai³ a²nũ²a² yen³kxi³te²su²
 te²na² kxãu³nxa³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 ain³kxi²sxã³ yxau²xai³kxai²nãn²tu³ a²nũ²a²nãu³xa²
 hãĩ¹nxe³ti³xa¹ Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ain³kxi²sxã³
 yxau²xai³ki³sxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxe³nũ²la² Je³su²jah³la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² hxi²kan¹ti³he¹xai¹nxa³wi¹
 Yxãn¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² hi²sen³su²
 hxi²kan¹te²lo³jah¹lai²la¹wi¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex³txi¹. Txa²wã¹yen³kxi³khai³xa²
 ã³na¹sãn²sĩ¹na¹ka³tu³ wxãĩ²na² so¹lxi³
 ã³si³tẽ³la³kxi¹sĩ¹na¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

29-30 Nxa²ha¹te¹ i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Ya²la³tu³ i³ye³kxi¹nx2ta¹wi¹. A²nũ²a²
i²li³te²na² Txai²na² a³lxi²sai¹nha²kxai³ sxi²ha²
ã³na¹i² a²sxe³xa³ka³lxa² ã³na¹i² a²lon³ti³nãu³xa²
ã³na¹ai¹ni² a²wi³na² ã³na¹i² a²hã³ka³na²
ã³na¹i² a²wẽ³ha³lxi³khaj³xa² ã³na¹ai¹ni²
nxe³ain¹kxai²nãn²tu³ ã³si³tẽ³la³kxi²sain¹te²na²
sa²kxai³lu² kãin² wa³to²hi²sxã³ ũ³yho³hai¹na¹ju³ta²
yũ³tu¹wi¹. Nxe³ai¹na¹kxa²yu³su²
a²kan³sxã³ wa³li²na¹hĩ¹na¹ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²ti³hi¹ta¹na¹tu¹wi¹. Te²yã¹nxe³nũn³sxã³
kãi³ũh¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

*Je³su²jah³la²
i³yau¹ũ³to³jau³su²*

su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a²

31 Hã²wxã³txa³a²sa³wi³ha³lxa²hxi²ka²hxn³sxã³
ãh¹ha¹li¹wxa²sa²so¹kxi²nũn³sxã³nxe³te²nãu³xa²
nũh¹lxi³sxã³i³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxex3jah³lxi³wxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ã³nxai³ki³tu¹wi¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³
Sũ³na² wãn³txa² i³hen³txi³te²nãu³xu¹ta²na²
e³kxi²sye¹nyhain¹jau³xu¹jã¹nxe²kãi³hxa³je²sain¹tu¹wi¹.

32 Nxe³ju³kxai³la¹ Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
a²hxi²ki³kxai³lu² ã³yãu³hũ¹nha²sain¹tu¹wi¹.
Nxe³sain¹nũ²la² khãuh³lxa³ti³sain¹ni²
i³wa³ka³si³sain¹ni² ye³ka³su³hẽ¹kxi² nxe³sain¹tu¹wi¹.

33 Hã²wxã³txa³ i³ta³lo³wait1sain¹sãn²nũ²la²
i³su²lhã³sain¹tu¹wi¹. Nxe³ka³tu³ hã²wxã³txa³
ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxã³ ka³ten³su²
i³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txai²na²
sa²kxai³lu² jau³jau¹xai²na² a²si³yxau³tãu³khai³xa²
ã³ne³to³ti³hex1ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

Ye³han³nha²jah¹la² ye³we²txi²jau³su²

35 ĩ³ye³ta³lu²nain¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tĩh³na²
ã³nxai³ain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
Je³ri³ko²thĩ³na² yau³son³tãu³a¹ a²nũ²a²
ĩ³hat1txi³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²
yen³kxa²ai³nxũ³nyhu¹te³lhxã³ã³wxe³e²nyhu¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ye³ha³nha²kxai³ hxi²kan¹txi³ yen³kxa² ĩ²sxã³
o²la³kxi²ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Hãi¹nxe³sxã³
tĩh³na² ne³ku²nxa² ã³yi¹ka³tũ³ a²yen³kxa²
ai³nxũ³sa²tẽ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 36 Nxe³ha²kxai³la¹
a²nũ²a² ka³lxa¹tũ³ka³txa² wxã³yain¹ju³ta²
ain³kxai¹nha²kxai³ ĩ³wã³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹: Ĩh¹te²tan³yah³lxi¹nhã¹.
Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² Na³sa³re²thĩ³na² yxau²xai³jah¹lai²li²
ã³wa²to²ka² wxã³tu¹wi¹. Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ kãin²ĩ³kaix1ti³ãn²jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³lĩ¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxe¹. NXĩ¹nha²kxai³
wi¹lhin¹sxã³ thãi³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹le¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxe³nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ne³ka³ta²a²
wxã³ain¹te²nãu³xa² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ka³nahx2nxe³sẽ¹li¹. ĩ³kaix1txa³hẽ¹li¹.
Ain¹jau³su² nxe² ain³kxi²kxan²ti³ kãin²
ĩ³kai¹xi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lĩ¹. Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³txa²kah³lo²si¹lxe¹. NXĩ¹nha²kxai³

wi¹lh¹in¹sxã³ thã³ti³la² sa²hau³kot3sẽ¹le¹.
Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nyhain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu²
jau³jau¹xai²na² ain³kxi²tãu³a² ã³yit1ta² ai³ain¹sxã³
jah¹la² ã³sa²so¹sxã³ wxã³si¹hain¹jau³su²
ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
ã³sa²so¹sxã³ wxã³ain¹nũ²la² ĩ³wã³txi³ta¹hxai²hẽ¹la².

41 Nxe³te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹nxe³ju³ta³ kã³ũh¹nxa²ha¹ju³ta³la³
ten³nxa²ji¹wi¹? Nxe³ha²kxai³lu¹:

– Txa²hxi²kan¹jah¹lã³. Ye³we²txi³san¹ju³ta²
ten³sa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

– Ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Yxo²ĩ²sa¹nha²kxai³ hĩ¹na²
ye³we²txi¹nxa²ha¹wi¹. Nyha¹ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kwẽ¹ta²na¹
ye³we²nxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³
Je³su²jah³la² ã³si³tẽ³kxi² Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽn¹kxi²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³kxai³lu²
a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ ye³we²txi²ju³ta² ĩ²ain¹tũ³ka³txa²
Txa²wã¹sũ³na² sa²nẽn¹kxain¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la².

19

Sa³ke²ah³lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ Je³ri³ko²thĩ³na² wxa²li³ta¹hxai²hẽ¹la².
2 Nxe³ka³tu³ta¹ Sa³ke²ah³la² yen³kxi³khaix1jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². A²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³kxa²
so¹kxi²nẽ³tũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 3 A²nxe³jah¹la² hi²sen³su²
Je³su²jah³la² ĩ²ti³ten³khai¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹
kĩ³txi³ sa²nxũ²nxa³ha²kxai³ ĩ³hit2tain¹tũ³ka³txa²

ka³lxa¹ai¹nha²kxai³ ã³ye²ta³sin²thĩn²te³lha³ta¹
ã³nhi²ka¹tain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 4 Ai¹nha²kxai³lu¹
Sa³ke²ah³la²kxai³lu² ne³ka³ta²sxã³
ã³nih³nũ²la² Je³su²jah³la² ã³wa²to¹tĩh³na²nũ³a²
ã³yit1ta¹hxai²hẽ¹la². ã³yit1tũ²la² si³ko³mo²ra²nẽ³ka²
ĩ³ka³la³sxã³ yau³kxi²sxã³ wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
5 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ã³wa²to¹kxa² wxã³nũ²la²
sa²yo²ka²la¹nha²sxã³ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx1¹:

— Sa³ke²ah³lãi³. Wa³su³txi³ ĩ³ka³nxi¹sẽ¹li¹.
Wxa²sxi²ha² ã³wih¹ti³ten³khaix1sa³nhai¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

6 Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³ wa³su³txi³
ĩ³ka³nxi²nũ²la² ĩ³ka³lih³nũ²la² sxi²ha² tẽ³sxã³
ã³wih²xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 7 ã³wih²xi²nũ²la²
kwa²i²ain¹tũ³ka³txa² a²yo²wãn³txi³su²
nxe³te³nah¹lx1¹, hĩ³the³sot3tain¹te³nah¹lx1¹:

— Je³su²jah³lai²li² a²nũ²a² ko³nxe³thin¹te²a² sxi²ha²
yxau³kxain¹nĩn²ta¹. Nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Sa³ke²ah³la²kxai³ ĩ³sa²yxau³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx1¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Txa²yen³kxa²
a²nũ²a² yen³kxi³txa²te²a² wã²nhũ¹ai¹na¹tu¹wi¹.
Te²yã¹nxe³sxã³ a²nũ²a² yen³kxa² ka³na³ka³nat3sxã³
ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³ kãĩ³kxi² so¹kxain¹na¹te²su²
te²nãn²tu³ yen³kxa² ha¹li¹ ha¹li¹ nxe³ti³xa¹
ũ³hũ¹xai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu²:

— Hĩ¹na²su² sxi²ha² thĩ¹nai²nãn¹tũ³ka³txa²
ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³lain¹ju³ta²
ã³wa²su¹ta¹na¹ju³ta² yũ²na³li¹, A³bra³ãu²ah³lu¹ta²na²
a²ne³tah²nãu³su² ha²kxai³lu¹. 10 Jã¹nxe³jut3su²
a²nũ²a² ko³nxe³ti³ kãĩ³sxã³ yxau²xai³te²su²

te²nān²tu³ a²ē¹na² sa²hau³ko³tūh¹te³lhxā³
wxā³na¹hē³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ū³yho³hi²ki³a² ũ³hū²xai³jau³su²

11 Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tū³ka³txai²na²:

— Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wi¹jau³xa²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lot3ju³ta³nū³su²
nxe³jau³xa² wa³su³txi³ yau³son³te²ji¹xā¹.
Ain¹ta¹hxai²hē¹la². Ain¹ka³tu³ta¹ Je³ru³sa³lē²thi³na²
ai³ain¹tāu³ān²tu³ta¹ i³yau¹ū³jau³xa²
i³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². 12 i³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— A²nū²a² ha³lo²a² yxau³nū²nhai¹.
A²nxe³jah¹la²kxai³lu² i³ye³nha²nū²nhai¹.
i³ye³nha²te³nah¹lx¹: “Ha³lo²a² u²ko³xa²
a²si³yxau³kax3su² te²lo³sa²kxe³nū³su²
ā³nxai³te³lhxā³ nxa¹nha¹. Nxe³sa³kxai²nān²tu³
hā²wxān³txa³ i³xi²na¹tū¹xā¹.” Nxe³nū²nhai¹.
13 Nxe³ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² 10 nxe³te²a²
ka³lxa¹txi³ i³kaix1so¹te³nah¹lx¹: “Hi¹na²
ai³na¹tu¹wi¹. Nxa¹ha²kxai³ ũ³yho³hi²ki³a²
ki³ka³na³ka³nat3sxā³ ũ³hū²xai³nx2ta¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2ta¹kxai²nān²tu³ ai³na¹tāu³a²
yen³kxa² so¹kxi²nyhu¹ah³lxin¹nū²la² yen³kxa²
āh¹so¹kxi¹jxah³lx³hē¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nān²tu³
i³xi²na¹hī¹na¹ i³hau³ko³ki³tu¹wi¹.” Nxe³nū²nhai¹.

14 Nxe³tah¹lxa¹ ai³ain¹ka²si³yo³na²
a²ka³lxa¹ti³khai³xa²sa²kxai³lu²i³an³ta³kxai¹nha²kxai³
u²ko³xai²na²a²si³yxau³ka³txa²sa²si¹hā³ain¹te³nah¹lx¹:
“Jah¹lai²li² a²si³yxau³kax3su² sain¹sīn¹ju³ta²
ten³sa²sīn¹nxa³nhai¹.” Ain¹nū²nhai¹.

15 Nxa²ha¹te¹ kxān³nāu³a² jah¹la²kxai³lu²
a²hxi²kan¹jah¹la² son¹sxā³ wā³li²nū²nhai¹.
Wā³li³tāu³a²a²sa³wi³ha³lxa² ũ³yho³hain¹tū³ka³txai³tā²

22 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 “Wxã²na² ko³nxe³thin¹khai¹nxi¹lxi¹.” Nxe²
 e²kxi³san¹jau³xi³na²sa¹: “Wxã²na² sa²kxai³lu²
 ha²ya³kxa² yen³kxa² a³lxi²jah¹lo²sxa³lxi¹.
 Wa³ko³nxã³kxan²ti³ yen³kxa² kwa² sa²so¹nha²kxai³
 hai³sxa² ũ³whi¹nxã³kxan²ti³ yain³txa² kwa²
 sa²so¹nha²kxai³ nxe³te²si¹lxi¹.” Nxĩn¹jau³su²
 san¹ten¹tu³wi¹. 23 Nxe³na¹ju³kxai³lu²:
 “Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ ki³ki¹ai²li² a²nũ²a²
 ũ³yho³hi²ki³a² o²la³kxain¹tũ³ka³txa²
 ũ³hũ¹ai¹nxã³thai¹li¹? Nxĩn¹ke³la³te²kxai³ ĩ³na¹tãu³a²
 ki³ka³lxa¹ti³lo³nhĩ³nx2na³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

24 Nxa²ha¹te¹ kwa²wxã³ain¹tũ³ka³txa²
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹: “Ki³ka³na³ka³nat3sxã³
 tẽ³ain¹kxa² sa²so¹kxi²txai¹nhẽ³li¹. Sa²so¹kxi²sxã³
 jah¹la² ki³a² hxi²ka² hxi³sxã³ ki³ai²na²
 hxi²tẽ³nha²jah¹la² ũ³hũ¹txai¹nhẽ³li¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

25 Nxe³nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 “Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Jah¹lai²li² ki³ka³lxa¹txi³ 10
 nxe²yũ³ten¹tu³wi¹.” Ain¹nũ²nhai¹.

26 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 “A²nũ²a² yen³kxi³te²na² ãh¹ kãi²non³sxã³
 yen³kxa² ũ³hũ¹nyhain¹tu¹wi¹. Yxãn¹ta¹
 a²nũ²a² yen³kxi³txa²jah¹la² yen³kxa²
 jũ¹nxe² yũ³kxan²ti³ sa²so¹xi²hxa³txain¹tu¹wi¹.
 Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. 27 Jã¹nxa¹ju³kxai³lu²
 ĩ³an³ta³kxi²sain¹tũ³ka³txai³tã³ a²hxi²kan¹jah¹lo²su²
 ai¹na¹ju³ta³nũ³a² ã³ten³sai¹nxa³tũ³ka³txai³tã² tẽ³sxã³
 wxã³jah¹lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ti¹ai²na²
 sun²tã¹jah¹lxi³hẽ¹li¹.” Nxe³nũ²nhai¹. Je³su²jah³la²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³yat1ã³wih¹jau³su²

28 *Ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tĩh³na²
wa³lxa² ka³la³xi²ta¹hxai²hẽ¹la². 29 Nxe³nũ²la²
wã³la² o³li³ve²ra³kat3su² yau³son³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³ti³wa³kxa² sxi²jen³txa² thĩ³nha¹li¹
wã³la³ka³txa² yxo²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³thĩn³txa² Bet3fa³je²thĩn³su² ha²kxai³
Be³tãn²ya³thĩn³su² ha²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
30 A²nxe³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² ha¹li¹
sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹.*

— *Sxi²je³na² ha³ti³hi³nãu³a¹ ai³jah³hẽ¹li¹.
Ya³hin¹kxai²nãn²tu³ ju³mẽn²ta² ka²va¹lhũ³nãn²ta²
wẽ³sa² nxe³te²a² sa²tai³kxa²wxe³sain¹te²a²
ĩ²yah³hin¹tu¹wi¹. A²nxe³te²a² ã³ka³ti³yau³ai¹nhxai²nxa³hẽ³li¹.
Nxe³te²a² sa²ta²la³kxi²so¹jah³hẽ¹li¹.
31 Nxe³ya³hin¹te³na¹ a²nũ²a² nxe²
ĩ³wã³txi³nx2ti³kxai²nãn²tu³: “Ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³
sa²ta²la³kxah³hin¹ji¹wi¹?” Nxe³nx2tain¹kxai²nãn²tu³
ĩ³wa²lũ³xain¹ya³hin¹ti³ã³n¹jau³kxai³lu¹:
“Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³
sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²li¹.” Nxe³txain¹ya³hẽ¹li¹.
Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hẽ¹la².*

32 *Nxa²ha¹te¹ ã³nxai³yah³nũ²la² ya²la³la¹
Je³su²jah³la² e³kxi²ya³jau³xa² yã¹nxa²sxã³ ha³lo²a²
ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la². 33 Nxe³ha²kxai³
sa²ta²la³kxi²ya³tãu³a² ju³mẽn²ta² wẽ³sa²
a²wa³kxẽ³nxa² wãn³txi³kxai³lu¹:
— ĩh¹nxe³kxa²yan³ti³ta³ sa²ta²la³kxi²ya³hin¹ji¹wi¹?
Nxain¹ya³ta¹hxai²hẽ¹la².*

34 *Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
— Txa²hxi²kan¹jah¹la² a²ten³jau³su² ha²kxai³
sa²si¹hã³sain¹sĩn¹na²li¹. Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².*

35 Nxe² ĩ³ye³hau³ko³tũ²la² ju³mẽn²ta²
 wẽ³sa² sa²so¹sxã³ ã³nxi³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
 ĩ³xi²ya³tãu³a² wã²la²ka³lo³a² so¹sxã³
 ũ³ka³ti³hẽt¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hã²wxã³txa³
 Je³su²jah³la²kxai³ ã³ka³ti³yau³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 36 Nxe³nũ²la² ju³mẽn²ta² ã³ka³ti³yau³sxã³ ai³tãu³a²
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²kxai³lu² a²wã²la³ka³lo³khai³xa²
 tẽ³nũ²la² tĩh³na² ũ³ha¹sxa²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 37 Nxe³nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² yau³son³nũ²la²
 o³li³ve²ra³ka³txa² a³ka³nxe³te³lhxã³ tãu³a¹
 a²sa³wi³ha³lxa² ka³lxa¹khaix¹nxe³tũ³ka³txa²
 ã³nhe²kxi²yain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na²
 wã³nxi¹sxã³ o²la³kxi²ju³ta² ĩ²ai¹nha²kxai³
 ka³li³hain¹jau³su² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nẽn¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 38 Nxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Je³su²jah³la² ĩ³sa²nẽn¹kxi²a³sah¹lxi³wxi¹.
 Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³jah¹lai²la¹wi¹.
 Nxe³ha²kxai³ oh³nãu³nũ¹ka³nãn¹tũ³ka³txa²
 wi¹lhin¹sxã³ yxau³ain¹tu¹wi¹, Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹sxã³ ĩ²ai¹nha²kxai³lu¹, Nxe³ha²kxai³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³sa²nẽ¹kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 A²sa³wi³ha³lxi²na² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
 39 Nxa²ha¹te¹ fa³ri³se²a² nũ³ka³txai²na²
 ĩ³kwai²kxain¹te³nah¹lxi¹:
 — Je³su²jah³lãi³. Wxa²sa³wi³ha³lxa²
 ka³nahx²si¹hai¹nĩn¹jau³su² ĩ³kwa³na³txai¹nhẽ³li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 40 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — ĩ³ka³nahx²ain¹ke³la³te²kxai³ txah³lxa³kxa³txa²
 sa²kxai³lu² ĩ³kaix¹txai¹nhĩ³nx²na³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 wi¹lhin¹jau³su² ĩ³sa²nẽ¹kxi¹nhĩ³nx²na³li¹.
 Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ĩ²sxã³ nãn³jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ hã²wxã³txa³ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
ten³sa²tã³te³na¹ kãin² ĩ³ãin²ta³kxi²nha²ha²kxai³
ĩ³nã³ta¹hxai²hẽ¹la². 42 ĩ³nã³te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²tũ³ka³txi³ ĩ³nxãi³.
Kõ³nxe³ton³khai¹yxah³lxi¹lxi¹. Wxa²ẽ¹nãu³ai²na²
sa²hãu²no³nx2ta¹ju³ta² yũ³nx2ti³hĩ³nx2na³li¹.
Yxã¹ta¹ hxi²kan¹txi³ ĩ²yah³lxi³hĩ²nxa³lxi¹.
43 Yah²lxa³nha²kxai³ ye³jen¹na² kõ¹kõn¹nũ³ka³txa²
wxã³sxã³ ã³ki³wa³nũ³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³nx2tain¹kxai²nã²tu³ hxi²kan¹txi³
a³li³si³kxah¹lxan³tho³li¹. 44 Nxe³nx2tain¹kxai²nã²tu³ti²
wxa²nũ³ka³txa²a²yo²ha³kxa¹sun²tã¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Nxe³kxa²yu³ha²txah³lxa³kxa²ũ³hẽ²ta²ka³la³yah³lxin¹ki²a²
yo²ha³kxa¹ sa²nai¹ã³ain¹tu¹wi¹.
Txa²wã¹sũ³na² kwẽ¹ta² wxã³nũh¹nx2ti³ju³ta²
ã³ne³wxe³yah²lxa³nha²kxai³ nxe³nx2tain¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na²sxi²ha²ã³wih¹sxã³o²la³kxi²jau³su²

45 Nxa²ha¹te¹ Txa²wã¹sũ³na²sxi²ha²ã³wih¹nũ²la²
a²nũ²a² yen³kxa³ so¹kxi²nyhu¹tũ³ka³txa²
ĩ²ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ĩ²ka³tu³ta¹ a³li³si¹jau³su²

yo²xũ³txi³ kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹ Txa²wã¹sũ³na²
ũ³wha²li¹txã³nxa² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²sxi²ha²
ĩ³ye³kxi²sah³lxin¹thĩ³nai²la¹wi¹.” Nxe³jau³su²
tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³yã¹ta¹ yen³kxa²

kãi³kxi²tũ³ka³txai²na²a²sxi²sin²ta²wi¹. Nxe³thĩ³su²
sa²ne³yax¹jah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

47 Hã²wxã³txa³a³lan²ta²yo²ha³kxa¹thĩ¹nai²na²
Txa²wã¹sũ³na²wã³txa²ĩ³yau¹ũ³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³yã¹ta¹wã³nxĩ¹ta²si³yxau³ka³te²nãu³xa²

ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
 a²nũ²a² a²hxi²kan¹txi³nãu³xa² nxe³sxã³
 su²lhã³te³lhxã³ o²la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la²;
 48 Ain¹tah¹lxa¹ ã³si³tẽ³kxi²tũ³kã³txai²li²
 kãin² ain³kxain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²
 i³hxi²ka¹nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².

20

Je³su²jah³la² hxi²kan¹jah¹lo²lo³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ ha³la³jen¹su² Txa²wã¹sũ³na²
 wãn³txa² wi¹jau³xa² i³yau¹ũ³tãu³a² tũ¹kã³txai²na²
 an³txi³tũ³kã³txai³ta³lxi² ã³nũ²kxi²nũ²la² aun³txa²
 tĩ³yain¹ta¹hxai²hẽ¹la², Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²sa³.
 2 Tĩ³ain¹nũ²la² i³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹jah¹lo²ta³ i³sa²si¹hã³nxa²lhai¹li¹? ĩh¹nxe²
 i³hxi²ka¹txa²hĩ³te²la¹xã³? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Nxe³jah³lxi³wxi¹. Yau³xã³lxi³jau³xa²
 i³wã³txi¹nx2ti³nũ³na¹tu¹wi¹. 4 Jo³ãu²
 Ba³tis²jah³lai¹tã² sa²kxai³lu² a²nũ²a² tẽ³sxã³
 i³ye³na² ã³hũ¹kxi²sa²sai¹ain¹kxe³su² ĩh¹jah¹lo²ta³
 i³sa²si¹hã³ain¹thai¹li¹? Txa²wã¹sũ³nu²khai³xai²la³
 ta³nxa² a²nũ²khai³xai²la³ ta³nxa² nxe²
 i³yau¹ũ³jah¹lxi³txa²sã²nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ hit3the³so³nyhain¹te³nah¹lxi¹:

– ĩh¹jau¹la³ta³ i³wa²lũ³xi²ki³te³ji¹? Ki³sa²kxai³:
 “Txa²wã¹sũ³na² sa²si¹hã³ain¹nĩn²tai¹.”
 Nxe³ki³jau³su² nxe³ki³kxai²nãn²tu³
 i³wa²lũ³xi²nẽ³te³nah¹lxi¹: “Wain³na³li¹.
 Yxo²i²txai¹yah³lxi³hẽ¹li¹.” Nẽn³jau³su².

6 Nxe³yãn¹ta¹: “A²nũ²a² hi²sen³su²”

sa²si¹hã³ain¹nĩn²tai¹.” Nxe³ki³jau³su²
 nxe³ki³kxai²nãn²tu³ ã³si³tẽ³kxain¹tũ³ka³txa²
 hi²sen³su² txah³lxa³kxa² hxi²tẽ³nha²sxã³
 wha³tin³kxi²nẽ³lain¹tu¹wi¹, Jo³ãu² Ba³tis²jah³lai¹tã²
 Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² ĩ³hen³txi³jah¹lo²su²
 ye²yhai¹nha²kxai³lu¹.

7 Nxe³ye²yhai¹jau³su² ha²kxai³
 an³txi³tũ³ka³txai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 — ĩh¹jah¹lo²tã³ ĩ³sa²si¹hã³ain¹te²la¹ku² sĩ¹na¹nhai¹.
 Ko³nxe³sĩ¹nxa³nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

8 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³
 ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:
 — Nxe³kxai²nãn²tu³ ĩ³sa²si¹hã³sa³jah¹la²
 ĩ³yau¹ũ³nx2ti³nxa³lho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Hai³sxa² kwa²hau³ko³tũ³ka³txa² ĩ³yau¹ũ³jau³su²
 9 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² ĩ³yau¹ũ³jau³xa²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³sa²lxi¹. Hai³sxa²
 a²wa³kxẽn³yah³lo²su² nũ²nhai¹. A²hai³sxa²na²
 u²va²tẽ³kxa² ũ³whĩ¹nũ²nhai¹. Ũ³whĩ¹ta³lun²nũ²la²
 a²nũ²a² ã³xa² wi¹wa³kon³si¹hain¹jau³su²
 ũ³hũ¹ain¹nũ²nhai¹. Ain¹ka³tu³ hã²wxã³txa³
 ha³lo²a² u²lɣan¹ko³xa² ã³nxi³nũ²nhai¹

10 Hã²wxã³txa³ ã³ki³i²tãu³a² sa²kxai³lu²
 yain³txa³kxa² wã²nhu¹nyhu¹si¹jau³su²
 a²sa³wi³sa² sa²si¹hã³nũ²nhai¹. Yxã¹ta¹
 sa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu² kãi³ye²ha²kxai³
 wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tu³ hã¹su²la³kxa²
 sa²wa²nyhai¹nũ²nhai¹. 11 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³sa²
 ã³xa² yain³ta³ka² wã²nhũ¹nyhu¹si¹jau³su²
 sa²si¹hã³xi²nũ²nhai¹. Yxã¹ta¹
 sa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³lu² ĩ³wait1txi²ha²kxai³

ko³nxe³ti³ĩ³ã²lxi²to³tha²kxai² nxe³nyhain¹nũ²nhai¹.
 Nxe³ka³tu³ wã²nhũ¹nyhai¹nxa³ke³tu³
 sa²wa²nyhain¹nũ²nhai¹. 12 Nxa²ha¹te¹
 a²sa³wi³sa² ã³xa² sa²si¹hã³xain¹ta¹ hai³txi³
 wet1txai¹nxa³ha²kxai³ ĩ³su²lain¹sxã³ kãin²
 ĩ³yĩx1tot3sxã³ so¹sxã³ ã³na¹ai¹nha²kxai³
 ain¹nũ²nhai¹. 13 Ain¹nxa²ha¹te¹
 a²wa³kxẽn³yah³la²kxai³lu²wã²nxũh¹hain³nha²te³nah¹lxi¹:

“Ĩh¹nxe³ta¹lhon³kũ². Nxa¹nhai¹. Āh¹ hĩ¹na²
 nũ¹ta²wẽ³sa³khai³xa² ĩ³sa²si¹hã³a¹tũ¹xã¹
 Jah¹lai²na² so¹lxi³ yũ³na¹kxa² a³lxi²na¹kxa²
 sa²nẽn¹kxain¹kxi³sã¹.” Nxe³nũ²nhai¹.

14 Yxãn¹tah¹lxa¹ sa²hau³ko³tũ³ka³txa²kxai³
 wxã³yai¹nhĩ¹na¹ ĩ³ye³lain¹te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wã¹wa³kxẽn³yah³la² ki³lha³lxa² wxãn³na²wi¹.
 ĩ³su²lhã³a³sah¹lxi³wxi¹. Nxe³ki³kxai²nãn²tu³ hai³sxa²
 so¹kxi²ki³tu¹wi¹.” Nxe³lain¹jau³su².

15 ĩ³su²ĩ³ya²lut1sxã³ sa²tã³nyhain¹nũ²nhai¹.
 Nxe³ain¹jut3su² ha²kxai³ a²wa³kxẽn³yah³la²
 ĩ³xi²tãu³a² ĩh¹nxe³ta³ kãĩ³te³ji¹wi¹?
 16 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. A²wa³kxẽn³yah³lai²na²
 hi²sen³kxai³lu² ĩ³xi²kxai²nãn²tu³ tũ¹ka³txai²li²
 sun²tã¹sãn²ka³tu³ nũ³ka³txi³ ã³xa²
 sa²si³wẽ³no³tain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ ain³kxain¹tũ³ka³txai²na²
 a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxe³sĩn¹txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²wã¹sũ³na² wha²li¹txã³nxu¹ta²na²
 nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Nxe³te³nah¹lxi¹:
 “Txah³lxa³kxa³txa² a²nũ²a² sxĩ²ha²
 ton³te²nũ³ka³txai²na² o³nxa³jau³su²
 ĩ³ye³kxain¹sxã³ so¹sxã³ ã³sxã³

ā³na¹ain¹ka³txa² kwēn¹ta²na²
 si³ka³lah³ā³ka³khai³xa²hxi²kan¹khai¹nxe³ka³txa³lā²na³li¹.
 Ũ³wha²li¹txā³nxu¹ta²na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
 Nxe³jau³xai²li² i²yah³lxin¹ta²lu¹wi¹.
 18 Nxe³ha²kxai³la¹ txah³lxa³kxa³txai²li²
 kwa²sa²tā³yu³to³kxai²nān²tu³ kāin²
 ā³nī¹to³ta³lxi³hī³nx2na³li¹. Yxān¹ta¹
 txah³lxa³kxa³txai²li² ā³hi³sā³nhe¹ta²lxi³kxai²nān²tu³
 sa³txe¹ha²kxai³ ā³ya²lu¹txa²lxi³hī³nx2na³li¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Ha³lo²a² a²wa³kxēn³yah³la² ũ³yho³hi²ki³jau³su²

19 Nxa²ha¹te¹ ha³te^hnxā³nxā²
 a²hoh³lxi³su² tū³ka³txi²su² te²a² wā³nxīn¹ta²
 si³yxau³ka³txe²nāu³su² te²a² ko³nxe³ti³
 i³yī¹li²hain¹jau³su² a³la³kxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²:
 — Wā²nū³so¹sxā³ ũ³tī¹kxi²ki³te²ji¹xā¹.
 Ain¹tah¹lxa¹ a²nū²a²nāu³xa² yuh³lxain¹jau³su²
 hi³ka¹nai¹nxa³ha²kxai³ hāi³a²wah³nxain¹ta¹hxai²hē¹la².
 20 Nxe³ha²kxai³la¹ kāin² i³an³ta³kxai¹nha²kxai³
 a²sa³wi³ha³lxa² kwa³na³ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Kwa³na³ain¹te³nah¹lxi¹:
 — Jah¹lai²na²wān³txa² hāi³a²ain³kxi¹jah³lxi³hē¹li¹.
 Wi¹lhin¹ki³lxo³nxe³jah³lxi³hē¹li¹. Nxe³sxā³
 ki³han³jau³su² e³kxai²nān²tu³ i³hen³txi³sah¹lxi³hē¹li¹.
 Sah¹lxin¹kxai²nān²tu³ Ro³ma²no² a²si³yxau³jah¹la²
 i³ye³kxai¹na¹ka³tu³ ũ³tī¹kxain¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²
 ten³sa²sīn¹nhai¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la². 21 Nxa²ha¹te¹
 sa²si¹hā³jah¹lai²na²wān³txi³kxai³lu¹:
 — Je³su²jah³lāi³. Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lo²si¹lxi¹.
 Wān³txa² ya²la³lyau³xa² e³jah¹lo²si¹lxi¹.
 Txa²wā¹sū³na² wān³txa² wain³txi³

ĩ³yau¹ũ³ai¹nhxai¹nhẽ³li¹. A²nũ²a² ĩ²li³te²a²
 ye³an³txa³nih¹kxan²ti³ hxi²kan¹khaix¹kxan²ti³
 wxã²na² yuh³lxi³jah¹lo²sxã³lxi¹. 22 Nxĩ¹nha²kxai³
 wãn³txa² wain³jau³xan²tu³ ĩ³yau¹ũ³sah¹lxi³sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ro³ma²no² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹jah¹la²
 Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a² ũ³yho³hi²ki³ai²na²
 ũ³hũ¹ain¹ki³tã³nxa² hã¹inxã¹tã³nxa² ĩh¹nxe²
 wain³txi³ kã³sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³lu² a²ẽ¹nãn¹jau³xa²
 a³la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

24 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– ũ³yho³hi²ki³a² wã²nã³ũ¹sya¹hẽ¹li¹.
 A²nũ²a² ye³na² ũ³wha²li¹lain¹kxe³su² te²a²
 ĩh¹nxe³te²a² a²ye³nhũ³ji¹wi¹? ĩh¹te²a²
 a²ĩ³lxi³su² ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 ĩ³wa²lũ³xain¹ti³an¹jau³kxai³lu¹:

– Se²sa³jah¹la² a²yen³su² ha²kxai³ a²ĩ³lxi³su²
 ha²kxai³ te²la¹wi¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 25 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

– Se²sa³jah¹la² a²yen³kxi³khai³xa²
 ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na²
 a²yen³kxi³khai³xa² ũ³hũ¹yah³lxi¹nha²kxai³
 nxe²xai³jah³lxi³hẽ¹li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

26 Nxe³ju³kxai³lu² wain³txi³ ĩ³wa²lũ³xi²ha²kxai³
 a²nũ²a² ka³lxa¹txi³ yxau³yai¹nha²kxai³ hxi²kan¹txi³
 ĩ³ki³han³si¹hai¹nxa³ha²kxai³ hã¹sxã³ ka³nahx²sxã³
 yxau²xai³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

A²nũ²a² ya³lu²te²a² ka³ten³su²
 ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a² ĩ³yau¹ũ³jau³su²
 27 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² sa³tu³se²a²
 nũ³ka³txa² ã³wxã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³tũ³ka³txai²na² sa²kxai³lu² a²nũ²a²
ya³lu²kxai²nãn²tu³ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²ju³ta³nũ³a²
yxō²ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². A²nxe³te²nãu³xa²
ã³nhait1tũ³ka³txa² ã³tĩ³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
28 ã³tĩ³sxã³ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³nẽ³jah¹lãi³.
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩ¹nhẽ³li¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²
wãn³txa² jau³xau³hxai²tẽx1ta² Sũ³na²
wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³te³nah¹lxi¹: “In³txi³su²
ya³lu²kxi²kxai²nãn²tu³ a²wẽ³ha³lxi³khai³xa²
yũ²nxa³kxe³su² ha²kxai³ a²lon³yah³lai²na²
sa²kxai³lu² a²txu¹ha² so¹nyha¹ta¹ka³lxai³tã²
so¹nyha¹txai²li¹, a²lon³ya³lu²jxah¹la² ta²ha²
wet1si¹jau³sa¹.” Moi³se²ah³lu¹tai²na²
ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹ 29 Nxa²ha¹te¹
a²lon³ti³tãu³xa² ha¹li¹ ha¹li¹ ha¹li¹ ka³na³ki¹
yxau³ain¹nũ²nhai¹. A²hxi²kan¹te²a² txu¹ha²
so¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ ye³jen¹na² ya²lu²nũ²nhai¹.
30 Nxe³ha²kxai³ wẽ³sa² yũ²nxa³ha²kxai³
a²lon³yah³la² so¹nũ²nhai¹. Nxe³nũ²la²
in³txa² ya³lu²nũn³nũ²nhai¹. 31 Hã²wxãn³txa³
a²lon³na² ã³xa² so¹kxi² ya³lu² nxe²xai³sxã³
a²lon³ti³tãu³xa² ya³lu¹txa²hxan³nũ²nhai¹. Yxãn¹ta¹
hxi²kan¹txi³ wẽ³sa² we¹txi²nyhai¹nxa³nũ²nhai¹.
32 Hã²wxãn³txa³ txu¹hai²na² ya³lu²nũn³nũ²nhai¹.
33 Jã¹nxe³ha²kxai³lu¹ yan¹nãu³a¹ ka³ten³su²
ĩ³sa²yxau³xi²kĩ³tãu³a¹ ta¹ka³lxai²na² sa²kxai³lu²
ĩh¹te²la³ta³ in³txa² wẽ³sãi¹ah³lo²khai³su² hĩ³te³ji¹wi¹,
a²yxō²ha³kxa¹ so¹nha²xai³ain¹na²ha²kxai³lu¹?
Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Yuh³xan¹ta³nũ³ka³txa²
in³txa² txu¹ha² so¹nyhai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
35 Ai¹nha²kxai³ oh³nãu³nũ¹ka³na¹ Txa²wã¹sũ³na²
hi²sen³su² a²nũ²a² sa²yo²we¹txain¹te²a²
ka³ten³su² ti³hi¹tai¹nhĩ¹na¹ so¹nyhu¹kxi³ju³ta²
yũ²nxa³lho³li¹. 36 Nxe³ha²kxai³ oh³xan¹ta²
nũ³ka³txa² txu¹ha² so¹nyhu¹xa³ha²kxai³
ya³lu²ju³ta² yũ²nxa³ha²kxai² nxain¹te²ju²hẽ³li¹.
Nxe³kxa²yã¹xain¹tu¹wi¹. Ya³lu²xain¹ju³ta²
yũ²nxa³ha²kxai² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xain¹ju³ta²
yxau²sa²tẽ³ai¹nha²kxai² nxain¹tu¹wi¹,
Txa²wã¹sũ³na² wẽ³ha³lxi³su² ti³hi¹tai¹nha²kxai³lu¹.
37 Kxã³nxu¹tai²na² Moi³se²ah³lu¹tai²na² wãn³txa²
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. A²nũ²a²
ya³lu²te²na² ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²si¹kxe³su²
ĩ³yau¹ũ¹nhẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹. Wãn³txu¹tai²na²
hi³a² nxã³nxa² ka³ten³nxã³nxa² ĩ³sa²tẽ³kxan²ti³
ĩ³hxa³txa³kxe³su² nxe³jau³xu¹tai²nãn¹jau³xa²
nxe³te³nah¹lxi¹: “Txi²na² A³bra³ãu²ah³la² Sũ³na²
Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ ĩ³sa²kah³la² Sũ³na²
Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ Ja³ko²ah³la² Sũ³na²
Si³yxau³kah³lo²sa¹ha²kxai³ hĩ¹na¹ nxe³te²sa¹wi¹.”
Txa²wã¹sũ³na² nxe³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
38 Nxe³jau³su² ha²kxai³ ha¹li¹ ka³na³ki²
jah¹lo²nãu³xai²na² ka³ten³su² yxau³ain¹na³li¹.
Txa²wã¹sũ³na² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa² yxo²ha³kxa¹
ka³ten³su² na³li¹. Kxã³nãu³u¹ta²kxai³
ya³lu²ain¹kxa²ha³ta³nxãn²tu³ hĩ¹na²
ka³ten³sain¹na³li¹. Nxe³ha²kxai³ a²yo²ha³kxa¹
ka³ten³su² ye²nx2tain¹na³li¹. Je³su²jah³la²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su²

tũ³kā³txa²ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Wain³txi³ e³i¹lxi¹. Ain¹jau³su² ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Āu²lxa²to³nha²kxai³ ĩ³wã³txain¹kxe³su² ha²kxai³ hãi¹nxa¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Kris²tu³jah¹la² a²si³yah³lo²nu¹tai²na² nxe³jau³su²

41 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹. “Kris²tu³jah¹la²

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²ne³tah²nãu³ai²la¹wi¹.”

Ain¹jau³su² hxai²na²hẽ¹li¹. 42 Ain¹ta¹

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² hain³jau³xu¹tai²nãn¹jau³su²

nxe³te³nah¹lxi¹:

“Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²yo²wãn³txi³kxai³lu²

Txa²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lo³jah¹la²

ain³kxi²ti³an¹jau³kxai³lu¹: ‘Txa²wi¹nẽ³tãu³a² ã³wxe³txu¹li¹.’

43 Nxĩn¹kxai²nãn²tu³ wxa²kō¹kō¹xa² a²yo²ha³kxa¹

wxa²yu³hẽ³nãu³a² wa³ka³ti³lot3sxã³

ah³si¹hai¹na¹tu¹wi¹: Txa²wã¹sũ³na²

Si³yxau³jah¹la² ta¹hxai²hẽ¹li¹.”

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² ta¹hxai²hẽ¹li¹. 44 Jã¹nxe³jau³su²

Ta³vi²yah³lu¹tai²na² a²yo²wãn³txa²

a²hxi²kan¹jah¹lo²si¹ke³la³te²kxai³ ĩh¹nxe³sxã³

a²ta²lhot3hĩ³te²la¹xã³? Je³su²jah³la² ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³teh³nxã³nxa² hoh³lxi³su² tũ³kã³txi³su²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

45 Nxe²e³ta³lun²nũ²la² a²yo²o³tũ¹nũ²la²

a²sa³wi³ha³lxa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

46 Nxe³te³nah¹lxi¹:

— Ha³teh³nxã³nxa² hoh³lxi³su² tũ³kã³txa²

wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Nxe³tũ³kã³txa² hi²sen³su²

wã²la² a²lu²ka³lo³a² ũh³wih²kxi²nha²nũ²la²

a²nũ²a² hxi²kan¹te²sa²ye²kxe³su²
 yxo²kwai³no³tai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Tĩh³na²
 sxi²je³na² nxũ²kwai³ye³lo³tĩh³na²
 ã³nxi³tãu³a² wxi²kan¹te²sa²si¹nyhai¹jau³su²
 yxo²kwai³no³tain¹nũ³nhxai²na²hẽ³li¹. Ju³te²a²
 nũ³ka³txa² ã³nũ²kxi²thĩ³nai²na² ã³wxe³ka³lo³a²
 sa²nẽn¹nha²khaix¹nxe³te²a² ã³wxe³ka³lo³a²
 yxo²kwai³no³tai¹nha²kxai² a²nũ²a² ã³nũ²kxi²sxã³
 yain³kxi²nyhai¹nhxai²na²hẽ³ nxe³tãu³a²
 te²yã¹nxe³sxã³ ã³wxe³ju³ta² sa²nẽn¹kxi²khaix¹nxe³ta²
 ã³wxe³ka³lo³a² yxo²kwai³no³tai¹nha²kxai²
 nxe³nyhai¹nhxai²na²hẽ³li¹. ⁴⁷ Nxe³kxa²yu³su²
 txu¹ha² wha³tẽ³son³ta¹ka³lxa² yen³kxa³
 kãĩ³so¹kxi²te³lhxã³ nxe³ai¹nhxai²na²hẽ³li¹.
 Nxe³ain¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² yau³ka³lxa¹txi³
 wi¹le³kxi²ki³lxo³xai¹nhxai²na²hẽ³li¹. Ain¹ta¹
 ain³kxi²nyhai¹nxa³lho³li¹. Kxã³nãu³a¹
 ko³nxe³khai¹nxe³sxã³ ĩ³yĩ¹li²nu¹hain¹tu¹wi¹.
 Yxã¹ta¹ nxe²kãĩ³ai¹nxa³tũ³ka³txa² ko³nxe³ti³
 ĩ³yĩ¹li²nu¹hain¹ju³ta² kũ³we²ki²la² kãĩ²nxa³lho³li¹.
 Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

21

Txu¹ha²yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

¹ ĩ³ye³ta³lun²nũ²la² a²nũ²a² yen³kxi³te²nãu³xa²
 ĩ²ta¹hxai³hẽ¹la². Kai²syẽ¹na² ũ³yho³hi²ki³a²
 ũ³whi¹ye²tũ³ka³txa² yxau³sxã³ ĩ²yxau³ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nũ²a² yen³kxi³khaix¹te²a² wxã³nũ²la²
 ki³ka³lxa¹txi³ ũ³whi¹yhe²ta¹hxai²hẽ¹la².
² Nxe³ain¹tãu³a² txu¹ha¹ka³lxa²
 wha³tẽ³son³ta¹ka³lxa² yen³kxi³txa²ta¹ka³lxa²
 wxã³nũ²la² ki³jũ¹lxi³ki³a² ki³ha¹li¹

ũ³whi¹ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 3-4 Nxe³ju³kxai³lu² ĩ²nũ²la²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. Ta¹ka³lxai²li²
ki³kãi²lxi²nxa³kxe³su² kxan²ti² Txa²wã¹sũ³na²
yen³nãu³a²a²yo³ha²kãin²ye²na³li¹. Yxãn¹ta¹a²nũ²a²
ã³xa²a²yo³ha²kãin²ye²nxa³wi¹. Nxe³ju³tai²li²
yen³kxi³tũ³ka³txa² a²wã³kon³ki³a² so¹lxi³
ũ³whih¹ye²ain¹na²li¹. Yxãn¹ta¹ ta¹ka³lxai²li²
hãi¹ki³li³ũ³whi¹ye²na²li¹. Nxe³ha²kxai³a²yo³ha²
kãin²ye²na³li¹, ta¹ka³lxa²su¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Sũ³na²sxi²ha²a³lun²ta²hxa³kxi²te³lhxã³jau³su²

⁵Nxa²ha¹te¹a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²hi²sen³kxai³lu²
Txa²wã¹sũ³na²sxi²ha²ĩ²nũ²la²e³lxi³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Txah³lxa³kxa²wi¹lũ³hẽ¹ti²wi¹lũ³wha²li¹li²
nxai¹nĩn²tai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁶Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩ²sah¹lxi³sã²lxi¹. Txah³lxa³kxa²
wi¹lhau³kot3thẽx1je¹nxain¹nĩn²tai¹. Nxe³kxan²ti³
kxãn³nãu³a²txah³lxa³kxa²a²yxo²ha³kxa¹
sa²nai¹ain¹tu¹wi¹. Hai³txi³ka³tha¹li¹
ã³ne³hẽ²kxi²ka³txa²yũ²nx3tho³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Ha³lo²a²nũ³a²ko³nxe³ton³kxi²jau³su²

⁷Nxa²ha¹te¹ĩ³wã³tain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² ĩ³tih³nxe³sa²jah¹lãi³.
ĩ³yau¹ũ³sa²sĩn¹nhẽ³li¹. Ĩh¹nxe³hĩ¹na²
sa²nai¹ain¹te³ji¹wi¹? Ĩh¹nxe³ti³wã³kxa²yau³son³sxã³
wi¹ko³nha²hĩ³ki³te³ji¹wi¹? Nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

⁸Nxa²ha¹te¹Je³su²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wi¹lĩ²nha²khai¹nxe³jah¹lxi³hẽ¹li¹.

Ĩ³ki³ha¹kxi¹nx2ti³ha³tai¹. Nxe³ha²kxai³
a²nũ²a²ka³lxa¹te²a²wxã³sxã³ki³han³jau³su²
e³yah³lxi³te³nah¹lxi¹: “Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tāu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.” Nxe³jau³su²
e³yah³lxi³to³hi²: “Hī¹na²wxā²na³li¹.” Nxe³jau³su²
e³yah³lxi³to³hi² nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³
wet1txai¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. 9 Jā¹nxa¹jau³su²
ti¹na² yxau³tū³kā³txi³nāu³xai²na² kāin²
ā³nhe¹kxi²nyhu¹sxā³ su²lhā³nyhain¹kxai²nān²tu³
nū¹ka³na¹ u²tāu³ai³tā² yxau³tū³kā³txi³nāu³xai³tā²
kāin²ā³nhe¹kxi²nyhu¹sxā³su²lhā³nyhain¹kxai²nān²tu³
nxe³jau³xa² ain³kxi²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ī³yu³lyhah³lxi³txa³hē¹li¹. Ya²la³lyau³su²
kxan²ti³ hai³txi³ hī¹nān²tu³ ha³lo²ai²nān²tu³
ne³ki³so³nx3tho³li¹.

10 Nxe³sxā³ a²nū²a² nū³kā³txa²
a²nū²a² nū³kā³txi³ ā³xa² a²lhun³tu²
ā³nhe¹kxi²nyhai¹nha²kxai³ a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³tāu³a¹ a²hxi²kan¹ta² si³yxau³tāu³
ā³xa² a²lhun³tu² ā³nhe¹kxi²nyhu¹ha²kxai³
nxe³nyhain¹tu¹wi¹. 11 Ha³lo²a² kxīh³nxa²
sa²wi¹win¹nūh¹lxi²ha²kxai³ ī³ta³kā³txa² kāin²
wxā³nūh¹lxi³ha²kxai³ a²nū²a² sxi²je³na²
kā³lxa¹je³na² yain³txi³ txa²khaix1nxe³sxā³
he³ja²lun¹ti³ha²kxai³ oh³sīn³nāu³a²
ī³yo²la²ti³ju³ta³nū³a² yū³ye²ha²kxai³
nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² kāin² yuh³lxain¹tu¹wi¹.

12 Yxān¹ta¹wxā²nxa³ta³lxa¹ an³txi³tū³kā³txa²
i³nx2tain¹sxā³ ye³khāuh³la³thi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Ju³te²a² nū³kā³txa² ā³nū²kxi²thi³na²
ā³yū³nx2tain¹nū²la² ũ³tī¹kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.
Ha³lo²a² a²wa³kxēn³ti³nāu³xa² ko³nxe³ti³
ī³yī¹li¹nx2tain¹tu¹wi¹. Txa²wān³txa²
kan²txi³ yxo²ī²sah¹lxi¹nha²kxai³ a²nū²a²
nū³kā³txi³nāu³xa² ī³an³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.

13 Nxe³nx2tain¹kxai²nān²tu³ a²ya³la³tu³jau³xa²
sa²yo²wet1sah²lxin¹jau³xa²ĩ³yau¹ũ³hain¹yah³lxin¹tu¹wi¹.

14 Yah³lxī¹nha¹lhon³ku². “Ĩh¹nxe³ju³ta³
wa³lxī³nha¹lhon³ku².” Nxe³jau³xa²

ĩ³ye³kxah²lxī³txa³hē¹li¹. Hxi²waun³jah³lxī³txa³hē¹li¹.

15 Yxān¹ta¹ ĩ³wā³txi¹nx2ti³hī¹na¹
txa²wān³txi³khai³xa² ũ³hū¹nx2ta¹tu¹wi¹.
Na¹kxai²nān²tu³ wxa²ko¹kon¹nũ³ka³txa²
wān³txai²na² e³yah³lxin¹jau³xa²na²

ain³kxain¹kxai²nān²tu³ hxi²kan¹txi³
en²nhai¹nxa³sxā³ ĩ³wa²lũ³xi²nx2txai¹nxa³lho³li¹.

16 Nxe³kxa²yu³su² wxa²nũ³ka³txi³khai³xa²
an³ta³kxi²nx2tain¹tũ³ka³txa² hxi²ki³kxai³
ā³yāu³hū¹nx2tain¹tu¹wi¹. Wxa²wĩ³na²

ta³nxa² wxa²lon³txi³tāu³xa² ta³nxa²
wxa²wā³tā³xa² ta³nxa² kwa²ya³lxī²tũ³ka³txi³su²
ta³nxa² nxe³sxā³ ā³ke³tũ¹nx2tain¹sxā³
sun²tā¹nx2tain¹tu¹wi¹.

17 Nxe³hī¹nai²na²
yxo²ĩ²sah¹lxin¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² a²nũ²a²
yxo²ha³kxa¹ ĩ³an³ta³kxi¹nx2tain¹tu¹wi¹.

18 Nxe³nx2tain¹kxan²ti³ wxa²ne³kĩ³sa²
ka³na³ka³na³kxan²ti³ tĩ¹kxi¹nx2ti³xa³lho³li¹.

19 Ya³nān³ta³ki²la²sxā³ yxo²ĩ²yah³lxin¹kxai²nān²tu³
ya³lu²yah³lxan³tho³li¹.

Je³ru³sa³lē²thĩ³na²
ĩ³yau¹ũ³jau³su²

sa²nai¹ju³ta³nũ³a²

20 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a² an³txi³tũ³ka³txai²na²
wxā³hī¹na¹ Je³ru³sa³lē²thĩ³na² ā³ki³ka³ti³ki²txai¹nhi¹na¹
sxi²je³nān²ta³ sa²nai¹ain¹ju³ta² yau³son³tu¹wi¹.

21 Nxe³kxai²nān²tu³ Ju³te²a²ko³xa²
yxau³te²su² te² ĩ³nxa² wā³la² kĩ³ka³txa²

ā³nih³jah¹lxi³hē¹li¹. Sxi²je³na² yxau³te²su² te²
 i³nxa² ā³naun³tih¹jah³lxi³hē¹li¹. Te²yā¹nxe³sxā³
 ha³lo²a² ā³nxa³te²su² te² i³nxa² a²sxi²khaj³xa²
 wa³li¹yah³lxi³txa³hē¹li¹. ²² A²nxe³hi¹na²
 ko³nxe³ti³ kâi³te²nâu³xa² ta³lan²txai²na²
 ye³khâuh³lxa³thi¹nyhain¹kxi³ai²la¹wi¹.
 Nxe³ju³ta²nũ³a²Txa²wā¹sũ³na² ũ³wha²li¹txân³nxu¹tai²na²
 kxân³nxân¹txā³nxu¹tai²na² i³ye³kxũ¹nē³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
²³ Nxe³ha²kxai³ txu¹ha² wēh³nhain¹te²su²
 te²na² kâin² khâuh³nxain¹tu¹wi¹. Txu¹ha²
 a²wē³sa² ũ³hi³lain¹te²su² te²na² kâin²
 khâuh³nxain¹nũ³tu¹wi¹. Nxe³kxa²yu³su²
 Txa²wā¹sũ³na² hi²sen³su² I³sa³e² nũ³ka³txa²
 ko³nxe³ti³ kâi³ain¹kxa²yo³ha² ko³nxe³ti³
 i³yī¹lai¹nha²kxai³ ha³lo²a² yxo²ha³kxa¹
 ko³ton³tu¹wi¹. ²⁴ Jā¹nxe³ju³ta² ā³nhe¹kxi²sxā³
 sun²tā¹sxā³ ya³lu²ai¹nha²kxai³ Ju³te²a²
 nũ³ka³txi³sxa³te²nâu³xa² hi²sen³su² a²nũ²a²
 sa²so¹sxā³ ha³lo²a² u²lxan¹ko³xa³nâu³xa²
 kan²txi³ ũh³wxe³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hē¹li¹.
 Nxe³nũ²la² tũ¹ka³txai²li² Je³ru³sa³lē²thi³na²
 ā³wih¹nũ²la² yxau²sa²tē³ain¹tu¹wi¹. Hā²wxân³txa³
 wa³ka³to³nain¹ju³ta² ne³ki³so³nain¹tu¹wi¹.

Je³su²jah³la²wxā³ju³ta²nũ³a²i³yau¹ũ³jau³su²

²⁵ Jā¹nxe³ju³kxai³lu² u³je³na³ki³su²
 te²a² i³la³kxi³su² te²a² hi³ka²ta³su² te²a²
 sa²ne³yax¹tain¹tu¹wi¹. I³ye³na² kâin²
 hxa³lxi²ha²kxai³ a²nũ²a² hxi²ka³ka³nhain¹tu¹wi¹.
²⁶ A²nxe³ju³kxai³lu² a²nũ²a²nâu³xai²li²
 i²ai¹nha²kxai³ yuh³lxi³ya²lun¹tain¹tu¹wi¹, o³sī³na²
 ko¹ko¹sa²ye²kxe³su² i³ā³lxi³si¹ha²kxai³la².
²⁷ Hā²wxân³txa³ oh³sīn³nān¹ka³lo³a² hān³ta³ka³lo³a²

whãi²na¹ ãn³ka³nxi²na¹ka³tu³ wxã³na¹tu¹wi¹.
 Nũ³kxũn³txi³ ã³kĩx3khai¹nxe³ha²kxai³ wxã³na¹tu¹wi¹.
 Wxã³na¹ju³tai²nã²tu³ a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹
 ã²sain¹tu¹wi¹. 28 Ju¹tai²li² ã³si³wxe³hĩ¹na¹
 ã³sa²yxau³sxã³ sa²yo²ka²la¹nha¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² sa²yo²we¹tai¹yah³lxin¹tũ³ka³txe²
 ã³nxi²na² ã³wa²su¹jah³lxin¹ju³ta³nũ³a²
 ti³wa³ki³lon³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³yãu³sa³kxa²ĩ³yau¹ũ³jau³su²

29 Nxe³ha²kxai³lu¹ ã³yau¹ũ³jau³xa² ãh¹
 ã³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Te²yã¹nxe³jut3su² sa³wxe³na² ã²jah¹lxi³hẽ¹li¹.

30 Ta³kon³ta³ki³yãu³su² hau³ta³lun²sxã³
 ã³ki³i²nha³na¹nxe³hĩ¹na¹ yxo²kwẽ³kon³ju³ta²
 yau³so³nhĩ³nx2na³li¹. 31 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu²

ju¹tai²na² ã³yau¹ũ¹nx2ta¹ju³tin³ti²
 ã²yah³lxi¹nhĩ¹na¹ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lot3sa²ju³ta³nũ³su² yũ³tu¹wi¹. Nxe³sxã³
 wa³su³txi³ wxã³na¹tu¹wi¹. Hi³yãu³sa³kxa²

hau³ta³lun²sxã³ ã³ki³i²nha²ti³hũ³nxe² wa³su³txi³
 wxã³na¹tu¹wi¹.

32 Ya²la³tu³ e³kxi¹nx2ta¹wi¹. Ju¹tai²na²
 ã²yah³lxin¹kxai²nã²tu³ hĩ¹na² ka³ten³su² tũ³ka³txa²
 ya³lu²ai¹nxa³ta³lxa¹ jau¹xai²na² yxo²ha³kxa¹
 kã³ta³lun²tu¹wi¹. 33 Oh³nãu³nũ¹ai²na² hxa³ni²
 ha³lo²a² yuh³xai²na² hxa³ni² nxe³ain¹tu¹wi¹.

Nxe³yã¹ta¹ txa²wã³txa² so¹lxi³ ya²la³tu³
 yxau²sa²tẽ³tu¹wi¹.

Ye³ten³nha²sxã³ĩ²yxau³sa²tẽ³ki³jau³su²

34 Nxe³jut3su² wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹. Wxã³na¹ju³ta²
 o²nx2ta¹kxa²yã³txi³su² nxa¹nhai¹. Kãin²

ĩ³yai³ni² kãin² ĩ³na²sxã³ we¹ni² kãin²
 hxi²waun³txi² nxe³yah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³
 wi¹lĩ²syah²lxan³kxai²nãn²tu³ ka³yxuh³xa² ta³lã²la²
 wi³kxai²nãn²tu³ wa³su¹txi³ ũ³tĩ¹kxi²te²ju²hẽ³li¹.
 Nxe³ju³ta² yã¹nxe² wxã³na¹ju³ta² wa³su³txi³
 yũ³tu¹wi¹. 35 Nxe³ju³ta²li² a²nũ²a²
 yuh³xa² yxau³tũ³ka³txa² yxo²ha³kxa¹
 ĩ²kxi²sah²lxin¹tu¹wi¹. 36 Wi¹lĩ²jah¹lxi³hẽ¹li¹.
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³nũ³kũn³nxe³lhi¹hah³lxin¹jau³su²
 ĩ³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹. Yah³lxin¹kxai²nãn²tu³ ju³ta²
 ã³wa²to¹ta³lun²ka³tu³ hã²wxã³txa³ Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot³sa²jah¹lo²na¹xai²na²
 wxa²yen³nãu³a² ĩ²sah¹lxin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hẽ¹la².
 37 A²nxe³tãu³a² a³lan²ta² hã¹nxe³ti³xa¹
 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ai³nũ²la² a²nũ²a²
 ĩ³yau¹ũ³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³yãn¹ta¹
 ka³nxa³ta² hã¹nxe³ti³xa¹ a³li³nũ²la²
 O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³to³ta¹hxai²hẽ¹la².
 38 Ai¹nha²kxai³ ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ a²nũ²a²nãu³xa²
 ka³lxa¹khaix¹nxe³sxã³ Je³su²jah³lai²na² wãn³txa²
 ain³kxi²te³lhxã³ ha²kxai³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 ã³wi¹hain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

22

Je³su²jah³la²
he³son³kxain¹jau³su²

su²lhã³ain¹ju³ta³nũ³a²

1 Nxa²ha¹te¹
 yai³nain¹ju³ta³nũ³a²
 A²nxe³ti³xai²na²
 Txa²wã¹sũ³na²
 nũ³ka³txu¹ta²na²
 Nxe³hĩ¹nãn¹te²tu³

Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
 yau³son³ta¹hxai²hẽ¹la².
 kxã³nhxi¹nu¹ta²na²
 hi²sen³kxai³lu² I³sa³e²
 ã³non²ta³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 kwẽ³kon³kxa² hã¹nxe³ti³xa¹

ye³ka³na³ka³nat3sxã³ Sũ³na² kãi³ũ¹hain¹ju³tu¹tai²na²
ã³sa²wa²lho¹xi²yhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³tãu³a² yain³txa² wa²lo¹lo¹nxa³tũ³xa²
ĩ³wa¹kxi³la³ sa³wi¹hxa³tũ³xai²na² so¹lxi³
yai³nain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Jã¹nxe³ju³kxai³lu²

Pas²kwa²nxe³ti³xa² yau³son³ti³xa² a²nũ²a²
ko³nxe³thin¹sxã³ kãi³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Wã³nxĩn¹te²a² si³yxau³tãu³a² nxe³te²nãu³xa²
ha³teh³nxã³nxa² hoh³lxi³su² te²nãu³xa²

nxe³tũ³ka³txai²na² ko³nxe³thin¹sxã³
he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³ain¹tah¹lxa¹ Je³ru³sa³lẽ²thĩ³nãn¹tũ³ka³txa²
ĩ³an³ta³kxi²nyhain¹kxa²yau³ti³su²
yuh³lxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³ta²sah³la² ĩ³ki³ha³kxi²sxã³ kãi³jau³su²

3 Nxa²ha¹te¹ nxe³nyhain¹tĩ³kxai³lu²
Ju³ta²sah³la² Is³ka³ri³o²jah³la² ĩ³yĩ¹lih²nũn³jah¹la²
nxe³te²a² Sa³ta³na²jah¹la² hi²sen³su²
ã³si³tẽ³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la²

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxi³su² hxi²ka² hxa³sxã³
ha¹li¹ wxa²sa²so¹xi²tũ³ka³txi³su² nxe³tau³ta²
ka³na³ka³na³jah¹lo²su² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

4 A²nxe³sxã³ Sa³ta³na²jah¹lai²na² ã³si³tẽ³kxi²jah¹la²
hi²sen³kxai³lu² ã³nxai³tãu³a² wã³nxĩn¹te²a²
si³yxau³kxa³te³nãu³xa² te²a² Txa²wã¹sũ³na²

sxi²ha² a²so³ta²to² nũ³ka³txi³su² te²a² nxe³sxã³
ã³yã³nũ²kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nyhain¹sxã³

ĩ³ye³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la²

Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
jau³jau¹xai²na²

ã³yãu³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.

5 Nxa²ha¹te¹
ain³kxain¹nxa²ha¹te¹

ka³li³hai¹nha²kxai³ ũ³yho³hi²txã³nxa²
 ũ³hũ¹kxi³nũ³su² e³hau³ko³nye²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 6 Nxe³jau³xai²na² Ju³ta²sah³la²kxai³lu² ain³kxi²nũ²la²
 ka³lih³kxi²la²nha² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 – Wi¹na³li¹. Jah¹lai²li² ã³yãu³hũ¹nx2ta¹tu¹wi¹.
 Nxe²ĩ³he³son³kxi²nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³nũ²la²
 Je³su²jah³la² ã³yãu³hũ¹te³lhxã³ yxai¹nha²kxai³ hãi³a²
 wahx3nxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pas²kwa²nxe³tũ³xa² hau³kot3si¹jau³nũ³su²
ĩ³ye³kxi²jau³su²

7 Nxa²ha¹te¹ Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
 wa³lo¹lo¹nxa³tũ³xa² yai³nain¹nxe³je³nãu³wa³ka²
 ye²ain¹ti³xa² o³ve²a² wẽ³sa² su²lain¹ti³wa³kwe³nxa²
 yxau³son³ta¹hxai²hẽ¹la². 8 Nxe³hĩ¹na¹ Je³su²jah³la²
 hi²sen³kxai³lu² Pe²jah³lo²su² te²a² Jo³ãu²ah³lo²su²
 te²a² nxe³sxã³ sa²si¹hã³te³nah¹lxi¹:

– Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yain³kĩ³thĩ³nũ³a²
 sa²hau³kot3ja¹hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

9 Nxa²ha¹te¹:
 – ĩh¹nũ¹ãn¹thĩn³ta³ yain³kxi³thĩ³nũ³a²
 sa²hau³kot3sĩn¹te³la¹ji¹wi¹? Nxe³ya³ta¹hxai²hẽ¹la².

10 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:
 – ĩ²sah¹wxi¹. Sxi²je³na² ã³nxai³ja¹hu¹li¹.
 Nxe³ya³hin¹tãu³a² in³txa² ĩ³ha¹txi¹nx2ti³tu¹wi¹.
 Nxe³jah¹la² ĩ³yau³xẽ¹na² ũ³whi¹so¹tẽ³na²
 sa²ka³la³ki²wxe³kxi²so¹nyhe¹nx2ti³tu¹wi¹.

Nxe³jah¹la² ĩ³hi²txi¹ja¹hẽ¹li¹. Sxi²ha² wi³xi²thĩ³na²
 ã³wih²kxi¹ja³hẽ¹li¹. 11 Ya³hin¹kxai²nãn²tu³
 sxi²ha² a²wa³kxẽ³nxa² ĩ³ye³kxi²ya³hin¹te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wã¹yah³la² ĩ³ye³kxi¹nxa²si¹sa²sĩn¹jau³su²
 sa²si¹hã³sa²sĩn¹na²li¹. ‘Ĩh¹thĩn¹ta³ Txa²nãu¹xai²na²

Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yai³na¹thĩ³nu³la³sĩn¹te²la¹xã³?
Nxe³sa²sĩ¹nhẽ²li¹.” Nxex³ja¹hẽ¹li¹.

12 Ya³hin¹kxai²nãn²tu³ oh³xan¹thĩ³na² kãn²thĩ³na²
wi¹thĩ³na² wã²na³ũh¹nx²ti³tu¹wi¹. Nxe³thĩ³na²
wi¹lhau³kot³ja¹hẽ¹li¹. Je³su²jah³la²kxai³lu²
nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

13 Ī³ye³ta³lun²nũ²la² a³li³xi²ya³ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³ya³ha²kxai³ wãn³txa² e³kxi²jau³xa¹ yxo²ha³kxa¹
ĩ²hxat³ja³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³thĩ³nãu³ai²na²
Pas²kwa²nxe³tũ³xa² sa²hau³ko³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Pas²kwa²nxe³tũ³xa²yai³nain¹jau³su²

14 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² ã³nhau³hau³kot³hĩ¹na¹
Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
hxi²ka²hxan³sxã³ha¹li¹wxa²sa²so¹xi²nũn³tũ³ka³txa²
ã³sa²so¹nũ²la² thĩ¹nai²na² ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³wi¹hain¹nũ²la² me²sa²ka³lo³a²
ã³wxe²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 15 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Khãuh³lxa³ti³sxã³ su²lhã³sain¹ju³ta²
ti³wa³ki³lon³na³li¹. Nxe³sa²ju³kxai³lu²

sai¹nxa³ta³lxa¹ Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
yain³ki³ju³ta² yxo²kwain³khaix¹sa³hẽ²li¹.

16 Nxe³tũ³xa² nxe³tũ³xa²yã¹nxe³tũ³xa²
ãh¹lxi³sxã³ wa³su³txi³ ĩ³yai³nxi²ki³sxa³lho³li¹.

Kxãn³ton³tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² ã³si³wxe³hĩ¹na²

jã¹nxũ³na¹tu¹wi¹. Nxe³hĩ¹na² Pas²kwa²nxe³ju³ta²
yain³kxi²jau³xu¹ta²na² ta³lu²nhxa³tu¹wi¹.

Nxe³ye¹nx²ta¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³ta¹hxai²hẽ¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹
ĩ³na²kxẽ¹na² hxi²tẽ³nha²nũ²la² Txa²wã¹sũ³na²
ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe³nũ²la² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩ³na²kxẽ¹na² tẽ³sxã³ ĩ³na²xai³jxah³lxi³hẽ¹li¹.
18 Nxe³yãn¹ta¹ nxe³kxa²yã¹nxa¹ju³ta²

ĩ³na²kxi³jau³xa² wa³su³txi³ ĩ³na²xi²nxa³lho³li¹.
Txa²wã¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta²Si³yxau³tãu³lot3sa²hĩ¹na¹
ĩ³na²xi²yah³lxi³ki³tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Hã²wxãn³txa³ yain³tũ³xa² hxi²tẽ³sãn²nũ²la²
Sũ³na²ĩ³wi¹lxon³kxi²si¹jau³xa²ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³sãn²ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa² wã²nãu²lxi²sxã³
ũ³hũ²xai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³hũ²xai³sxã³
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³tũ³xai²na² Txa²nũ²a² yã¹nx2na³li¹.
Ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Yain³tũ³xai²li²
ya³lu²kxi²nũh¹nx2ta¹kxa² ĩ²xi²sah¹lxin¹tũ³xai²li²
yain³nũh¹sah¹lxi³to³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Te²yã¹nxe³sxã³ yain³ta³lun²ka³tu³ hã²wxãn³txa³
ĩ³na²kxẽ¹na²ũ³hũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:

— ĩ³na²xai³jxah³lxi³hẽ¹li¹. A²nxe³jau³jau¹xai²na²
Txa²ti³ha²yau³xa² yã¹nx2na³li¹. Wãn³txa²
tah²yau³xa² ĩ³ye³kxi¹nx2ta¹jau³xai³ jã¹nxe²
kãi³ũh¹nx2ta¹jau³nũ³ai²la¹wi¹. A²nũ²a²
ko³nxe³ti³ kãi³ju³ta² ã³wa²sut1si¹ha¹jau³nũ³su²
Txa²ti³ha²yau³xa² ha³li³hxan³sa³tu¹wi¹.

21 Ne³ka²sah¹lxi³wxi¹. Jah¹lai²li²
ã³yãu³hũ¹sa²jah¹la² txa²wã¹me²sa³ka³lo³a²

ã³wxe²na³li¹. 22 Su²lhã³sain¹sxã³
ya³lu²na¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta² Txa²wã¹sũ³na²
wãn³txu¹tai²na² ĩ³ye³kxũ¹nẽ³ta¹hxai²ti³ai¹ti²tu³wi¹.
Yxãn¹ta¹ ã³yãu³hũ¹sa²jah¹lo²kxai²lẽ¹.
Ko³nxe³ton³khai¹nxe³tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
ta¹hxai²hẽ¹la².

23 Nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ain³kxain¹te³na¹
e³lain¹te³nah¹lxi¹;
— İh¹jah¹lo²ta³ kō³te³hin¹te²la¹xã³? Nxe²
e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

Hxi²kan¹ta² Si³yxau³jah¹lo²su² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

24 Nxe² e³lain¹nxa²ha¹te¹ jau¹xai²li² ta³lun²nũ²la²
a²sa³wi³ha³lxa² e³kxi²nyhu¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
Nxe³te³nah¹lxi¹;

— Txai²li² hxi²kan¹txi³lxã³na¹wi¹. Yxã¹ta¹
wxã¹li²kãin²te²sxa³lxi¹. Åh¹lxi³sxã³;

— Kwa²nxi¹lxi¹. Txai²na² so¹lxi³
hxi²kan¹te³lxã³na¹wi¹. Wxã¹na² kãin²te²sxa³lxi¹.
Nxe³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la². 25 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹;

— Ju³te²a² nũ³ka³txi³sxa³te²nãu³xa²
a²si³yxau³ka³txa² hi²sen³su² a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xa²
yxo²xũn³txi³ kwa³na³nyhain¹te²ju²hē³li¹.
Ai¹nha²kxai³ a²sa³wi³ha³lxa² nxe² e³lain¹te³nah¹lxi¹;
“Jah¹lai²li² wi¹la³ ã³non²ta³kxi²nē³jah¹lai²la¹wi¹.”
Ain¹jau³su². Te³nai¹nhxai²na²hē³li¹.

26 Nxain¹kxan²ti³ te²yã¹xah³lxi³txa³hē¹li¹.
Yxã¹ta¹: “Hxi²kan¹te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³jau¹xai²na²
e³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ a²nũ²a² hxi²ka¹nxa³te²a²
yã¹nxe² ĩ²ũ¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹. Te²yã¹nxe³sxã³:
“A²wa³kxën³su² te²sa¹wi¹.” Nxe³jau³jau¹xai²na²
e³yah³lxin¹kxai²nãn²tũ³ kwa² sa³wi³sa²yã¹nxa²
ã³non²ta³kxi²nũ¹nha¹jah³lxi³hē¹li¹.

27 Te²yã¹nxe³ju³kxai³lu² İh¹jah¹lo²ta³ hxi²kan¹
wa³to²hi² jah¹lo²la³te²la¹xã³? Yain³txi³su²
ãu¹la³kxi²sxã³ ũ³hũ²jah¹lo²su² te²la³ ta³nxa²,
hãi¹nxe³sxã³ ã³wxe³sxã³ yain³jah¹lo²su² te²la³
ta³nxa², İh¹jah¹lo²ta³ hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²su²

hĩ³te²la¹xã³? Nxe²nxa³wi¹. Hãi¹sxã³ ã³wxe³sxã³
yain³jah¹lo²su² te²na² hxi²kan¹ wa³to²hi² jah¹lo²su²
te²la¹wi¹ Nxe³to³ta¹ Txai²na² sa²kxai³lu²
yain³txa² ãu¹la³kxi²jah¹lo²kxa² yã¹nxe³sxã³
a²wa³ka³li³lo³jah¹la²yã¹nxa¹wi¹.

28 Nxe³na¹ha²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²sah²lxin¹tai¹tu³wi¹.
Ha³lo²a² ko³ton³kxi²sa²kxan²ti³ kan²txi³
ã³si³tẽ³kxi²sah³lxin¹tai¹ti²tu³wi¹. 29 Sah¹lxin¹nha²kxai³
Txa²wĩ³na² hxi²ki³kxai³lu² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lot³sa²tu¹wi¹. Nxe³sa³kxai²nãn²tu³
ha³lo²a² a²yo²ha³kxa¹ a²wa³kxẽn³si¹ta¹tu¹wi¹.
30 Nxa¹kxai²nãn²tu³ Txai²yã¹nxe³sxã³
I³sa³e² nũ³ka³txi³nãu³xa² ha³tih³xa² hxi²ka²
hxan³sxã³ ha¹li¹ wa²sa²so¹xi²nũn³ka³tu³
nxe³te²nũ³ka³txi³nãu³xa² a²wa³kxẽn³si¹yah³lxin¹nũ³nĩn¹tu¹wi¹.
Nxe³yah³lxin¹kxa²yu³su² txa²yai³na¹ka³lo³a²
ã³wxe³sxã³ yain³kxi²syah¹lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³la²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³lai²na² Je³su²jah³la² sa²yo²ã³jau³nũ³su²

31 Nxe³ha²kxai³la¹:
— Si³mãu²ah³lãi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹.
Sa³ta³na²jah¹la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
“Je³su²jah³lĩ¹. Wxa²nũ³ka³txai²li² ã³hũ¹sẽ¹li¹.
Sa²yo²ã³nxain¹ju³ta² ĩ³ye³kxi²sai³nai¹na¹tu¹wi¹.”
Sa³ta³na²jah¹la² nxe³sain¹na²hẽ³li¹.
32 Ain¹ta¹ Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxai¹na¹hẽ³li¹,
kan²txi³ yxo²ĩ²sah¹lxi³si¹hin¹jau³su¹.
Nxe³ha²kxai³ ã³yo²o³tũ¹xi²san¹kxai²nãn²tu³
txa²sa³wi³ha³lxa² yxo²ĩ²sain¹nũn³si¹hin¹jau³su²
ã³nxũ²kwai³lxũ¹txi³txai¹nhẽ³li¹. Je³su²jah³la²kxai³
ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lāi³. Kan²txi³
 ā³si³tē³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹. Ū³tū¹kxi²sain¹kxan²ti³
 su²lhā³sain¹kxan²ti³ya²la³tu³sa²yxō²ā³nxa²sa²sī¹nxa³lho³li¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

³⁴ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²ī³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Pe²jah³lāi³. Ne³ka²sa²sa²lxi¹. Ka³nxah³tai²na²
 ka³la³ka³la²a² ī³yxai²lxi²nxa³tā³lxa¹ jau³nū³a²
 nxe²e³in¹te³nah¹lxi¹: “Je³su²jah³la²
 ī²ti³hex¹te²txā³wi¹.” Nxe²ī³ki³ha¹kxi²san¹jau³xa²
 ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ī³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²
 ta¹hxai²hē¹la².

Yen³kxa² āu¹la³kxi²jau³su²

³⁵ Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²kxai³la¹
 e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — Kxā³n^hxī¹nai³tā² sa²si¹hā³nx2ta¹hī¹nai³tā²
 ha³teh³nxā³nxē¹tā³ yū²nxa³ha²kxai³ wā²lē¹tā³
 yū²nxa³ha²kxai³ yu³wi²kxi²nha²ka³lo³a²
 wē³no³kxi³la³ yū²nxa³ha²kxai³ nxe³kxan²ti³
 yā¹te²tā³ wā³kon³kxi¹nx2ti³lhai¹li¹? Ta¹hxai²hē¹la².
 Nxa²ha¹te¹:

— Wā³kon³sīn¹nxa³tai¹tu³wi¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².

³⁶ Nxa²ha¹te¹:

— Hī¹kxai³ ha³teh³nxā³nxē¹na² tā³nxa²
 wā²lē¹na² tā³nxa² yū³ke³la³te²kxai³
 so¹xi¹jah³lxi³hē¹li¹. Yah³lxi¹nha²kxai³
 yu³la² kāin² ta³wxi²a² yū²nxa³kxai²nān²tu³
 so¹kxi²txai¹yah³lxi³hē¹li¹, wxa²wā²la²ka³lo³a²
 ū³hū¹ai¹yah³lxin¹kxan²ti³nū¹. ³⁷ Nxe³ha²kxai³
 Txa²wā¹sū³na² ha³teh³nxā³nxu¹tai²na²
 nxe³te³nah¹lxi¹: “A²nū²a²nāu³xa²
 te²hi²sen³su² Txa²wā¹sū³na² hxi²kan¹jah¹la²
 ī³ye³ki³ha¹kxain¹te³nah¹lxi¹: ‘Jah¹lai²li²’

ko³nxe³thin¹jah¹la² he³la³kxi³sye¹txi³na³li¹.
 Nxe²e³ain¹tu¹wi¹.” Ũ³wha²li¹txã³nxu¹tai²na²
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹li¹. Hĩ¹na² nxe³kxa²yã¹nxe³jut³su²
 kãi³ta³lun²sain¹tu¹wi¹. Je³su²jah³la²kxai³
 ta¹hxai²hẽ¹la².

³⁸ Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxai²na² wãn³txi³kxai³lu¹.
 – ĩ²sa²si¹lxĩ¹. Ti¹ai²li² yũ³la² kãin²ta³wxi²a²
 wxi²ha¹li¹ yũ³sĩn¹na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹:
 – Ān²na³li¹. Je³su²jah³la² nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² Sũ³na² ĩ³ye³kxi²jau³su²

³⁹ Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³la²kxai³lu² a³li³nũ²la² wã³la³ka³txa²
 O³li³ve²ra³ka³txa² ka³la³hxai²na²hẽ³
 jã¹nxe³to³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³tãu³a²
 ã³si³tẽ³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². ⁴⁰ Jã¹nxe³sxã³
 ka³la³to³nhũ²la² ã³yi¹ka³tu³ e³kxi²te³nah¹lxĩ¹:

– Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi¹jah³lxĩ³hẽ¹li¹.
 KQ³nxe³ju³ta³la³ ã³wih¹kxi¹nx2ti³kxa²yaⁿ3txi³su²
 nxe³nx2ta¹nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴¹ Nxe³nũ²la² jũ¹nxe² ã³ya¹not3ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nũ²la² ã³ka³ti³lhu³ta³kxa² wxe³sxã³
 Txa²wã¹sũ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴² E³kxi²te³nah¹lxĩ¹:
 – Wĩ³na² nxex3txi¹. Ten³nxa²ke³la³te²kxai³
 a²kQ³nxe³ju³tai²na² khãuh³lxa³ti³sa²ju³tai²na²
 sa²wa²tot1so¹kxi²sẽ¹li¹. Yxãn¹ta¹
 ten³nxa²nxa³kxai²nãn²tu³ wxa²wãn³txa² so¹lxĩ¹
 we¹txa²ha¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

⁴³ Nxe²e³tĩ³kxai³lu² oh³xan¹jah¹la²
 a³ka³nxi²nũ²la² ãn³sĩ³nxũn³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
⁴⁴ Nxe³ha²kxai³ jã¹nxe³sxã³ ã³ka³ti³lhu³ta³kxa²
 wxe³sxã³ Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².

Nxe²e³kxi²tãu³a² ãin²ti³sa²txe¹khaix1nxe³ha²kxai³
 i³kax3lãux3ka³lãu¹nha²jau³xa² a²tih³yau³khai³xa²
 ha³li³at1ta¹hxai²hẽ¹la². 45 Hã²wxã³txa³
 e³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³wa³li²sxi²nũ²la²
 ãin²ti³khaix1nxe³ha²kxai³ ãu³xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 46 ãu³xain¹ka³tu³ta¹ Je³su²jah³la² e³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — ãh¹nxe³ha²kxai³ ãu³xah³lxin¹ji¹wi¹?
 Txa²wã¹sũ³na² i³ye³kxi¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 KQ³nxe³ju³ta³la³ ã³wih¹kxi¹nx2ti³kxa²yan³txi³su²
 nxe³nx2nhai¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

KQ³nxe³thin¹tũ³ka³txa² Je³su²jah³la² so¹ain¹jau³su²

47 Nxa²ha¹te¹ i³ye³kxi²ta³lun²nxa³ta³lxa¹ a²nũ²a²
 ka³lxa¹tũ³ka³txa² yau³so³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxain¹sxã³ a²sa³wi³ha³lxa² ã³nhai¹tũ³jah¹la²
 ka³na³ka³na³te²a² Ju³ta²sah³lo²kxai³lu²
 ne³ka³ta²a² wxã³ye²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³kxan²ta² yau³son³kxi²nũ²la² Je³su²jah³la²
 i³yo²sai¹la³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 48 Nxa²ha¹te¹
 Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Ju³ta²sah³lãi³. i³yo²sai¹la³kxi²san¹jau³xa²
 ã³yãu³hũ¹kxi²san¹ji¹wi¹? Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

49 Nxa²ha¹te¹ a²sa³wi³ha³lxa² hi²sen³kxai³lu²
 wxã³ain¹tũ³ka³txa² i²ain¹tãu³a² i³ye³ain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²hxi²kan¹jah¹lãi³. Yũ³la² kãin²ta³wxi²a²
 hxi²tẽ³nha²sxã³ sun²tã¹sĩn¹te³la¹ji¹wi¹?
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

50 Nxe²e³ain¹tĩ³kai³lu² Je³su²jah³lai²na²
 a²sa³wi³ha³lxa²na² ka³na³ka³nat3sxã³ wã³nxĩn¹ta²
 si³yxau³kah³lai²na² a²sa³wi³sa² yau³son³kxi²nũ²la²
 yũ³la² kãin²ta³wxi²a² hxi²tẽ³nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³te³na¹ a²ne³nxẽ³na² a²nẽ³wi¹tãu³a²

ũh³nxe³i²lã³ta¹hxai²hẽ¹la². 51 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Hãi¹nxã¹jah¹lxi³sã²nhẽ³li¹. Nxe³jau³su²
nũ²la² in³txa² ne³nxẽ³na² txa²wã¹ne³wi¹nẽ³tãu³a²
wxa²ne³wxai³sain³sxã³wxa²ne³we²txi³ta¹hxai²hẽ¹la².
52 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² Si³yxau³kah³lo²su²
te²a² a²so³ta²to² nũ³ka³txi³su² te²a² Ju³te²a²
a²hxi²kan¹tũ³ka³txi³su² te²a² nxe³te²su²
Je³su²jah³lai²na²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Yu³la² kãin²ta³wxi²a² tẽ³i² hi³sa³ka³txa²
tẽ³i² yah³lxin¹sxã³ wxã³yah³lxin¹ti²ti¹. A²nũ²a²
yen³kxa² kãi³kxi²jah¹la² i³sxã³ sa²so¹kxa²
yã¹nxe³ i³sxã³ sa²so¹sah¹lxin¹ta²lu¹wi¹.
53 Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² ye³ka³lxa¹txi³
ã³yũh¹sxai²na¹tai¹ti²tu³wi¹. Na¹tãu³ai³tã²
so¹sah¹lxi³hxai²nxã³tai¹ti²tu³wi¹. Yxãn¹ta¹ hĩ¹na²
ka³nxa³hi²ha²kxai³ Sa³ta³na²jah¹la² nũ³kxũn³sxã³
o²la³kxi²te²ju²hẽ³li¹. Te²yã¹nxe³ha²kxai³
wxa²nũ³ka³txai²na² ko³nxe³ti³ o²la³kxah³lxin¹tu¹wi¹.
Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

Pe²jah³la² a²yxo²wãn³txa² Je³su²jah³la²
sa²yxo²ã³jau³su²

54 Ain¹nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lo²kxai³ i³sxã³
sa²so¹ai¹nha²kxai³ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kah³la²
hxi²kan¹jah¹la² a²sxi²ha² tĩ¹kxain¹sxã³
ã³wi¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxain¹tãu³a²
Pe²jah³la²kxai³ a²si³yo³na² sxi²ha² wai²ha²
yxo²tã³lxa² ã³wih¹ta¹hxai²hẽ¹la². 55 A²nxe³thĩ³na²
ti²ta³lo³ka² ha³nxe²a² sa²ya³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³tho³xai²na² Pe²jah³lo²kxai³lu² tĩ³nũ²la²
a²yxo²we³ka²nũ¹hain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 56 Nxe³tãu³a²

wã³nxĩn¹ta² si³yxau³kah³la² hxi²kan¹jah¹la²
a²sa³wi³sa¹ka³lxa² e³te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² Je³su²jah³la² a²si³tẽ³kye¹nxain¹na²li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

57 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² ki³ha¹kxain¹sxã³
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxex3sa²nxi¹. Jah¹lai²li² hai³txi³ i²te²txã³xĩ¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

58 Ye³jen¹nãu³a² in³txa² i²ain¹nũ²la²
e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²na² Je³su²jah³la² a²sa³wit3sin¹ta¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³lai²na²

i³ki³ha¹kxi²sxã³ a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Txai²li² ti³he¹nxẽ²nxa³wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

59 Ye³jen¹nũn³tãu³a² in³txa² ã³xa² i²ain¹te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li² ã³si³tẽ³kxain¹te²nu³tã³li¹. Ka³li³le²a²
a²nũ³ka³txi³su² ye²ha²kxai³lu¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

60 Nxa²ha¹te¹ Pe²jah³la² i³ki³ha¹kxi²sxã³
i³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Nxex3sa²lxi¹. Jau¹xai²li² ko³nha²ti³hex1te²txã³wi¹.

Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹ e³ta³lun²hĩ¹na¹
ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²ta¹hxai²hẽ¹la². 61 Nxe³tãu³a²

Je³su²jah³la² sa²ne³wa³ti³nha²sxã³ Pe²jah³la²
ten³sa²tã³ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³hĩ¹na¹ Pe²jah³la²

sa²kxai³lu² Je³su²jah³la² a²wãn³txai²li²
i³ne³sai¹xi²nha²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³jau³xa²sa¹:

— Ka³nxah³ta² ka³la³ka³la²a² i³yxai²lxi²nxa³tã³lxa¹
wxãi²na² Pe²jah³lo² i³nxai²na² sa²kxai³lu²

ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ ten³si¹sa²nxãn³jau³nũ³su²
i³ye³kxi²xin¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

62 Nxe³jau³xai²na² Pe²jah³lai²na² ain³kxi²xi²ka³tu³

ha³lo²a² a³li³xi²nũ²la² äin²ta³kxi²nha²sxã³
kãin²nãn³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² i³su²lain¹jau³su²

63 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa² Je³su²jah³la²
tĩ³kxain¹tũ³ka³txai²na² i³wai³ka³si³jau³su²
ĩ³ye³kxai¹ni² i³su²lai¹ni² nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

64 Nxe³ain¹kxa²yu³su² wã²la²ka³lo³a²
tẽ³sxã³ ã³yhe³tĩ¹kxain¹nũ²la² i³su²lain¹ka³tũ³
ĩ³wã³txi³te³nah¹lxĩ¹:

— İh¹te²tã³ i³su²nxain¹thi²li¹? İ³yau¹ũ³sẽ¹li¹.

Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

65 Te²yã¹nxe³ju³ta² ko³nxe³te²lo³jau³xa²
yau³ka³lxa¹txi³ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta² nũ³ka³txa² i³wã³txain¹jau³su²

66 A³lan²ton³tãu³a² Ju³te²a² a²hxi²kan¹ta²
nũ³ka³txi³su² te²a² wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³su²
te²a² ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxĩ³su² tũ³ka³txi³su²
te²a² ain¹sxã³ ã³nũ²kxi²nũ²la² Je³su²jah³la²
sa²so¹ain¹ka³tũ³ e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

67 E³kxain¹te³nah¹lxĩ¹:

— Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²sin¹ji¹wi¹?

İ³yau¹ũ³nha²sẽ¹li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹

Je³su²jah³la² i³wa²lũ³xi²te³nah¹lxĩ¹:

— İ³yau¹ũ³nx2ta¹kxai²nãn²tũ³ yxo²ĩ²sah²lxan³tho³li¹.

68 Yxãn¹ta¹ i³wã³txi³nx2ta¹kxai²nãn²tũ³ hai³txi³
ĩ³wa²lũ³xi¹sah²lxan³tho³li¹. 69 Yxãn¹tah¹lxa¹

ye³jen¹na² yan¹nãu³a¹ Txai²na² Sũ³na² A²hxi²kan¹ta²

Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²na¹xai²na² İ²sah¹lxin¹tu¹wi¹.

Txa²wã¹sũ³na² Si³yxau³jah¹la² a²wi¹nẽ³tãu³a²

ã³wxe³na¹tu¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ ta¹hxai²hẽ¹la².

70 Nxa²ha¹te¹ a²yo²ha³kxa¹ ĩ³wã³txain¹te³nah¹lxi¹.
 — Wxã²na² Txa²wã¹sũ³na² Ta²su²
 nĩn¹ji¹wi¹? Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
 ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Wain³txi³ e³yah³lxi¹lxi¹. Txai²la³na¹wi¹.
 Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

71 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹te³nah¹lxi¹:
 — Hĩ¹na² ĩ²ki³ti²tu³wi¹. Je³su²jah³la²
 a²yo²wãn³txa² Sũ³na² kQ³nxe³te²lo³jau³xa²
 ain³kxi²ki³ti²tu³wi¹. Hãi¹nxã¹a³syah¹lxi³sa²lxi¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

23

Pi³la²jah³la² ĩ³wã³txi³jau³su²

1 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyhain¹nũ²la²
 ã³nũ²kxi²tũ³kã³txai²na² hi²sen³kxai³lu²
 Je³su²jah³la²kxai³ ã³nũ²kxa² so¹sxã³
 ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Pi³la²jah³la² sxi²ha²
 ã³nxai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 2 Nxe³nũ²la²
 ã³nũ²kxa² so¹ain¹tũ³kã³txa² ĩ³ki³ha¹kxi²sxã³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lai²li² txa²wã¹nũ³kã³txa²
 ã³ke³tũ¹ain¹na²hẽ³li¹. Nxe³te³nah¹lxi¹: “Ro³ma²no²
 nũ³kã³txa² a²hxi²kan¹jah¹la² Se²sa³jah¹lo²su² a²nũ²a²
 ũ³yho³hi²ki³ki³a² ũ³yho³hi²yah³lxi³txa³hẽ¹li¹.”
 Nxe³jau³su² ha²kxai³: “Txai²li² Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3sa²jah¹lo²sa¹wi¹.
 Wxa²si³yxau³kax3sa¹wi¹.” Nxe³jau³xa² yxo²ha³kxa¹
 nxe² ain³kxi²sĩ¹na¹hẽ³li¹. ĩ³ki³ha³nain¹jau³xa²
 ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

3 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³lai²na² a²wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxãi²na² Ju³te²a² nũ³ka³txai²na² a²hxi²kan¹ta²
si³yxau³jah¹lo²sin¹ji¹wi¹? Ta¹hxai²hẽ¹la². Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— Wxa²wãn³txai²na² wain³na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

4 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
e³kxi²te³nah¹lx¹. Wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³su²
te²a² a²nũ²a²nãu³xa² a²yxo²ha³kxa¹
ain³kxain¹te³nah¹lx¹:

— Jah¹lai²li² kō³nxē³ti³ kã³ju³ta² hai³txi³
ĩ²a¹jah¹lo²sxa³wi¹. Wi¹lhin¹jah¹lo²sye¹nx2ti³na³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

5 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xain¹te³nah¹lx¹:

— Kwa²nxi¹lx¹. Jah¹lai²na² wãn³txa²
he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² ĩ³yau¹ũ³hxai²na²hẽ³li¹.
Jã¹nxē³na³li¹. Nũ¹ka³na¹ Ka³li³le²a²ko³xa²
ã³si³wxē³nũ²la² Ju³te²a²ko³xa² ã³wa²to²hi²ka³tũ³
hĩ¹na² wxã²na³li¹. Ain¹jau³su² kãin² ki³han³jau³su²
e³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

E³ro²jah³la² ĩ³wã³txi³jau³su²

6 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la²kxai³lu²
ĩ³ye³kxi²te³nah¹lx¹:

— Jah¹lai²li² Ka³li³le²a² ko³xan¹jah¹lo²su² te²la¹xã³?
Ta¹hxai²hẽ¹la².

7-8 Nxa²ha¹te¹:

— Wain³sĩn¹na³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la²
Nxe³te³na¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
ĩ³sa²si¹hã³nyhai¹nha²kxai³ E³ro²jah³la² sxi²ha²
ã³wih¹si¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxē³jah¹la²kxai³
Ka³li³le²ko³xa² a²wa³kxēn³yah³lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Jã¹nxē³tãu³a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
yxau²xai³ta¹hxai²hẽ¹la². Kxãn³su²
Je³su²jah³la²kxai³ ĩ²ain¹ju³ta² ten³kxē³su²

ka³lih³kxi²la²ta¹hxai²hē¹la². Kxã³nhxĩ¹nai³tã²
 Je³su²jah³la² hxi²ka¹nain¹jau³xa² ain³kxai¹nha²kxai³
 hĩ¹na² sa²kxai³lu² a²ya³la³lhu²si¹nhẽ³tũ¹xã¹.
 Ain³jau³su² nxe³ta¹hxai²hē¹la². 9 Nxa²ha¹te¹
 E³ro²jah³la²kxai³ kãin² ĩ³wã³txi¹nyha¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³ta¹ Je³su²jah³la²kxai³ hai³txi³
 ĩ³we¹nyha¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². 10 Nxe³ain¹kxa²yu³su²
 wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³su² te²a²
 ha³teh³nxã³nxa² a²hoh³lxi³su² te²nãu³xa²
 ain¹sxã³ ki³ha¹kxi²sxã³ kō³nxe³ti³hi¹jau³su²
 ĩ³ye³kxain¹ta¹hxai²hē¹la². 11 Nxa²ha¹te¹
 E³ro²jah³lo²su² te²a² a²so³ta²to² nũ³ka³txi³su²
 te²a² nxe³te²a² sa²kxai³lu² ĩ³wa³ka³si³ai¹ni²
 ĩ³ha³nũ³nxe² nxain¹ta¹hxai²hē¹la². Ai¹nha²kxai³
 wã²la² wi¹khaix¹ka³lo³a² tẽ³sxã³ Je³su²jah³la²kxai³
 ũ³whi²kxain¹nũ²la² Pi³la²jah³la² sxi²ha²
 ĩ³whã¹li²si¹ta¹hxai²hē¹la². 12 Nxa²ha¹te¹
 kxã³nhxĩ¹nai³tã³ E³ro²jah³la² Pi³la²jah³la²
 hi³nyha¹ta¹hxai²hē¹la². Yxã¹ta¹ hĩ¹nãn¹te²tu³
 ya³li³xi²nyha¹ta¹hxai²hē¹la².

*Pi³la²jah³la² Je³su²jah³la² ya³lu²si¹jau³su²
 kwa³na³jau³su²*

13 Nxa²ha¹te¹ wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³su²
 te²nãu³xa² Ju²te²a² nũ³ka³txa²hxi²kan¹txi³nũ³ka³txi³su²
 te²nãu³xa² a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ Pi³la²jah³la²
 hi²sen³kxai³lu² ĩ³kaix¹so¹ta¹hxai²hē¹la². 14 Nxe³sxã³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹ Je³su²jah³lai²li² hi²sen³kxai³lu²
 a²nũ²a² nũ³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su²
 tẽ³sxã³ e³kxi²sah¹lxin¹ten¹tu³wi¹. Yxã¹ta¹
 wãn³txa² ka³lxa¹txi² wã³txai¹na¹ten¹tu³wi¹.
 ĩ³wã³txai¹na¹kxan²ti³ kō³nxe³ti³ kãi³ju³ta²

hai³txi³ a³ya³txi²nxa³wi¹. 15 Na¹kxa²yu³su²
 E³ro²jah³la² te²yãx1ta¹hẽ¹li¹. Nxe³ha²kxai³
 sa²si¹hã³xi²sain¹tai¹tu³wi¹. Ain¹jut3su²
 jah¹lai²li² ko³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³
 i³ya²lut1si¹ha¹jau³nũ³su² hxi²ki³ye²nx2ti³xa³wi¹.
 16 Nxe²nxa³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hãi¹sxã³
 i³wai¹tain¹si¹sã²na¹ka³tu³ wxa²wa²sut1sxã³
 ũ³hũ¹xi¹nx2ta¹tu¹wi¹. Pi³la²jah³la²kxai³
 nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². 17 Nxa²ha¹te¹ kxã³nxi¹nai³tã²
 Pas²kwa²nxe³tũ³xa² yai³nai¹nhĩ¹nai³tã³ a²nũ²a²
 ũ³tĩ¹kxi²tũ³ka³txa² a²nũ²a² ka³na³ka³na³te²a²
 wxa²wa²sut1sxã³ sa²tã³xi²to³ta²hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ ye³ka³lxa¹txi³ Pas²kwa²nxe³tũ³xa²
 yai³nain¹ju³ta² Pi³la²jah³la² hxi²ka²
 jã¹xain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

18 Nxain¹kxan²ta² te²yã¹nxe³ju³ta² te³nai¹nha²kxai³
 a²nũ²a² yxo²ha³kxa¹ kãin² i³kaix1tain¹te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³la² su²lhã³txa²sĩ¹nhẽ³li¹.
 Ba³ra³ba²sah³la² so¹lxi³ wxa²wa²sut1sxã³
 sa²tã³xit1sĩ¹nhẽ³li¹. Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 19 Nxa²ha¹te¹ Ba³ra³ba²sah³la² sa²kxai³lu²
 a²kxã³nxai³tã² a²nũ²a² su²lhã³ha²kxai³
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a²wa³kxẽn³nũ³ka³txa²
 he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² o²la³kxi²ha²kxai³
 ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² ũ³tĩ¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

20 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² hi²sen³kxai³lu²
 Je³su²jah³la² wxa²wa²sut1sxã³ sa²tã³xi²ju³ta²
 ten³jau³su² ah¹ i³ye³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

21 Ain¹tah¹lxa¹ yxo²xũn³txi³ i³wa²lũ³xain¹te³nah¹lxi¹:

— Hi³sa³ka³txa² ũ³hẽt1sxã³ i³hxi²kĩ¹la²kxi²sxã³
 i³ya²lu¹tai¹nhẽ³li¹. Ũ³hxi²kĩ¹hẽt1txai¹nhẽ³li¹.
 Nxe³nyhain¹to³ta¹hxai²hẽ¹la².

- 22 Nxa²ha¹te¹ Pi³la²jah³la² ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:
 — ĩh¹nxe³ta³ ko³nxe³ti³ kãi³ te²la¹xã³?
 Ko³nxe³ti³ kãi³ha²kxai³ ĩ³ya²lut1si¹ha¹jau³nũ³su²
 hxi²ki³ye²nx2ti³xa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
 ĩ³wai¹txi²sã²na¹ka³tu³ wxa²wa²sut1sxã³
 sa²tã³xi²si¹hai¹na¹tu¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
- 23 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²si¹hain¹jau³xa²
 yxo²xũ³txi³ e³jau³xai²na² ĩ³ye³sxã³
 ã³na¹ti³he¹xain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ai³na¹
 Pi³la²jah³la² ye³ye³non¹ta¹hxai²hẽ¹la².
- 24 Ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² Je³su²jah³la²kxai³
 su²lhã³si¹hain¹jau³su² Pi³la²jah³lai²na²
 a²yxo²wãn³txa² kwa³na³nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
- 25 Nxe³ain¹kxa²yu³su² Ba³ra³ba²sah³la² a²nũ²a²
 nũ³ka³txa² he¹li²nha²si¹nyhain¹jau³su² a²nũ²a²
 su²lhã³ha²kxai³ nxe³jah¹la² ũ³tĩ¹kxain¹jah¹lai¹tã²
 wxa²wa²sut1sxã³ sa²tã³xi²si¹nyhain¹jau³xa²
 te³nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Je³su²jah³la²
 su²lhã³si¹nyhain¹jau³su² te³nai¹nha²kxai³ Pi³la²jah³la²
 hi²sen³kxai³lu² sa²yxo²we¹nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Hi³sa³ka³txa² ĩ³hxi²kĩ¹la³kxain¹jau³su²

- 26 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² tẽ³sxã³
 a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ain¹tãu³a² Si³mãu²ah³la²
 Si³re²ne²ko³xan¹jah¹la² ne³khau²hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³jah¹la² a²ha³lo²khai³xa² a³li³nũ²la²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² ã³wih¹te³lhxã³ ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³jah¹la²kxai³ tũ³ka³txai²na² hi²sen³kxai³lu²
 i³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Hi³sa³ka³txa²
 sa²tã³ka³la³kxi²hẽt1so¹nha²si¹hain¹jau³su²
 kwa³na³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ha²kxai³
 Je³su²jah³la² yo³na² ĩ³hit1ai³ta¹hxai²hẽ¹la².

27 Nxa²ha¹te¹ tũ¹ka³txa² ka³lxa¹tũ³ka³txa³
 i³hi¹txain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³te²a² txu¹ti³nãu³xa²
 i³hi¹txain¹te²a² ãin²tai¹nha²kxai³ kãin²
 nãn³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 28 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la²
 i²ain¹nũ²la² sa²wa³ti³nha²sxã³ i³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³jah³lxi³nxi¹. Je³ru³sa³lẽ²thi³na²
 a²wa³kxẽ³na³ka³lxi²nãu³syah¹lxi¹nxi¹. Txai²li²
 i³nãn³kxi²sah¹lxi³txa³hẽ¹ni¹. Yxã¹ta¹
 wxã²na² wxa²wẽ³ha³lxa² wxa²nxũh¹
 i³nãn³kxi²nha¹jah³lxi³hẽ¹ni¹. 29 Ye³jen¹nãu³a²
 wxa²ha³lo²a² ko³ton³kxi²khaix¹nxe³nx2ti³tũ¹xĩ¹.
 Nxe³tãu³a² e³kxain¹tu¹xĩ¹. Nxe³te³nah¹lxi¹.
 “Txuh¹hai²li² wẽ³sa³ txa²te²a² ka³li³hi²
 txu¹hai²li² wẽh³ni²nxa³te²a² ka³li³hi² txu¹hai²li²
 wẽ³sa² i³lxa³te²a² ka³li³hi² nxe³nx2tain¹tũ¹xĩ¹.”
 30 Nxe³hi¹na¹ wã³la³ka³txa³ e³kxain¹te³nah¹lxi¹.
 “Û³ti¹kxi²sẽ¹li¹. A³hi²sxã³ i³ya²lut1sẽ¹li¹.”
 Nxe³ain¹tu¹xĩ¹. 31 Ai¹nha²kxai³ ko³nxe³ti³
 kãi³ũ¹sain¹na³li¹. Nxe³kxa²yã¹nxe³kxa²ha³tih³xan²tu³
 ko³nxe³ti³ kãi³wa³to²hi²nũ¹nx2tain¹tu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

32 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³ti³ kãi³sxã³
 yxau²xai³jah¹la² ã³ti¹kxi²te²a² ha¹lin¹sxã³
 su²lhã³si¹hain¹jau³su² ãn³sa²so¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxe³ai¹nha²kxai³ wã³la³ka³txa²
 txa²wã¹ne³ka³lo³kat3su² ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³ka³txa²
 ka³la³ain¹nũ²la² Je³su²jah³la² tẽ³sxã³ hi³sa³ka³txa²
 i³hxi²kĩ¹wxe³ai¹nha²kxai³ in³txa² ko³nxe³ti³
 kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹la² ha¹lin¹te²a² hi³sa³ka³txa²
 i³hxi²kĩ¹wxe³ain¹ya³ha²kxai³ nxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 A²nxe³sxã³ wi³txã¹ka³txa² Je³su²jah³la²
 i³hxi²kĩ¹wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

34 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² sa²kxai³lu²
 Txa²wã¹sũ³na² e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Wī³na² nxe³txi¹. Ko³nxe³ti³ kãi³sain¹jut3su²
 wi¹ko³nhai¹nxa³wi¹. Nxe³ha²kxai³
 ne³wã²na³txai¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³nxa²ha¹te¹ so³ta²to² nũ³ka³txa² txah³lxa³ki³a²
 wxa²sa²tã³ain¹sãn²sxã³ Je³su²jah³la² wã²la²ka³lo³a²
 so¹kxi²sxã³ wxa²nũt³tain¹ta¹hxai²hẽ¹la²
 35 Nxa²ha¹te¹ a²nũ²a²nãu³xa² ĩ²yxau²xai³ain¹tãu³a²
 Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²si³yxau³ka³txa²
 ĩ³wai³ka³si³xi²jau³su² ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²nũ²a² ã³xa² sa²hau³ko³tain¹to³tai¹ti²tu³wi¹.
 Yxãn¹ta¹ wã²nxũh¹sxã³ hxi²kan¹txi³
 sa²hau³ko³nha²nxa³lho³li¹. Txa²wã¹sũ³na²
 A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3jah¹lo²su²
 ke³la³te²kxai³ wã²nxũh¹sxã³ sa²hau³ko³nha²txai²li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

36 Te²yã¹nxe³sxã³ so³ta²to² nũ³ka³txa²
 yau³son³nũ²la² ĩ³wai³ka³si³xi²sxã³ yain³txa³yau³xa²
 kxah³yau³xa² ĩ³na²si¹jau³su² ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 37 Nxe³sxã³ ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹txa²
 si³yxau³kax3sin¹ke³la³te²kxai³ sa²hau³ko³nha¹sẽ¹li¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

38 Ai¹nha²kxai³ hi³a²ka³lo³a² wãn³txa²
 ũ³wha²li¹lhãn²sxã³ a²ne³ta³lxo³ka³nãu³a¹
 ũ³kũ¹tain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ũ³wha²li¹lain¹jau³xa²sa¹:

— Je³su²jah³lai²li² Ju³te²a² nũ³ka³txa² a²hxi²kan¹ta²
 si³yxau³jah¹lai²la¹wi¹. Nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².

39 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³ti³
 kãi³sxã³ yxau²xai³jah¹la² ka³na³ka³na³te²a²
 ĩ³wai³ka³si³nũn³te³nah¹lxi¹:

— Wxãi²li² Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
 Si³yxau³tãu³lo³txa²jah¹lo²su² nxĩn¹ke³la³te²kxai³

sa²hau³ko³nha²sẽ¹li¹. Nhãn¹kxai²nãn²tu³
jãx1sa¹nhũn³sĩ¹nhẽ³li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

40 Nxa²ha¹te¹ in³txa² ko³nxe³thin¹te²a² ã³xa²
a²wãn³txi³kxai³lu¹;

— Txa²wã¹sũ³na² o²nxã²nxa³ji¹wi¹? Jah¹la²
yã¹nxe² ya³lu²nũn³nĩn¹tu¹wi¹. 41 Nxe³sxã³

su²lhã³nẽ³lain¹ju³ta² wain³na³li¹. Yxãn¹ta¹
Je³su²jah³lai²li² hai³txi³ ko³nxe³thin¹sxã³
yxau²xai³jah¹lo²sxa³wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

42 Nxe³sxã³ ãh¹ ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³su²jah³lãi³. ĩ³ye³kxi¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Kxã³ton³sxã³ a²nũ²a² Txa²wã¹sũ³na²
A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tãu³lot3txa²tãu³a¹ wxã²na²
nxe³wã²sa²txa³hẽ¹li¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

43 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³wa²lũ³xi²ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Hĩ¹na² Txa²wã¹sũ³na² yxau³ju³ta² ĩ³na¹tu¹wi¹.
Nxa¹kxai²nãn²tu³ ã³sa²so¹nxa²ha¹tu¹wi¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta² ĩ³yau¹ũ³jau³su²

44 Nxa²ha¹te¹ ha³lo²a² whã²na¹
ka³nxa³hi²khai¹nxe³ta¹hxai²hẽ¹la². A³lan²ta²
ne³ka³ka³nhĩ¹nãn¹te²tu³ ã³ka³nxa³hi²ta¹hxai²hẽ¹la².
Ã³ki³kan³tãu³a¹ so¹lxi³ ĩ³ha²te¹txi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la².

45 Nxe³hĩ¹na¹ wã²la²ka³lo³a² au³ka³lo³a²
Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha² au³tan¹thĩ³na¹ yxo²tĩ¹ka³lo³a²
ã³ten²ti²sxã³ ã³yxo²hai²ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la².

Ã³ka³lo³ha¹lo³ta³lxi³ta¹hxai²hẽ¹la². 46 Nxa²ha¹te¹
Je³su²jah³la² kãin² ĩ³kaix1te³nah¹lxi¹:

— Wĩ³na² nxex3txi¹. Txa²yãu³ka³txa²
ũ³hũ¹nxa²ha¹wi¹. Ain¹jau³su² nxe³sxã³
ya³lu²ta¹hxai²hẽ¹la². 47 Nxa²ha¹te¹ so³ta²to²jah¹la²
a²hxi²kan¹jah¹la² ju¹tai²na² ĩ²te³nah¹lxi¹:

— Jah¹lai²li²ya²la³tu³wi¹lhin¹jah¹lo²su²te²nũ³tã³li¹.
Ta¹hxai²hẽ¹la².

48 Nxe³ha²kxai³ a²nũ²a²nũ³xa² kwa²
ten³sa²tã³ain¹te²nũ³xa² ya³lu²yain¹nxa²ha¹te¹
ãin²ti³sxã³ aun³txa² wa³li²xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
49 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na²a²sa³wi³ha³lxa²kxai³lu²
u²lxi³ yxau³sxã³ ten³sa²tã³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Ai¹nha²kxai³ txu¹ti³nũ³xa² Ka³li³le²a² ko³xa²
yxau²xai³lhĩ¹nãn¹te²tu³ã³si³tẽ³la³kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³te²nũ³xa² ten³sa²tã³ain¹nũ³ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² txah³lxa³kxẽ¹na² sa²nĩ³kxain¹jau³su²

50-51 Nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la² A³ri³ma³te²a²thĩ³na²
Ju³te²a²ko³xa² sxa³thĩn³su² ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³thĩ¹nãn¹jah¹la² yxau³sxã³
ĩ²nũ³ta¹hxai²hẽ¹la². A²nxe³jah¹la² wi¹lhin¹jah¹lo²su²
ta¹hxai²hẽ¹la². Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta²
Si³yxau³tãu³lo³ju³ta³nũ³su² wah³nxe³ta¹hxai²hẽ¹la².
A²nxe³jah¹la²kxai³lu² Je³su²jah³la² su²lhã³ain¹ju³ta²
ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². Ju³te²a² a²hxi²kan¹jah³lo²su²
kxan²ti³ ten³ta¹hxai²nxa³hẽ¹la². 52 A²nxe³jah¹lai²na²
sa²kxai³lu² Pi³la²jah³la² ã³tĩ³ta¹hxai²hẽ¹la².
Je³su²jah³la²nũ²a² ya³lu²ta²nũ²a² sa²nĩ³kxi²si¹jau³su²
ĩ³wã³txi³ta¹hxai²hẽ¹la². 53 Nxa²ha¹te¹
wi¹lĩ³wa²lũ³xi²nxa²ha¹te¹ Jo³se²ah³la²kxai³lu²
hi³sa³ka³txin³ti³ sa²sai¹kxã¹kxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³nũ²la² wã²la²ka³lo³a² lĩn²yo²ka³lo³a²
wi¹ka³lo³a² sa²wa³lãu²kxi²nũ²la² txah³lxa³kxẽ¹na²
sa²so¹sxã³ ũ³whi¹sxã³ ũ³tĩ¹kxa²wih¹ta¹hxai²hẽ¹la².
Nxe³tẽ³na² kwã³kxa² tah²hẽn³su²
ta¹hxai²hẽ¹la². 54-56 Nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nũ³xa²
Ka³li³le²an¹ta¹ka³lxu³nũ³xa² a²sa³wi³ha³lxi³su²
ha²kxai³ Jo³se²ah³la²kxai³ ã³si³tẽ³kxi²nũ²la²

txah³lxa³kxē¹na² ĩ²ha²kxai³ Je³su²jah³la²
 ũ³whih¹wxe³je³na² ĩ²ain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ²ain¹nũ²la²
 ā³ya³wa²lain¹ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³
 a²nũ²a² ya³lu²te²a² wxa²tō¹la³kxi²jau³nũ³a²
 hau³ko³tain¹ta¹hxai²hē¹la³, txu¹ti³nāu³xa²sa³.
 Nxai¹nha²kxai³ ka³nxa³ha²ta² Ju³te²a² nũ³ka³txa²
 a²sa²ba³to³ nxe³nha²kxai³ Txa²wā¹sũ³na²
 ũ³wha²li¹txā³nxa² wet¹si¹nyhain¹jau³su² hāi¹sxā³
 ĩ³ye¹nxi²sxā³ yxau³ain¹ta¹hxai²hē¹la².

24

Je³su²jah³la² ka³tēn³su² ĩ³sa²yxau³si¹jau³su²

¹ Nxa²ha¹te¹ to³mĩn²ko³ nxe³hĩ¹na²
 ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹ txu¹ti³nāu³xa² sa²kxai³la¹
 a²jā¹nxe² wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². ĩ³yau³xa²
 a²nũ²a² ya³lu²te²a² wxa²tō¹la³kxi²jau³xa²
 tē³sxā³ wā³lain¹ta¹hxai²hē¹la². ² Nxa²ha¹te¹
 kwā³kxē¹na²kxai³lu² txah³lxa³ka³lo³a²
 kāin²ka³lo³a² tē³sxā³ ũh³yo²tĩ¹ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³kxan²ta² txu¹ti³nāu³xa²kxai³lu²
 wā³lain¹tāu³a¹ kwā³kxē¹na²kxai³lu²
 a²ne³hē³txa¹ sa²yo²than²nha²sxā³
 yxau³ye³ta¹hxai²hē¹la². A²nxe³tē³na²
 ān³tĩ³tāu³a² ĩ²te³na¹ sa²yo²than²nha²sxā³
 yxau³ye²ta¹hxai²hē¹la². ³ Nxe³ain¹nũ²la²
 yxo²than²nha²sxā³ yxau³ye²ha²kxai³
 ā³wi¹hain¹ta¹hxai²hē¹la². Nxe³ka³tu³ a²nũ²la³
 Je³su²jah³la² Txa²wā¹hxi²kan¹jah¹lai²na² a²nũ²la³
 yũ³ne¹ye²yhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². ⁴ Nxa²ha¹te¹
 ĩ²ai¹nxa³ha²kxai³ e³lain¹te³nah¹lxi¹:
 — ĩh¹nxe³te²sin²ta²ku². Ki³nhĩ¹. Ain¹tāu³a²
 in³txa² ha¹li¹ ĩ³ha¹txi²nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

A²nxe³te²a² a²wã²la³ka³lo³a² ha³te¹tha²kxai³
 hxi²kan¹txi³ ĩ²nxũ³kxi²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hẽ¹la².
 5 Txu¹ti³nãu³xa² ju¹ta² ĩ²sxã³ o²nha²sxã³
 ĩ³ye³ãu²la²to³tha²kxai³ĩ²sxã³sa²kxu²thu¹nha²ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³ain¹ti³kxai³lu²in³txi³nãu³xa²a²wãn³txi³kxai³lu¹:
 – ĩ¹nxe³kxa²ya³ti³ta³ txah³lxẽ¹na²
 a²nũ²a² ya³lu²te²a² sa²nĩ³kxain¹tẽ³na²
 nũ²kxah¹lxin¹thi²ni¹? 6 Hĩ¹nai²li² a²nũ²a²yũ²nxa³xĩ¹.
 Ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na²ni¹. A³li³xi²na²ni¹.
 Nxe³ju³kxai³lu² kxã³nxai³tã² Ka³li³le²a²ko³xa²
 yxau³hĩ¹nai³tã¹jau³xa² nxe³hĩ¹nai³tã²
 ne³ka²kxah¹lxan³sai¹ni¹? Nxe³wã²nxa²lxin¹ji¹?
 7 Nxe³jau³xa²sa¹: “Ko³nxe³thin¹tũ³ka³txa²
 hi²sen³kxai³lu² sa²so¹sain¹nũ²la² hi³sa³ka³txa²
 ĩ³hxi²kĩ¹la³kxi²sain¹sxã³ ĩ³ya²lut¹sain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sain¹kxa²ha³ta³nxã²tu³ ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹
 a³lan²ni²sxã³ ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²na¹tu¹wi¹.”
 Nxe³jau³xai³tã² ain³kxi²yah³lxin¹tai¹ti²tu¹ni¹.
 Nyhain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 8-9 Ain¹nxa²ha¹te¹ txu¹ti³nãu³xã² wãn³txa²
 tĩ³yau³xai³tã² sa²wa²lho¹xain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Sa²wa²lho¹xain¹sxã³ ĩ³xain¹ka³tu³ a²sa³wi³ha³lxa²
 hxi²ka² hxnã³sxã³ ka³na³ka³nat³sxã³
 wa²sa²so¹xi²nũn³ka³tu³ nxe³tũ³ka³txa²
 a²sa³wi³ha³lxa² hãĩ¹nxe³ti³xa¹ nxe³jau³xai²na²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³hen³txain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 10 A²nxe³txu¹txi³nãu³xa² ĩ³lxĩ²nyhain¹tũ³ka³txa²sa¹:
 Ma³ri²a² Ma³ta³lẽ²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³
 Jo³ã²na³ka³lxa² nxe³ha²kxai³ Ma³ri²a³ka³lxa²
 nxe³ha²kxai³ a²nxe³ta¹ka³lxa²na³ Ti³a²kah³la²
 a²hã³ka³nũ²la³ta¹hxai²hẽ¹la². Ai¹nha²kxai³
 txu¹ti³nãu³xa² ka³lxa¹txi³ a³li³ain¹nũ²la²
 a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa² ĩ³ha¹txi²sxã³

nxe³jau³xai²na² ĩ³hen³txi³nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

11 Nxe³nyhain¹tah¹lxa¹ a²sa³wi³ha³lxi³nũ³ka³txa²
jau³jau¹xai²na² hai³txi³ yxo²i²nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la³:

— Toh³li³ta²wān³txai²la¹wi¹. Nxe²e³lain¹ta¹hxai²hē¹la².

12 Nxa²ha¹te¹ jau³jau¹xai²na² ain³kxi²nũ²la²

Pe²jah³la² ĩ³sa²yxau²ã³ka³tu³ Je³su²jah³la²

kwã³kxē¹na² txah³lxē¹nān²ta³ ã³nih³nũ²la²

ã³ku²thu²kxa¹sxã³ã³wih¹ta¹hxai²hē¹la². ã³wih¹nũ²la²

wã²la²ka³lo³a² Je³su²jah³la² ě³kxain¹ka³lo³a² so¹lxi³

sxa³ne²yhe²ta¹hxai²hē¹la². Yxã¹ta¹ Je³su²jah³la²

yũ³ne¹yhe²ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxe³sxã³ a³li³sxã³

ĩ³xi²tāu³a²:

— ĩh¹nxe³te²sin²sun²kũ¹.
e³nha²ta¹hxai²hē¹la².

Nxe²

E³ma³u²thĩ³nān¹tĩh³na² ai³ya³tĩh³nān¹jau³su²

13 Nxa²ha¹te¹ sũn²ta³txai²na² a²sa³wi³ha³lxa²
ha¹lin¹te²a² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³nũ²la²

E³ma³u²thĩ³na² ai³ya³ta¹hxai²hē¹la². Nxe³thĩ³na²

10 ki³lo²me³tro³ nxe² u²lxi³ye²ta¹hxai²nxa³hē¹la².

14 Nxe³ya³tĩ³kxai³lu² Je³su²jah³la² ya³lu²ju³ta²

e³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la². 15 Nxe³yah³nxa²ha¹te¹

Je³su²jah³la² ĩ³hi¹tai³lhxã³ a²tĩh³na² ai³le²tĩh³na²

ĩ³ha¹txi²ya³ta¹hxai²hē¹la². ĩ³ha¹txi²sxã³

ã³sa²so¹ã³ya³ka³tu³ ai³yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

16 Yxã¹ta¹ ko³nyhain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la².

17 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Ai³ya³hin¹tāu³a² ĩh¹nxe³jau³ta³

wã³wã³nx2ti³jau³ta³ e³la³hin¹thi²li¹? Ta¹hxai²hē¹la².

18 Nxa²ha¹te¹ ã³yit1txã²ha¹te¹ Kle³o²pah³la²

ãin²ta³kxi²nha²sxã³ e³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Je³ru³sa³lẽ²thi³na² ha³la³ka³lxa³lo³nĩn¹kxan²ti³
 jau¹xai²na² ã³ne³wxe³nxa²nxa³ta³lu¹wi¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

19 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wãn³txi³kxai³lu¹:

— ĩh¹nxe³jaut³tan³te²la¹xã³? Ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxa²ha¹te¹ ĩ³wa²lũ³xi²ya³ti³an¹jau³kxai³lu¹:

— Je³su²jah³la² Na³sa³re²thi³nãn¹jah¹lo²su¹.
 Nxe³jah¹lai²li² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 hen³txi³jah¹lo²su¹. Ain¹ta¹hẽ¹li¹.

Ai¹nha²kxai³ hxi²kan¹nẽ³lxa³ju³ta² kãin²
 o²la³kxi²sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹. Nxe³ju³tai²na²

Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa² wain³txi³
 sa²yo²we¹jah¹lo²su² ye²ta¹hẽ¹li¹. 20 Nxe³to³ta¹

wã³nxĩn¹ta² si³yxau³tũ³ka³txi³su² te²nãu³xa²
 txa²wã¹hxi²kan¹ti³su² te²nãu³xa² ain¹sxã³
 ĩ³ya²lut¹isi¹jau³su² ĩ³yĩ¹li²hain¹ta¹hẽ¹li¹. Nx-

ain¹ju³tan¹te²kxa³ya³lhu² hxi²kĩ¹la³kxain¹ta¹hẽ¹li¹.

21 Nxe³kxan²ti³ Txa²wã¹sũ³na² A²hxi²kan¹jah¹lai²li²
 I³sa³e² nũ³ka³txa² wxa²wa²su¹tũ¹nhẽ³jah¹lo²su²
 te²ji¹xã¹. Nha¹jau³su² nxe³sã²nha¹kxa²yu³su²

ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³la²ni²te²jai¹tu³wi¹.

22 Jã¹nxe³kxa²yu³su² ĩ³yũ¹li²nxa³ta³lxa¹

txu¹ti³nãu³xa² kwã³kxẽ¹na² ai³ain¹tãu³a²
 ĩ³wã³wã³ta³kxi²sa²sĩ¹nhẽ¹li¹. 23 Je³su²jah³lo²la³

hai³txi³ ĩ²ain¹ta¹hxa³hẽ²li¹. Hã²wxãn³txa³

ĩ³xain¹nũ²la² e³kxi²sain¹te³nah¹lxi¹:
 “Hxi²sxã³nho³jut³sũ³ju³ta² ĩ²sĩ¹na¹hẽ³li¹.

Nxe³ju³tai²na² oh³xan¹jah¹la²nãu³xa²

ĩ³hen³txi³sain¹sĩn¹te³nah¹lxi¹: ‘Je³su²jah³la²

ka³ten³su² yxau²na³ni¹. Nxe³sain¹sĩn¹na²hẽ³li¹.”

Nyhain¹ta¹hẽ¹li¹. Nxe³ju³xai²na²

on²txi³khaix¹sa²sĩ¹nhẽ²li¹. 24 Jã¹nxe³ha²kxai³la¹

txa²wā¹nũ³ka³txa² ka³na³ki² sa²nĩ³kxi²tē³na²
 ā³nxai³nũ²la² ĩ³hen³txi³sain¹sĩ¹kxa²yā¹nxe³jut³su²
 ĩ²ain¹ta¹hē²li¹. Nxe³ta¹ Je³su²jah³lo²la³ hai³txi³
 ĩ²ain¹ta¹hxa³hē²li¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

25 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³lai²na² wān³txi³kxai³lu¹:

— Wxāi²na² ā³ne³to³ti³he¹nxe³nx²ti³xa³wi¹.
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³nũ³ka³txa²
 e³ain¹jau³xai³tā² wa³su¹txi³ ā³ne³wxe³yah²lxa³lxi¹.

26 Nxe³jau³xai³tā² ĩ³ye³kxũ¹ain¹te³nah¹lxi¹:
 “Txa²wā¹sũ³na² A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la²
 ju¹ta²na² ha³kxa¹ ye³khāuh³lxa³ti³sain¹tu¹wi¹.
 Nxe³sxā³ ĩ³su²lhā³ain¹sān²ka³tũ³ hā²wxān³txa³
 ka³ten³su² ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wi¹. Nxe³te²kxa³kxa¹
 kāin² wxi²kin³ti³ton³tu¹wi¹.” Nxe³jau³su²
 ĩ³ye³kxũ¹nē³lain¹ta¹hxai²hē¹li¹. Nxe³ta¹hxai²hē¹la².

27 Nxe³nũ²la² ũ³wha²li¹txā³nxa² tē³nũ²la²
 Moi³se²ah³lu¹ta²na² ũ³wha²li¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹
 Txa²wā¹sũ³na² wān³txa² ĩ³hen³txi³nũ²ka³txu¹ta²na²
 wān³txa² ũ³wha²li¹jau³xa² a²yo²ha³kxa¹
 nxe³jau³su² tē³nũ²la² Je³su²jah³la² su²lhā³ain¹ju³ta²
 ĩ³yau¹ũ¹nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².

28 Nxa²ha¹te¹ E³ma³u²thĩ³na² yau³son³nxa²ha¹te¹
 ā³wa²to¹te³lhxā³ ta¹hxai²hē¹la². 29 Yxān¹ta¹
 ā³yit¹tũ²la² e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— Txa²sxi²ha² sxa³sxā³ āu³xi²sē¹li¹.
 Ka³nxah³hi²nē³te³na³li¹. Ain¹ta¹hxai²hē¹la².
 Nxe³jau³su²ha²kxai³sxi²ha² ā³wi¹yah³lxi³ta¹hxai²hē¹la².

30 Nxa²ha¹te¹ ā³wi¹nhũ²la² ĩ³yain³te³lhxā³
 ā³wxe³ain¹nũ²la² yain³tũ³xa² hxi²tē³nha²nũ²la²
 Txa²wā¹sũ³na² ĩ³wi¹lxon³kxi²kĩ³jau³su²
 ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hē¹la². Hā²wxān³txa³ yain³tũ³xa²
 ha³la³tāu²lxũ¹ta¹hxai²hē¹la². 31 Nxe³ju³ta²na²

ĩ²ai¹nhĩ¹na¹ ã³ye³wxe³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ta¹
 ã³ye³wxe³ai¹nhĩ¹na¹ wã³sã² yxain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 32 Nxa²ha¹te¹ e³kxi²nyha¹te³nah¹lxi¹:

– Wãn³txa² ĩ³yau¹ũ³nẽ³lhĩ¹na¹ ĩ³xi²ki³tãu³a²
 txa²wã¹ẽ¹nãu³ai²na² ka³lih³khaix¹nẽ³lhẽ²li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

33 Nxa²ha¹te¹ wa³su¹txi³ ĩ³sa²yxau³nũ²la²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 Nxe³tãu³a² a²sa³wi³ha³lxa² hxi²ka² hxa³sxã³
 ka³na³ka³nat³sxã³ wa²sa²so¹xi²nũ³ka³tu³
 nxe³nũ³ka³txi³su² te²a² a²sa³wi³ha³lxa²
 ka³lxa¹txi³ nũ¹nain¹ta¹hxai²hẽ¹la². 34 Nxain¹sxã³
 ĩ³ye³kxain¹te³nah¹lxi¹:

– Ya²la³tu³ Txa²wã¹hxi²kan¹jah¹la²
 ka³te³nai²la¹wi¹, Si³mãu²ah³la² ĩ²ye²ha²kxai³lu¹.
 Ain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

35 Nxa²ha¹te¹ ĩ³ye³kxi²ya³te³nah¹lxi¹:

– ĩ³xi²nha¹tãu³a² Txa²wã¹sũ³na² wãn³txa²
 yxo²ha³kxa¹ ĩ³hau³ko³tũh¹sa²sĩ¹na²li¹. Nxe³ha²kxai³
 sxi²ha² wi³xi²sĩ¹na¹ka³tu³ hã²wxãn³txa³ yain³tũ³xa²
 wxa²nxũ²xai³sa²sĩ¹nhĩ¹na¹ ã³ye³wxe³sa²sĩ¹nhẽ²li¹.
 Sĩ¹na¹jut³su² Je³su²jah³la² ka³tẽn³ti³ yxau²na³li¹.
 Ye¹nx2ta¹wi¹. Ta¹hxai²hẽ¹la².

Je³su²jah³la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³yũ¹txi²jau³su²

36 Nxa²ha¹te¹ ĩ³hen³txain¹tĩ³kxai³lu² Je³su²jah³la²
 hi²sen³kxai³lu² a²sa³wi³ha³lxa² a²nxũ²kwai³wi³tãu³a²
 wxã³sxã³ ã³yũ²txi²ta¹hxai²hẽ¹la². Nxe³sxã³
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

– Yuh³lxah³lxi³txa³hẽ¹li¹. Wi¹lxo³kxix¹jah³lxi³hẽ¹li¹.
 Ta¹hxai²hẽ¹la².

37 Yxãn¹ta¹ on²tai¹nha²kxai³ nxe²e³kxain¹te³nah¹lxi¹:

— A²yāu³ka³txi³su² ji¹xā¹. Nyhain¹ta¹hxai²hē¹la².
 38 Nxa²ha¹te¹ Je³su²jah³la² ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— ĩh¹nxe³ka²yan³ti³ta³ ĩ³wā³wā³ta³kxi²nha²sxā³
 on²txi³nx2ta¹ji¹wi¹? 39 Txa²hxi²ka²
 ĩ² txa²yu³kxa² ĩ² nxe³sah¹lxi³hē¹li¹.
 Wxa²wxai³sain³sah¹lxin¹kxai²nān²tu³
 yxo²ĩ²syah¹lxin¹tu¹wi¹. Txai²li²
 a²yāu³ka³txi³sin²nxa³wi¹. Yxān¹ta¹ a²nũ²khai³sa¹wi¹.
 Nxe³ju³tai²na² a²yāu³ka³txa² hai³txi³ a²sĩn³ta³
 yũ²nxa³ha²kxai³ hai³txi³ a²su³la³ yũ²nxa³ha²kxai³
 nxe³te²jai¹tu³wi¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

40 Nxe³nũ²la² a²hxi²ka² wā²nā³ũ¹hi²
 a²yu³kxa² wā²nā³ũ¹hi² nxe³sxā³
 wā²nā³ũ¹ta³kxi²nha²ta¹hxai²hē¹la².
 41 Nxe³ta¹ ka³lih³khai³lxin¹kxan²ti³ hai³txi³
 yxo²ĩ²ain¹ta¹hxai²nxa³hē¹la². Nxa²ha¹te¹ āh¹
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Yain³txa² ũ³hũ¹sah¹lxi³hē¹li¹. ĩ³yain³te³la¹wi¹.
 Ta¹hxai²hē¹la².

42 Nxe³nũ²la² ai³na² hi³nha²te²a²
 ũ³hũ¹ain¹ta¹hxai²hē¹la². 43 Ai¹nha²kxai³
 wxa²nhĩ²yain¹ta¹hxai²hē¹la². 44 Nxa²ha¹te¹ āh¹
 ĩ³ye³kxi²te³nah¹lxi¹:

— Nxe³na¹ju³tai²li² ĩ³yau¹ũ³nx2ta¹tai¹tu³wi¹.
 Txa²wā¹sũ³na² ha³teh³nxā³nxa² yxo²ha³kxa¹
 ya²la³tu³tai¹tu³wi¹. Moi³se²ah³lu¹tai²na²
 wān³txa² ya²la³tu³ti² Txa²wā¹sũ³na²
 wān³txa² ĩ³hen³txi³tũ³ka³txu¹tai²na² wān³txa²
 ya²la³tu³ti² Ta³vi²yah³lu¹tai²na² wān³txa²
 ya²la³tu³ti² nxe³tai¹tu³wi¹. Sa²yxo²we¹nha²sxā³
 kāi³ta³lun²na¹hē³li¹. Je³su²jah³la² ta¹hxai²hē¹la².

45 Nxe³te³na¹ Txa²wā¹sũ³na² ha³teh³nxā³nxai³tā²ĩ³la³kxi²ti³hi¹tain¹ta¹hxai²hē¹la².

46 — Jā¹nxe³sxā³ Txa²wā¹sũ³na² ha³teh³nxā³nxā²ĩ³yau¹ũ³sa²jau³su² nxe³te³nah¹lxi¹: “Txa²wā¹sũ³na²A²hxi²kan¹ta² Si³yxau³tāu³lo³jah¹la² kāin²ye³khāuh³lxa³ti³sān²nũ²la² ya³lu²tu¹wi¹. Yxān¹ta¹ye³ha¹li¹ ka³na³ki¹ a³lan²ni²sxā³ ka³ten³su²ĩ³sa²yxau³xi²tu¹wi¹.” Txa²wā¹sũ³na²ha³teh³nxā³nxā²nxe³ta¹hxai²hē¹li¹.

47 Nxe³ju³tan¹te²kxa³ya³lhu²a²nũ²a² kō³nxe³ti³ kāi³sxā³ yxau²xai³ju³ta²ĩ³āin²ta³kxi²nha²sxā³ Je³su²jah³la²yxō²ĩ³ain¹kxai²nān²tu³ kō³nxe³ti³ kāi³ain¹kxa²yo³ha² ā³wa²su¹ti³hi¹tu¹wi¹. Nxe³ju³xai²na²Je³ru³sa³lě²thĩ³na² ĩ³hen³txi² ā³si³wxe³ka³tu³hu³ a²nũ²a² nũ³ka³txa² ka³lxa¹txi³nāu³xa²yxō²ha³kxa¹ ĩ³hen³txi³txain¹yah³lxi³hē¹li¹.

48 Nxe³jau³jau¹xai²na² wān³txa² tĩ³yau³xu¹tai²na²ĩ³ye³kxũ¹jau³xu¹tai²nān²tu³ Txai²na² sa²kxai³lu²sa²yxō²we¹nha²sxā³ kāi³ta³lu²na¹tai¹ti²tu³wi¹. Nxe³ju³tai²na² ā³ye³yxō²nũ¹kxa² nũ³ka³txi³su²yah³lxi¹lxi¹.

49 Nxe³yah³lxi¹nha²kxai³ye³jen¹na² Txa²wā¹sũ³na² Yāu³ka³jxah¹la²ĩ³sa²si¹hā³ũh¹nx2ta¹tu¹wi¹. Nxe³ju³ta²Txa²wā¹wĩ³na² ĩ³ye³kxũ¹nx2ti³tai¹ti²tu³wi¹. Jā¹nxe³ha²kxai³ Je³ru³sa³lě²thĩ³na² wah³nxe²yxau³jah¹lxi³sā²nhē³li¹. Sũ³na² Yāu³ka³txa²a³ka³nxā² wxā³sxā³ ā³si³tē³kxi¹nx2ti³hĩ¹na¹ĩ³hxi²ka¹ti³hi¹txa²ti³tu¹wi¹. Nxe³ye¹nx2ta¹wi¹. Je³su²jah³lo²kxai³ nxe³ta¹hxai²hē¹la².

Je³su²jah³la² oh³nāu³a²wxa²ka³la³ye²jau³su²

50 Ī³ye³ta³lun²nũ²la² a²sa³wi³ha³lxa² ã³sa²so¹nũ²la²
 Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na² a³li³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². A³li³nũ²la²
 Be³tãn²ya³thĩ³na² ai³ain¹ta¹hxai²hẽ¹la². Ain¹ka³tu³
 ã³yit1tũ²la² a²hxi²ka³la¹nha²ta²hxai²hẽ¹la².
 Nxe³sxã³ wãn³txa² wi¹lhin¹ti³hit1jau³su²
 a²sa³wi³ha³lxa² ne³nxẽ³na² ĩ³ye³kxi²ta¹hxai²hẽ¹la².
 51 Nxe² ĩ³ye³kxi²tãu³a² ã³waix3sxã³ oh³xa²
 ka³la³xi²ye²ta¹hxai²hẽ¹la². 52 Nxa²ha¹te¹
 a²sa³wi³ha³lxi³nãu³xu¹ta²kxai³lu² Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nẽn¹kxi²jau³su² e³kxain¹nũ²la² Je³ru³sa³lẽ²thĩ³na²
 ka³lih³kxi²sxã³ ã³wã³lain¹ta¹hxai²hẽ¹la².
 53 Nxain¹ka³tu³ Txa²wã¹sũ³na² sxi²ha²
 ã³wih¹to³hain¹sxã³ Txa²wã¹sũ³na²
 sa²nẽn¹kxi²to³hain¹ta¹hxai²hẽ¹la².

Txa²wã¹sũ³na² Wã³txa²
New Testament in Nambikuára, Southern
(BR:nab:Nambikuára, Southern)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nambikuára, Southern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nambikuára, Southern [nab], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nambikuára, Southern

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

5198f7a7-ab9d-5d69-b112-d94960f81d2a